

JACOBI VSSERII ARMACHANI Chronologia Sacra.

SEU

Annorum & παιδοποιΐας Patriarcharum, παροικίας Israëlitarum in Ægypto, Annorum etiam Judicum, Regum Judæ & Israëlis Ἀπόδειξις

CHRONOLOGICA.

Opus Posthumum hucusque ἀνέκδοτον.

Editionem accurante *THOMA BARLOW* Coll. Reg. *Præposito*, & B. B. P.

OXONIÆ,

Excudebat *W. Hall*, Impensis *Rich: Davis*, *Eduardi* & *Jo: Forrest*. Anno Dom. 1660.

VIRO
AMPLISSIMO ET AMICISSIMO D^no. TIMOTHEO TYRRELL

Equiti Aurato, & (quod majus eſt) Magni ARMACHANI τοῦ μακαρείτου, Genero digniſſimo,

Εὐδαιμονεῖν.

VIR AMPLISSIME,

SAcram IACOBI VSSERII *(ſoceri tui) Chronologiam, quam non adeò pridem fidei meæ manuſcriptam commiſiſti, ingenioſâ preli induſtriâ excuſam, & (uti ſpero) emaculatam refero. Nempe (quod probè noſti) Librum* meum *in Clientelam tuam non commendo, Amplitudini tuæ non inſcribo, conſecróve; ſed* tuum, *apud me depoſitum, reddo. Tuum (inquam) nam licet Reverendiſsimum Hiberniæ Primatem ejus Authorem novi-*

mus, (quod ex totâ libri indole & genio, ex multiplici & reconditâ eruditione, ex scripturâ Codicis Originalis, manu propriâ doctissimi Archi-Præsulis exarati, abundè constat,) Te tamen (ex dono Authoris) bonæ fidei Possessorem agnoscimus. Pientissimus enim senex, & sacrâ Infulâ dignissimus (Socer tuus) Musæi integri, (cujus pars non exigua erat hæc sacra Chronologia) Armarii nempe sui (Codicibus infinitis penè, et optimis, (quà excusis, quà manuscriptis) instructissimi, Te hæredem scripsit. Nec mirum, si Bibliothecam suam moriens supremis Tabulis tibi legavit, qui vivens filiam, quam habuit unicam, (fœminam optimam, & tanto Parente dignissimam, virtute pariter & prole numerosâ, ac pulcherrimâ fœcundam) matrimonio copulavit. Habe igitur tibi Tuum *peculium*

culum, & Soceri tui opus posthumum (eâdem quâ te, tuósque benevolentiâ perpetuò complexus est sanctissimus senex) fove. Te incolumi, orbus non erit hic Tractatus, magni Armachani *fœtus* γνήσιος *& genuinus, licet (quod dolemus) posthumus. Dum enim Chronologiæ sacræ Arcana examine scrupuloso rimatur, dum ænigmata illa* ἄπορα & ἀδιάλυτα, *in Annorum veteris Instrumenti supputatione, & Nodos Gordios diligentiâ pertinaci (sed & victrici) solvit, dum Patriarcharum Regúmque Judæ & Israelis tempora explicat, dum libris inhæret, & chartis perdius & pernox impallescit, labore jugi & senio confectus, tandem Tempori & terris valedixit, & (quam insigni pietate, & multiplici virtute prius meruisset) æternitatem induit. Sic vitam absolvit, non ita Chronologiam; cui manum ultimam non adhibuit, (licet ultimus esset*

doctissimi Antistitis conatus, & quasi lucernæ mox emorituræ supremus fulgor) cum ipse ad Cœlum prius, quàm Tractatus hic ad Umbilicum pervenerit. Dolendum sanè, quòd sacrum hoc opus, plaudente cœlo institutum, superstes non consummaverit: gaudendum tamen, quòd in justas Veritatis divinæ vindicias, & non exiguum Reipub: Literariæ & Ecclesiæ Christianæ commodum, eousque perduxerit. Dubia enim illa, quæ in antiqui fœderis instrumento occurrunt plurima, difficillima illa quidem, quæ non solùm Novitiis, sed ipsis Chronologiæ Mystis ἄλυτα videbantur, mirâ dexteritate, & facilitate quâdam suâ, solvit: scopulos illos Chronologicos, ad quos Commentatores, aliique magni nominis scriptores illisi, non solùm lapsu, sed ruinâ prosternebantur, ipse cautius evitavit, imò (nè aliis postmodum impedimento essent, vel damno) sustulit.

lit. Adeò ut jam Nautæ (licèt Palinuri non sint) ipsum Chronologiæ sacræ Oceanum, non solùm sine naufragio, sed & penè sine periculo securi navigent. Ingens hoc beneficium Deo debemus, & Vsserio; *de quo Maronis illud de Æneâ, verbis (ὡς ἐν παρόδῳ) paululum immutatis, apponam.*

> O famâ ingens, ingentior arte
> Armachane, quibus te cœlo laudibus æquem?
> Doctrinámve tuam mirer, doctósque labores,
> An pietas laudanda priùs?

Drances de Æneâ apud Virgilium, Æneid. 10.

Sed de tanto Præsule silere præstat, quàm pauca dicere: cùm talis sit (quod olim de Antonino *Philosopho dixit Historicus)* Quem mirari facilius quis, quàm laudare possit.. *Pietatem ejus insignem, perpetuam in legendo, scribendo, concionando industriam, eruditionem in re antiquariâ, Theologiâ, & omni humanioris literaturæ genere summam, cum æquali modestia conjunctam,*

Eutropius in Antonino Philosopho.

junctam, fusius laudare nec opus, nec mihi animus; Historiam enim non scribo, sed Epistolam. Virtus enim Usseriana est sui ipsius Panegyrica, laudis nostræ non indiga. Vivit, æternumque vivet in scriptis suis cedro dignis, in ore & corde doctorum, in memoriâ hominum, & monumentis temporum; illúmque (quem Hibernia *parens ingrata, tali filio & Præsule indigna, bonis (præterquam animi) omnibus exutum in exilium misit) Posteritas sera venerabitur.*

Quo nihil majus, meliusve terris
Fata donavêre, bonique divi;
Nec dabunt, quamvis redeunt in aurum
Tempora priscum.

Vale vir Amplissime, & te, tuósque omnes Deus Opt: max: quam diutissimè incolumes servet.

Tui, nominisque Usseriani amantissimus,
THOMAS BARLOVIUS.

Dabam Oxoniæ, è Bibl. Bodl. XII. *Cal. Maj.* CIↃ. IↃC. LX.

LECTORI.

Benevole Lector,

REM tibi non ingratam fortaſſis & operæ pretium facturus ſum, ſi te ad Lectionem ſacræ hujus Chronologiæ properantem, quaſi ἐν προαυλίῳ & veſtibulo paucis morer; dum nonnulla de Opere hoc Chronologico, & ejus Authore ſuccinctè & quaſi compendio explicem. Primo igitur ſciat velim benignus Lector, opus hoc Chronologicum Reverendiſſimi Archi-Præſulis (annis & meritis gravis, ævo pariter & judicio maturi) conatum fuiſſe Ultimum. Opus ſcilicet Viro ſancto, & ſummo Antiſtite dignum. Regendi enim gubernandique temporis munus apud omnes populos, ſoli quondam ſacerdotes & Pontifices obierunt, ut iiſdem (communi naturæ ſuffragio) & ſacrorum cultus, & (rei omnium ſanctiſſimæ) temporis procuratio conceſſa ſit: Igitur apud Babylonios Chaldæi, apud Indos Brachmanes, apud Ægyptios Hierophantæ, apud Romanos Pontifices, apud Britannos Galloſque Druidæ, apud Judæos Sacerdotes popularibus Faſtis ordinandis, ſummo

jure præfecerunt. Dum ideo Chronologiæ addiscendæ primulùm, mox ornandæ fusiusque & penitius explicandæ operam dedit Vir sanctissimus, rem suo Ordine, & sacrâ Insula dignissimam aggressus est. Quantos autem in Chronologiâ (præsertim sacrâ) dubiisque illis nodisque pene Gordiis enodandis, explicandisque progressus fecerit, ex Annalibus, aliisque scriptis etiamnum editis, ex parte pateat, & ex hoc Tractatu, luce (si quid judico) & æternitate digno, ulterius elucescat. Postquam utriusque Testamenti Annales diligentiâ summâ, & judicio æquali condidisset, & bono publico edidisset Infulatus Senex, Tractatum hunc (quem prius sub (*a*) conditione promisit) seriò aggreditur. Sed dum

a *Eorum quæ in Sacræ Historiæ dispositione ampliorem confirmationem requirere videntur, in Chronologiâ sacra (si vitam Deus, & vires dederit) rationem sum redditurus.* Jac. Usserius in Præfat. ad Annal. part. 2.

---- Veritatem
Dumos inter & aspera
Scrupulosis sequitur vadis,

dum operi instat, dum Authores omnis ævi optimos revoluit, dum mella sacro hoc alueari recondenda colligit, dum inceptum opus ad Umbilicum perducere festinat, in morbum fatalem, & reipub: literariæ damnosum incidit: ex quo decubuit primùm, & tandem fatis cedens, vitæ finem imposuit, sed non ità Chronologiæ. Sic magnus Antistes *Armachanus* in cœlum receptus,

---- sub pedibus vidit nubes, & amena piorum
Consilia, Elysiumq; colit. ----

Usserio sic in cœlum (*b*) recepto, Bibliothecam (quam habuit instructissimam) adeunt, Codices (quà excusos, quà manu exaratos) lustrant, Chronologiam hanc sacram (opus magnum, sed mediis incudibus ablatum) in pluteo repositam

b *Fatis cessit* Rigatæ *non longe à* Londino *die Veneris* Mart. 21. *horâ* 1. *pomeridianâ. Anno* 1655. *stilo Veteri.*

ſitam inveniunt, cum Viris doctis communicant, de editione deliberant, & tandem à Reverendo Viro, D. D. *Bernard* aliisqꝫ rogatus ſum, ut Tractatum hunc edendum aliquando curarem. Terruit me primò opus ipſum, utpote ab Authore ipſo manu ultimâ non elaboratum; Terruit me ipſius Codicis MS. ſcriptura, quem (ut eſſet prelo idoneus) pulchrè non deſcripſerat, nec ſecundâ curâ emaculaverat; multa video expuncta, multa paſſim interſcripta, multa (quæ notulis quibuſdam ſignaverat) interſerenda: adeo ut labore jugi, & pertinaci diligentiâ opus erat. Subdubitabam inſuper ne his *Meandris* implicatus, ſatis commodè memet non expedirem, aut doctiſſimi Authoris mentem non aſſecutus, luxatos Autographi artus in integrum reſtituendo non eſſem. Ex adverſo, ad Provinciam (duram licet) ſuſcipiendam, nonnulla me reluctantem animant, ſcilicet quod *Authoris* manum jam à multis annis familiariter noveram, quod opus ipſum (extra omnem controverſiæ aleam) γνήσιον eſſet, & genuinum, hoc eſt verè *Uſſerianum*, magno Authore ſuo, Prelo, & luce dignum; necnon quod à Viris doctis (quâ noſtris quâ exteris) ſeriò, & ardentiſſimis deſideriis efflagitatum vidi. Exterorum deſideria (ut alias non paucas mittam) ex (*a*) literis Clariſſ. G. *Hornii*, Hiſtoriarum in Academiâ *Leydenſi* Profeſſoris, ad Doctiſſ. Virum S. *Hartlibium* datis, abunde diſcas: quarum exemplar mihi communi-

a Sed nunc vehementer velim, ut inquiras quid factum ſit Chronologia Sacra, quam Uſſerius ſe editurum in Præfatione Annalium promiſerat. Quia enim ille Vir omnium accuratiſſimè tempora digeſſit, damnum foret irrecuperabile & conjunctum cum maximo Eccleſiæ & Reipub. detrimento, ſi Labores illi Chronologici perirent. Haud dubiè pleraque à multis annis jam perfecit: Inquire igitur apud hæredes ejus, vel qui Bibliothecam habent, ut illud opus (ſive perfectum ſive imperfectum) reperiatur, & ut repertum in Lucem edant. Da operam (quæſo) per amicos, & (ſi neceſſe eſt) implora authoritatem ſuperiorum, ut editio illius procuretur. Nullus enim labor eſt, quo Eccleſia magis indigeat, & ex quo majorem utilitatem in interpretandis Scripturis, maximè Prophetis, & quæ ad Hiſtorias ſpectant, ſperare auſim &c. Hæc Hornius.

cabat

cabat Vir (*a*) optimus, non minus virtute suâ, & multiplici eâq; reconditâ eruditione, quam splendore generis nobilissimus.

a D. Robertus Boyle, honoratissimi Comitis Corcagiæ demortui filius, & superstitis frater.

Quod ad nostros spectat, ut alios (infinitos pene) prætercam (quis enim mortalium est, cui cordi sunt humaniores literæ, qui Usserii omnia non deamat?) Vir magnus & (*b*) Jurisconsultissimus, (quem honoris, & observantiæ meritissimæ ergo gratus nomino) Legis Anglicanæ alter Tribonianus, de Chronologiâ hac sacrâ sæpe multumque rogitabat, editionem Urget, & (ut erat nominis Usseriani amantissimus) schedas a prelo madentes, summo desiderio legendas exposcit, nec minore gaudio transmissas legit. Hæc & consimilia, me ad editionem sacræ Chronologiæ, qua fieri poterat diligentiâ accurandam animabant, ne periret opus æternitate dignum, nec sive publico Ecclesiæ pariter & Reipub. damno periturum.

b D. Mathæus Hale, Serviens ad Legem (ut Jurisconsulti nostri loquuntur) Vir de Academia Oxoniensi, (cujus olim Alumnus erat) de Ecclesia & Universâ Republica (siquis alius) optime meritus.

Habes igitur (benigne Lector) *ἱερὰ καταλείμματα*, sacras Reverendiss. Archi-Præsulis reliquias, genuinas illas quidem sed (quod dolemus) posthumas. In quibus si legenti tibi *σφάλματα* aliqua & *παροράματα*, si nonnulla inconcinna, & minus elimata occurrunt; mihi, correctori, aut Typographo imputetur, & cuivis potius quam Usserio; cui si vitam Deus, ille Chronologiam hanc sacram perfectam tibi dedisset & cumulatam. Illud tantum addam, (quod de Platone

Ad Lectorem.

Platone olim dixit (*b*) Socrates) προσῆκον εἶναί μοι φαίνεται καὶ ζῶντα, καὶ τεθνηκότα Πλάτωνα τιμᾶν. *Congruum judico, ut ficut Vivo, ita Usserio mortuo honorem habeas.* Vale Lector & his gratus fruere.

b *Socrates Epist.* XXX. *p.* LXX. *per Leon Allatium.*

JAC. USSERII Armachani Scripta Latina antehac edita.

JAcobus Ufferius *Armachanus de Ecclefiarum Chriftianarum Succeffione & Statu.* Quarto Londini. 1613.
Epiftolarum Hibernicarum Sylloge. 4° Dublin. 1630.
Hiftoria Gottefchalci. 4. Dublin. 1631.
De Primordiis Ecclefiarum *Britannicarum.* 4. Dublin. 1639.
Ignatii Epiftolæ cum annotationibus. 4. Oxoniæ. 1645.
De Anno Solari Macedonum. 8. Londini. 1648.
Annales Veteris Teftamenti. Fol. Londini 1650.
Annales Novi Teftamenti &c. Fol. Londini 1654.
Epiftola ad Capellum de Variantibus textus hebraici lectionibus. 4. Londini 1652.
*De Græcâ Septuaginta Interpretum verfione Syntag.*4.Lond.1655.

His Englifh Works.

A Sermon preached before the Houfe of Commons *Feb.*18.1618.
A Declaration of the vifibility of the Church, Preached in a Sermon before King *James*, *Jun.* 20. 1624.
A Speech delivered in the Caftle-Chamber in *Dublin* the 22. of *Novemb.* 1622.
His Anfwer to *Malon* the Jefuit. quarto 1631.
The Religion profeft by the Ancient Irifh and Brittans. 4° 1631.
Immanuel, or the Incarnation of the Son of God 4.*Dublin*.1639.
A Geographicall Defcription of the Leffer Afia. 4.*Oxford* 1644.
Confeffions and Proofes of Doctor *Reynolds* and other Proteftant Divines concerning the right of Epifcopacy. 4.*Oxf.*1644.
His Difcourfe of the Originall of Bifhops and Arch-bifhops. 4. *Oxford.* 1644.
His fmall Catechifme re-viewed. 12. *London* 1654.
The Summe and fubftance of Chriftian Religion, being in part his; but publifhed without his confent. Fol. *London.*
A Method for Meditation, or a Direction for the hearing of the Word.
His Annales of the Old and New Teftament; with the Synchronifmes of Heathen Story to the deftruction of *Jerufalem*, now ready for the Preffe. Fol.

LECTORI.

Benigne Lector,

S*I rogites cur Chronlogia Regum Judæ & Israelis, parti alteri de Annis Patriarcharum hic præponitur? Sic habe. 1. Codicem MS. schedasque Usserianas (a quibus recedere Religio nobis erat) secuti sumus. 2. Cum pars illa altera (de Annis Patriarcharum) esset ἀκέφαλος, & integrum caput in principio desideratum, Bibliopolæ (genus hominum satis avarum, qui utilitati suæ consulunt, potius quam publicæ) hysteron proteron ipsis profuturum cogitantes, illam (quod ordo naturæ postulat) præponi noluerunt, quia exordium imperfectum ipsis inauspicatum videbatur, librosque minus venales redditurum.* Vale.

ERRATA.

E*Pist. Dedic. pag. ult. lin. 3. Virtus enim* dele *enim. Pag. 2. lin. 8. pro. 28. lege. 8. Reliqua festinantis Preli* παροράματα *pro judicio suo videat Lector, & pro candore corrigat.*

Chronologia Annorum Regum ISRAELIS & JUDÆ

Ad Calculum Redacta, & Illustrata per

JACOB. USSERIUM

ARMACHANUM,

Τὸν Μακαρίτην.

UT Regum Judæ & Israelis annorum calculum, qui admodum perplexus est, commodius assequamur: duæ Periodi distincte sunt considerandæ, in quarum capite utriusq; regni Principum initia concurrunt. Prior est, à principio *Rehoboami* Regis Judæ & *Jeroboami* Israelis, usque ad *Achaziæ* Judaici & *Jehorami* Israelitici exitum: posterior, ab initio *Athaliæ* quæ Judæ, & *Jehu* qui Israelis regnum invasit, usque ad Regni Israelitici excidium, quod in fine anni sexti *Ezechiæ* regis Judæ contigit. Quum enim (ex II. Regum IX.) eodem tempore *Achaziam* & *Jehoramum* à *Jehu* occisos constet: tum illorum exitu ipsius *Jehu* & *Athaliæ* simul conjunctum esse initium, manifestum est. Et licet inter mortem *Salomonis*, quam statim excepit regni *Rehoboami* initium & distractionem regni Israelitici, quæ *Jeroboami* dominatui principium dedit bimestre fere temporis spatium intercesserit, Scriptura tamen regnum *Rehoboami*, in Juda, & *Jeroboami* in Israele ab eodem deducit principio. Cum enim 17. annos Hierosolymis Regnavisset *Rehoboam*; ei defuncto filius *Abija* anno 18. *Jeroboami* successisse memoratur (I. Reg. XIV. 21, 31. cum XV. 1. similiterque, II. Chron. XII. 13, 16. cum XIII. 1.) quod recte dici non potuisset, si ab altiori termino *Rehoboami* quam *Jeroboami* numeratum fuisset exordium.

In priori igitur periodo, ſequentibus Regibus hoſce annos ſacra tribuit Hiſtoria.

JUDÆ.	ISRAELIS.
I. *Rehoboam*, ann. 17.	I. *Jeraboam*, ann. 22.
II. *Abia*, 3.	II. *Nadab*. 2.
III *Aſa*, 41.	III. *Boaſa*, 24.
IV. *Jehoſaphat*, 25.	IV. *Ela*, 2.
V. *Jehoram*, 28.	V. *Zimri*, 7. dies.
VI. *Achazia*, 1.	VI. *Omri*, ann. 12.
	VII. *Achab*, 22.
	VIII. *Achazia* 2.
	IX. *Jehoram*, 12.

Ubi, quum paria deberent eſſe ſpatia: Regum *Judæ* tamen numeri 95. tantum annorum; *Iſraelis*, annorum 98. & dierum 7. ſummam exhibent. Quare ut propior adhuc fiat exæquatio, utrorumq; inſtituenda eſt collatio quam ex; libris Regum, ita delineare poſſumus.

JUDÆ.			ISRAELIS.
Rehoboam, ann. 17. (1 Reg. XIV. 21.)	1	1	*Jeroboam* ann. 22. (1 Reg. XIV. 20.)
	2	2	
	3	3	
	&c.	&c.	
	16	16	
	17	17	
Abiah, ann. 3. incipiens 18. *Jeroboami* (1 Reg. XV. 1.	1	18	
	2	19	
	3	20	

* *Aſa*

* *Asa*, ann.41. incipiens 20 *Jerobeami* (c. XV. 9, 10.) desinente sc.	1	21	
	2	22	1. *Nadab*, ann 2. incipiens 2. *Asæ* (c.XV.25.)
	3	1	2. *Baasa*, ann. 24. incipiens 3. *Asæ* (c. XV. 33.)
	4	2	
	5	3	
	6	4	
	&c.	&c.	
	24	22	
	25	23	
	26	24	1. *Ela*, ann. 2. incipiens 26. *Asæ* (c. XVI. 8.)
	27	1	2. *Zimri*, 7. diebus anno, *Asæ* 27. (c. XVI. 10. 15.) * *Omri*, anno 31. *Asæ* regnare cæpit, & 12. annis regnavit. (c. XVI. 23.)
	28	2	
	29	3	
	30	4	
	31	5	
	32	6	
	33	7	
	34	8	
	35	9	
	36	10	
	37	11	
	38	12.	1. *Achab.* ann. 22. incipiens 38 *Asæ* (c. XVI. 29.)
	39	2	
	40	3	
* *Jehosophat* ann.25. incipiens 41. *Achabi* (c.	41	4	

XXII. 41,42.) ad finem vergente sc.	1	5	
	2	6	
	3	7	
	&c.	&c.	
	16	20	
	17	21	I. *Ahaziah*, ann. 2. incipiens 17. *Jehosaphati* (c. XXII. 51.)
	18	22. 2.	
	19	1	* *Jehoram*, an. 12. incipiens 18. *Jehosophati* (II. Reg. III. 1.) desinente sc.
	20	2	
	21	3	
	22	4	
Jehoram, ann. 8. incipiens	1. 23	5	
5. *Jorami* Israelitici,	2. 24	6	
(II Reg. VIII. 16,17.)	3. 25	7	
	4	8	
	5	9	
	6	10	
	7	11	
Ahaziæ ann. 1. incipiens *Jorami* Israelitici 12. (c. VIII. 25,26.)	1. 8	12	

In isto diagrammate, Regum principia (quæ præcipuè hic spectanda) ad eundem regis συγχρόνου annum referri vides, qui in Sacrâ Scriptura habetur expressus: quatuor tantum exceptis locis, quos apposito asterisco prænotavimus. Eorum præcipuus ille est, qui *Omrin* regem spectat, Samariæ conditorem. Cum enim in

in I Regum XVI. 23. anno 31. *Asæ* regnavisse dicatur, & anni 12. ei assignentur: non à 31. sed à 27. *Asæ* deducendos eos esse communis Chronologorum est sententia; quandoquidem alias, *Asæ* (qui 41. regnavit annos) superstes fuisset *Omri*, eoque adhuc regnante principatum iniisset *Jehosophat*, quum tamen filius & successor *Omri*, *Achabus* anno 38. *Asæ*, atque *Asæ Jehosophatus* anno 4. *Achabi*, regnare cœpisse memorentur (1 Reg. XVI. 29. & XXII.41)

Ita igitur res sese habuit. Sublato *Zimri*, anno 27. *Asæ*, in partes populus Israeliticus est divisus: *Thibnin* una *Omrin* altera parte sequente. (1 Reg. XVI.15.21. Æmulo deinde *Thibni* mortuo solus imperavit *Omri* ann *Asæ* 31. ita tamen ut in legitima annorum serie continuanda, annorum illius 12. numerus non à monarchia hac sed à primo ipsius dominio sit repetendus. Quod & in Latina sua versione ita expremendum censuit Tremellius. *Anno trigesimo primo* completo *Asæ regis Jehudæ* (*regnavit enim Homri super Israelem duodecim annis*) *Thirtzæ* * *regnabat sexto anno; quum emit montem Schomronis à Schemero duobus talentis argenti.* Quæ tamen verborum translatio nobis omnino esse videtur coactior. (* vel *regnaverat.*)

Tres loci reliqui minus habent difficultatis: ut qui supponant, tantum, numerum annorum Regis, cum quo alterius initium comparatur prope completum fuisse; reipsa illud postulante. Et cum in annorum serie recte digerenda, id imprimis curandum sit ut anni absoluti ab incompletis distinguantur: in hac Periodo est observatum, extremos Regum annos plerosque omnes, *Judæ* quidem plenos, *Israelis* vero inchoatos esse accipiendos. Cum enim *Rehoboamus* una cum *Jeroboamo* annis 17. regnavisse dicatur, eidemque *Abiah* filius anno 18. *Jeroboami* in regno successisse: & 17 *Rehoboami* illos plenos fuisse, & *Jeroboami*, 18. inchoatum facile intelligitur. Deinde cum per triennium regnans *Abiah*, successorem habuisse *Asam* anno *Jeroboami* 20 memoretur: & *Abiæ* tertium, & *Jeroboami* illum vicessimum prope completum fuisse, à diligentioribus Chronographis est notatum; ita ut *Asæ* primus cum vicesimo *Jeroboami* aliquot tantũ dies, cum proximo vero annum pene integrum cõmunem habuerit. Aliter enim *Nadabus* statim post *Jeroboamum* patrem mortuus fuisset: cum tamen post illius mortem regnum eum

 accepisse,

accepisse, & ultra integrum annum illud tenuisse, ex 1 Reg XIV. 20. collat. cum XV 25. appareat.

Sic & *Asæ* quoque annos 41. integros tribuentes, initium filii & successoris ejus *Jehosaphati* in anno 4° *Achabi* ad finem tendente collocamus. Alioque ipsius *Achabi* filius & successor *Achazia* patri vel non omnino, vel per paucos tantum dies fuisset superstes, quæ eadem etiam nos movit ratio, ut *Jehorami*, in regno Israelitico fratris *Achaziæ* successoris initium ad *Jehosophati* annum 18. pariter desinentem referremus. Et quidem ex attenta sacri contextus consideratione colligi posse videtur, *Achabum* & *Jehosophatum* eodem fere tempore filios suos Proreges constituisse, consilio (ut à * viro prudente est observatum) ab *Achabo* profecto qui suo fortasse exemplo affinem regem ad eundem honorem filio *Jehoramo* deferendum invitare voluerit: ut eo splendidior genere, & cum eo *Athaliæ* filiæ suæ conditio atque status eminentior obtingeret. Hinc *Ahazia*, *Achabi* filius ann. *Jehosophati* 7. cœpisse, & biennio super *Israelem* regnavisse legitur. (1 Reg. XXII. 51.) cujus biennii ut majorem partem vivente patre *Achabo* fuisse exactam, synchronismi ratio dubitare nos non sinit: ita & reliquam, quâ mortuo patre non vicariam jam sed absolutam potestatem obtinebat, undecim dierum (ut Codomano placuit) aut ejusmodi minutulo temporis spacio non esse cohibendam, illud suadet. Quod societatem cum *Jehosophato* in *Ophiritana* expeditione primum negatam ac ulterioredemum solicitatione obtentam, inierit, & classem simul cum eo *Ezione Geberis* paraverit; (1 Reg. XXII. 49. 2 Chron. XX. 36.) deinde membrorum contusione quem ex casu contraxerat, laborans, ab *Elia* propheta tertiâ vice accersito responsum acceperit, ex lecto non esse descensurum, sed ex ægritudine illa tandem omnino moriturum. (2 Reg. I.)

* D. Walter Raleigh, Hist. Mund. lib. 2. c. 20. Parag. 1.

Illi vero mortuo, frater *Jehoramus* in regno Israelitico successisse dicitur, anno secundo ὁμωνύμου *Jehorami* filii *Jehosophati* regis Judæ; (2 Reg. I. 17.) quod commodius explicari non potest, quam illa admissa hypothesi, quæ eodem illo anno 17. *Jehosophati*, *Jehoramum* ejus filium Judæ Proregem constitutum fuisse, ejusque vicariæ potestatis anno 2 (*Jehosaphati* patris desinente 18.) mortuo fratri *Achaziæ* successisse in regno Israelitico *Jehoramum* alterum, ex Prorege jam regem factum. Cujus deinde

inde ita regnantis anno 5. *Jehoramum* quoque Judæ proregem à vivente patre *Jehosaphato*, jam seniore, regni factum fuisse consortem, & quasi ex *Cæsare* creatum Augustum, locus ille 2 Reg. VIII. 16. clare indicat. *Anno quinto Jorami filii Achabi regis Israelis Jehosaphato* existente *tunc rege Judæ, regnavit Jehoram filius Jehosaphati rex Judæ.*

Sic & ipsum *Jehoramum* Judaicum, intestinorum incurabili morbo laborantem filium *Abaziam* Proregem constituisse anno *Jehorami* Israelitici 11. ex 2 Reg. IX. 29. colligimus: qui, patre deinde mortuo, regnum adierit anno ejusdem *Jehorami* 12. & per anni fere spatium illud administraverit. (2 Reg. VIII. 25.) Cum enim aliquam partem 12. anni *Jorami* Israelitici 8. (licet inchoatus) annus *Jehorami* Judaici occupaverit, (posito, cum Scriptura 2 Reg. VIII. 16. in anno 5. Israelitici *Jorami*, regni ipsius exordio:) initium *Abaziæ* nullum locum in 12. *Jehorami* Israelitici habere poterat, nisi aliquod ille imperium vivente patre obtinuisset. Unde simul cum patre *Jehosaphato* triennio *Jehoramum*, & post patris mortem, tum ipsum tum *Abaziam* filium quinquennio, regnavisse concludimus. Ita igitur anni Chronologici regum Judaicorum hujus periodi eorumque initia ad annos Mundi accommodata repræsentari poterunt: ab Israeletici regni distractione quam circa 3. mensis diem 23. in capite superiore contigisse ostendimus) ducto principio.

A.M. 3029. (circa mensis 3. diem 23.) *Reboboam*, ann. 17.
3046. (circa mensis 3. diem 23.) *Abiab*, ann. 2. mens. 11. die. 17.
3049. (circa mensis 3. diem 10.) *Asa*, ann. 41.
3090. (circa mensis 3. diem 10.) *Jehosaphat* ann. 25.
3115. (circa mensis 3. diem 10.) *Jehoram* ann. 4. mens. 1. circiter.
3119. (circa mensis 2. diem 10.) *Abazia* mens. 11.
3120. (circa mensis 3. diem 10. Principium sequentis Periodi.

Summa est annorum 90, mens. 11. dier. 17.

Ad quam Israeleticorum regum anni hoc conformandi sunt modo. Ab initio *Rehoboami* ad 18. *Jehosaphati* prope completum

pletum quo *Jehoramum*, postremum hujus periodi regem Israeliti cum, imperare cœpisse diximus; annos fere 79. effluxisse vidimus. At sex primorum Regum Israeliticorum anni in Scriptura expressi, *Jeroboami* 22. *Nadabi* 2. *Baasæ* 24. *Ele* 2. *Omri* 12. & *Achabi* 22. summam annorum 84. constituunt : præter 7. dies *Zimri*, & tempus illud quo *Ahaziam* patri *Achabo* superstitem fuisse ostendimus. Postremi ergo anni sex illorum regum inchoati tantum fuisse supponantur : sic ut dimidi-us fere mensis pro postremo cujusque anno computetur, & octo circiter menses *Ahaziæ* post patris mortem tribuantur : eâ tamen lege, ut siquid supra semestre spatium ultimis Regum illorum annis foret addendum, tantundem ab [illegible] *ziæ* tempore detrahendum fuisse intelligatur. Quod cum [illegible] omnino non possit, & ut sciatur non multum admodum [illegible] tersit ; assignato πλατυκῶς cuique Regum semestri isto, eandem annorum [illegible] mensium 11. & dierum 17. summam exhibens. Chronologicorum annorum hujusmodi exurge[illegible] dispositio [illegible] ad annos Mundi applicatio.

A.M. 3029. (circa mensis 2. diem 2[illegible]) *Jeroboam*, ann. 21. die. 15.
3050. (circa 4 mensis diem 8.) *Nad[illegible]*, ann. 1. di. 15.
3051. (circa 4. [illegible] 23.) *B[illegible]sa*, ann. 23. di. 15.
3074. (circa 5. mensis [illegible] em 8.) *Ela*, ann. 1. di. 15.
3075. (circa 5. mensis diem 23.) *Zimri*, di. 7.
3075. (circa 5. mensis diem 30.) *Omri*, ann. 11. di. 15.
3086. (circa mensis 6. diem 15.) *Achab*, ann. 21. di. 15.
3107. (circa 6. mensis diem 30.) *Ahazias*, mens. 8. di. 10.
3108. (circa mensis 3. diem 10.) *Jehoram*, ann. 12.
3120. (circa mensis 3. diem 10.) Principium sequentis Periodi.

Vid. hâc de re Laurent. Codoman.

Cum enim verno tempore, *quo solent reges ad bella procedere* (2 Sam XI. 1.) & *Jehoramus* Israelis & *Ahaziah* Judæ rex, ad bellum cum *Hazaele* gerendum, Ramothas Giliadis profectus fuisset, & vulnerato *Jehoramo* uterque domum rediisset ; *Jehu*, cum reliquis copiarum principibus & toto Israele, ad urbem adversus *Hazaelem* custodiendam, relictus est, (2 Reg. VIII. 28, 29. & IX. 14, 15.) Ubi quum in Regem Israelitarum,

juxta

juxta Dei mandatum, fuisset unctus, & *Jehoramum* qui æger ibi decumbebat, & *Abaziam* qui ad illum invisendum eo venerat, è medio sustulit; vere (ut historiæ series patefacit) jam adulto; in quo & hujus Periodi exitum, & sequentis initium, eam ob causam reponimus: circa. 10. videlicet mensis.3. diem; ut in sequente quoque capite mox declarabimus.

Interim, quum *tres esse difficultates in Regum historia* [a] *Matheus Beroaldus* affirmet, *quæ egent sapientiæ cœlestis afflatu, ut aperiri & intelligi possint*; earumque priores duæ ad hanc spectent Periodum: harum explicationem, in parte hujus capitis reliqua, prius placuit absolvere. Sic igitur ille; *Baasa rex Israel dicitur muro circumdedisse Rama*, anno 36. regis *Asæ*; 2.Chron. XVI. *At obiisse Baasam.* 26. anno *Asæ colligitur, ex* 1.Reg. XVI. 6. 8. *ubi eo anno Ela, patre Baasa defuncto, regnum Israeliticum cepisse dicitur.* Hunc nodum [b] *Cajetanus*, [c] *Lucidus* & [d] *Caius*, cum solvere non potuissent dissecuerunt: exemplaria Hebræa, Græca, & Latina, tum in hoc, tum in loco eodem genuino. 2.Chron.15.19. corrupta esse pronuntiantes; gravi & prudenti *Abulensis* illa præmonitione rite prius non expensa. [e] *Ista est periculosa solutio, quia si in uno loco Scripturæ corruptionem esse fateamur; de omnibus aliis locis dubitabimus, an corruptio ibi sit: sicut dicit Augustinus*, (& habetur in Decretis dist. 9. cap. Si ad Scripturas sacras) *quod si aliquod mendacium in Sacra Scriptura confitemur, nullam auctoritatem inde relinquemus. Ideo* inquit, *aliam solutionem cogita, si occurrat.* Occurrit vero facilis ista solutio, quam dat *Tremellius*, quum regna modo à populis denominentur, modo à personis regnantibus; regnum *Asæ* hic appellari regnum Judæ, à diviso populo quod tunc obtinebat *Asa*. Cum enim confecto bello Æthiopico, Hierosolymam rediisse dicatur *Asa*, anno regni *decimo quinto*, 2.Chron.XV.10. in postremo ejusdem capitis versiculo subjicitur: *Bellum enim non fuerat, usque ad annum trigesimum quintum regni Asæ.* Ad annum vero *Asæ*.15. additis annis *Rehoboami*.17. & *Abiæ*.3. exurgit annus.35. regni Judaici ab Israelitico sejuncti.

Posterior longe majore difficultate premitur locus; 2.Chron. XXII. 2. *Filius quadraginta duorum annorum erat Abaziah, quum regnaret ipse; & anno uno regnavit Hierosolymis: & matri*

[a] Beroald. Chron. lib. 3. cap. 5.

Aliam dat Pallud anus. pag. 242.243. Vid. Harvill. & Mendoz.

[b] Cajetan.in.2. Paralipom. c. 15.16.

[c] Jo. Lucid. lib.2. tempor. cap. 9.

[d] Melch.Canus. Loc. Theologic. lib.11.cap. 5.

[e] Tostat.in.2. Paralipom.16 quæst.3.

ejus nomen Athalia filia Omri. At *Joram* patrem *Achaziæ* vixisse tantum annos.40. colligitur ex. 2. Chron. XXI. 20. ubi dicitur *Ioram* triginta duorum annorum fuisse quum regnare cœpisset, & octo annis regnasse *Hierosolymis*. Atque hic etiam post alios, novissimè *Dyonysius Petavius* f *Necesse esse in Hebræis codicibus* (quibus & *Latinos* suos addere poterat) *numerum esse corruptum asserit & (ex.2.Reg. VIII. 26.) pro.42. legendum.22.* quæ sane solutio ut ob lapsus facilitatem magis probabilis, ita & ob codicum quorundam consensum minus temeraria est censenda quàm *Melchioris Cani* illa superior, quæ in ann. 35.&. 36. regni *Asæ* omnia Bibliorum exemplaria quæ extant falsi insimulare est ausa. In literarum enim numeralium כב scriptione, adeo proclivis est mutatio כ in מ ut etiam absque librarii culpa, fibra vel lineola aliqua in ipsa membrana prominente, accidere illa posset: quemadmodum eruditissimum & amicissimum *Iosephum Medum* differentem aliquando me audire memini. Nec solum in Græcis aliquibus MSS. (nam in *Sixtiana editione* LXX. *Interpretum*, quam solam produxit Petavius, 20. hic anni tantum leguntur) sed etiam in Bibliis Syriacis, quibus à primævis temporibus Ecclesia Antiochena est usa, non ex LXX. interpretum lacunis sed ex ipso Hebræo fonte traductis, idem hic qui in. 2.Reg. VIII.26. expressus habetur numerus. Consulto enim apographo, quod ex Antiocheni Patriarchæ exemplari magno pretio describendum curavi,& superiora illa de.35.&.36.regni *Asæ* eadem, & pro.42. *Achaziæ* annis.22. hoc loco positos reperi.

f Petav. Rationar. tempor. part. 2. lib. 2. cap. 11.

Ut not. Nobilius &, MSS. Oxon. Cantabr. & P. Junii.

Quod si minus tamen tuta, ista existimetur responsio: de idiotismo illo cogitandum erit, in *Saule* בן שנה *filio anni.* 1. Sam. XIII. 1. à doctis ita exposito; ut, ea loquendi formulâ, non anni semper intelligantur à nativitate deducti, sed etiam ab epocha aliqua alia, quocunque modo spectante ad eum qui tot annorum filius fuisse dicitur. Quam hic quidem extra versiculum propositum non opus fuerit quærere; in quo matri *Abaziæ* nomen fuisse refertur *Athalia filia Omri*. Neque enim vel *Abaziam* ipsum, vel universi regni Judaici statum quiciquam propius attingebat, quam ortus *Athaliæ*; fœminæ non mariti solum & filii, sed etiam ad totius Reipublicæ & regii imprimis seminis perniciem natæ: quippe quæ & illos consiliis suis perdiderit, & post illorum excessum, tota fere extincta domo regia, dominatum in terram

Judæ

Judæ ipsa sibi arripuerit. Ubi quum statim post *Achaziam*, & multo quam ille diutius, Judaici regni solium occupaverit; ut illius natalis (more in aliis regibus servari solito) in.2.Reg.VIII. 26. aperte; ita quoque & matris ipsius, in.2.Chron.XXII. 2. involute significatus fuisse videatur.

Quæ non mea solius, sed etiam M. Paludani conjectura fuit; qui in Regnum temporibus digirendis præ aliis operam navavit.

Et hic quidem in Hebræo textu trajectionem esse obscuriorem *Tremelius* notavit, cujusmodi in.1.Sam.XX.16. Ezræ X.17. & Nehemiæ XII. 22. esse ait; atque ita locum interpretandum esse sensuit. *Cujus matri nomen Hathalia nata Homri; agentis quadragesimum secundum annum quum Achazia regnaret, qui anno uno regnavit Ierushalaimis.* Quæ trajectio si à genuini textus simplicitate cuipiam non videatur alienior: mutato tantum casu, ut loco [*agentis*] reponatur [*agens*] & ad ipsum *Athaliam*, non avum illius *Omrin*, sequens anni. 42. notatio referatur; eandem ipsam, quam nos proposuimus exhibebit sententiam. Et convenit certe magis, tam cum verborum proprietate, ut *Athalia* ætatis, quam ut *Omri* regni sui ann.42.egisse hic intelligatur; quam cum rei ipsius natura; quæ non ab *Omri*, sed ab *Achabo* ea mali semina traxisse *Athaliam* nos edocet, quæ conatu tam improbo per Judeam universam diffundere nefaria fæmina laboravit, ut patris *Achabi* & matris *Iezebelis* filiam posses agnoscere, unde neq; maritum illius *Ieboramum*, neq; filium *Ahaziam* eo nomine insimulatos legimus; quod peccato *Omri*, sed quod *Achabi* scelere & se, & regna sua polluerint. Unde post verba citata, textus sacer de *Achazia* statim subjicit. *Hic etiam ambulavit in viis domus Achabi: nam mater ejus erat consiliaria ejus ad improbe agendum. Itaque fecit quod malum videtur in oculis Iehovæ sicut domus Achabi: ipsi enim erant ei consiliarii post mortem patris ejus, adeo ut perdiderint eum.* 2.Chron. XXII.3.4. & in. 2.Reg. VIII. 27 *brevius, ambulavit in via domus Achabi, fecitque quod malum videtur in oculis Iehovæ sicut domus Achabi; quia gener domus Achabi erat.* Hoc enim discrimen inter peccatum *Omri* & *Achabi* erat: quod ille in via *Ieroboami* filii *Nebati* ambulaverit; hic vero insuper, accepta uxore *Iezebele* regis Sidoniorum filia, in illius gratiam, cultum *Baalis* introduxerit. (1.Reg. XVI. 26. 31.) *Athaliæ* vero opera, non *Omri* avi, sed *Achabi* patris idololatria, non vitulorum *Ieroboami* (quos Juda non agnovit) sed *Baalis* Sidoniorum cultus longe tetrior in regnum Judæ est

 invectus

invectus, & à filiis ejus studiose propagatus. *Athalia enim improbissimè se gerente, filii ejus perruperunt in domum Dei; etiamque omnes res consecratas domui Jehovæ aptaverunt Bahalimis:* ut in 2.Chron. XXIV.7. significanter commemoratum legimus.

In secunda Periodo, ut primam *Athaliam* in regno Judaico annos *sex Completos* simul cum *Jehu* Israelitico; ita & postremum *Ezekiam* cum postremo Israeliticorum regum *Hosea, totidem Completos* annos exigisse comperimus. Quum enim *Joashi, Achaziæ* legitimi regis filius in Templo Dei latitare coactus fuisset *sex annos, quibus Athalia regnavit super terram; anno septimo mittens Jehoiada* (summus sacerdos, & amitæ *Joashi* maritus) *assumpsit centuriones, primores & cursores, ac ingredi jussit eos ad se in domum Domini: quibuscum pepigit fœdus;* De perdenda videlicet *Athalia*, instituendo *Joasho*, tollenda idololatria & restituendo cultu Dei; quo tempore Israelitæ mares conveniebant ex lege (Exod. XXIII. 17.) ad colendum Deum; quemadmodum ad locum hunc, ex. 2. Reg. XI. 4. productum, recte annotat *Tremellius*. Cumque adulto jam vere (ut in præcedente capite ostendimus) *Jehu* & *Athalia* regnare inceperint, idemque & primi & septimi eorum anni initium fuisse oporteat: circa. 10. Vid. LXX. MS & Aldin. At. Lucif. Calar. Jornand. Cassiodor. mensis. 3. diem, vel in septimanæ *Pentecostes* dierum aliquo alio, contigisse ista statuimus. Ubi nec illud prætereundum; in quibusdam editionis Græcæ exemplaribus, & nominatim Romano, ἐν ἔτει τῷ ὀγδόῳ hic legi, (2.Reg. XI. 4. & 2.Chron. XXIII.1.) non ἑβδόμῳ, ut in aliis cum Hebraica veritate consentientibus, quod idcirco obiter notandum duxi, ut ratio intelligeretur, quare in *Eusebii Cæsariensis*, & *Nicephori Constantinopolitani Chronico*, & Maximi Monachi computo, *septem Athaliæ* tribuantur anni, in *Clementis Alexandrini* libro primo Stromatum, *octo*: & *Joaso* puero *ab avia præreptum imperium, post octo fere annos per Sacerdotem & populum depulsa avia redditum*, in priore sacræ suæ Historiæ libro scribat *Severus Sulpicius*.

Samaritani sive Israelitici regni exitus in. 2.Reg. XVIII. 9. 10. Sic habetur expositus; *Fuit anno quarto regis Ezekiæ, is est annus septimus Hoseæ filii Elæ regis Israelis; ut ascendens Salmanasar rex Assyriæ contra Samariam obsideret eam. Deinde cepit eam in fine* Vid. Paludan. pag. 106. 107. *tertii anni, anno sexto Ezekiæ; is annus erat nonus Hoseæ regis Israelis quo capta fuit Samaria.* Ex quo colligimus, I. Annos illos com-

commemoratos *Ezekiæ* atq; *Hoseæ*,& completos fuisse,& æqualiter fere sibi invicem respondisse: alioqui *ad finem tertii anni* producta non fuisset obsidio. II. Quum regnum cæpisse dicatur *Ezekias*, *anno tertio Hoseæ* (2.Reg. XVIII. 1.) de anno illo desinente id intelligendum esse. Aliter enim *Ezekiæ*.4. Hosea.7. & illius.6. hujus.9. nequaquam respondisset. Unde & *Josephus* lib.9. Antiqu. cap.XIII. *quarto* anno regni *Oseæ Ezekiam* Hierosolymis regnum adeptum, & in sequente capite, *septimo Ezekiæ* Samariam captam fuisse scribit; annos illos inchoatos, pro *tertio* & *sexto* desinentibus, in Scriptura expressis, substituens.

Integræ vero annorum summæ regibus Judæ & Israelis adscriptorum, longe major in hâc quam in superiore Periodo apparet inæqualitas. Hoc enim modo eorum annos sacra numerat Historia.

JUDÆ.	ISRAELIS.
VII. *Athalia* ann. 6.	X. *Jehu*. ann.28.
VIII. *Joash*. 40.	XI. *Jehoachaz*. 17.
IX. *Amasias*. 29.	XII. *Joas*. 16.
X. *Uzzias*. sive *Azarias*.52.	XIII. *Jeroboam*. *II*. 41.
XI. *Jotham*. 16.	XIV. *Zacharias*. mens. 6.
XII. *Achaz*. 16.	XV. *Shallum* mens. 1.
XIII. *Ezekias*.6.	XVI. *Menachem*. ann. 10.
	XVII. *Pekahjah*.2.
	XVIII. *Pekah Remaliæ F*.20.
	XIX. *Hosea*. 9.

Summa annorum Regum Judæ. 165. Israelis. 143. annorum est & mensium.7. unde annorum.21. & mensium.5. inter horum Regum spatia, quæ æqualia esse debebant, exurgit differentia. Ad quam tollendam ex libro regum Secundo (quem quartum alii nominant) ejusmodi utrorumque formari poterit comparatio.

JUDÆ

JUDÆ.			ISRAELIS.
Athalia, ann. 6. (2.Reg.XI. 3. 4.)	1	1	*Jehu*, ann. 28. (2.Reg.X. 36.)
	2	2	
	3	3	
	4	4	
	5	5	
	6	6	
Joaſh, ann. 40. incipiens 7. *Jehu*. (c.XII. 1.)	1	7	
	2	8	
	3	9	
	&c.	&c.	
	21	27	
	22	28	
	23	1	*Jehoachaz*. ann. 17. incipiens 23. *Joaſhi* (c.XIII. 1.)
	24	2	
	25	3	
	&c.	&c.	
	35	13	
	36	14	
	37	15	
	38	16 1.	*Joaſh*, ann. 16. incipiens
	39	17 2.	37. 38. *Joaſhi* regis (c. XIII. 10.) deſinente ſc.
Amaſias. ann. 29. incipiens 2. *Joaſhi* (c. XV. 1, 2.) regis Iſraelis deſinente ſc.	1. 40	3	
	2	4	
		5	
	3	6. 1.	*Jeroboam. II.* à patre *Joaſo* ad bellum Syriacum profecturo,
	4		

5

			in regni consortium assumptus fuisse videtur.
	5	7. II.	
	6	8. III.	
	7	9. IV.	
	8	10. V.	
	9	11. VI.	
	10	12. VII.	
	11	13. VIII.	
	12	14. IX.	
	13	15. X.	
	14	16. XI.	
	15	1. *XII.	*Jeroboam. II.* ann. 41. incipiens. 15. *Am*[illegible] (c. XIV. [illegible])
	16	2. XIII.	
	17	3. XIV.	
	&c	&c	
	28	14. XXV.	
	29	15. XXVI.	
Uzzias sive *Azariæ* ann. 52. incipiens 27. *Jeroboami* (c. XV. 1. 2.)	1	16. XXVII.	
	2	17. XXVIII.	
	3	18. XXIX.	
	&c.	&c.	
	25	40. LI.	
	26	41. LII.	
	27	1	* Interregnum ann. 11. mens. 6.
	28	2	
	29	3	
	30	4	
	31	5	
	32	6	
	33	7	
	34	8	

	35	9	
	36	10	
	37	11	
	38	12	*Zacharias.* mens. 6. *Azariæ.* 38. (c. XV. 8.)
	39		*Shallum.* mens. 1. *Uzziæ* 39. (c. XV. 13.) * *Menachem.* mens. 11. (deinde regno à Pule Assyriorum rege confirmato quies ann. 10. à 39. *Azariæ* (c. XV. 17.) desinente.
	40	1	
	41	2	
	42	3	
	43	4	
	44	5	
	45	6	
	46	7	
	47	8	
	48	9	
	49	10	
	50	1	*Pekahia.* ann. 2. incipiens. 50. *Azariæ* (c. XV. 23.)
	51	2	
	52	1	*Pekah,* ann. 20. incipiens. 52. *Azariæ* (c. XV. 27.)
Jotham. ann. 16. incipiens. 2. *Pekah.* (c. XV. 32. 33.)	1	2	
	2	3	
	3	4	
	4	5	
	5	6	
	6	7	
	7	8	
	8	9	

	9	10	
	10	11	
	11	12	
	12	13	
	13	14	
	14	15	
	15	16	
	16	17	
Achaz. ann. 16. incipiens 17. *Pekah* (c. XVI. 1. 2.) desinente.	1	18	
	2	19	
	3	20	
	4	1	* *Hosea.* anno. 20. *Jothami* (c. XV. 30.) id est, 4. *Achazi*, occiso *Peka* regnum occupavit: sed variis seditionibus obortis, res ad. 9. annorum quasi interregnum redacta est.
	5	2	
	6	3	
	7	4	
	8	5	
	9	6	
	10	7	
	11	8	
	12	9	
	13	1	Idem, domesticis turbis demum pacatis, ann. 9. à 12. *Achazi* (c.XVII.1.) desinente sc.
	14	2	
	15	3	
Ezekias, ann.29. incipiens.3.*Hoseæ*(c.XVIII. 1.2.) desinente.	1· 16	4	

2	5
3	6
4	7
5	8
6	9

Quâ in parte successionis regum Israelis inferendi sint anni illi, qui ad eam cum regum Judæ temporibus exæquandam necessario requiruntur, ex vestigiis in sacro contextu relictis non difficile fuerit conjicere. Quum enim ab anno. 15. *Amaziæ* regis Judæ *Jeroboamus*. II. Israeliticus annos. 41. (.2. Reg. XIV. 23.) & post eum filius ipsius *Zacharias* mens. 6. anno. 38. *Azariæ* sive *Uzziæ*, deinde *Shallum* mensem. 1. anno ejusdem *Uzziæ*.39. (cap. XV. 8. 13.) regnasse scribatur: ut ista possint consistere, interregni annorum. 11. & mensium. 6. interpositio efficiet: si post mortem *Jeroboami* variis turbis & seditionibus Rempublicam Israeliticam tanto temporis spatio ad ἀναρχίαν fuisse redactam admittamus.

Alii tamen, & inter eos, ab anno *Uzziæ*.39. *Menachem* ann. 10. in Israele regnavisse dicitur; & post eum *Pekahja* annos. 2. ab anno. 50. *Azariæ* sive *Uzziæ*; succedente illi *Peka*, anno ejusdem *Azariæ*. 52. (cap. XV. 17. 23. 27.) Quæ rectè omnia se habebunt: si *Menachemum* anno. 39. *Azariæ* regnum, dubiè (ut dictum est) per mens. 11. tenuisse; sub finem vero illius anni, à Pule Assyrio regno ipsi confirmato. (c. XV. 19.) per annos deinceps. 10. pacatè & quiete illud possedisse, admittamus.

Postremus vero Israelitarum rex *Hosea*, primo quidem, cæso *Peka Remaliæ* filio, anno. 20. *Jothami* filii *Uzziæ*, illius loco regnavisse dicitur. 2. Reg. XV. 30. id est. 4 anno *Achazi* filii *Jothami*. Sed quia *Achazi* nullam adhuc mentionem Historiæ sacræ scriptor fecerat; à regno cœpto *Jothami* temporis notationem deducendam esse censuit: licet annis non amplius. 16. eum regnavisse, tertio statim post hunc versiculo, commonefaciendum lectorem idem curaverit, (c. XV. 33.) Deinde vero, in XVII. capitis principio subdit ipse idem; *anno duodecimo Achazi regis Judæ regnavisse Hoseam filium Elæ Samariæ super Israelem novem annis.* Quod quidem dupliciter potest accipi:

ut

ut vel à primo suo exordio usque ad illud tempus *novem annis* (vel *novo anno*, ut *Tremellius* reddidit) ille regnaverit; vel ab illo tempore, usque ad ipsius simul & regni Israelitici exitum. Horum enim utrumque verum est. Nam & ab anno. 20. ex quo regnare cœperat *Jothamus*, usque ad finem anni. 12. *Achazi*, anni numerantur *novem*; qui ad temporum utriusque regni coæquationem perficiendam desiderantur; & à fine. 12. *Achazi* usque ad finem *Hoseæ*, totidem alii; quos annorum *Ezekiæ* synchronismus necessario postulat. *Matthæus Beroaldus*, *Hoseam* primis suis annis tributarium regis Assyrii Salmanasaris nec vere Regem fuisse existimat: excusso vero jugo regis Assyrii, quod tum sui juris esset, dici regnare cœpisse, anno. 12. regis *Achazi*. Contra, *Tremellius*, *Brochtonus*, & alii, duplex regni *Hoseæ* initium ita potius distinguendum censent: ut prius meri & liberi fuerit imperii; posterius tributarii à fine. 12. anni *Achazi*, quo Salmanasari servus factus fuerit, deductum. At si series sacri contextus. (2.Reg. XVII. 1. 2. 3.) attentius consideretur, non modo post prius, sed etiam post posterius hoc principium, *Hoseam* Salmanasari factum fuisse tributarium patefaciet: nostro quoque temporum Assyriacorum calculo consentiente, qui post utrumque *Hoseæ* principium *Nino* juniori, sive *Tiglath-pileseri* Salmanasari in regno successisse statuit. Ut igitur *Jerobeamo*. II. defuncto, filius ejus *Zacharias* pro eo regnavisse dicitur. (2. Reg. XIV. 29.) quia regnum illi tum jure hæreditario, tum ex Dei promissione. (2.Reg. X.30. cum. XV. 12.) debebatur; licet, turbis & seditionibus intervenientibus, ante annum. 12. illud possidere non poterat: ita *Peka* interempto, *Hosea* pro eo regnavisse legitur, quia regnum, tunc occupare ille conatus est; licet aliis cum eo de principatu (qui nihil ad eum attinebat) contra dicentibus, & ad anarchiam Respublica perducta, nisi post novem annos domesticis turbis sedatis regno demum pacifice potitus ille fuerit, quæ etiam de interregno hic admittendo, tum aliorum, tum *Petri Trecensis*, tum *Laur. Codomani*, fuit sententia. Vid. Codom.

Ad hoc vero posterius principium habito respectu, quum anno *Hoseæ*. 3. desinente (ut ostensum est) *Ezekias* regnare cœperit, nisi simul & à *desinente*. 17. *Pekæ* Israelitici, annos *Achazi*, & à. 12. *Achazi* initium hoc *Hoseæ* deduceremus; sequeretur,

vel. 10. annis posteriorem hunc *Hoseæ* duravisse principatum, vel, ex. 16. qui *Achazo* tribuuntur annis. 14. tantum pro Chronologicis esse habendos, quorum prius à nullis recipitur (quia. 9. tantum annos *Hoseæ* huic regno scriptura. 2. Reg. XVII. 1. attribuit:) posterius à *Tremellio* & aliis compluribus admittitur; vel (cum *Broughtono* & *Petavio*) primum *Achazi* annum patri postremum filio communem facientibus, vel (cum *Beroaldo*) & duos primos *Ezekiæ* annos una cum patre *Achazo* exactos fuisse arbitrantibus.

Vid. Harvilæum.

Duos vero simul annos cum patre non transegisse *Ezekiam*, & ne unum quidem integrum, illud argumento fuerit; quod *anno primo regni sui, mense primo, aperuisse fores domus Domini* ille dicatur, (2. Chron. XXIX. 3.) quas pater primus *occluserat* (c. XXVIII. 24.) unde liquet, impio patre jam defuncto, Dei cultum restituere cœpisse *Ezekiam*, anno primo regni sui (cujus partem primam cum patre exegerat) ad finem jam vergente. Quod non animadvertentes alii, & inter eos vulgatæ Latinæ Bibliorum interpretationis author, *primo anno & primo mense regni sui, Ezekiam* Templum aperuisse crediderunt: in eundem cum illis incidentes errorem, qui anno sexentesimo vitæ *Noachi*. mense. 2. die mensis. 17. Diluvium cœpisse. (Genes. VII. 11.) &. 2°. die. 2. mensis in. 4. anno regni *Salomonis* jacta Templi fuisse fundamenta. (2. Chron. III. 2.) legentes; mensem eum. 2. vel vitæ *Noachi*, vel regni *Salomonis* fuisse sunt opinati: quum currentis anni, qui tunc in Communi usu fuerat, 2dus ille extiterit. Ut igitur mensis ille *secundus*, in Diluvii quidem historia *Bul*, sive *Marhesuan*, in structuræ templi *Zir*, sive *Ijar*, fuit: ita & *Abib* sive *Nisan* est *primus* intelligendus tum hic, tum in narrationis progressu, ubi, jussu *Ezekiæ* sacerdotes Templum sanctificare cœpisse dicuntur *primo* die *mensis primi*; (2. Chron. XXIX. 17.) non utique *eodem die quo rex constitutus est ille*, (ut ad eum locum *Tremellius* annotavit) sed post. 9. demum menses, patre jam vita functo, qui profanationis Templi præcipuus author fuerat.

Vid. 70. Chal. & Syr.

Quod si rationem quoque ad extremum quis à nobis poscat; cur *Joasi* regis Israelis initium in fine. 37. anni *Joasi* regis Judæ, itidemque *Amasiæ* regis Judæ principium in exitu. 2. anni *Joasi* regis Israelis reposuerimus; sciat is, duo nos inde simul esse consecutos: & ut justum. 15. annorum inter mortem *Joasi* Israelitici

Vid. Seder. olim Rabba.

tici & *Amaſiæ*, bis in ſcriptura commemoratum. (2. Reg. XIV. 17. &. 2. Chron. XXV. 25.) reperiretur ſpatium; Et ut ab eodem. 17. anno, ex. 2. Reg. XIII. 10. Iſraelitici *Joaſi*, biennio ſimul cum patre regnantis. 16. anni denumerarentur: quum anno quidem illo. 17. regni paterni participem factum illum fuiſſe, Lidyatus noſter agnoſcat; ſed annos tamen ipſius. 16. à morte patris deducendos eſſe cenſeat. Ut tandem concludere liceat; Regibus hujus Periodi Chronologicos annos. 163. eſſe tribuendos: eorum initiis ad Annos Mundi hunc in modum adaptatis.

Vid. Harvil. Petav. (in magnoopere)

JUDÆ.	ISRAELIS.
A.M.	A.M.
3120. *Athalia*, ann. 6.	3120. (circa menſis. 3. diem. 10.) *Jehu*. ann. 28.
3126. *Joaſh*. 39.	3148. *Jehoachas*. 15.
3165. *Amaſias*. 29.	3163. *Joaſh*. 16.
3194. *Uzzias, ſive Azarias*. 52	3179. *Jeroboam. II.* 41.
3246. *Jothan*. 16.	3220. Interregnum. ann. 11. menſ. 6.
3262. *Achaz*. 15.	3232. (circa menſis. 9. diem. 10.) *Zacharias*. menſ. 6.
3277. *Ezekias*. 6.	3232. (circa menſis. 3. diem. 10.) *Shallum*. menſ. 1.
3283. Regnum Iſraeliticum finitum.	3232. (circa menſis. 4. diem 10.) *Menachem*. ann. 10. menſ. 11.
	3243. (circa menſis. 3. diem. 10.) *Pekahja*. ann. 2.
	3245. *Pekah*. 20.
	3265. *Hoſea*, in ſtatu rerum turbulento, inſtar interregni annis. 9. & domeſticis ſeditionibus demum ſublatis, annis. 9. aliis.
	3283. (circa menſis. 3. diem 10.) Regnum Iſraeliticum finitum.

 [Primarius

Primarius tamen adhuc restat scrupulus, qui interpretes & Chronologos nostros tantoperè exercuit. Cum enim juxta rationes propositas anno. 16. *Jeroboami II. Uzzias* sive *Azarias* in Juda regnare cœperit: in. (2. Reg. XV. 1.) ad. 27. *Jeroboami* annum, initium ejus referri videtur. Licet ad tempus quo lepra percussus ille fuit, referat *Tremellius*: intermediis illis longa satis parenthe i sic inclusis. *Anno vicessimo septimo Jeroboami regis Israelis, regnabat Hazaria filius Amatziæ, rex Jehudæ: (natus fuerat annos sex-decim quum regnare inciperet, & quinquaginta duobus annis regnavit Jerushalaimis; cujus matri nomen Jecolia è Jerushalaimis: Feceratque quod rectum* videtur *in oculis Jehovæ, omnino prout fecerat Amatzia pater ejus: Sed excelsa non amota fuerant; adhuc populus sacrificabant & adolebant in excelsis.) Quum plaga afficit Jehova regem, qua fuit leprosus usque ad diem mortis suæ ideoque habitabat in domo semotâ; Jotham vero filius regis præerat domui, jus dicens populo regionis.* Et quia nondum natum fuisse *Iothamum*, ex versiculo. 33. sequente appareat: eum quoque distinctione interposita, ita explicandum censuit, *Natus viginti quinque annos, quum regnare inciperet. i.* Quum regni administrationem iniit propter lepram patris: *& sexdecim annis regnavit*, à morte patris.

Alii minore textui adhibita violentia, annorum *undecim* (quot inter. 16. & 27. *Ieroboami* decurrerunt) inter regnum *Amasiæ* & *Uzziæ* interpositione, ista conciliant. Et cum ea ratione totidem annis augeatur differentia annorum regis Judæ supra annos regum Israelis in Scriptura notatos; ad exæquationem resarciendam, *undecim* quoque annos ad interregnum in regno Israelitico positum coguntur adjicere; ἀναρχία inter *Ieroboamum II.* & filium ejus *Zachariam*. 22. annorum constituta. Quod minus necessarium sacræ Chronologiæ augmentum admittere nolentes alii, ubi Scriptura refert, *Uzziam* sive *Azariam*. 16. annos natum regnare cœpisse, &. 52. annos regnavisse; ita ut. 68. annos in universum vixisse videretur (unde & *Josephus*, libro IX. Antiquit. cap. XI. *anno ætatis*. 68. *regni*. 52. *obiisse* illum tradidit:) 52. quidem regni annos à morte patris *Amasiæ* deducunt, sed infantem vix. 4. annorum tunc relictum fuisse eum supponentes, per. 12. ferè annos à Tutoribus regnum administratum fuisse volunt; donec. 27. *Ieroboami* Israelitici

anno

anno. 16. ætatis annum aſſecutus, per annos deinceps. 36. propria authoritate ipſe regnum gubernaverit. 56. demum ætatis anno vitâ functus.

Reliquum jam eſt ætatis.5.membrum poſtremum,à fine regni Iſraelitici ad finem regni Judaici, annorum. 133. & menſium fere.2. menſura definitum; quam anni regum Judæ, ſimul cum Annis Mundi, hic ſubjecti ita conficiunt.

A.M. 3283. (circa menſis.3. diem. 10.) *Ezekias*, poſt excidium regni Iſraelitici, regnavit in Juda annos. 23.

3306. XIV. *Manaſſes*. ann. 55. (2.Reg. XXI, 1. 2.Chron. XXXIII. 1.)

3361. XV. *Amon*. ann. 2. (2. Reg. XXI. 19. 2.Chron. XXXIII. 21.)

3363. XVI. *Ioſias*, ann. 31. (2. Reg. XXII. 1. 2.Chron. XXXIV. 1.)

3394. XVII. *Iehoachaz*. menſib. 3. (2. Reg. XXIII. 31. 2. Chron. XXXVI. 2.)

3394. XVIII. (circa. 6. menſis diem. 10.) *Eliakim*, qui & *Iehojakim*, ann. 11. (2.Reg. XXIII.36. 2.Chron. XXXVI. 5.) pro quibus, annos. 10. menſes. 6. & dies. 15. ſumimus.

3405. XIX. (circa menſis. 12. diem. 25.) *Iehojachin* ſive *Iechonias*, menſ.3. 2.Reg. XXIV. 8.) & dieb. 10. (2. Chron. XXXVI. 9.)

3405. XX. (menſ.4. die. 10.) *Sedekias* ann. 11. (2. Reg. XXIV. 18. 2.Chron. XXXVI. 11. Jerem. LII. 1.)

3416. (menſis. 5. die. 10. Templi *Salomonici* & urbis Hieroſolymitanæ excidium; (Jerem. LII. 12. 13.) poſt captum *Sedekiam* menſ: integro.

Nonnulla, ſed rariora, Græcæ Bibliorum editionis exemplaria ab Hebraica veritate alicubi hic diſſenſiſſe deprehenſa ſunt. Atque hinc in Chronico ſuo *Euſebius*, 12. annos Amoni tribuit. LXX interpretum teſtimonio ad illud confirmandum ſic producto. Ἀμὼν ἐβασίλευσεν κατὰ μὲν τοὺς ό ἔτη ιβ, κατὰ δὲ τοὺς Ἑβραίους ἔτη. β. *Amon ſecundum LXX. Seniorum interpretationem XII. annos regnavit; ſecundum Hebraeos, annis duobus*, de quo

Georgius

Georgius Syncellus; satis immodeste. Τὸν Ἀμὼς υἱὸν Μανασσῆ ιβ ἔτη Εὐσέβιος λέγων βασιλεῦσαι κατὰ τοὺς ο̅ ψεύδεται δέ. *Amon filium Manassis* XII. *annos secundum* LXX. *regnavisse dicit Eusebius*; *sed mentitur*: quum dicendum potius fuisset; in editione Vulgata, quæ Κοινὴ vocabatur, annos. 2. in ea vero quam ex Alexandrina Bibliotheca Hexaplis suis inseruit Origenes, & ut puram τῶν ο̅ amplexatus est *Eusebius*, annos. 12. fuisse positos.

Severus Sulpitius, in priore sacræ suæ Historiæ libro communem editionem secutus, *Amonem ultra biennium* regno potitum fuisse negat: verum, mendoso usus codice, filium ejus *Josiam* annos. 1. &. XX. regnavisse affirmat; *post triennium fere*, à Paschate *octavo & decimo imperii anno celebrato*, interemptum. In edita, Nicephori Constantinopolitani Chronologia, *Amoni* ἔτη. ιβ. adscribuntur; cum in Londinensis Bibliothecæ MS. β. tantum legatur. Quod vero ibidem deinde sequitur, post XXXI. *Josiæ* annos (pro quibus XXXII perperam posuit *Eusebius*) Interregnum ann. XXX. secundum Septuaginta interpretes, vel VIII. (sive L. ut in Londinensi habetur codice) secundum Hebraicum: plane commentitium est. Ejusmodi enim ἀναρχίας neque in Græcis, neq; in Hæbraicis ullum omnino extat vestigium: & ne ulla omnino anni alicujus interpositione sacri hic calculi violari possit, *Ieremiæ* prophetæ prohibet authoritas, qui. 4. *Ieboiakimi* annum, ministerii sui. 13. *Iosiæ* anno cæpti. 23. esse disserte asserit. [Jerem. XXV. 1. 3.] Chronographo qui anno. 13. *Alexandri Severi* scripsit, *Amoni* adscripti leguntur anni. 2. & *Ezekiæ*. 25. verum librarii esse mendum locus ille ejusdem authoris evincit, in quo, *post Ezekiam, Iosias annis*. CXIV. *Pascha celebravisse* dicitur. Quod consistere non posset: nisi & *Amoni*. 12. tribuerentur anni, juxta. LXX. ab *Eusebio* citatos; & *Ezekiæ*. 29. juxta eosdem cum Hebraica veritate consentientes. 2. Reg. XVIII. 2. &. 2. Chron. XXIX. 1.

Vid. edit. Raderi.

Tomo 2. antiqu. lect. H. Canisii, pag. 595.

Ut autem à. 29. illius annis deducti. 6. integri, quos ante eversum regnum Israeliticum exegisse illum ostendimus. 23. relinquunt ad hujus intervalli exordium referendos, ita ab anni tempestate, qua &. 7. & reliquos regni sui annos ille inchoavit, quatuor ipsum subsequentium Regum initia omnino dependent. Cum enim tempora eorum in Scriptura simpliciter exhibeantur

hibeantur, non (ut in regno Judæ & Israelis hactenus factum fuerat.) cum aliorum regum initiis comparata: relictum nullum est argumentum, cujus ductu ab annis propositis menses aliquos (sine temeritatis nota) liceat nobis subducere, indeque regum initia in alias atque alias anni partes summovere. Ut si à mensis primi die primo, verbi gratia, *Ezekiæ* annos deducamus: sub idem quoque tempus *Josiam* regnare cœpisse dicamus necesse est; nisi interpositos *Manassis* 55. & *Amonis* binos annos, propria authoritate, vel augere libeat, vel diminuere. *Michael Paludanus* tamen qui cum vulgato interprete Latino, * priorem recipit hypothesin, ab eodem primo mense * *Josiæ* annos arcessendos esse jure pernegat: Quandoquidem magnam partem anni ejus. 18. in Templi instauratione, idololatriæ exterminatione, & legitimi Dei cultus restitutione, transactam fuisse constet, ante Pascha. 14. primi mensis die, in eodem, 18. anno, celebratum. (2. Reg. XXII. 3. ad. XXIII. 23. &. 2. Chron. XXXIV. 8. ad. XXXV. 19.) quum nostra sententia, quæ annos *Josiæ* pariter & *Ezekiæ* circa. 10. mensis. 3. diem inchoat, & versus finem anni primi *Ezekiæ* unum, & versus finem. 18. *Josiæ* alterum *Pascha* promovendum esse postulet.

* Pag. 177. &. 179.

* Pag. 211. (unde reponenda hic illius verba.)

Cum trium vero postremorum regum Judæ temporibus habemus annos *Nebuchadnesaris* Babylonii in Scriptura comparatos; quorum collatio nos docebit *Jehojakimum* non integros annos *undecim* sed supra annos, 10. menses circiter. 6. cum dimido in regno exegisse; adeoque *Iehojakimum* circa. 6. mensis diem. 10. & ante tres menses *Jehoachazum* ipsius fratrem circa. 3. mensis diem eundem regna sua iniisse. Unde veritas quoque hypotheseos nostræ patebit; quæ. 31. annorum *Iosiæ* tam principium quam exitum circa mensis. 3. diem. 10. collocandum esse statuit. Quod ut plenius percipiatur, rerum ad hos tres reges spectantium tempora sequentibus thesibus explicanda esse duximus.

I.

Initium regni Sedekiæ deducendum est à. 10. die. 4. mensis; justis undecim annis ante captivitatem ejusdem Sedekiæ, & unico mense Salomonici Templi excidium; quod in. 10. diem. 5. mensis incidit.

PRophetavisse *Jeremias* dicitur, *donec obsolveretur undecimus annus Sedekiæ filii Iosiæ regis Iudæ, & donec deportaretur Hierosolyma, mense quinto* (Jerem. I. 3.) Anno vero *undecimo Sedekiæ*, 4. mensis die. 9. perrupta civitate & à Babyloniis occupata, noctu rex aufugiens ab insequentibus Chaldæorum copiis in campestribus *Iericbuntis* captus est. (Jer. XXXIX. 2. 5. &. LII. 4. 9.) Sequentis deinde mensis. 5. die. 10. Templo & Urbe destructis, in captivitatem Hierosolymitani sunt abducti. (Jer. LII. 12. &. 15.) Ex quibus inter se collatis, colligimus; & *undecimum Sedekiæ* annum fuisse completum, (non X. tantum, solidis annis illum regnavisse; ut asserit * *Scaliger*) & inter captivitatem illius & templi conflagrationem mensis spatium intercessisse: atque quod inde est consectarium, circa. 4. mensis diem. 10. regnare eum cœpisse. Ubi enim de fine constat, de initio dubitari non potest: quum in anni circulo principium & finem communi contineri termino nemo ignoret. Cumque inter captum *Sedekiam* absoluto anno regni sui undecimo, & deportatum populum integer mensis (ut dictum) fuerit interpositus: ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, *duodecimo anno regni Sedikiæ* calamitatem illam accidisse, in libro primo Stromatum *Clemens Alexandrinus*, retulit, rectius quam *Josephus* Templum incensum fuisse scribens *anno regni Sedekiæ undecimo*: (libro. X. Antiquit. cap. XI.) quum ante mensem is captus annum regni sui undecimum compleverit.

* Scaliger. Animadverf. Eusebian. pag. 82. & Canon. Isagog. pag. 327.

II.

II.

Obsidio Hierosolymitana capta anno Sedekiæ. 9. mensis. 10. & die. 10. & interventu exercitus Pharaonis postea interrupta redintegrata est anno Sedekiæ. 10. mensis. 3. die. 15. & per dies. 390. usque ad captam Urbem continuata: Ita ut ab obsidionis primo principio usque ad captam urbem in fine anni. 11. Sedekiæ, mensis. 4. die. 9. mensium. 30. usque ad eandem incensam mensis. 5. die. 10. mensium. 31. spatium intercesserit.

ANno. 9. *Sedekiæ*, mensis. 10. die. 10. *Nebucadnesarem* Hierosolymam obsidere cœpisse, ex. 2. Reg. XXV. 1. Jerem. LII. 4. &. Ezech. XXIV. 1. 2. &, Pharaonis exercitu adventante inde recessisse, ex Jerem. XXXVII. 5. 11. &. XXXIV. 21. 22. intelligimus. Anno. 10. mense. 10. die. 12. contra Pharaonem & Ægyptios prophetavit *Ezekiel*; quod fuissent *baculus arundineus domui Israelis* (Ezech. XXIX. 1. 6.) Pharaonis enim exercitu re infecta domum reverso; ad Urbis oppugnationem denuo Chaldæi redierunt, prout a *Jeremia* prædictum fuerat. (JerXXXVII. 7. 8.) ann. eodem *Sedekiæ*. 10. qui *Nebuchad-resaris* sive *Nebuchad-nesaris* fuit. 18. (c. XXXII. 1. 2.) Ut, quum in *fine anni*. 11. *Sedekiæ* à Babyloniis Hierosolyma occupata fuerint; (ut in priore Thesi est ostensum!) ultra annum obsidionem hanc posteriorem continuatam fuisse appareat, nec supra dies. 25. tamen: quantum ex Ezechiel. IIII. 5. 8. colligere possumus; ubi in typo, dies. 390. obsidioni Hierosolymitanæ assignatos invenimus. Qui ab anno. 11. *Sedekiæ*, mense. 4. die. 9. quo Urbs perrupta fuit, (Jer. XXXIX. 2.) retro numerati, ad mensis. 3. diem. 15. in anno *Sedekiæ*. 10. nos perducunt: quod redintegratæ obsidionis statuitur à nobis initium. Unde error detegitur, tum Fl. *Josephi*, libro. X. Antiquit. cap. 10. &. 11. (edit. Græc.) qui non solam secundam hanc obsidionem. 9 *Sedekiæ* anno & mensis. 10. die. 10. eodem quo nos primam, incepisse affirmat; sed etiam inde usque ad captam urbem anno *Sedekiæ*, 11. mensis. 4. die. 9. menses tantum. 18. (pro. 30.)

D 2 bis

bis dinumerat: tum *Severi Sulpicii*, qui in Sacræ suæ Historiæ libro priore, *triennio*, duravisse obsidionem significat; quanto tempore Samariam, ante regni Israelitici excidium, à *Salmenesero Assyrio* fuisse obsessam, ex sacris literis. (2. Reg. XVII. 5.) didicimus. Neque audiendus hic *Iohannes Drusius*; qui pro *triennio* in Sulpitio, *biennio fere* rescribendum esse pronunciat: quum supra biennium etiam anni dimidium, uno die minus, à cœpta primum obsidione usque ad civitatem ab hostibus occupatam, accuratior noster calculus hic exhibet.

III.

Circa mensis. 4. diem. 5. facta est Jechoniæ deportatio. 5. circiter ante regni Sedekiæ initium diebus.

ANno à deportatione regis *Jojacinis* sive *Jechoniæ quinto*, mensis *quarti* die *quinto*, *Ezekieli* Prophetæ omnium prima exhibita est visio. (cap. I. 1. 2.) Post quam, cum apud populares suos deportatos toto *septiduo*, quasi stupore quodam perculsus desedisset; (c. II. 15. 16.) continuus. 390. dierum in publico omnium conspectu, cubatus à Deo illi imperatus est. (c. IV. 4. 5.) Exacto deinde anno uno & mensibus duobus, post primam, sedenti domi suæ cum senioribus Judæ, nova ostensa est visio; anno deportati *Jechoniæ sexto, mensis sexti die quinto* (c. VIII. 1.) A. 397. deducta dierum. 365. quantitate annua relinquuntur dies. 32. ut intervallo, inter utramque visionem interposito complendo, spatium unico mense minus hic tantum desit. Unde concludimus, circa ipsum anni. 5. captivitatis *Jechoniæ* visionem primam esse factam: ac proinde circa *quintum* mensis *quarti* diem captivitatem illam incepisse. In illo ipso vero *quinto* die potius quam in anteriorum aliquo ejus epocham ideo statuendam censemus: quod hac ratione inter eam & regni *Sedekiæ* initium (quod ad. ejusdem. 4. mensis diem. 10. in prima Thesi est relatum) *quinque* tantum dierum intercedat spatium; neque vero multo longius sacræ Historiæ admittat series, quæ abducto in captivitatem *Jechonia*, *Nebuchadnesarem* ante discessum suum loco ipsius patruum *Sedekiam* regem constituisse indicat. (2. Reg. XXIV. 15. 17.)

IIII.

IIII.

Finis regni Jehojakimi, & initium filii ejus Jehojachinis sive Jechoniæ, circa mensis. 12. diem. 25. sunt reponenda.

IN Hebraica Bibliorum editione pater יהויקים filius יהויכין in Græca prior Ἰωακείμ posterior Ἰωαχείμ, indeque *Josepho* alter Ἰωάκιμος, alter Ἰωάχιμος, est appellatus. Sed lenis & aspiratæ literæ discrimine postea neglecto, ut uterque communi nomine Ἰωακείμ vel Ἰωαχείμ nuncuparetur, usu tandem est receptum. Unde in libro I. sacræ Historiæ, *Severus Sulpitius, Joachim exactis in regno annis undecim, filio ejusdem nominis locum fecisse* scribet: & qui in textu sacro *Jehojakin* (2. Reg. XXIV. 6. 8. 2.Chron. XXXVI. 8.) *Coniah*, (Jerm. XXII. 24. 28. XXXVII. 1.) & *Jeconiah*, (1. Chron. 3. 16. Jer. XXIX. 2.) nominatur, *Theophilo Antiocheno* Ἰωακεὶμ ἕτερος, *Clementi Alexandrino* patri ὁμώνυμος Ἰωακείμ appellatur. *Ambrosius* libro 3. Commentar. in *Luc.* cap. 3. & Fastorum Siculorum author, utrumque & *Joachim* & *Jechoniam* dictum fuisse volunt. In Paschali tractatu, quem ineditum habeo, anno *quinto Gordiani, Ariano & Papo Consulibus*, id est, anno æræ Christianæ CCXLIII conscripto; regnavisse traditur *Joachim annis* XI. *item Joachim filius ejus, qui & Jechonia dictus est, diebus centum:* quod sane rectum est. Positis enim mensibus τριακονθημέροις (Lunares enim, alternis plenos & cavos, è Babylonia demum reduces, una cum Chaldaicis mensium nominibus, Judæi in terram suam induxerunt) *dies centum* menses constituunt *tres* & dies *decem*: quot in sacra historia. 2. Chron. XXXVI. 9. *Jechoniæ* regno adscriptos legimus. Qui à mensis *quarti* die *quinto*, (quo captivum eum abductum fuisse in præcedente Thesi declaravimus) subducti, in. 12. mensis diem. 25. recidunt: circa quem & cœpisse ipsum, & patrem *Jehojakimum* regnare desiisse, in præsenti Thesi asseruimus.

V.

V.

Circa. 6. menſis diem. 10. *Jehojakimus regnum iniit: quod non integris undecim annis obtinuit, ſed annis.* 10. *menſib.* 6. *& dieb.* 15. *circiter. Sub finem vero anni illius tertii, circa.* 5. *menſis diem.* 15. *regnare cœpit Nebuchadneſar; ante templi conflagrationem annis.* 19. *quinque circiter diebus minus.*

ANno *tertio Jehojakimi* regis Judæ, aſcendiſſe *Nebuchadneſarem* Regem Babyloniæ, contra Hieroſolymam, in ipſo libri Danielis initio; & *primum* hujus eſſe *quartum* illius, in principio cap.XXV.*Jeremiæ* legimus. Unde, incidiſſe primum *Nebuchadneſaris* annum in deſinentem annum tertium *Jehojakimi*, & ineuntem quartum rectè concludit *Tremellius*. Regnaſſe dicitur in univerſum *Jehojakim annos undecim.* (2. Reg. XXIII. 36. 2. Chron. 36. 5. & poſt eum filius ipſius *Jechonias*, antequam deportaretur Babylonem, *menſes tres* & *dies decem.* (2. Chron. XXXVI. 9.) iiſque exactis à rege Babylonis captus fuiſſe *anno octavo regni ſui.* (2. Reg. XXIV. 12.) Ex quibus inter ſe collatis, duo emergunt iſta: Annum *undecimum Iebojakimi* non fuiſſe integrum, nedum XII. annos cum Siculorum Faſtorum authore & Nicephoro Patriarcha CP. eſſe illi aſſignandos. Quum enim ante finem anni ipſius *tertii* regnare *Nebuchadneſar* cœperit, ſi ſuperfuiſſent *Iebojakimo* anni adhuc *octo* integri; *nonum* ille ingreſſus fuiſſet annum, quo tempore *Iechoniam* patri in regno ſucceſſorem dedit. Atqui *quarto* poſtea menſe, *Iechonia* capto, *octavum* adhuc numeratum fuiſſe *Nebuchadneſaris* annum, ex 2. Reg. XXIV. 12. manifeſtum eſt. II. Inter. 25. diem menſis. 12. quo *Iechoniam* cœpiſſe in theſi. IIII. &. 5. menſis. 4. quo eundem deſiiſſe, in theſi. III. oſtendimus, *Iebojakimi* initium collocari non poteſt; Alias enim *Nebuchadneſar* (cujus annus. 1. initium. 4. *Iebojakimi* aliquanto tempore præceſſit) capto *Iechonia*. 9. regni ſui ſimiliter egiſſet annum in. 8. tantum adhuc verſatum eum fuiſſe, ex. 2. Reg. XXIV. 12. jam audivimus. Reliquum igitur eſt, ut inter menſis. 4. diem. 5. & menſis. 12. diem. 25. regni *Iebojakimi* exordium ſit indagandum.

Ex

Ex tribus festis in quibus omnes mares coram Domino comparere tenebantur, (Deut. XVI. 16.) Tabernaculorum solenitas in hujus temporis spatium incidit: ad quam idcirco, locum illum Jerem. XXVI. 1. 2. sine controversia referendum esse judico. *Principio regni Iehojakimi filii Iosiæ regis Iudæ, fuit verbum hoc à domino dicendo. Sic ait Dominus; Sta in atrio domus Domini, ut eloquaris ad omnes civitates Iudæ venientes ad incurvandum se in domo, Domini, omnia verba quæ præcipio te eloqui eis.* Ante festum igitur tabernaculorum, in medio. 7. mensis celebratum, tempore aliquo inter mensis. 4. diem. 5. & illud interposito (& quidem ad. 7. quam ad. 4. mensem propius accedente) principium regni *Iehojakimi* reponendum esse colligo: indidemque *diem jejunii*, quo verba Domini in Templo ejus audientibus omnibus Judæis qui eo confluxerant ex civitatibus suis è scripto recitare jussus est Baruc, *anno quarto Iehojakimi*, (Jerem. XXXVI. 1. 6.) de solenni illo jejunio mensis. 7. die. 10. lege imperato (Levit. XVI. 29.) quod *Iejunii* nomine *κατ' ἐξοχὴν* (Act. XXVII. 9.) significatur, intelligendum esse concludo; non de conceptivo illo, quod *anno quinto Iehojakimi, mense nono*, indictum fuisse (eod. cap. XXXVI. 9.) postea legitur, uti Tremellius existimat. Si enim *sub finem anni quarti* (ut ille vult.) datum hoc fuisset præceptum, & *anno quinto, mense nono*, executioni mandatum; sequeretur, paulo ante *nonum* mensem statuendum fuisse *Iehojakimi* exordium: quod cum iis quæ superius sunt disputata non potest consistere.

Ut hinc igitur, ante mensis. 7. diem. 10. ita alio argumento post. 5. mensis diem 10. initium *Nebuchadnesaris* & *Iehojakimi* esse quærendum; sic ostendo. Annus *decimus Sedekiæ*, à mensis. 4. die. 10. (ut [illegible]heiis docuit) inchoatus, erat *Nebuchadnesaris decimus octavus*, (Jerem. XXXII. 1.) uno saltem mense post *decimum* illum *Sedekiæ* incipiens. Si enim ipso. 10. mensis 4. die regnum suum *Nebuchadnesar* cœpisset; quando Templum fuit incensum, mensis. 5. die 10. (integro post *Sedekium*, desinente anno regni sui undecimo, captum mense) annum regni sui *vicesimum* ille fuisset ingressus: At *decimum nonum* illius adhuc cucurrisse, ex Jerem. LII. 12. constat. Unde inter mensis. 5. &. 7. diem. 10. annorum *Nebuchadnesaris* primo deinde & *Iehojakimi*, initium locandum esse, consequitur. Quod cum superius posita descriptione

tione recte convenit; quæ *Iehoachazo*, trimestre suum regnum à mensis. 3. die. 10. inchoanti, *Iehojakimum*. 6. mensis, die. 10. successisse statuit. Inde ad initium *Iechoniæ* circa. 25. diem. 12. mensis collocatum, menses numerantur. 6. cum dimidio, quot tantum, supra annos decem, integro *Iehojakimi* regno hypothesis hæc attribuit; ab undecimo illius anno detractis. 5. mensibus & unius dimidio. Qui quidem consient; si *Nebuchadnesarem* annum suum *primum* diebus. 25. ante finem tertii anni *Iehojakimi* inchoasse, & ad complementum *octavi* sui anni, præter. 100. dies *Iechoniæ*, &. 5. interregni. 35. quoque primos succedentis *Sedekiæ* dies assumpsisse admiserimus. Qua ratione Natali imperii *Nebuchadnesaris* in medio. 5. mensis constituto; &. 1. illius annus responsurus est *Iehojakimi*. 4. (diebus tantum. 25. illo anterior) juxta Jerem. XXV. 1. &. 18. anno *Sedekiæ*. 10. (diebus. 40. hujus initio posterior) juxta Jerem. XXXII. 1. eruntque ab initio ejus, ad deportationem quidem *Jechoniæ* (mensis. 4. die. 5.) anni. 7. menses. 10. dies. 20. ad Templi vero excidium (mensis. 5. die. 10.) & captivitatem populi illud subsecutam, anni. 19. diebus. 5. minus.

VI.

Nebuchadnesar, à vivente patre in consortium regni assumptus, annos. 43. post mortem illius imperavit solus; in universum vero, annos. 44. menses. 7. & dies. 10. circiter.

Anno *Iehojakimi*. 3. desinente circa 15. mensis. 5. diem, regnare cœpisse *Nebuchadnesarem*; ante deportationem *Iechoniæ*, mensis. 4. die. 5. factam, annis, 7 mensibus. 10. & diebus circiter. 20. in præcedente Thesi est ostensum. His additi anni. 35. menses. 8. & dies. 20. (qui à deportatione illa, ad annum quo *Evil-merodach* regnare cœpit, effluxerunt) longissimum regni *Nebuchadnesaris* tempus exhibebunt, annorum. 44. mensium. 7. & dierum. 10. circiter. Filius enim & successor ipsius proximus *Evil-merodach* ad regiam dignitatem in aula sua *Iechoniam* evexisse fertur, *anno à deportatione* ipsius. 37. *mense*. 12. *die mensis*. 25. eodem *quo regnare cæpit anno*. (Jerem. LII. 31. 32.) qui quidem. 25. dies Imperii videtur fuisse Natalis; quo

quo de evehendo *Iechonia* consilium ille iniit: quum ipsum evectionis diem. 27. ejusdem. 12. mensis ex. 2. Reg. XXV. 27. fuisse appareat.

Berosus quidem in. 3. Caldaicæ suæ historiæ libro, *Iosephus* lib. X. Antiquit. cap. 11. Col. 12. & *Ptolemæus* in Regum Babylonicorum Canone. 43. tantum annos *Nebuchadnesari* tribuunt; sed à morte patris numeratos; quum in *Ieremia* & sacra Regum historia, ab expeditione ejus in Syriam & Judæam vivente patre suscepta, principatus ejus epocha deducatur. Quo tempore regni paterni factum illum fuisse participem, *Berosus* (apud *Iosephum* libro. X. Antiquit. cap. 11. lib. 1. contra Apionem) satis aperte significat. A *Nabopolasaro* enim cum exercitu adversus rebelles missus, eorum regionem (ut ille scribit) ὑπὸ τὴν αὑτοῦ vel αὐτῶν: (sic enim in lib. 1. contra *Apion*, & *Georgii Syncelli* Chronico citatum legitur) βασιλείαν ἐποίησε, *regno suo subjecit* post illius demum obitum κυριεύσας ἐξ ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, *paterno principatu in solidum potitus*; quem antea scilicet divisum cum patre gesserat. Unde & Daniel, licet *Nebuchadnesarem* quum primam adversos Judæos expeditionem susciperet, anno. 3. *Iehojakimi*, *Regem Babyloniæ*, propter regni cum patre tum vivente societatem appellet: (c. I. 1.) annorum tamen regni numerationem more Chaldæorum apud quos agebat ab obitu patris & mero ipsius imperio deducit; anno illius *secundo*, somnium ipsius à se expositum significans, (c. II. 1. 31.) exactis jam *tribus* captivitatis suæ annis, quibus privatim in literis & lingua Chaldæorum est institutus, priusquam in Regis aspectum est adductus (c. I. 4. 5. 18. 19.) quod nullo modo ad. 2. regni annum quod cum patre communicavit; sed ad finem. 2. anni monarchiæ sive solitarii regni commodissimè referri poterit.

Et recte quidem hoc observavit * *Scaliger* sed vitiosa lectione loci *Berosi* (apud *Iosephum*, lib. 1. contra *Apionem*) deceptus, quæ. 29. regni annos pro. 21. *Nabopolasaro* tribuit ineunte anno regni sui. 30. & communicati cum filio imperii. 13. mortem illum obiisse putavit; ac proinde annum illum, *Nebuchadnesaris secundum*, Dan. II 1. ab obitu patris numeratum. 14. illius in Syria. 2. in Babylonia, *Sedekiæ* vero. 6. fuisse pronunciavit. *Clemens Alexandrinus*. lib. 1. Stromatum, ad *Sedekiæ*

* Scalig. Prolegomen. in libb. de emend. Temp. Pag. 13. 14. & not. in fragment. p. 10. 11

captivitatem Berosi historiam referens, anno regni illius. 12. (cum enim tum ingressus is fuisset, si liber permansisset) hoc contigisse sensit: qua ratione. 19. simul cum patre *Nebuchadnesar* regnavisset annos. *Josephus*, lib. X. Antiquit. cap. XI. eandem historiam ad. 23. *Nebuchadnesaris* annum, quo postrema Judeorum facta est deportatio, (Jerem: LII.30.) referendam esse censuit. Tunc enim cum magnis copiis Cœlesyriam eam invasisse scribit, eaque subacta bellum gessisse contra Ammonitas & Moabitas; & his quoque perdomitis, Ægyptum hostiliter ingressum, repertos ibi Judæos rursum captivos Babylonem abduxisse: deinde, post Ægypti populationem exacto *biennio* mirandam illam visionem, Danielis. II. expositam, objectam illi fuisse subjicit. Cujus etiam hic insistens vestigiis *Hieronymus* (licet pro *Josepho*, *Berosum* ille nominet) visionem hanc anno *Nebuchadnesaris*. 25. factam fuisse ait. Ita vero simul cum patre. 23. ille regni annos exegisset; & anno captivitatis *Iechoniæ*. 15. Ægyptus ab eo fuisset occupata: quod tamen ante. 27. illius annum non factum, ex Ezek. XXIX. 17. rectissime animadvertit *Franciscus Iunius*. Eo igitur *Berosi* historiam spectare * ille existimans, undecimo ante mortem suam anno *Nebuchadnesarem*, audito patris obitu & constituta Ægypto, Babyloniam repetivisse vult, ut regnum iniret solus; quod per. 34. annos hoc admisso calculo, (qui *Nabopolasaro*. 54. pro. 21. *Nebuchadnesari*. 10. pro. 43. assignat annos) simul cum patre jam gessisset. Indeque à vero monarchiæ illius initio constituendo tantopere aberrans, duriorem illam *Tremellii* sui interpretationem in *Daniele* admittere cogitur. *Anno secundo*, nempe *regno Nebuchadnesaris*, *somniavit Nabuchadnesar somnia*. Anno secundo ab eo tempore numerato, non quo *Nebuchadnesar* mortuo patri in imperio successit, sed quo pueri quatuor adducti ad regem steterunt coram eo. (Dan. I. 18. 19.)

Vid. Hierom. & Perer. in Dan. 2. 1.

* Jun. in Ezek. 30. 1. & Dan. 2. 1.

C A P:

CAP. I.

Difficultates nonnullæ, ad Nebuchadnesaris, & regum Iudæ qui sub illius imperio vixerunt, tempora spectantes explicantur: &. 70. annorum servitutis Babylonicæ, per Ieremiam prædictorum, initium à jugo Babylonico, anno. 4. Iehojakimi primum à Iudæis suscepto, non à posteriorum deportationum aliqua deducendum esse ostenditur.

NEbuchadnesaris & trium postremorum, (qui illius imperio fuerunt obnoxii,) Regum Judæ temporibus ita constitutis, difficultates nonnullæ, ad eadem pertinentes, explicandæ jam veniunt: quarum prima tres illas deportationes spectat, sub finem. LII. capitis Jeremiæ, hunc in modum commemoratas. *Iste est populus quem deportavit Nebuchadnesar; anno. 7. Iudæi. 3023. Anno. 18. Nebuchadnesaris; deportavit Hierosolymis animas. 832. Anno. 23. Nebuchadnesaris; deportavit Nebuzaradan præfectus satellitum è Judæis, animas. 745. Omnes animæ. 4600. sunt.* Ubi *Rabanus* ter Judæos à *Nebuchadnesare* captos scribit; harumque trium captivitatum numerum hic à propheta censeri. Primam ponit in transmigratione *Joakimi* filii *Josiæ*; de qua. 2. Paralip. XXXVI. secundam in transmigratione *Jechoniæ*; de qua. 2. Reg. XXIV. Tertiam in Urbis ac Templi excidio, sub *Sedekia*; de qua. 2. Reg. XXV. *Quæ si vera sententia est; tres numeri mutandi sunt: ut pro septimo anno in prima captivitate scribatur, Primo; in secunda pro octavo decimo scribendum sit, Octavo; pro vicessimo autem tertio in captivitate postrema legi oporteat, Undevicesimo.* inquit *Melchior Canus*, lib. *XI.* locor. Theolog. cap. V. At quis prudens non potius judicaverit falsam esse sententiam *Rabani*; quam falsatos esse omnes Bibliorum codices, Hebræos, Chaldæos, Syros, Græcos, & Latinos. Multo igitur modestius Emanuel Sà, in Notationibus ad hunc locum: *Quidam, inquit putant esse errorem in numeris; & legendum pro. 7. 1. pro. 18. 8. pro. 23. 19. ut ut patet ex. IV. Reg. XXIV. &. XXV. &. II. Paral. XXXVI. Ego id non ausim dicere: potius dicerem, de aliis hic translatio-*

 nibus

onibus agi quam. IV. *Reg*. Et sane quidvis potius dicendum fuerat quam ad hoc desparatum remedium recurrendum.

Rectius igitur multo *Jacobus Capellus* in Chronologia sua (ad annum Mundi. 3398. &. 3414.) Deportationum alias majores, alias minores fuisse asserit: prioris generis tres anno *Nebuchadnesaris*. 1. 8. &. 19. factas; posterioris item tres, quæ *Jeremiæ*. LII. anno *Nebuchadnesaris*. 7. 18. &. 23. commemorantur facta. Cum enim *Jehojakimus*, post triennii servitutem adversus *Nebuchadnesarem* rebellasset: immissus est contra eum exercitus, ex Chaldæorum, Syrorum, Moabitarum & Ammonitarum turmis constans. Quod ex præstituto Domini factum fuisse Scriptura notat; ut Judæos perderet, & amoveret à facie sua: secundum verbum quod locutus fuerat per servos suos Prophetas. (2. Reg. XXIV. 1. 2. 3.) Ab hoc igitur *Nebuchadnesaris* exercitu, anno illius quidem. 7. *Jebojakimi* vero. 10. deportati sunt Judei illi. 3023. quod & à Fastorum Siculorum authore est animadversum; anno Regis hujus *decimo Nabuchodonosorem regem Babylonis, septimo anno regni sui subacta Judæa* 3023. *Judæos captivos abduxisse*, memorante.

Factum hoc, non quidem biennio, (ut erronea illius statuit hypothesis, quæ. 12. annos regno *Joakimi tribuit*) sed integro anno ante grandem illam deportationem, sub ejus successore *Jechonia* factam, ad quam (non ad illam sub *Joakimo*) *Tremellius* & *Deodatus* primam in hoc *Jeremiæ* loco propositam referendam esse judicant. Quanquam enim captus fuisse dicatur *Jechonias* anno *Nebuchadnesaris octavo*, & captivi *decies mille* cum eo abducti: (2. Reg. XXIV. 12. 14.) ista tamen inter se conciliari posse *Deodatus* existimat, si in fine septimi & initio octavi contigisse; & *Ieremiæ*. 3000. Hierosolymitani, reliqui. 7000. ex diversis Judeæ partibus milites fuisse admittantur. Verum, quum ab initio *Nebuchadnesaris* ad *Iechoniæ* captivitatem, præter annos. 7. plusquam. 10. mensium spacium intercessisse, in V. Theseos fine ostenderimus; illa. 7. desinentis &. 8. ineuntis consideratio locum hic habere non poterit; Et quum è tribus deportationibus hic memoratis, media tantum *Hierosolymitanorum*, quæ reliquæ *Iudæorum* fuisse dicatur: illa primæ ad *Hierosolymitanas* restrictio minus ad mentem sacri scriptoris facere videatur. Quin & in magna illa *Iechoniæ* deportatione (quæ una longe plures

captivos habuit, quam tres illæ, de quibus nunc agimus, simul sumptæ) ipsorum *Hierosolymitanorum* multo majorem quam. 3000. numerum fuisse apparet. Sic enim locum hunc spectantem, 2. Reg. XXIV. 14. reddidit *Tremellius. Et deportavit rex è totis Jerusalaimis cum omnes præfectos, tum omnes valentes robore, decies mille captivos, omnesque fabros lignarios & fabros ferrarios.* Sed, *è totis Ierushalaimis*, per Synecdochen ille explicat, *è toto regno*: & in numero *decies mille captivorum*, è tribu Juda. 3023. illos (Jerem. LII. 28.) fuisse censet; reliquos. 7000. (quorum. 2. Reg. XXIV. 16. fit mentio) ex urbe Hierosolymitana deportatos fuisse subindicans. Contra Deodatus, (illa *Tremellii* synecdoche ut nimis fortasse catachresticâ minus probata) *tota Hierosolima, majorem & meliorem partem populi*, interpretatur: ex Urbe. 3023. (quæ certe major Hierosolymitanorum pars esse non poterat) abductos fuisse conjiciens, cæteros vero. 7000. ex tota regione reliqua deportatos fuisse, intelligendum relinquens. Sed verius omnino est; numerum illum. 3023. in *Ieremia* positum, ad deportationem sub *Iechonia* factam nihil omnino atiinere.

Secundam μετοικεσίαν captivorum. 832. Hierosolymis decedentium, non (ut *Rabanus*) de *Iechoniæ*, sed de *Sedekiæ* transmigratione, post expugnata & diruta Hierosolyma *Tremellius* & *Deodatus* accipiunt, sub finem anni. 18. & initium. 19. anni *Nebuchadnesaris* factam eam fuisse opinati. Et licet ex Jerem. LII. 12. 13. manifestum sit incensum fuisse Templum anno *Nebuchadnesaris*. 19. *Iosephus* tamen tum in lib. X. Antiquit. cap. XI. tum in libro. 1. contra *Apionem*) ad. 29. ejusdem, (ut videtur) catius versiculum respiciens, anno ejusdem. 18. hoc factum fuisse scribit: numero tamen. 832. deportatorum, ibidem expresso, ad captivitatem sub *Iechonia* factam, relato; cum quo, præter *decem millia*: (2. Reg. XXIV. 14. commemorata.) 832. etiam alios abductos fuisse asserit. (Antiquit. lib. X. cap. IX.) *Laurentius* vero *Codomanus* etiam anni tempestatem, qua *Nebuchadnesar* regnum iniit ex hoc ita conatus est eruere. Anno. 10. *Sedekiæ*, durante obsidione Hierosolymitana, ingressus est *Nebuchadnesar* annum regni. 18. (Jerem. XXXII. 1. 2.) Anno. 11. *Sedekiæ* mense. 4. die. 9. Chaldæi captam urbem ingressi sunt. (Ierem. XXXIX. 2. 3. LII. 5. 6. 7. Necdum desiit annus. 18. *Nebuchadnesaris*

nesaris: quo. 832. Judæos Hierosolymis captivos ab illo abductos Scriptura testatur. (Jer. LII. 29.) At vero annum. 19. regni sui attigit *Nebuchadnesar* mensis. 5. sequentis, die. 7. quo *Nebuzaradan* Hierosolymam ingressus est, ut eam flammis perderet, & solo æquaret. (2. Reg. XXV. 8.) Ergo inter. 9. diem mensis. 4. anni. 11. *Sedekiæ*, & mensis. 5. diem. 7. initium. 19. anni (& consequenter reliquorum omnium annorum) *Nebuchadnesaris* statuendum est. Et quia initio huic assignandus erat vel. 7. dies mensis. 5. vel aliquis. 27. dierum præcedentium: ne is relinqueretur in dubio, pro eo mensis 5. Kalendas assumere * *Codomano* placuit.

* Codoman. Chronolog. lib. 3. cap. 12.

Verum nimis debili tota hæc structura nititur fundamento: non potuisse. 832. illos Judæos Hierosolymis abduci, priusquam Hierosolymis Chaldæi essent potiti. Nam deportati Hierosolymitani duorum fuerunt generum: ut liquet ex. 2. Reg. XXV. 11. Jerem. XXXIX. 9. & LII. 15. Alii partim metu, partim Jeremiæ prophetæ suasione (Jer. XXI. 9. & XXXVIII. 2.) inducti, ab urbe obsessa defecerunt ad Babylonios: alii in Urbe remanserunt. Quum igitur anno. 10. *Sedekiæ*, Ægyptiaco exercitu adventante, Chaldæi obsidionem intermittere fuissent coacti, anno ante captam urbem altero (ut in. II. Thesi est ostensum:) Hierosolymitanos illos. 832. qui ad eos defecerant, in Babyloniam abducendos curaverunt; anno *Nebuchadnesaris*. 18. quem. 10. *Sedekiæ* respondere scriptura diserte asserit. (Jerem. XXXII. 1.) non ita quidem exiliter, ut. 18. illius primos. 9. suos dies communes tantum habeat cum. 10. hujus, ut * *Codomano* visum fuit; sed ut. 10. hujus. 35. dierum spatio. 18. illius antevertens. 330. reliquis diebus cum eodem paria faciat: quemadmodum in. V. Thesi declaravimus. Quare nec anni. 18. desinentis, &. 19. ineuntis remedium quicquam hic prodest. 832. vero deportatorum numerus plurimum etiam obest. Eversa enim urbe & civibus vacuata (Jer. XXXIX. 8. 9.) non plures inde captivos abductos fuisse, nemo prudens opinabitur.

* Codom. Annal. ad an. Mund. 3533. a

Quod in minore. 745. numero multo magis locum habet in tertia deportatione commemorato: quam ad transmigrationem populi sub *Sedekia* factam, contra omnium aliorum sententiam, *Rabanus* accommodat. Quum enim migravisse tum dicatur Juda è terra sua, vinitoribus tantum & fossoribus in eâ relictis: (2. Reg.

(2. Reg. XXV. 11. 21.) tantillum captivorum numerum translatum inde fuisse, nullus (opinor) sanus somniaverit. Neque justa aliqua ratio afferri potest, cur ante. 23. *Nebuchadnesaris* annum, in textu expressum, translationem hanc factam fuisse arbitraremur. Etsi enim longe maxima Judæorum pars, qui post urbis excidium in terra remanserant, per proditionem occiso eorum duce Gedalia, in Ægyptum (nequicquam reclamante Jeremia)* migraverit: multos tamen ibi substitisse vel ex unico illo *Ezekielis* testimonio, tribus post cædem Gedaliæ mensibus edito, (siquidem mense *septimo* illum sublatum constat, Jer. XLI. 1. hoc vero prolatum esse *decimo*, Ezek. XXXIII. 21.) intelligitur. *Qui habitant vastitates istas in terra Israelis, loquuntur dicendo. Unus erat Abraham qui hæreditario jure possideret hanc terram, nos autem multi; nobis tradita est hæc terra in hæreditatem.* (Ezek. XXXIII. 24.) Neque enim tales erant illi, qui in Ægyptum concesserant, Ierem. XLIII. quales hic Propheta describit: ut à *Christiano Massæo*. in. 6. Chronicorum libro, recte est animadversum. *Illi manere noluerunt; isti voluerunt. Illis promissa securitas, si manerent:* (Ierem. XLII. 10. 11. 12.) *istis dicitur, quod pestilentia, fame, gladio caderent.* (Ezek. XXXIII. 27. 28.) *Illos occidit Nebuchodonosor in Ægypto: istos partim cæsos in Iudæa, partim translatos à Nebuzaradan constat anno domini sui. 23. qui fuit. 4. desolationis Hierusalem.* (Ierem. LII. 30.) quod non animadvertens *Iosephus*, lib. X. Antiquit. cap. XI. *quinto post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius*, (anno enim illius. 18. ut dictum, non 19. Templum & Urbem excisa fuisse ille censuit) Judæos hosce ex *Ægypto* captivos Babylonem abductos fuisse credidit, quum ante. 27. deportati *Iechoniæ*, qui fuit regni *Nebuchadnesaris*. 35. Ægyptum ab eo occupatam non fuisse, ex Ezekiel. XXIX. 17. sub præcedentis capitis finem jam audiverimus.

Sequitur locus longe difficilior, Ierem. XXVII. 1. *In principio regni Iehojakimi filii Josiæ regis Iudæ, fuit verbum hoc ad Ieremiam à Domino.* Ubi pro *Iehojakimi* nomine, *Sedekiæ* reponendum *Iosephus Scaliger* contra *Paræum*, *Iacobus Salianus* ad ann. Mundi. * 3426. *Iohannes * Bohemus*, & alii aliqui existimant; licet *Hippolytus Portuensis*, vel quicunque author fuit * Chronici anno. XIII. *Alexandri Severi* conscripti, & *Epiphanius* in. 1. *Panarii*,

* Parag. 18. 19. 20. 21. tom. 4. pag. 659. 660. & 718.

* Pag. 245. 145.

* Tom. 2. Antiqu. lect. H. Chamisii, pag. 594. [Vid. Harvillæum, col. 952. 985. 986. item Syr. MS. LXX & Hierom.

Panarii, (pag. 15. edit. Græc. Basil.) *Sedekiam* etiam *Joakimi* nomine appellatum fuisse, sensisse videantur. In versu vero. 3 illius *Jeremiæ* capituli, *per legatos qui venturi erant Hierosolyma ad Sedekiam regem Judæ*, Dei voluntatem finitimarum gentium Regibus significare Propheta jubetur, ut *Nebuchadnesaris* Regis Babyloniæ jugo colla sua submitterent. Deinde vers. 12. *etiam Sedekiam regem Judæ allocutum se fuisse secundum omnia verba ista*, Jeremias subjicit: in principio capitis sequentis, hanc quoque temporis περιγραφὴν porro adjiciens. *Et factum est in anno illo in principio regni Sedekiæ regis Judæ; in anno quarto, in mense quinto* (Jer. XXVIII. 1.) Unde & nova exoritur difficultas, unde in *principio regni Sedekiæ* factum dicatur, quod quarto illius anno contigit.

Porro prophetiam illam in anteriore medietate, sive. 11. primis versiculis capitis, XXVII. comprehensam, in principio regni *Jehojakimi* à Deo primum revelatam Jeremiæ fuisse, censent *Tremellius*, *Codomanus*, *Brochtonus*, *Deodatus*, & alii: (triennio scilicet antequam *Nebuchadnesar* in Babylonia, &. 11. annis priusquam *Sedekias* in Judæa regnare cœpisset;) quæ in posteriore vero medietate, &. 11. reliquis versibus continentur, ipsius *Sedekiæ* demum temporibus Regi, & Sacerdotibus, & toti populo à Propheta fuisse proposita. In priore igitur parte, comparare sibi vincula & lora in tempus illud quo regnaturus esset *Sedekias*, jussum fuisse Prophetam existimant. *Sic enim auctoritatem conciliatam prophetiæ, & omnem male de Propheta supplicandi occasionem sublatam*, affirmat *Tremellius*. Creditque *Codomanus*, *propterea undecim annis ante regnum Sedekiæ factum esse ad Jeremiam verbum Domini, de jugo quinque regibus mittendo per legatos ad regem Sedekiam missos, ut Propheta sciret suæ vitæ non metuendum esse ab impio rege Joiakimo; quo defuncto, jugum traditurus esset legatis mittendis ad novum in ejus regno successorem, Sedekiæ nomen habiturum.*

* Codoman. Annal. ad an. Mund. 3512.

Ad alterum autem locum, Jerem. XXVIII. 1. quod attinet: duram esse existimat illam *Maldonati* expositionem * *Paludanus*; annum. 4. *Sedekiæ* dici principium regni ejus, quia fuit ante medietatem illius, quanquam regni *Sedekiæ* undecim tantum existentibus, ut eorum. 4. ad principium regni ejus, referatur, neq; Anglo-Duacensibus nostris interpretibus, neq; *Jacobo* * *Saliano*,

Pag. 236. * An. 3439. Parag. 17. (pag. 714. &. 718. vid. Sal. Jarchi.

durum omnino esse videtur. Alii, ex profectione vel legatione *Sedekiæ* anno regni sui. 4. in Babyloniam instituta, (Jerem. *LI.* 59.) eum de novo in Regem à *Nebuchadnesare* fuisse confirmatum colligunt; indeque in *quarto* illo anno novum *principium regni Sedekiæ* constituit, quæ *Nicolai Lyrani* in Jerem. XXVII. 3. & *Augustini Tornielli* ad annum Mundi. 3439. Parag. 4. est sententia. Alii priora ista [*Et factum est in anno illo, principio regni Sedekiæ regis Judæ*] ad superiora referre malunt, atque à posterioribus separare [*In anno quarto in mense quinto:*] quæ cum sequentibus nectenda esse censent. Quod probabile judicat * *Dionysius Petavius*: & multo esset probabilius si *Tremellii* na loci illius versio reciperetur. *Quum autem fuisset* (vel *accidisset*) *illud anno illo, principio regni Sedekiæ regis Judæ: anno quarto mense quinto, allocutus est me Hanania.* q. d. Quum illa quæ præcesserant, à versu. 12. ad finem. cap. XXVII. *anno illo*, id est, *in principio regni Sedekiæ* edixissem: anno demum post *quarto, mense quinto*, iis quæ dixeram contradicens *Hananias*, ita me est allocutus. * Tom. 2. pag. 162.

Superest adhuc trium illarum difficultatum postrema, quas sapientiæ cœlestis afflatu egere *Beroaldus* putavit, ut possint intelligi *Jeb:iakin* sive *Jechonias*, quum regnare cœpisset, dicitur fuisse annorum *octodecim*. 2. Reg. 24. 8. at *octo* tantum: 2. Chr. 36. 9. *Pro * Matth.
8. autem annis, multum ille facere existimat locum illum Mat. 1. 11. Berold. Chr.
ut in veteribus codicibus legitur. Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν Ἰωακείμ, lib. 3. cap. 5.
Ἰωακεὶμ δὲ ἐγέννησεν Ἰεχονίαν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. *Josias autem genuit Joakim, Joakim autem genuit Jekoniam, & fratres ejus in transportione Babylonicâ.* Octavus enim *Jechoniæ* ab undecimo & postremo patris *Joakimi* subtractus ad desinentem. 3. & ineuntem. 4. *Joakimi* annum nos perducit: quo tempore Daniel initio Historiæ suæ notat *Nebuchadnesarem*, capta Hierosolyma, vasa sacra, & primariæ nobilitatis florem in Babyloniam deportâsse. Quam sententiam propugnat etiam * *JacobusCappellus* in Chronico suo. * Cappel. Chr.

Contra vero *decimum octavum* potius ætatis annum *Jechoniam* tunc egisse, argumento est, quod *malum fecisse* dicitur *in conspectu Domini, omnino prout fecerat pater ejus*; & quod *uxores* ejus (*fœminas* Tremellius reddidit) simul cum eo deportatæ memorentur: (2. Reg. XXIV. 9. 15.) quæ in *octo* annorum ad ann. Mund. 3392. &c.

puerum

puerum nimis competunt. Unde Cajetanus ad locum illum Chronicorum, Canus (lib. XI. locor. Theolog. cap. 5.) & Jo. Mariana (pro edit. vulgata cap. 21.) 8. pro 18. errore scriptorum irrepsisse in textum afferunt. Pro quibus facit & editio Syriaca: quæ in loco illo Chronicorum etiam 18. annorum numerum nobis exhibet. *Nimirum Hebraico codice*, (ut ait Mariana) *à librariis vitiato, is error in Græcos codices & latinos inde manavit, & scribentis peccatum interpretis vitium factum est.*

Sed ante illos, *Abulensis sacri textus corruptelam nullo modo hic admittendam esse præmonuit. Primum quia *ista positio* (ut ille loquitur) *est nimis scandalosa*; quia eodem modo scripturam *poterimus dicere in omnibus locis esse corruptam: vel saltem non erit nobis firmum, aliquam partem ejus esse veram.* Deinde quia *de jure humano est regula, quod in ipsis juribus vitanda est correctio; & nunquam sunt jura corrigenda quamdiu possunt tolerari, sed expedit jura juribus concordare*: ut patet de elect. lib. 6. c. cum expediat. *A fortiori ergo in sacra scriptura (in qua nihil debet concedi devians à veritate) debet laborari pro concordia ejus: & sic quamdiu poterint partes concordari, non est dicendum quod aliqua pars sit corrupta. Et tamen possunt concordari ita partes sacræ Scripturæ*: inquit ille nempe, si 8. annorum dicatur fuisse Jechonias, quando cœpit regnare vivente patre; 18. vero, quando regnavit solus mortuo patre. Ejusque in regni consortium cooptationis, ex prophetia illa Jeremiæ XXVII. jam exposita, rationem etiam aliquam *Codomanus ita conatur reddere. *Joakimus audito Jeremiæ vaticinio, metuit ne per illud populus moveatur, ut Sedekiam aliquem* (frater enim ipsius non *Sedekias* sed *Mattanias* eo tempore dicebatur) *præferat suo filio Jechoniæ. Quamobrem eundem, annos tantum octo natum, curat regem designari: ut sic prophetia Jeremiæ fiat irrita; nec filius olim experiatur fortunam paternam*, (ipsi enim Joakimo minor frater Joachazus à populo prælatus fuerat) *& ad alium transferri videat regnum jure hæreditatis sibi debitum.*

* Alph. Tostat. in. 4. Reg. 24. q. 8.

* Codoman. Annal. ad an. Mundi. 3513.

Alii aliter ista inter se conciliant. Tremellius enim, & eum secutus Brochmonus, locum 2. Chron. XXXVI. 9. sic interpretatur. *Natus octo annos, quum ILLE regnare inciperet*; non ipse videlicet, sed pater ejus; cujus in proxime præcedentibus facta fuerat mentio. Rectius vero (juxta locutionis illius sententiam

primum

primum uſurpatam initio regni Saulis primi Iſraelitarum Regis) octavum ille annum egiſſe dici poterit, non ætatis, ſed ſervitutis Babylonicæ, cui ipſe cum populo ſuo tunc erat obnoxius. Quicquid enim de loco illo Matthæi. I. 11. demum ſtatuatur: quo tempore patri ſucceſſit in regno Jechonias, à captis anno Jehojakimi. 4. Hieroſolymis *octavum* numeratum fuiſſe annum non eſt dubium.

CHRONOLOGIÆ SACRÆ.

PARS ALTERA.

CAPUT. I.

De Temporis Initio

IN Autographo Uſſeriano Caput hoc primum (quo fato noſtroque infortunio neſcimus plane) deſiderabatur: nec poſtquam MSS. Bibliothecæ ſuæ omnia, ſchedæque laceræ ſummâ cum diligentiâ & ſeveriori ſcrutinio eſſent evolutæ, uſquam comparuit; cum ideo caput hoc non habuimus, typis mandare non potuimus. Hinc eſt, quod pars hæc altera ἀκέφαλος, *a cap.* 2. *(Auſpicio non bono) auſpicatur. Vale Lector, & Sacras* Jacob. Uſſerii *reliquias, poſteris tibique ſervatas, gratus accipe, & boni conſule.*

F 2. CAP.

C A P. I I.

De Temporis progressu, & distinctis ejus Periodis: deque varietate, quæ in duarum primarum Periodorum calculo, inter Judæorum, Samaritanorum, & Græcorum codices invenitur.

DE Temporis *Initio* dictum est hactenus. *Progressus* sequitur: in quo duo præcipua spatia consideramus à temporis initio usque ad temporis plenitudinem, unum: deinde à temporis plenitudine, usque ad seculi consum nationem, alterum: illam temporis *plenitudinem*, quam * Apostolus appellat, in CHRISTI Servatoris nostri Nativitate constituimus: quam labente anno Mundi. 4000. factam esse colligimus. Totum vero illud spacium sex sequentibus Periodis, Mundi *Ætates* totidem comprehendentibus, subdistinguimus: quarum termini, mensis & diei notâ insigniti imperfectorum annorum fragmenta nobis definiunt.

* Gal. IV. 4.

	An.	*Men.*	*d.*
I. A mundo condi cœpto mensis. 1. die. 1. usque ad Diluvium finitum eodem ejusdem mensis die; sunt Mundi Veteris anni.	1656	0	0
II. Hinc ad initium peregrinationis Hebræorum, ab Abrahamo post mortem patris cœptæ, mensis. 7. die. 15.	426	6	14
III. Hinc ad exitum Hebræorum de Ægypto mensis *primi* (sic enim ab hoc tempore mensis *septimus* antiquorum appellatus est) die. 15. sunt Peregrinationis eorundem anni.	430	0	0
IV. Hinc ad jacta fundamenta Templi Salomonici, mensis. 2. die. 2.	479	0	17
V. Hinc ad ejusdem Templi conflagrationem, mensis. 5. die. 10.	424	3	8
VI. Hinc ad Natalem Domini & Servatoris nostri JESU CHRISTI (die. 25. Decembris in anno Periodi Julianæ. 4709, qui. 5. diei mens. 9. in anno Mundi. 4000. responderet; si antiqui Kalendarii ratio ad ista usque tempora retenta fuisset:)	583	3	25

Ita

Ita à vesperâ primum Mundi diem aperiente, usque ad mediam noctem initium præbentem. 25. quidem diei Decembris, quo Christum natum supponimus, annos (Julianos) 3999. menses (τριακονθημέρους) 2. dies. 4. & horas. 6. Kalendis vero Januariis anni Periodi Julianæ. 4714. (à quibus vulgaris æræ Christianæ exordium deducimus,) annos. 4003. menses. 2. dies. 11. & horas. 6. decurrisse colligimus.

Hujus supputationis veritas ab intervallorum in superioribus Periodis assignatorum certitudine dependet. Series temporum in duabus primis periodis per annos primorum Patrum deducitur; quorum successio in. V.&.XI.Geneseos cap. est exposita. Proxime sequentes Periodi duæ, integris numeris, Exod. XII. 40. &. 1. Regum. VI. 1. sunt expressæ. *Quintæ* calculum partim ex integro annorum. 390. numero, Ezechielis. IV. 5. proposito; partim ex singulorum Israelis & Judæ Regum annis, rite inter se collatis elicimus. *Sextæ* annos, tam ex Sacrâ, quam ex Exoticâ Historiâ eruimus: cujus utriusque firmissimam connexionem exhibemus; ejusque beneficio tum colligationem annorum Mundi cum annis Periodi Julianæ, tum continuationem temporum sextæ Periodi (ex probatissimis quibusque veterum monumentis & Astronomico eclipsium calculo (qui fallere non potest) instituimus.

Quinque igitur primarum periodorum tempora non aliunde quam ex sacræ Scripturæ contextu deduci possunt: in quo expendendo, ubi dissentiunt Codices, Hebraicam veritatem (non à Chaldæis tantum, Judæorum paraphrastis, sed etiam à Syrâ Antiochenæ, & Latinâ Romanæ ecclesiæ editione hic agnitam) jure merito cæteris præferendam esse statuimus. Præcipua autem discrepantia in primis duabus Periodis cernitur; ubi in Patriarcharum annis dinumerandis, Græcorum & Samaritanorum codices ab Hebraicis nostris exemplaribus mirum in modum dissentiunt: quemadmodum in epistola ad Ludov. Capellum, de variantibus Hebræi textus lectionibus, à nobis est ostensum; & in sequenti Tabellâ distinctius videre licet.

ANNI

ANNI PATRUM.

		Ante παιδογονίαν juxta.			Post παιδογονίαν juxta.			Totius vitæ juxta.		
		Hebr.	*Samar.*	*Græc.*	*Hebr.*	*Samar.*	*Græc.*	*Hebr.*	*Samar.*	*Græc.*
1	*Adam*	130	130	230	800	800	700	930	930	930
2	*Seth*	105	105	205	807	807	707	912	912	912
3	*Enos*	90	90	190	815	815	715	905	905	905
4	*Kainan*	70	70	170	840	840	740	910	910	910
5	*Maleleel*	65	65	165	830	830	730	895	895	895
6	*Jared*	162	62	162	800	785	800	962	847	962
7	*Enoch*	65	65	165	300	300	200	365	365	365
8	*Mathusala*	187	67	167	782	653	802	969	720	969
9	*Lamech*	182	53	188	595	600	565	777	653	753
10	*Noe*	500	600	690	Ante Diluvium			950	950	950
	Summa	1655	1397	2242						
					Post Diluvium.					
1	*Sem*	2	2	2	500	500	500		600	
2	*Arphaxad*	35	135	135	403	303	330		438	
0	*Cainan*	0	0	130	0	0	330		0	
3	*Sala*	30	130	130	403	303	330		433	
4	*Eber*	34	134	134	430	270	270		404	
5	*Phaleg*	30	130	130	209	109	209		239	
6	*Ragau.*	32	132	132	207	107	207		239	
7	*Saruch.*	30	130	130	200	100	200		230	
8	*Nachor*	29	79	79	119	69	125		148	
	Thara	79	70	70				205	145	205
	Summa	201	042	[illegible]						

Hanc discrepantiam in priore Græci sui Chronici libro proposuit diligentissimus [b] *Eusebius*: triplice annorum dinumeratione exhibita; secundum LXX. secundum Hebræorum, & secundum Samaritarum exemplaria. His Georgius, Syncellus & quartam adjicit; secundum *Africanum*: qui à vulgata τῶν LXX. editione non in secundi solum *Cainanis* omissione recessit Africanus, (in qua & *Eusebius* eum est secutus;) sed etiam in *Mathusalæ* annorum numeratione. Cum enim vulgati libri annos illi tribuerent ante natum filium Lamechum. 167. & post eum natum. 802. animadvertens Africanus ex ratione ad. 14. annos ultra Diluvium (contra Scripturæ authoritatem) vitam illius fuisse protendendam; aliam lectionem cum Hebraica convenientem sequi maluit, quæ ante natum filium annos. 187. post ejus nativitatem. 782. illi assignans, mortem illius sexennio ante Diluvium collocat. Indeque effectum, ut ab initio Mundi ad Diluvium, Africanus quidem. 2262. Eusebius vero, à communiter receptis rationibus non recedens, 2242. annos numerandos censuerit. Qua de re in Syntagmatis de LXX. interpretum editione. cap. 2. pluribus à nobis actum est.

Eam de annis Mathusalæ quæstionem, in libro Traditionum in Genesin, tractans Hieronymus, ex *Hebræis & Samaritanorum libris* colligit, mortuum illum esse *eo anno, quo cœpit esse diluvium*. Et verum quidem est, juxta utrosque libros, non vixisse Mathusalam post diluvium, sed eodem quo illud cœpit anno fuisse defunctum, id quod præcipuè in hac quæstione spectabat Hieronymus: non tamen ex iisdem præmissis in utrorumq; libris eadem nata est conclusio. Neque enim in Samaritanorum, ut in Hebræorum libris, Mathusala. 187. annorum Lamechum. 782. annos postea fuit superstes, & Lamechus. 182. annos natus Noachum genuit; (ut ab Hieronymo, quum Samaritanus codex ad manum non adesset significatum est:) sed Mathusala 67. annorum gignens Lamechum supervixit annis. 653. usque ad diluvium, & Lamechus. 53. annorum gignens Noachum &. 600. annis postea superstes vixit & ipse (uti & cum his Jaredus) usque ad diluvium. Hanc enim eorum Chronologiam non nostra solum Samaritani Pentateuchi exemplaria, sed (ne post tempus Hieronymi illa fuisse immutata quis suspicetur) ea etiam quibus [c] *Eusebius* est usus, nobis exhibent. Itaque ut in alia re observatum

[b] Georg. Syncell. Chr. pag. 80.

[c] Georg. Syncell. Chr. ut supr.

d Perer. in Genes. lib. 7. Parag. 133.

tum est à [d] *Pererio*, ita & hic *videtur* S. *Hieronymus memoriâ lapsus : id quod magnis viris , vel nimiâ memoriæ fiduciâ, vel alias in res studio curaque intentis, non raro contigit.*

e Georg. Sync. Chronic. p. 89

Eusebium quoque secutus [e] *Georgius Syncellus*, ex Samaritanorum calculo, ab Adamo usque ad Diluvium annos. 1307. à Diluvio usque ad primum annum Abraami (quem. 70. anno Tharæ natum illi autumant) annos. 942. omnes simul annos. 2249. dinumerat quod ad amussim congruit cum singularium Patriarcharum annis, quos in superiore Tabellâ ex Samaritanâ Pentateucho jam descripsimus. Quatuor vero simul Computorum, in annis ante Diluvium, collationem idem Georgius ita instituit: [f] Μέχρι τοίνυν τοῦ κατακλυσμοῦ, καθὼς πρόκειται, διαφωνοῦσι τὰ Ἑβραϊκὰ ἀντίγραφα πρὸς τὸ Σαμαρειτῶν ἀρχαιότατον καὶ τοῖς χαρακτῆρσι διαλλάττον (ὃ καὶ ἀληθὲς εἶναι καὶ πρῶτον Ἑβραῖοι καθομολογοῦσιν) ἔτεσι τμθ. πρὸς δὲ τὴν τῶν ο ἔκδοσιν, τὸ μὲν Ἑβραϊκὸν ἔτεσι φπς. τὸ δὲ Σαμαρειτῶν ϡλε· Ἀφρικανὸς δὲ πρὸς Εὐσέβιον, ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως κατακλυσμοῦ, διαφωνεῖ ἔτη εἴκοσι. *Usque ad Diluvium igitur, sicut est propositum, Hebraica exemplaria à Samaritarum codice vetustissimo & longè diversis characteribus exarato (quem & verum & primum esse Hebræi confitentur) annis.* 349. *discrepant. A* LXX. *Interpretum editione, Hebraicum exemplar annis.* 586. *Samaritarum vero.* 935. *Africanus demum ab Eusebio dissonat annis.* 20. cum enim ab Adamo ad Diluvium, juxta rationes Judæorum anni sint. 1656. juxta textum Samaritanorum. 1307. juxta Eusebii calculum. 2242. juxta Africani autem. 2262. consequens est, Computum Samaritanum minorem esse, Judaico quidem annis. 349. Eusebiano vero, ex LXX. deducto, 935. Eusebianum autem majorem esse, Judaico annis. 586. minorem altero illo Africani, annis 20. Ut *hallucinatio*, quam hic in Georgio notavit * Scaliger, in ipsius Scaligeri deprehendatur ratiociniis.

f Id. pag. 83.

* Scalig. not. in Euseb. Chronic. Gr. pag. 243.

Reliquis vero omnino præferendam eam esse Chronologiam concludit Georgius, quam Græca LXX. interpretum nobis exhibit editio. * Πανταχόθεν τοιγαροῦν τῆς τῶν ο ἑρμηνείας ὡς ἐκ παλαιᾶς, ὡς ἔοικε, καὶ ἀδιαστρόφου Ἑβραίων γραφῆς μεταβεβλῆσθαι συνισταμένης, εἰκότως ταύτῃ καὶ ἡμεῖς κεχρήμεθα κατὰ τὴν παροῦσαν χρονογραφίαν· ὅτε μάλιστα καὶ ἡ καθ᾽ ὅλης τῆς οἰκουμένης ἁπλωμένη Χριστοῦ ἐκκλησία ταύτῃ μόνῃ προσέχει, τῶν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἀπο-

* G. Syncell. Chron. p. 89.

στόλων

σίλων τε καὶ μαθητῶν ἀρχῆθεν αὐτῇ χρῆσθαι παραδεδωκότων. *Antiqua igitur* LXX. *Interpretum editione, ceu ex incorrupto, ut videtur, Herbraico fonte quondam traducta, per totam hanc Chronographiam passim merito sumus usi: cum maximè quaqua patet universus terrarum orbis dilatata Christi Eclesia receptam eam habeat, & Salvatoris nostri Apostolorum ac Discipulorum ejus authoritate usibus nostris à principio fuerit commendata.* Quo spectat & illa similis Juliani archiopiscopi Toletani, in. 3. libro contra Judæos, conclusio. *Hic jam dicat unusquisque quod sentit. Nunquid brevitas ista annorum ex codicibus Hebræis ostensa, contemptis annis pluribus qui in editione* LXX. *Interpretum continentur, præferenda ullo modo judicabitur? qui prophetandi potius munere quam transferendi officio, divinas Scripturas (revelante sibi Domino) transtulerunt; apud quos etiam hæc supputatio reperitur annorum. Ergo illa nobis & sola pro his annis est observanda* LXX. *Interpretum, quæ merito omnibus editionibus & translationibus antefertur; quam etiam hucusque omnes Doctores Ecclesiastici tenuerunt, & in hac præcipuè annorum supputatione secuti sunt.* Et Antonii Contii Jurisconsulti, in Notis ad Nicephori Constantinopolitani Chronologiam, altera. *Quare satis mirari non possum hominum nostri temporis, & eorum qui Chronologias scripserunt, vanitatem ac novandi studium; qui omnem* LXX. *editionis auctoritatem longissime rejiciunt, & nihil nisi quod in Hebræis codicibus hodie legatur rectum putant.*

Atque hinc inter Latinos recentiores, in annorum mundi supputatione, Hebraicis fontibus posthabitis τῶν LXX. numeros sunt secuti, Onuphrius in Chronico Ecclesiastico, Hieronymus Vielmius de sex diebus conditi orbis. lect. 5. Christoph. Lauretus, & alii, sic perstricti à Scaligero. * *Neque desunt hodie capitones, qui Hellenistarum Alexandrinorum editionem Mosaicæ veritati præferant, & eos Novatores, qui aliter sentiunt, vocent. Ita sane audivit Hieronymus etiam apud virum omni exceptione majorem Augustinum; qui tamen aliter postea sensit.*

Vid. Laur. & Zohar.

* Scalig. not. in Euseb. Chr. Græc. pag. 252. a.

Et * Hieronymus quidem, in annis Patriarcharum assignandis Græcam editionem *erravisse*, sine ulla circutione, asserit. Modestissime vero * Augustinus: *Illa*, inquit *numerorum varietas quæ inter codices Hebræos invenitur & nostros si quid habet ita diversum ut utrumque verum esse non possit; rerum gestarum fides*

* Hieron. Tradit. Heb. in Genesin.

* Augustin. de Civit. Dei, lib. 15. c. 14.

ab ea lingua repetenda est, ex qua interpretatum est, quod habemus. Venerabilis Beda, quum in libro de temporibus, relicto LXX. Interpretum calculo, ad Hebraicæ veritatis normam rationes suas conformasset; indeque *à lascivientibus rusticis inter pocula hæreticus denotaretur, quod negaret in sexta ætate seculi* (currente nimirum sexto, hoc enim illi volebant annorum Mundi millenario) *Dominum Salvatorem in carne venisse*: ad Plegwinum *de sex ætatibus seculi* Apologeticam (adhuc ineditam) scripsit Epistolam; ostendens *qua ipse auctoritate assertionem suæ computationis astrueret, Hebraica videlicet veritate, per Originem prodita, per Hieronymum edita, per Augustinum laudata, & per Josephum confirmata, quibus ego* (inquit) *in rebus talibus nullos invenio doctiores.* Idemque in majoris, de Temporum ratione, operis Præfatione, ab Eusebiana Chronologia in Ecclesia Occidentali tunc passim recepta, ipse discesserit, rationem reddens: *Ego* (inquit,) *confidenter profiteor, quia non reprehendo veteres Chronographos, qui translationem* LXX. *Interpretum modo secuti sunt, modo (prout libuit) probantur habuisse contemptui; sicut etiam in processu hujusce opusculi nostri monstrabitur. Sed omnibus his Hebraicæ veritatis integram præfero puritatem; quam præeminentissimus Doctorum Hieronymus, in libris Hebraicarum quæstionum, Augustinus in libris de Civitate Dei, Eusebius ipse Chronographus in tertio Historiæ Ecclesiasticæ libro, ex verbis Josephi Historici adversus Apionem Grammaticum scribentis, breviorem temporum seriem quam in* LXX. *editione vulgo fertur contineri comprobant.*

Atque ut hos Juliano Toletano, & Georgio Syncello, ita Latinis illis recentioribus (præter innumeram hujus & superioris seculi Chronologorum, à pauculis illis dissentientem turbam) Johannis Pici Mirandulani, in disputatione contra divinatricem Astrologiam. (edit, Basil. p. 565.) judicium speciatim opponimus: una cum * Johannis Mariæ Brasichellensis Pontificii, Palatii Magistri, in loca illa ex Juliano Toletano, & Antonio Contio producta à Thoma Malvendo mutuata, censurâ. Sic enim ille, ad locum Juliani annotat. *Caute lege nam certum est ecclesiam Catholicam in editione vulgata approbare eam annorum rationem, quæ est in codicibus Hebraicis Genes.* V. & 11. *cum vulgata egregie Hebraico fonti consentiat in ætatum enumeratione, atque*

* Tom. 1. Indicis libror. expurgandor. edit. Romæ anno 1607.

supputatione

ſupputatione temporum. Et ad Contii illum alterum. *Contius, dum nimio ſtudio* LXX. *Interpretum tranſlationis Chronologiam tuetur, non videt ſe incautè Hebraici fontis & vulgatæ editionis Chronologiam labefactare, quæ cum illa* LXX. *Interpretum perſpicue pugnat. Et patres corruptelam* LXX. *Interpretum exemplarium ingenue profitentur.*

Contexit quidem hic * Baronius catalogum antiquorum patrum, qui ſecundum LXX. interpretes annos ab origine mundi uſque ad ortum Chriſti numerare conſueverunt: additque *profiteri & Romanam* Eccleſiam *in ſuo Martyrologio, ſe annos ſupputare ſecundum eoſdem interpretes.* Sed ad horum prius Benedictus Pererius, & Jacobus Bonferius, ad poſterius Thomas Malvenda & Johannes Deſpieres, reſponſum pro nobis dabunt. *Non me fugit,* inquit * Pererius, *pleroſque veterum tam Græcorum quam Latinorum, Chronologiam, quæ eſt in tranſlatione* LXX. *Interpretum ſequi malviſſe: quod eam tranſlationem illi cernerent multis ſeculis eſſe in Eccleſia Dei reverenter uſurpatam, religioſeque cultam; atque ob eam cauſam aliqua in parte eam mutare, aut non ſequi, religioni haberent. Sed apud me (quantum ad Chronologiam, de qua nunc agitur) auctoritas Scripturæ Hebraicæ ac Latinæ verſionis vulgatæ, necnon & duorum principum Eccleſiæ Doctorum, Hieronymi atque Auguſtini judicium & ſententia præponderat.* Et * Bonfrerius. *Certum eſt, verſionem Septuaginta in hiſce annis paſſim eſſe mendoſam, & in hac annorum ſupputatione Latinum noſtrum, & Hebræum textum eſſe ſequendum, ut Auguſtinus lib.* 15. *de Civit. Dei. cap.* 13. *oſtendit; etſi ipſius tempore ſola editio Septuaginta in Eccleſia, tam Græca quam Latina eſſet recepta.*

De Romano vero Martyrologio, * Malvenda reſpondet. *Quod Eccleſia Romana in publicis Tabulis eam annorum rationem laudare videatur, quam* LXX. *dederunt, id equidem non facit, quod veram & incorruptam eandem exiſtimet; cum huic è diametro adverſantem ut veram & genuinam, eam ſummam quæ in editione Vulgata eſt conſignata, omnibus recipiendam proponat: ſed id tantum ſalubri temperamento cavit, ut vetus aliquod venerandæ vetuſtatis monumentum, tametſi lacerum ac deforme & pannis anniſque obſitum exhiberet; omnibuſque palam faceret, quam rationem ſequuti fuerint antiqui Patres in enumerandis ex ſacra ſcriptura annis*

* Baron. Appar. ad Annal. num. 119. & Not. in Martyrolog. Roman. Decem. 25. a.

* Perer. in Geneſ. lib. 7. num. 130.

* Bonfrer. Praloqu. in Scriptur. cap. 15. ſect. 6.

* Malvend. de Antichriſto, lib. 1. c. 16

ab orbe procreato ad Christum nascentem, cum soleant vetera antiquitatis monumenta, quantumvis corrosa & attrita, gratum aspectantibus intuitum præstare. Quocirca nihil opus est nunc Ecclesiæ Græcæ vulgatam numerandi rationem commendare, aut Græcorum exemplarium patrocinium contra Hebraicam Veritatem suscipere. Et Johannes Despieres *Nec nos (inquit) movere debet quod Ecclesia supputationem* LXX. *interpretum ab omni tempore in communem usum receperit. Neque enim ea mens fuit ecclesiæ, ut nemini liceret ab ea deflectere: sed solum usum probavit, non autem supputationis errores, quos corrigit quando commodum fuerit. Et forte usa est hac supputatione corrupta, eo quod religioni duceret Versionem illam contemnere, cujus* auctoritatem, *inquit Augustinus,* celebriorem suscepit Ecclesia, *& quam ut divinam omnes venerati sunt: vel forte quod meliora tunc non suppeterent. Sic Ecclesia & universus orbis Christianus utitur Æra vulgari & calculo Dionysiano; cum tamen Chronologi non ignobiles doceant, eum non parum abludere à vero & germano calculo,*

* Despier. de versione. 70. interpret. disputat. 2. dub. 5. fine.

Nempe, ut Chronicon ita etiam & Martyrologium Eusebii in Latinam linguam transtulit Hieronymus: quod in Romano, Bedæ, Usuardi, Adonis & aliorum Martyrologiis variis accessionibus auctum, in. 25. die Decembris ab ipso Eusebio positum annorum Mundi usque ad Natalem Christi numerum retinuit: unde in universam Occidentalem Ecclesiam Chronologiæ Eusebianæ usus est propagatus; absque ullo tamen Hebraicæ veritatis præjudicio. Nam & ipso in Chronico Eusebius codicum Hebraicorum calculum, simul cum suo diligenter annotaverat ac seriem annorum Mundi ab Hebræis per. 50. annorum Jubilæos dimensam proposuerat, initio Jubilæi. XL. (sive an. Mund. 2000.) in anni. LI. ætatis Abrahami (à. 70. patris Terachi deductæ) fine collocato. Ad annum vero Imper. Tiberii Cæsaris XVIII. *Principium* LXX. *Jobelæi* (sive an. mund. 4000) *secundum Hebræos* est appositum. Unde colligitur, inter annum LI. Abrahami & illud tempus, Hebræorum illorum sententia, 2000. annos intercessisse.

Hoc igitur posito; ex Hebraicis codicibus veram ætatis primorum Patriarcharum supputationem esse petendam: quomodo inde recta annorum Mundi series sit eruenda, jam ostendum est.

CAP.

CAP. III.

De ætatis Mundi per annos Patriarcharum supputandæ ratione: ubi de παιδογονίαις, utrum ad conceptionem an nativitatem liberorum sint referendæ? & de annis, quibus patres filios genuisse dicuntur; num ineuntes vel completi sint accipiendi? De tempore incepti & finiti Diluvii; in quem annum Mundi & ætatis Noachi inciderit.

PRimorum novem Patriarcharum anni, priusquam liberos gignerent, in. V. Geneseos capite commemorati, summam. 1056. annorum conficiunt. Annorum enim non integræ vitæ sed generationis Patrum rationem hic esse habendam, Josephus etiam hoc in loco sic admonuit.* Ἐξεταζέτω μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁράτω. *Obitus virorum illorum nemo exquirat, sed natales eorum tantum consideret.* Quandoquidem vero nova deinceps erat assumenda epocha, à qua secunda Mundi Periodus esset inchoanda; ne per Noachi decimi Patris παιδοποιΐαν Chronologia continuanda existimaretur, tempus tantum quo liberis gignendis operam ille dare cœpit est notatum, non est unius (ut antea) sed trium filiorum nominibus promiscuè appositis: sed. 600. ipse annorum fuisse dicitur, quum Diluvium terras occuparet; [Genes. VII. 6.] quibus ad priores Patrum illos. 1056. annos additis, an. mund. exurgit. 1656. in quem incidit *Diluvium.* Et quum eodem quo Mundus cœpit, arefactæ dicantur aquæ à superficie terræ, anno Noæ. 601. [Genes. VIII. 13.] inde annos. 1656. solidos numerandos esse colligimus, à Mundi initio ad exitum Diluvii, finis primæ, & initii secundæ Mundi Periodi, communem terminum.

* Joseph. Antiquit. lib. 1. cap. 4.

Ad secundæ deinde illius Periodi spatium definiendum, Genes. cap. XI. Arphaxadi nativitas facta fuisse narratur, *biennio* post *Diluvium.* Cui additi anni, quos Arphaxadus ipse & sex sequentes

ſequentes ante genitos filios exegiſſe ibidem memorantur, annorum.222. ſummam efficiunt. Ne vero per proximè ſubſequentis Patriarchæ Tharæ, ſive Terachi παιδογονίαν, Chronologia continuandi putaretur; hic ut in priore Periodo, annus ſolummodo quo & ille liberis operam dare cœpit, eſt deſignatus, trium item filiorum nominibus confuſo ordine ſubjectis. Et quum in toto reliquo capite quot cæteri omnes patriarchæ poſt ſuſceptos filios exegerint annos, Moſes exponat; ſed integræ ſimul vitæ annorum ſummam, cum mortis ipſorum mentione conjunctam, (quod in c.V. fecerat) ſtudioſe prætermittat in ſolo Thara, annorum numero poſt generationem filiorum prætermiſſo, integram ipſius ætatem annorum. 205. ſimul cum morte commemorat; ut ad mortis potius ipſius, quam ad παιδογονίας tempus in annorum hujus periodi ſumma colligenda attendi oportere innueret. Cujus mentem minimè aſſecutus *Doſitheus* Samaritanus, quaſi imperfectus hic eſſet textus Moſaicus, ad capitis V. normam eum conformare eſt auſus; integræ vitæ cujuſque Patriarchæ annorum numero, una cum mortis mentione, adjecto, quod conſulto à Moſe eſt omiſſum, ut Tharæ annos ſingulariter hac in parte obſervandos eſſe oſtendaretur. Additis igitur, totius vitæ ipſius annis. 205. ad. 222. illos, qui à diluvio ad ejus nativitatem effluxerant, emergit annus à Diluvio. 427. in quem & mors ipſius, & eam ſtatim inſecuta, Abrami à Charane profectio, & in terra Chanaanis *Peregrinatio* occurrit; Secundæ Periodo finem, & tertiæ præbens exordium [Geneſ. XVI. 3.] Quia vero cœpta eſt hæc peregrinatio eodem die, quo poſt annos. 430. eſt finita, [Exod. XII. 41.] decimo quinto videlicet die menſis *primi*, [Numer. XXXIII. 3.] qui ante exitum ex Ægypto (ut in capite. I. eſt oſtenſum) *ſeptimus* numerabatur: à menſis. 1. die. 1. quo Diluvium deſiit, uſque ad menſis. 7. diem. 15. quo Peregrinatio hæc cœpit, non annos. 427. integros numerare poſſumus, ſed (terminorum ratione ita poſtulante) 426. tantum, cum menſibus. 6. & diebus. 14.

His ita præmiſſis, de annis quibus *genuiſſe* vel *generaſſe* dicuntur Patres, primo in loco, eſt inquirendum; utrum ad filiorum conceptionem, an ad nativitatem ſint referendi? Quia enim *gignendi* vocabulum actum generationis paternum propriè denotat, atque inter generationem & nativitatem filiorum novem

menſium

mensium spatium ordinarie intercedit: pro XVII. generationibus hic commemoratis, anni, 12. & Menses fere 9. ad Chronologiam videri possent adjiciendi. Quod commentum Jacobus Auzoleus in Chronologia quadam Gallica parturire dicitur, referente [b] Henrico Harvillæo, qui sententiam hanc tum aliis argumentis compluribus refellit, tum hoc etiam ad extremum, quod eâ admissâ, incerta plane hic nobis relinquatur temporis ratio. *Nam aliâs*, inquit, *quis poterit assignare nisi divinando, quot menses, & dies quilibet partus fuerit in utero? cum multi gestentur in eo non solùm per. 9. menses, sed per.* 10, 11. 12. *ac.* 13. *præterquam quod nonnulli quandoque gestantur per pauciores.*

[b] Harvill. Isagog. Chron. Parag. 15. col. 165. & 175.

Ad ejus vero fundamentum respondetur: illud ילד Hebræorum, atque illi respondens τὸ γεννᾶν Græcorum, & *gignere* Latinorum, patri & matri esse commune, & ad nativitatem, magis quam ad conceptionem referri solere. Apud Latinos enim *genitus* & *natus* idem sonat: ut ex Plinii illo loco, lib. 7. histor. natural. cap. 8. manifestum est. *In pedes procedere nascentem, contra naturam est: quo argumento appellavere Agrippas ut ægre partos; qualiter M. Agrippam ferunt genitum, unico prope felicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis.* Hinc *genituræ* & *nativitatis* apud Genethliacos schema idem est; & apud Theologos *regenerati* iidem sunt, qui & *renati*. Ita. 1. Petr. II. 2. ἀρτιγέννητα βρέφη, *modo geniti infantes*, qui lac concupiscunt, jam *nati* innuuntur, non *concepti* tantum: & Matth. II. 1. Ἰησοῦ γεννηθέντος mentione facta, non *conceptum* sed *natum* in Bethlehem Servatorem fuisse quisque intelligit. Similiter & apud Hebræos; Genes. XL. 20. יום הלדת *dies natalitius est*. Ezech. XVI. 4. ומולדותיך ביום הולדת אתך *Nam ad genituras tuas, in die quâ genita vel nata es tu, non est præcisus umbilicus tuus, & aquis non es lota.* Et Hoseæ. II. 3. *Ne denudem eam plane, & statuam eam* כיום הולדה *ut die quo genita*, vel *nata fuit*. Commune vero (hoc sensu) utrique sexui esse vocabulum, ex illo Matthæi. I. 16. liquet: Ἰακὼβ ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ, τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος, Χριστός. *Jacob genuit Joseph, virum Mariæ, ex qua genitus est Jesus, qui dicitur Christus.* Atque ita de muliere pariente vox gignendi usurpatur, Luc. 1. 57. Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτὴν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. *Elizabetæ vero completum est tempus ad pariendum;*

&

& genuit (id est, *peperit*) *filium*. & apud Latinos: in. 1. Æneidos;

> *Tune ille Æneas, quem Dardanio Anchisæ*
> *Alma Venus Phrygiis genuit Simoëntis ad undam?*

Similiterque apud Hebræos, genitura à conceptione & gestatione in utero distincta, fœminis passim tribuitur: ut in Genes. XVI. 11. & XXIX. 34. & Esa. VII. 14. videre licet. Quâ quidem acceptione, in illis verbum hoc, *peperit* vel *enixa est*; in viris, *procreavit, suscepit, sustulit* aut *pater effectus est*, significat. Quia enim mulier qùum prolem in lucem edit, *viro* gignit; idcirco, quum illa parit, & ipse vir generare dicitur. vide Genes. IIII. 20. cum. V. 3. XVI. 15. 16. XXI. 3. 5. XXIX. 34. Numer. XXVI. 59. Luc. I. 13. &c.

Verum altera etiam hic de annis qui Patribus ante susceptos filios tribuuntur, movetur quæstio: utrum ineuntes illi intelligendi sint, an completi? an partim ineuntes, partim completi? Respondet * Dionysius Petavius nullo ex argumento certo posse colligi, utrum qui anni Patriarcharum in Scriptura numerantur, completi sint ac vertentes, an inchoati: ac credibile esse, non omnium saltem Patriarcharum annos integros fuisse cum genuerunt. Quoniam vero ex genealogiarum subductione, quæ in Mosis historia continentur, annorum summa petitur; incertum est autem, utrum anni omnes isti solidi completique fuerint, qui pro completis nihilonimus habentur: propterea tempus epocharum Diluvii & natalis Abrahami certo, ac sine dubitatione, minimè posse constitui. Contra vero, longe rectius monet * Harvillæus, omnino credibile esse, Scripturam sacram voluisse, in assignandis annorum numeris, tradere Chronologiam: saltem quantum ad annos quos ipsa recenset. *At nisi voluerit*, inquit ille, *tradere Chronologiam per annos completos: nihil certi tradiderit. Quis enim poterit divinare, quot dies, hebdomadas, aut menses importent anni fracti, aut incepti*? Cum igitur spiritui sancto fuerit propositum, numerum annorum primævi Mundi (qui aliunde sciri non poterat) hic colligere: à primario illius scopo aberraverimus, si non annos Patrum, quibus genuerunt filios, plus minus completos intelligamus.

* Petav. de Doctrina tempor. lib. 9. cap. 17.

* Harvill. Isagog. Chronol. Parag. 14. col. 164.

Dixi, *plus minus*; ne quis putet nos velle, uno eodemq; vel die

vel mense omnes Patriarchas genitos: quanquam Hebræorum Doctores nonnulli (Davide Kimchio referente) primum veteris anni mensem ex eo nomen *Ethanim* consecutum fuisse existimaverint, quod in eo præstantes illi Patres nati sint; quos (phrasi ex Mic. 6. 2. mutuata האתנים מוסדי ארץ *fortia fundamenta terræ* appellant. Sed nihil necesse est ut eo recurramus. Nam ut postremus annus παιδογονίας unius Patriarchæ mensibus aliquot deficiat; alterius vero ultra unum aut alterum mensem protensus fuerit, ad summam rei nihil interest: cum utrobiq; compensatione factâ, in annorum totius intervalli aggregatione fiat exæquatio, quæ ad Mundi ætatem & seriem patefaciendam abunde sufficiat.

Vid. Kimchi rad. אתן & in. 3. Reg. 8. 2. & Buxtorf. lexic.

Operam igitur Jacobus Cappellus hic perdidit, * qui, ut anni Mundi. per. 7. & 49. dividerent hebdomadum & Jubilæorum annos, quadriennium primæ Periodo detrahit: quatuor primarum Sethi, Enosi, Kainanis, Mahalaleelis generationum annos in numeros rotundos (denarios videlicet vel quinarios) desinentes, pro inchoatis vel decurtatis accipiens. Atqui annorum Sabbaticorum & Jubilæorum legem tum demum observandam præscripsit Deus, quum Israelitæ *ingressi fuissent terram* promissam: [Levit. XXV. 2.] esse vero eos ab Orbis initio numerandos, opinio est quæ nullo nititur fundamento. Et ad rotundos numeros quod attinet, si de integris annis verteretur quæstio, aliquem hic locum habere fortasse possit istorum consideratio; ut quum Kainan verbi gratia, 70. annos vixisse dicitur, quæri potuisset ann. 69. vel etiam. 71. is vixerit: at ubi de parte tantum anni quæritur, non magis ad rotundum, quàm ad alium quemvis numerum spectat dubitatio, pro absoluto ne sumendus sit an inchoato. Quod si numeri in quinarium desinentes habendi sint pro rotundis: quum Jared etiam & Mathusala dicuntur nati Patribus annos ætatis. 65. agentibus, cur non in horum æque generatione annus decurtabitur, atque in Enoshi, quem pater Sethus annos. 105. natus, genuisse memoratur? nam quinarii profecto ratio hic una est & eadem. Mitto quærere, cur in annis Patrum qui ante diluvium genuerunt, ista spectetur annorum rotundatio, in eorum qui post diluvium vixerunt, negligatur. Illud dictum sufficiat, si à recepto calculo discedamus, neq; filiorum nativitate claudamus annos, quibus patres dicuntur à Mose filios genuisse; incerta hic omnia, neque in fundamento aliquo vero (ut ab Harvillæo probe est animadversum) sed in volentis arbitrio fore constituta.

* Ja. Cappel. Histor. pag. 3. & 20.

 Ad

Ad Petavium iterum redeo; qui ad sacri calculi certitudinem infirmandam porro adjicit: neque illud constare, cum rotundo numero usus Moyses, *sexcentessimum* (exempli causa) Noe, aut *centessimum* Sem usurparet. Nam consuetudinem ipsam τὴν ἀκρίβειαν hic excludere; neque quicquam è scripturis explorari posse, quod miror homini docto & industrio venire in mentem potuisse. Nam *Sem* quidem Gen. X. 10. fuisse dicitur *centum annorum quando genuit Arphaxad biennio post diluvium*. Verum non à Semi *centenario* textura annorum Mundi dependet, sed à *biennio post diluvium*: ut sive centesimo præcise acto natus fuerit Arphaxad, sive uno, alterove plus vel minus, ad Mundi ætatem nulla inde accedat sive accretio, sive diminutio. Ad Noæ vero *sexcentessimum* quod attinet: aliquam fortasse scrupuli speciem injicere potuisset, si in illo solo textu Genes. VII. 7. facta fuisset ejusdem mentio. *Erat sexcentorum annorum, quando diluvii aquæ inundaverunt super terram.* Verum quum versiculo ejusdem capitis. 11. *anno sexcentessimo vitæ Noæ, mense secundo, septimo decimo die mensis,* Diluvium cœpisse legamus; & capite sequente, *versu.* 13. *sexcentesimo primo anno, primo mense, prima die mensis,* siccatas fuisse aquas è superficie terræ: Stuporis cujusdam fuerit negare è Scripturis explorari posse, utrum præcisum tempus annus ille *sexcentesimus* denotet, an vero unius, aut alterius anni vel additionem, vel diminutionem admittat.

Neque ullo modo audiendus est Josephus Scaliger, qui contra expressa hæc Scripturæ testimonia, in Elencho Orationis Chronologico D. Parei, (*pag.* 53.) ex Genes. IX. 28. 29. hanc nectet conclusionem. *Noa vixit annos.* 950. *de quibus.* 350. *vixit post diluvium. Deductis* 350. *de* 950. *remanet annus Noæ* 600. *post diluvium. Ergo diluvium inivit ann. Noæ.* 599. *non autem.* 600. *ut hactenus omnes putarunt.* Atqui deductis. 350. de 950. relinquitur annus Noæ. 600. non post diluvium, sed quo diluvium operiebat terram. Quum igitur Scaliger anno Noæ. 599. diluvium iniisse hinc concludit, & anno sexcentesimo Noæ currente finem accepisse, id (enim argumento hoc à se demonstratum esse, pag. 82. jactitat:) non modo contra clarissima, quæ nos produximus, Scripturæ testimonia, sed etiam contra textum quem pro causæ suæ firmamento adduxit ipse, aperte militat. Ea enim ratione 350. anni ab initio diluvii deducti. 948. à fine vero. 949. tantum

annos

annos integræ vitæ Noæ constituerent : quum annos. 950. eum vixisse, & Scriptura aperte affirmet, & ipse Scaliger agnoscat.

Illud igitur immotum maneat, quod à spiritu sancto tam luculenter habemus expressum : anno. 600. vitæ Noæ, mense. 2. die. 17. diluvium cœpisse ; anno. 601.mense. 1. die. 1. superficiem terræ aquis liberatam, & mense. 2. die. 27. tellurem plene arefactam esse: & consequenter integrum annum (ut de excurrentibus diebus nihil dicamus) Noam in Arcâ exegisse. De annis tamen illis. 600. &. 601. ulterior adhuc, discutienda manet quæstio: num ineuntes illi, an vero completi sint hic accipiendi? Recentiorum enim Chronographorum nonnulli pro completis eos accipientes,à rerum initio ad initium Diluvii, annos. 1656. absolutos numerant: quum nos,cum fine diluvii,annum & Noæ. 600. & Mundi. 1656. terminandum existimemus. De quo ut rectius judicemus: textus ille Genes. IX.(ubi *post Diluvium* CCCL. in universum autem DCCCCL. annos Noa vixisse dicitur) cum altero Genes. XI. 10. (ubi Arphaxad natus fuisse memoratur, biennio *post Diluvium*) conferendus est. Johannes Funccius cum sequacibus suis, unius anni interjectione ætatem mundi augens, ab initio anni. 600. Noæ,usque ad initium Diluvii, annum unum, ab initio Diluvii ad finem ejusdem annum alium, & à fine Diluvii ad nativitatem Arphaxadi, biennium numerat. Ergo quum Arphaxad biennio *post Diluvium* natus dicitur, de Diluvio finito hoc accipit, & recte accipit. Quum igitur Noa similiter *post diluvium* CCCL. annis vixisse dicitur: pari omnino ratione post finem Diluvii tot annos exegisse putandus est. Jam si (ut Funcciana statuit hypothesis) ab ortuNoachi usq; ad Diluvii exitum. 601. anni transacti fuerint: additis. 350. qui post decurrerunt, fierent omnes dies Noachi.951. annorum, non 950. ut habet Scriptura. Genes. IX. 29. Sethus Calvisius & discipulus ipsius Johannes Bohemus, ab initio quidem anni. 600.Noæ usque ad initium diluvii,annum unum cum Funccianis numerat: sed biennium *post diluvium*, quo natus Arphaxadus, non (ut illi) à fine,sed ab initio diluvii deducit. Admissa enim hypothesi, quæ sub finem anni. 600. diluvium cœptum esse supponit: epocham annorum post diluvium numerandorum, non in exitu (ut visum illis, qui inter initium. 600. anni Noachi & nativitatem Arphaxadi, quadriennii interstitium constituunt)

ſed in exordio diluvii eſſe collocandum; epilogiſmus ille annorum Noachi, quem ex Geneſ. IX. 28. 29. propoſuimus, evidenter oſtendit. Ea vero ratione, in ſerie annorum Mundi conſtituenda, nulla omnino inter nos orietur differentia. Sive enim ponamus, ſub initium anni. 600. Noachi cœpiſſe diluvium, & à diluvii fine uſque ad natum Arphaxadum effluxiſſe biennium; ſive ſub finem anni 600. cœpiſſe diluvium, & à diluvii initio uſque ad natum Arphaxadum decurriſſe biennium: non niſi tres annos inter initium 600. anni Noachi, & nativitatem Arphaxadi interjectos deprehendemus.

Quanquam vero ad ſummam rei nihil interſit, utra hypotheſis admittatur: priorem tamen præferendam eſſe, his de cauſis exiſtimamus. *I.* Geneſ. X. 1. ubi Moſes ſcribit; *Hæ ſunt generationes filiorum Noe, Sem, Cham, & Japheth, natique ſunt eis filii poſt diluvium*: nemo eſt qui finem diluvii non intelligat. Quidni ergo, eodem modo intelligatur, in loco parallelo? Gen. XI. 10. *Hæ ſunt generationes Sem: Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium. II.* In poſteriore iſto loco Moſes, Orbis renovati Chronologiam pertexere exorſus, ab Arphaxadi (ut vides) nativitate eam deducit, facta *biennio poſt diluvium.* Quod ſi à diluvio incepto epocham ſuam repetiiſſet; ſequeretur ipſum diluvii annum in novi Orbis temporibus ab eo fuiſſe comprehenſum. Atqui diluvii annus ad [a] *Priſcum* Mundum (ut eum B. Petrus appellat) omnino pertinebat, non ad eum qui [b] *nunc* eſt: cujus idcirco annos ipſe Annianus Beroſus [c] *à ſalute humani generis ab aquis* (tanquam mundo tum denuo reviviſcente) denumerat; ſicut & *ſecundæ ætatis primam diem* apellant Beda & Marianus. 27. illam menſis ſecundi, qua de Arca egreſſus eſt Noachus. (Geneſ. VIII. 14. 15.) *III.* in hiſtoria Diluvii poſtquam in VII. capite dixiſſet Moſes, cœpiſſe illud *anno ſexcenteſſimo vitæ Noachi, menſe.* 2. *die.* 17. in capite ſequente ſubjicit, menſe. 7. die. 17. requieviſſe Arcam in montibus Ararati, (v. 4.) 10. menſe. 10. die menſis apparuiſſe cacumina montium, (v. 5.) ac demum addit, *ſexcenteſſimo primo anno, primo menſe, prima die menſis* ſiccatas fuiſſe aquas è ſuperficie terræ (v. 13.) Si menſis. 2. die. 17. quo diluvium cœpit, ad finem vergeret annus vitæ Noachi. 600. tum proximo

[a] 2. Pet. 2. 5.
[b] 2. Pet. 3. 6. 7.
[c] Pſeudo-beroſ. lib. 3. 4. & 5.

proximo mense septimo, annus. 601. fuisset numeratus. At neque 17. die mensis. 7. neque etiam. 1. die mensis. 10. annotatus est à Mose annus. 601. sed primo, primi mensis die, numerus Epochæ primum est immutatus. Unde colligere liceat, 600. vitæ Noachi annum si non totum, saltem maxima sui parte, anno inundantis diluvii respondisse. Ut recte observaverit Quintus Julius Hilarion, *sexcentesimo anno Noe, & factum & consummatum esse diluvium.*

Contra vero, absoluto sexcentesimo Noachi anno, & sexcentesimo primo ineunte, incepisse Diluvium, completis à Mundi origine. 1656. annis &. 1657. currente; tribus quoque rationibus pugnat Leonhartus Krentzhemius.* Ait primum, *annos generationis & ætatis Patrum.* Genes. V. & 11. *pro completis numerari. Semper enim* (inquit) *ex annis ætatis Patrum, qui antecesserunt generationem liberorum, & illorum numero qui secuti sunt à generatione ad vitæ exitum, colligitur summa quam producunt numeri annorum utrinque completi. Unde sequitur summam illam annorum. 1656. ex annis istis ab Adam ad diluvium collectam, etiam pro completis accipi oportere.* Nos vero, sequi hoc omnino pernegamus. Annos quidem Patrum, quibus genuerunt filios, intelligendos esse plus minus completos, atque ex iis simul collectis integros. 1056. confici, facile Krentzhemio concedimus: ut longissimè opinione sua fallatur ille; quum aliud ex nostra sententia sequi, denuo etiam hunc in modum repetit.* *Falluntur sua opinione, qui diluvium referunt ad annum Mundi labentem. 1656. hac enim ratione sequeretur, annos generationis patrum non pro completis sed pro labentibus, quibus semper filiorum natorum annus primus includeretur, accipiendos esse: quod sacra historia manifeste refutat.* Verum, quum non παιδογονία Noachi, sed tempus irruentis Diluvii, alia plane locutionis formula, à Mose factum notetur, *anno sexcentesimo vitæ Noachi, mense secundo, septimodecimo die mensis,* Gen. VII. 11.) annum sexcentesimum. 1056. completis additum. 1656. labentem exhibere affirmamus. Nec obstat, quod nobis hic à Funccio est objectum.* *Certissimum* (inquit) *est in sacris literis, & Regula infallibilis; quod ubicunque annorum numerus ponitur, eique menses & dies mensis adjiciuntur, ibi sermonem esse de annis completis. Quod diligens lector facile animadvertet. Itaque cum Scriptura dicat;*

Anno

* Krentzhem. observat. Chronol. lib. 1. cap. 5. Parag. 1.

* Id. ibid. Parag. 3.

* Func. lib. 1. Comment. tar. in Chron. ad ann. 1057.

Anno sexcentesimo vitæ Noah, mense secundo, septimodecimo die mensis, rupti sunt in ipsa die omnes fontes &c. *manifeste indicat, Diluvium venisse anno sexcentesimo primo Noah currente; qui fuit annus Mundi. 1657. currens, ut loqui solent.* Secundum hanc igitur Regulam, quum Moses Deuteronomium populo proposuisse legitur, anno post exitum ex Ægypto. 40. mense. 11. die mensis. 1. (Deut. I. 3.) factum hoc intelligeretur, completis post exitum. 40. annis &. 10. mensibus. At neque ipsius Funccii Chronologia hoc admittit, neque rei veritas. Nam ante exitum. 80. annorum fuisse Mosem constat; (Exod. VII. 7.) & mortis tempore, 120. (Deut. XXXIV. 7.) ut inter exitum ex Ægypto & mortem ipsius non nisi. 40. anni interjici potuerint. Nec fallax modo est illa infallibilis Funccii regula, sed plane & omnino falsa. Nam quotiescunque litera Hebræa ב, Latinæ præpositioni IN respondens, certo annorum, mensium & dierum numero præfigitur; diem ad mensem, & mensem ad annum cujus proxime facta est mentio, pertinere semper indicat. Unicam hic ἔνστασιν contra profert * Calvisius ex libro. 1. (aliis. 3.) Regum. cap. 6. vers. 1. sed in ea fallitur. Quum enim ibi templum ædificari cœptum fuisse dicitur, anno post exitum ex Ægypto. 480. mense. 2. annus ille non *exactus* sed *inceptus* fuisse intelligitur. Quod præter recentiores Chronographos animadvertit inter veteres etiam Eusebius. Sic enim ille, in Chronici sui Proœmio: *A Moyse, usque ad Salomonem, & primam ædificationem Templi, anni* CCCCLXXIX. *secundum minorem tamen numerum, quem tertius liber Regnorum continet:* & in Græcis Excerptis, (pag. 32.) Ἀπὸ τῆς ἐξόδου, ἐπὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, ἔτη. υοθ.

* Calvis. Isagog. Chron. cap. 35.

Secundum argumentum petit Krentzhemius ab *obitu Methusalah avi Noah; quem mortuum esse constat ipso anno irruentis Diluvii. Affirmat autem Judæorum quædam antiqua Traditio à Patribus accepta, obitum hujus Patriarchæ præcessisse diluvium diebus tantum septem. Incidit igitur in diem.* 10. *mensis secundi. Sed Methusalah natus est anno patris Henoch.* 65. *plus minus completo, qui fuit annus ætatis Adam.* 687. *completus: & vixit annis.* 969. *itidem completis. Summa igitur ex duobus proximis numeris collecta, producit annos completos.* 1656. *Obiit igitur Methusalah die.* 10. *mensis.* 2. *anni inchoati.* 1657. *qui est annus labens diluvii irruentis.* Hæc ille. Nos vero non multis

diebus

diebus ante cœptum diluvium Methuſalam defunctum fuiſſe, ultro agnoſcimus: ut ad Judæorum Traditiunculas hic recurrere nihil ſit neceſſe. *Septem* diebus poſtquam in Arcam ingredi juſſus eſt Noachus, Deum Diluvium diſtuliſſe legimus, Geneſ. VII. 4. 10. Tot dies luctui Methuſalæ datos fuiſſe, Hebræi inde colligunt. *Docet Deum ſuſpendiſſe illis ſeptem dies luctus Mathuſalæ juſti, quo agerent pœnitentiam, & non egerunt:* inquit vetuſtiſſimus author Bereſhith Rabba. & R. Salomo Jarchi in locum eundem

At Hebræi iidem, qui ſeptem diebus antequam inciperet diluvium, Methuſalam obiiſſe ſtatuunt, anno Mundi. 1656. hoc contigiſſe agnoſcunt; & quidem poſt mortem Lamechi quinquennio: quemadmodum in R. Abrahami Zakuti libro Johaſin videre licet. Quod idem affirmamus & nos: cum B. Hieronymo tenente, * *nongenteſimo ſexageſimo nono anno vitæ ſuæ Mathuſal. mortuum eſſe eo anno quo cœpit diluvium.* In eo vero fallit iſta Krentzhemii argumentatio, quod pro conceſſo ſumit, Mathuſalam *vixiſſe annis. 969. completis.* Nam annos quidem vitæ. 969. tribuit illi Moſes; ſed ita quoque in Regum Iſraeliticorum Chronologia, Jeroboamo regni annos. 22. Nadabo. 2. Baaſæ. 24. Elæ. 2. Ahabo. 22. ſacra tribuit Hiſtoria. Ut igitur illic, horum collatione cum temporibus Regum Judæ inſtituta, deprehendimus, poſtremum quemq; dictorum Regum annum inchoatum fuiſſe tantum, nequaquam vero abſolutum: (quod ſuo loco, Deoque volente videbimus:) ita & hic, Mathuſalæ & Noachi temporibus inter ſe comparatis, extremum longævi illius Patriarchæ annum ſimiliter inchoatum, non completum fuiſſe, intelligimus. Non enim eadem ἀκρίβεια in annis παιδογονίας, & integræ vitæ Patrum eſt quærenda. Ut annos παιδογονίας mutilemus nulla ratio nos ſuadet, & ne mutilemus perſuadet illa, quod ita incerta redderetur integra annorum mundi ſeries. Ut poſtremum vitæ Patriarcharum μακροβιωτάτων decurtemus annum, evidens nos cogit ratio. & ne id faciamus, nullum eſt incommodum quod deterreat, quum ab annis generationis, non integræ vitæ Patrum, Chronologia Mundi dependeat: quemadmodum in hujus capitis initio ex Joſepho eſt annotatum.

*Hieron. Tradit. Hebraic. in Geneſin.

Tertiam rationem ex Geneſ. VII. 6. petit Krentzhemius. *Cum Moſes ſcribit*; Noah erat filius *ſexcentorum* annorum, quando

aquæ

aquæ diluvii inundaverunt super terram: *manifeste docet; Noah ante diluvium complevisse annos ætatis.* 600. *Sequentes igitur annotationes Chronologicæ, de diluvio inundante anno ætatis Noah.* 601. *mensis*, 2. *die*. 17. (Genes. VII.) *& de exiccatis aquis anno ejusdem.* 601. *die primo, mensis primi*, (Genes. VIII.) *intelligendæ sunt de completis annis.* Atqui certissimum est, ex Hebræorum idiotismo, per *filium sexcentorum annorum* designari eum qui *sexcentesimum annum* quoquo modo est ingressus, utcunque eum non exegerit: fallique omnino Johannem Funccium, [a] qui hic *necessario integros annos esse intelligendos* asserit. Nam pari ratione, Genes. XVII. 12. *filius octo dierum* jubetur circumcidi, qui *octavum* à partu diem attigit; & Exod. XII. 5. בן־שנה *primi anni* agnus appellatur; qui *die octavo & deinceps* offerri poterat Domino. Nam in agno quoque Paschali legem illam Levit. XXII.27. ab Hebræis fuisse observatam, ostendit [b] Maimonides. Porro Funccianam illam sententiam, quod ingruente diluvio sexcentesimus Noachi annus non tantum fuerit inchoatus, sed plane completus, exactis præterea. 47. diebus anni sexcentesimi primi; tribus novis argumentis firmare conatus est [c] Benedictus Pererius: sed fundamento, ita extra modum ridiculo, subnixis, ut ea referre pudeat. Omnino enim aliud agebat vir doctus quum ista scriberet, nec ipsum ea sine mora deleturum fuisse dubitamus, si quis monitor opportunus intervenisset.

[a] Func. lib. 1. Comment. ad ann. 1657.
[b] Of offering Sacrifice ch. 1. Sect. 12. 13. vide de phrasi eadē Paschali. Exod. 29. 38. Num. 28. 3. Confer. Levit. 22. 27. &. 9. 3. & 23. 18. 19. Num. 7. 87, 88 cum Num. 28. 3, 9, 19.
[c] In Gen. lib. 12. sect. 3.

CAP.

CAP. IIII.

De biennio post Diluvium, quo Semo natus est Arphaxad: ubi etiam de ordine trium filiorum Noachi, & cui eorum primogenitura debeatur.

DE *biennio* Diluvium proximè insequente locus habetur, Genes. XI. 10. *Sem erat centum annorum, quando genuit Arphaxad, biennio post diluvium.* Pro quo Græca versio habet; δευτέρῳ ἔτει μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, *secundo anno post diluvium.* Eum annum pro *completo* acceperunt, qui LXX. interpretum numeros secuti, à diluvio ad ortum Abrahami annos vel 942. (ut Eusebius, & ejus sequaces) vel, admisso in Patrum numerum Cainane. 1072. (ut Augustinus de Civitate Dei. lib. 16. cap. 10. & Julianus Toletanus. libro. 3. contra Judæos) supputaverunt. Alii vero, in quibus & Paulus Crusius & Jacobus Cappellus, pro *inchoato* capientes, sacrum calculum eâ ratione unius anni detractione mutilarunt. Atqui Spiritus Sanctus in textu originali non dicit בשנה השנית vel כשנת שתים quomodo loqui *solet, quum annum secundum currentē denotare vult: sed simplicitur voce Dualis numeri שנתים utitur, ut in hoc eodem libro, Genes. XLV. 6. זה שנתים *Biennium est quod cœpit fames esse in terrâ, & adhuc quinque anni restant* (de septem sc.) *quibus nec arari poterit nec meti.* Unde recte & in Syrâ, & in Caldaicâ (tum Onkelosii, tum ea quæ Jonathani tribuitur) Paraphrasi, Arphaxad natus ponitur תרתין שנין *duobus annis*, & in Hieronymianá translatione, *biennio* post diluvium: nec non in Ruffiniana Josephi versione. *Sem filius Arphaxad natus est post annos duos facti diluvii*, licet in Græcâ editione hodie corruptè legatur ($\overline{\iota\beta}$ pro $\overline{\beta}$ posito:) Σήμᾳ δὲ υἱὸς Ἀρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη δώδεκα τῆς ἐπομβρίας γενόμενος. Ut admodū ridicule Stanislaus Gisepsius in futili libello De multiplici siclo & talento Hebraico, ex corrupto hoc Josephi loco absurdissimum hoc pronunciatum deduxerit. *Sicut sex talenta dicuntur talentum, ita & sex anni dicuntur*

* Ex. 40. 17. 3. Reg. 15. 25. 4. Reg. 1. 17. 14. 1. 15. 32. Esai. 37. 30. Daniel. 2. 1. Hagg. 1. 1. 15. 2. 10. Zachar. 1. 1. 7.

unus apud Hebræos. Neque vero commentitii Berosi authoritate moveri debebat Crusius, ut ineunte à Diluvio anno altero natum Arphaxadum concluderet: quum apud homines cordatos nullius omnino ea sit momenti neq; ratio ulla reddi possit, quare, cum in reliquâ totâ per Patrum *παιδογονίας* à Mose contextâ Chronologiâ, anni vel *completi*, vel quasi completi accipiantur, in hoc solo articulo *inchoati* sint intelligendi.

At alii non solum annum secundum *ineuntem* hic accipiunt, sed ab ineunte etiam Diluvio epocham ejus deducunt; atque ita *biennium* hoc, inter exitum Diluvii & ortum Arphaxadi interpositum, in annorum mundi supputatione prorsus negligunt. Hi enim, ex Genes. V. 32. colligentes Noachum, cum 500 esset annorum, genuisse Semum; & ex Genes. XI. 10. Semum, cum. 100. esset annorum, genuisse Arphaxadum, anno post diluvium altero: ineunte anno Noachi. 601. & desiisse diluvium & natum fuisse Arphaxadum, inde concluserunt: cumque inter initium anni. 600. Noachi & Nativitatem Arphaxadi, juxta Johannis Funccii sectatores (de quibus in. 3. cap. diximus) *quadriennium*, juxta alios (ad quos & nos accedimus) *triennium*, juxta illos de quibus proximè jam egimus *biennium* solidum interjectum supponatur; ex horum rationibus *unus* tantum annus, isque ille idem quo terras diluvium occuparit, relinquetur.

Atque hæc fuit Theophili Antiocheni. cap. 1. Chronographi illius qui ad annum. XIII. Alexandri Severi tempora produxit (tomo. 2. antiquæ lectionis Henr. Canisii, pag. 581.) Julii, Africani, Severi Sulpitii, Josephi Christiani Scriptoris, (in Hypomnestico nondum edito) Constantinopolitani Chronici, Authoris Fastorum Siculorum, (sive quod Alexandrini nomine à M. Radero est editum) Maximi monachi, (in Computo) Syri mei Chronographi, & aliorum aliquot sententia: à quâ etiam non absedunt multum, Nicholaus Vignerius in Bibliotheca sua historiali, ad ann. Mundi 1657. & Josephus Scaliger, in Elencho Orationis Chronologicæ D. Parei, ubi de primogenitura Semi differens, quum generalem thesin statuisset, *hunc ordinem filios in Scriptura habere quem illis natura dedit*: particularem hanc hypothesin ista (quam vocat) *demonstratione* stabilire nititur. *Anno Noæ. 601. ineunte, Sem genuit Arphaxad, annos natus centum; centesimo anno absoluto postquam pater ejus capit generare.*

generare. Quare si Noa annorum. 500. *erat quum cœpit generare, & filius ejus annorum.* 100. *cœpit generare, anno patris sui.* 601. *ineunte, nullus ergo filius Noæ natus est ante Sem. Propterea errant, qui natalem Arphaxad statuunt anno Mundi.* 1658. *ætatis Noæ.* 602. Ita Scaliger.

Nos vero cum longe majore, & meliore Chronologorum parte, Scripturæ ductum secuti, quæ biennio post terras ab aquarum eluvione liberatas, Arphaxadum ortum non obscure significat, ineunte anno Mundi. 1659. & ætatis Noæ. 603. natum illum fuisse defendimus: & Scaligerum, ad ineuntem annum Noæ. 601. natalem ejus referentem, & à veritate, & à fundamentis propriis hic discessisse affirmamus. Si enim ineunte anno Noachi. 601. natus fuisset Arphaxadus, ut Scaliger & Veteres illi putarunt, statim post finitum diluvium in lucem cum editum fuisse oporteret; Nam *sexcentessimo primo anno*, primo mense, primâ die mensis amovisse Noachum operculum Arcæ; & mense secundo, die mensis. 27. siccatâ terra, egressum ex ea fuisse Scriptura sacra testatur, Genes. VIII. 13. 14. Si continuo post egressum ortus fuisset Arphaxadus; non dixisset Scriptura, Genes. XI. 10. *Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio post diluvium*: sed potius, * *Statim post diluvium Sem centum annorum existens, genuit Arphaxad*, quemadmodum antiquissimus alterius sententiæ assertor loquitur Theoph. Antiochenus.

* Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν εὐθέως ὁ Σὴμ ὢν ἐτῶν ρ ἐτέκνωσε τὸν Ἀρφαξάθ. Theophil. ad Autolycam, lib. 3.

Quis autem credat, invalescentibus super universam terram aquis diluvii, Semum in Arcâ (quasi in sepulchro) conditum, liberis operam dedisse? uxoremque ejus eodem carcere conclusam, fœtum animatum atque adeo partui jam maturum, in utero gestasse? quod vix, aut ne vix quidem, cum illo Apostoli pronunciato poterit consistere: *in arcâ paucas, id est, octo animas servatas fuisse in aqua.* (1. Petr. III. 20) Adde, cum * Torniello, eos qui in Arcâ erant, nimio terrore correptos, pœnitentiæ potius opera exercuisse, lugentes communem illam humani generis cladem; nec ad mulieres accidendum esse existimasse, usque quo intelligerent Deum humano generi esse placatum, ac de ipso reparando deliberasse: alioqui videri posse, frustra Dominum, expleto diluvio iterum protulisse verba illa de generatione liberorum; *Crescite, & multiplicamini, &c* (Genes. IX. 1. 7.) redintegrato naturæ ordine, sicut erat in principio. (Genes. I. 28.)

* Torniell. an. Mundi, 1657. Parag. 19.

I 2 Nec

Nec illud prætereundum, quod Genes. X. 22. &. 1. Paralip. I. 17. filii *Semi* recenseantur, *Elam*, & *Assur*, & *Arphaxad*. Quod si, (ut hic contendit Scaliger) *eum ordinem filii in Scriptura habeant, quem illis natura dedit*: necesse est ut Elam & Assur ante Arphaxadum geniti fuerint, neque ineunte Noachi. 601. sive primo post diluvium anno, omnino nasci potuit Arphaxadus. Et certe dignatione gratiæ Arphaxad utroq; fratre prior fuerit; non alia videtur afferri posse ratio, cur tertio nominatus ille sit loco, quam ob nativitatis ordinem. Nam quod potissimum pro Arphaxadi primogenitura à Jacobo Cappello contra Augustinum Torniellum urgetur argumentum, à tempore priorum filiorum alimoniæ assignando petitum; quod *tum neque neutrix illa, nec lactis pecuniæ copia, suppeteret*: ab ipso Torniello ad annum Mundi. 2. num. 1. prolixe est solutum. Neque illud etiam à Scaligero est animadversum, labefactari hic ab eo illam epocham quam prius ignoratam & à se constitutam esse jactitat, * *omnium aut sacræ historiæ aut exoticæ certissimam, unde omnes rationes temporum Biblicæ historiæ pendeant*; * *ut verè possis illam vocare matrem cæterarum Epocharum*. Epocham nimirum Exodi, quando migratum est ex finibus Ægypti; quam & alibi semper, & in hoc quoque Elencho, in annum Mundi. 2453. conjicit, atque in annum tertium annalis Hebdomadis currentis. Si enim ineunte anno Noachi. 601. Arphaxadum natum admiserimus; nec in annum. 2453. incurret Exodus (posito etiam Natali Abrahæ in anno Tharæ. 70.) nec anni Mundi per septenarium divisi, Hebdomadem annalem exhibebunt: indeque Johannes Bohemus, hoc observato, ab effatis Magistri sui hoc quidem in loco necessario sibi discedendum esse putavit.

* Scalig. in Animadvers. Eusebian. pag. 31. col. 2.

* Id. in Canon. Isagog. lib. 3. p. 282.

Erroris vero fundamentum in eo est positum, quod Noachus tum præcise. 500. annorum fuisse existimatur, quando Semum genuit: idque ex textu illo colligi, putatur. Gen. V. 31. *Et fuit Noah filius quingentorum annorum* (id est, quingentesimum agebat annum, *& genuit Noah Semum, Chamum & Japhetum*. Cum autem uno & eodem anno, omnes istos tres nequaquã susceperit; non aliud voluisse Mosem consentaneũ est, quam Noachum anno ætatis. 500. liberis operam dare cœpisse, adeoq; primogenitum procreasse: sed cui eorum primogenitura danda, res est non adeo perspicua, ac prima facie posset videri. Illam enim Scaligeri rationem

tionem, quæ *hunc ordinem filios in ſcriptura habere* ſtatuit, *quem illis natura dedit*, admodum infirmam eſſe oſtendit Benedictus Pererius. *Quamvis enim*, (inquit)*illud videatur arguere, Sem* * *fuiſſe primum natu filiorum Noe, quod ſemper in Scriptura cum nominantur filii Noe, primus omnium cenſetur Sem* (ut Geneſ. cap. V. VI. IX. X. *& initio prioris libri Paralipom.*) *idque pro magno argumento ad id ipſum probandum afferunt nonnulli : attamen id non magnam vim habere videtur. Namque etiam Cham inter filios Noe ſecundus memoratur ; quem tamen minimum fuiſſe omnium*, * *planum eſt. Similiter* * *Iſaac nominatur ante Iſhmaelem, &* * *Jacob ante Eſau, non propter priorum ortum, ſed propter prærogativam electionis & benedictionis divinæ, majoremque eorum dignitatem. Quanquam non ſatis liquet cur ſemper Cham nominetur ante Japhet ; cum & ortu & dignitate poſterior eo fuerit.* De quo poſtremo tamen illa B. Ambroſii obſervatio non eſt prætermittenda : * *ubi generantur, hunc ordinem eſſe ; ubi autem generant, Japheth primo loco ſcribi, tertio Sem.* non *Cham*, ut habetur in impreſſis omnibus Ambroſii exemplaribus. Nam & in Geneſ. cap.X. & in 1. Paralipom. I. ubi filiorum Noæ poſteritas explicatur, Japheti progenies primo loco proponitur, Semi tertio : ſemper autem in medio Cham relinquitur, quaſi & hic locum haberet, quod ab eodem Ambroſio ex Homero ibidem eſt productum : * κακὸς δ' ἐς μέσσον ἔλασσεν, *Malus autem in medium inſeruit*, quomodo etiam ab *aliis eſt notatum, ſemper medium poni Cham improbum inter duos probos ; quod ita ſit Eccleſia comparata utrinque, ut inter improbos ut hoſtes verſari cogatur.

* Perer. in Geneſ. lib. 15. ſect. 132.

* Geneſ. 9. 24.

* 1. Paralipom. 1. 28. Geneſ. 25. 9.

* Gen. 28. 5. Joſu. 24. 4.

* Ambroſ. de Noe & Arca, cap. 2.

* Iliad. 4.

* Mercer. in Geneſ. 10. 1.

Cum autem in utroque illo Scripturæ loco, duplici modo recenſeantur filii Noæ ; ubi *generati* commemorantur, [Sem, Cham & Japhet] ubi *generantes*, ordine retrogrado [Japhet, Cham & Sem :] poſteriorem hunc, ut geniture ordini reſpondentem , amplectuntur quidam, inter quos R. Levi ben Gerſom. in Geneſ. IX. 24. Nicolaus Lyranus,& Alphonſus Toſtatus Abulenſis; in quorum ſententiam & nos libentiſſimè concederemus ; ſi perſuaderi nobis poſſet Semo juniorem fuiſſe Chamum: quod illa retrograda ordinis inverſio hic reſponderet aptiſſime ejuſdem generis loco illi alteri, *Geneſ.* XI. 26. ubi Thara genuiſse dicitur *Abrahamum, Nachorem & Haranem* ;

Haranem; cum naturalis generationis ordo, *Haranem*, *Nachorem* & *Abramum* ponendos requirit. Priorem vero modum sequuntur alii: in quibus Pseudo-Clemens libro Recognitionum. 1. Ambrosius (in lib. de Noe & Arca) Epiphanius (hæres.) Jo. Lib. 1. c. IIII. Chrysostomus (in Genes. serm. 29.) Augustinus (de Civitate Dei, lib. 16. cap. 3.) R. David Kimchi (in. 1. Paralipom. I.) & alii plurimi. Benedictus Pererius, cum Fl. Josepho (lib. 1. Antiquit. cap. 5.) Semum primo, Japhetum secundo, Chamum tertio loco; Thomas Lidyatus Chamum primo, Semum secundo, Japhetum tertio natum loco existimat: Tremellius vero, cum Hebræorum & nostrorum aliquot, Chamum ultimo, medio Semum, Japhetum primo loco collocat. Quam sententiam & nos cæteris omnibus præferendam esse judicamus; si clare ex Scripturis ostendi possit, Chamum Semo majorem natu non fuisse.

Et quidem *Sem fuisse priorem natu quam ipsum Cham*, ex Gen. IX. 24. *manifestum* esse docet Pererius * *appellari enim illic Cham filium Noe minorem pricise: quod apud Hebræos idem significat atque filius parvus vel minimus. Totam igitur contentionem esse inter Sem & Japhet de principatu ortus.* Ita Josephum quoque sensisse videmus, notissimam illam historiam Genes. IX. de retecta Noachi nuditate, ita enarrantem. * θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιγελῶν δείκνυσιν· οἱ δὲ περιςέλλυσι τὸν πατέρα· καὶ Νῶχος αἰσθόμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν εὐδαιμονίαν εὔχεται· τῷ δὲ χαμᾳ διὰ τὴν συγγένειαν αὐτῷ μὲν οὐ κατηρᾶτο, τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτοῦ· καὶ τῶν ἄλλων διαπεφευγότων τὴν ἀράν, τοὺς χαναναίου παῖδας μέτεισιν ὁ θεός. *Id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi vero parentem operuerunt. Sensit hoc Noachus, & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamum quidem divis devovit, respectu sui sanguinis, sed tantum ejus posteros: quas cum cæteri evasissent, Chananei liberos ultio divina est consecuta.*

* Perer. in Genes. lib. 15. sect. 132.

* Joseph. Antiquit. lib. 1. cap. 7.

Verum quum nepotes dicantur filii avi, non minus quam filii ipsi, (quod, ne à proximâ Semi ipsius progenie discedamus, ex I. Chronic. I. 17. cum Genes. X. 23. collato liquet:) non desunt qui *parvum filium* in ea historia nequaquam Chamum ipsum, sed filium ipsius Chananem, intelligendum esse existiment. Ita ex Hebræis, R. Levi ben Gershom, & R. Abraham Aben

Aben Ezra in. 9. cap. Genef. è noftris Theodoretus quæft. 57. in Genef. (fi non Origines potius; cujus expofitio, ab Hebræo magiftro fuo accepta, ex Græca Catena à collectore fragmentorum Theodoreti hic inferta fuerit) & Procopius Gazæus in Genef. cap. 9. Quam fententiam licet in Elencho Orationis Chronologicæ D. Paræi fummopere propugnatus fuerit Jofephus Scaliger; nihil ille tamen attulit, quod à fimplici & recepta hiftoriæ intelligentia cogat nos abfcedere. Vid. Græc. caten.

Quid fecit Cham patri fuo? inquit ille, *Nihil*; *Tantum fratribus de patris probro nuncius fuit. Atqui Scriptura difertè dicit nefcio quid Noæ à minore filio factum, propter quod Noa in maledictionem eruperit.* Refpondeo; *nihil* illud Scaligeri, aliquid profecto fuiffet factum filio indigniffimum. *Oculum qui fubfannat patrem, aut fpernit obedientiam matris, hunc effodient corvi vallis, aut comedent eum juvenes aquilæ*: dicit Sapiens, *Proverb.* XXX. 17. & ipfe Plutarchus, in libro περὶ φιλαδελφίας, five de amore fraterno. Οὐδ' ἂν πάλιν μείζων ἐπίδειξις ἀθέου γίγνοιτο τῆς περὶ γονεῖς ὀλιγωρίας ϗ πλημμελείας. διὸ τοὺς μὲν ἄλλους κακῶς ποιεῖν ἀπείρηνται, μητρὶ δ' αὐτοῦ ϗ πατρὶ τὸ μὴ παρέχειν ἑαυτοὺς δρῶντας ἀεὶ ϗ λέγοντας ἀφ' ὧν εὐφρανοῦνται, κἂν μὴ προσῇ τὸ λυποῦν, ἀνόσιον ἥγηνται ϗ ἄθεσμον. Quomodo vero Chamus erga patrem fuum fe gefferit, ex Theodoreto, quem fuæ *fententiæ vindicem* laudavit, intelligere hic poterat Scaliger. * Ὁ Χὰμ τὴν τοῦ πατραλοίου κατηγορίαν ἐδέξατο, ὡς παραβὰς τὸν τῆς φύσεως νόμον. ὅτι γὰρ ϗ τὸ γεραίρειν τοὺς γεγεννηκότας ἡ φύσις ἐδίδαξε, μαρτυροῦσιν οἱ τοῦ Χὰμ ἀδελφοὶ, οἱ παρ' ἐκείνου τὸ πάθος μεμαθηκότες τοῦ πατρὸς, μετὰ πολλῆς αἰδοῦς εἰς τοὐπίσω βαδίζοντες συνεκάλυψαν τὸν πατέρα, ὡς ἂν ἥκιστα ἴδοιεν ὅθεν σπαρέντες ἐβλάστησαν. τοιγάρτοι ϗ μάλα εἰκότως ϗ τοῦ πατρὸς τὴν εὐλογίαν ἐδρέψαντο. *Cham patricidii reus habitus eft, tanquam tranfgreffus legem naturæ. Nam quod natura ipfa doceret venerari & colere parentes oportere, teftificantur fratres ipfius Cham: à quo cum intellexiffent quod patri acciderat, multo cum pudore retro gradientes patrem operuerunt, ut minime viderent unde erant prognati, Itaque merito benedictionem à patre acceperunt.* Et fi illi ob tectam patris ignominiam benedictionem fuerint confecuti; ob contrarium certe factum Chamus maledictionem meruerit: quippe qui patris nuditatem non modo non texerit fed etiam publicaverit, & lumina faciens hic noxia, & linguam quoque. * Theodoret. in Genef. quæft. 57.

Atqui

Atqui scriptura diserte dicit, nescio quid Noe à Minore filio factum, propter quod Noa in maledictionem eruperit. Expergefactus enim vidit quod sibi minor filius fecerat, quod quidem Scriptura non exprimet, sed tamen constat factum esse; ut eleganter monet doctissimus Aben Ezra. Propter aliquod enim factum maledictio emissa est; non quod Cham pudenda patris viderat. Id enim expergefactus ipse nescire non potuit. Ita Scaliger. Resp. Factum illud quod experectus rescivit Noa, & maledictionem ab eo expressit, ut extra Scripturam quæramus non est opus: sufficit abunde illud, quod Chamus * nuditatem & turpitudinem patris sciens

* Perer. in Genes. lib. 14. sect. 146.

& libens aspexit cum contemptu irrisit, divulgavit, & fratres suos ad ejus irrisionem provocavit. Tanta in uno hoc facto crimina recte notavit Pererius: qui de ratione etiam quâ pater ista rescire potuerit, conjecturam affert admodum probabilem. * Noe expergiscentem, cum vidisset pudenda sua propria veste nudata, & alieno pallio contecta, causam ejus rei quæsivisse ex filiis: atque ita eos ad narrandum quod acciderat esse compulsos de quâ & Chrysostomus. * Πόθεν ἔγνω; ἴσως οἱ ἀδελφοὶ ἐγνώρισαν, οὐχὶ τὸν ἀδελφὸν διαβαλεῖν βουλόμενοι, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὡς ἐγένετο διδάσκοντες, ἵνα καταλλήλου ἐκεῖνος τῷ τραύματι τὴν βοήθειαν δέξηται. *Unde cognovit? forte fratres significaverunt: non accusationis quidem gratia, sed rem ut facta erat docentes; ut conveniens ille suo vulneri remedium acciperet.* Nequis opus esse existimet, cum Fastorum Siculorum, & Glossæ interlinearis authore, ac R. Levi ben Gershom ad spiritum propheticum & divinam revelationem hic confugere.

* Id ibid. sect. 154.

* Chrysost. in Genes. serm. 29.

Sed pergit Scaliger. *Si Cham aliquid fecisset, in eum competebat maledictio. Sed in Chanaan directa est illa. Chanaan igitur fecit: atque adeo ipse est qui dicitur minor frater.* Verum in filio punitum hic fuisse ipsum patrem, si non ex * Chrysostomo vel * Augustino, certe ex ipso (quem ut sententiæ suæ vindicem hic protulit) Theod. discere potuisset Scalig. de Chamo ita scribente. * Ἐπειδὴ υἱὸς ὢν ἐξήμαρτεν εἰς πατέρα, διὰ τῆς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἀρᾶς δέχεται τὴν τιμωρίαν. *Quia, cum filius esset, in patrem deliquit ob id per filii maledictionem pœnas luit.* Additque, Noachi verba non tam imprecationem in se continere, quam futurorum perditionem. Ἐπειδὴ γὰρ ἤμελλεν ὁ Ἰσραὴλ ἐκ τοῦ Σὴμ κατάγων τὸ γένος τῆς Παλαιστίνης παραλαμβάνειν τὴν δεσποτείαν, ταύ-

* Chrysost. ut supr.

* August. de Civit. Dei lib. 16. cap. 1.

* Theodoret. in Genes. quæst. 58.

την

τὴν δὲ πάλαι ᾤκουν οἱ ἐκ τοῦ Χαναὰν βεβλαστηκότες· εἰς ἀρὰν σχηματίζει τὴν προφήτειαν, τεραγορεύων μὲν τὰ ἐσόμενα, διδάσκων δὲ τοὺς ὕστερον ἐσομένους μὴ πλημμελεῖν εἰς γονέας. *Nam cum Israel ex Sem genus ducens, Palæstinam occupaturus esset quam olim incoluerant qui ex Chanaan descenderant; in maledictionis formam prophetiam effert: prædicens quidem futura, deterrens autem posteros ne peccent in parentes.* Simile habet & Diodorus Tarsensis * in hujus loci explicatione. & Augustinus quæst.17. in Genes. rem totam breviter ita expediens. *Quæritur quare cum peccans Cham in patris offensa, non in seipso sed in filio suo Chanaan maledicitur? nisi Prophetatum & terram Chanaan ejectis Chananæis inde & debellatis, accepturos fuisse filios Israel Qui venirent de semine Sem.* *Caten. Græc in Genes. cap. 9.

Quum vero subjungit Scaliger, in Sermone Hebræo avos vocare nepotes suos בנים הקטנים *filios minores*: prolato aliquo Scripturæ testimonio probare hoc potius ille debuerat, quam id quod huc omnino non facit; à filiis familias filios fratrum [illegible] [illegible]. In bonis litteris certe, ejusdem parentis [illegible], filios ad [illegible] fratrum ætatis respectu habitu *filios minores* appellari, vel ex loco illo Gen.27. 15. constat: ubi Rebecca dicitur accepisse vestes Esau בנה הגדל *filii sui majoris*, iisque induisse Jacob בנה הקטן *filium suum minorem*. Licet illi, qui ex præjudicata opinione Chamum ætate medium filiorum Noæ fuisse existimaverunt, relicta propria & simplici voci intelligentia, quia filius illius [illegible] sive νεώτερος (ut Græci interpretes reddiderunt) fuisse [illegible] vel ob corporis * *staturam* parvam, vel ob animi *ruditatem* [illegible] *actu* [illegible]*m*, (ut loquitur * Ambrosius) vel ob fortunæ etiam sui [illegible]*tionem* הבזוי והפגול *abominabilem & contemptibilem*, quemadmodum ex versu 2. prophetiæ Obadiæ R. Salomo Iarchi id explicandum censuit. Νεώτερον δὲ ὅταν φῇ υἱὸν, οὐκ ἡλικίας ὄνομα ἀναγράφει, νεωτεροποιΐαν δ' ἐμφαίνει τρόπου διάστασιν. *Cum juniorem filium appellat, non tempus ætatis describit, sed morum indispositionem novis rebus studentem*: inquit Philo, in libro de resipiscentia Noæ. & Chrysostom, serm. 29. in Genes. Chamum Japheto majorem natu fuisse existimans, cur Chamus tamen *junioris* [Gen. IX. 24.] & Japhetus senioris [Gen. X. 21.] appellationem adeptus fuerit, tropologicam hanc similiter reddit rationem. *Jo. Lehm Chronolog. lib. 1. tit. 2. cap. 6. *Ambros. lib. de Noe & Arca, cap. 31.

nem. *ὥσπερ οὗτος ὅπερ εἶχεν ἀπὸ τῆς φύσεως, προὔδωκεν τῇ μοχθηρίᾳ τῆς προαιρέσεως, οὕτως ὁ Ἰάφεθ, ὅπερ οὐκ εἶχεν ἀπὸ τῆς φύσεως, τοῦτο προσέλαβεν ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς γνώμης. ſicut Cham, id quod natura habuit, malitia voluntatis amiſit, ita Japhet quod natura non habuit, ſanitatem ob mentem accepit.*

Ut à Chamo igitur ad Japhetum jam tranſeamus, & hujuscum Semo de principatu ortus contentionem expendamus; eam Semo deberi dignitatem confirmat * Salianus, non ea ſolum conjectura, quod primo ſemper loco nominatur, & quod Noë in benedicendis filiis, Semum Japheto prætulit; ſed ea potius ratione, quod Scriptura Semum vocat *fratrem Japheti majorem* [Geneſ. X. 21.] Sed conjecturarum illarum duarum infirmitatem ſatis aperuit Pererius, licet & ipſe non minus quam ille acer primo genituræ Semi patronus: alias cauſas afferri poſſe docens, Quare Semus & primo loco nominatus & à patre ante Japhetum benedictus fuerit, præter illam unam ab ætatis ratione deſumptam. De imbecilitate argumenti ab ordine recenſionis fratrum ducti, verba illius ſupra produximus: quam & ipſi poſtrâ, (Deo volente) in loci conſimilis. Geneſ. XI. 26. tractatione, pluribus ſumus patefacturi. Varias autem cauſas ob quas Noë Semo benedixiſſe dici poſſet ante Japhetum, problematice hunc in modum propoſuit * Pererius, *Cur prius benedixit Semo quam Japheto? An quia ille primogenitus erat? An quod ſapientia & prudentia morumque gravitate præſtaret: & ideo eſſet patri Deoque cariſſimus eſſet? An quod ipſe vehementius obſervaſſet Cham, auctorque fuiſſet Japheto id erga patrem faciendi quod factum ab illis eſſe legimus? An potius propter excellentiam poſteritatis ejus in qua futuri erant Patriarchæ, Reges, Prophetæ & quod ſuper omnia eſt, Meſſias ipſe?* Adde in benedictione Semi fundatam fuiſſe benedictionem Japheti; nec niſi illâ prius propoſita, hanc omnino intelligi potuiſſe. *Dilatet* (vel potius *alliciat*) *Deus Japhet; & habitet in tabernaculis Sem.* [Geneſ. IX. 27.]

De textu igitur illo, Geneſ. X. 21. tota eſt controverſia *Sem quoque nati ſunt, patri omnium filiorum Heber, fratri Japheth majori.* Sed utrum Sem an Japheth fuerit natu major inter filios Noë, non facile hinc poſſe determinari agnoſcit * Torniellus, propter Hebraici textus ambiguitatem; in quo legitur, אחי יפת הגדול. Cùm enim caſibus Hebræi careant; illud

* Salian. ad ann. Mundi. 1559. Parag. 2

* Perer. in Geneſ. lib. 14. Sect. 185.

* Torniel. an. Mundi. 1659.

illud הגדול vel dativi casus esse poterit & referri ad Sem, vel genitivi & referri ad Japheth. Et ut uno modo reddidit editio vulgata latina; *fratre Japheth majore*: ita altero, editio vulgata Græca, ἀδελφῷ Ἰάφεθ τοῦ μείζονος, *fratri Japheth majoris*. Licet enim Augustinus, libro 16. de Civitate Dei. cap. 3. *majore* in Latino suo codice hic vel legeret, vel legendum esse putaverit. in Græco tamen, eodem quo hodie modo, τοῦ μείζονος, lectum fuisse, ex eo quod postremum ex Chrysostomo citavimus testimonio manifestum est.

Salomoni Gesnero, in Genes. cap. 10. quæst. 8. *textus Hebræus ad potius innuere videtur, Semum esse fratrem Japheti grandiorem: quia* ה *præfixum voci* גדול *non Genitivum sed nominativum casum innuit*. quum, si ad Semum hoc loco referatur, non *Nominativi* sed *Dativi* casus esse oporteat: & articulum ה omnium casuum nominibus promiscuè præfigi solere constet; & *Genitivi* speciatim, in loco huic simili à nobis producto ex Genes. XXVII 15. ubi Rebecca accepisse dicitur את־בגדי עשו בנה הגדל *vestimenta Esau filii sui majoris*. Eandem sententiam hac ratione persuadere conatur *Pererius*, * *Omnino, quæ hic narrat Moses de Sem, ad commendandã ejus excellentiam dignitatis pertinent: ut quod ipse pater fuerit omnium filiorum Heber, id est, populi Hebræi, & tot tantorumq; virorũ qui in eo populo claruerunt. Ergo quod subdit, ipsum fuisse fratrem Japhet majorem, ad ejusdem spectat commendationem. Quorsum enim hoc loco Moses dignitatem Sem significans, dixisset illum fuisse fratrem Japhet majoris ipse?* Sed hanc rationem *probabilem* tantum esse, fatetur ipse Pererius. & quicquid in ea probabilitatis est ex eo totum dependet, quod nondum nobis liquet, quæ de Semo hic narrantur, encomiastico, & non mere historico modo à Mose fuisse proposita; aut si commendationis aliquid hic ille spectaverit, Semi potius dignitatem à populi Hebræi præstantia, an populi sui Hebræi dignitatem à patris Semi præstantiâ æstimandam, illum voluisse, ex quorum neutro erit consequens, in altero membro, quod ætatis Semi & Japheti collationem continet, aliud fuisse spectatum, quam simplicem historicæ veritatis enarrationem. Nam quod, velut à Pererio præter missum, Harvillæus hic addendum censuit; secundum hoc membrum, non minus quam prius illud, esse (ut ille loquitur) *declarativum seu confirmativum*

* Perer. in Genes. lib. 15. sect. 134.

vum qualitatum Sem: nihil omnino rem promovet. Utrumque enim membrum declarationem, non *qualitatum* quidem, sed *relationum* Semi complectitur: paternæ, ubi dicitur fuisse *pater omnium filiorum Eberi*; fraternæ deinde, quum dicitur fuisse *frater Japhethi non major* (quod ille hoc argumento conlectum frustra putabat) sed natu *maximi*, ut Tremellius & Junius sunt interpretati: hac etiam interpretationis suæ ratione & explicatione addita.

Hæc, rationem [illegible], fide [illegible] historiæ [illegible], sic exposuimus. Nam quum Noachus quingentesimo demum ætatis anno genuerit, [cap. V. 32.] sexcentesimo [illegible] experti; [cap. VII. 6.] sexcentesimo secundo, id est altero post diluvium anno Schem Arpacshadum [illegible] genuerit [cap. XI. 10.] omnino hinc constat [illegible] natu maximum. Chamum autem disertè minimum natu [illegible] [cap. IX. 24.] Necessario itaque de Japhetho [illegible] intelligere, ut natus 500. anno Japhethum, natum 502. annos Schemum, natum eo plures annos Chamum genuerit. Cur autem hic frater Japhethi appelletur excluso Chamo, id ex illa Noachi historia cognoscendum est, quæ habetur supra, cap. IX. 23. [illegible]. Hæc illi.

Hunc argumentum, à Nicolao Lyrano & Alphonso Tostato ad probandam Japheti primogenituram ex Hebræorum scriniis productum, Pererius probabiliter responderi posse judicat: * *vel Noe non cœpisse generare quingentesimo ætatis suæ anno*
* Perer. ut super sect. 138 *præcise, sed quingentesimo secundo, atque illo anno generatum esse Sem, & ideo biennio post diluvium eum fuisse centum annorum, vel Sem secundo anno post diluvium cum generavit Arphaxad, non fuisse centum annorum præcise, sed fuisse centum & duorum annorum.* Cum divinæ scripturæ mos sit, parvis & minutis numeris tacitis ac prætermissis, maximum & integrum numerum duntaxat commemorare. Addit Cornelius à lapide in Genes. cap. XI. 10. *quia hic minores numeri exprimuntur, scilicet quod biennio post diluvium Sem fuerit centum annorum, qui non exprimitur. cap. 5. 32. hinc Moysem hic potius, quam capite. V. præcise videri consignare annos Sem.* Itaque de altero
* Salian. ann. Mundi 1559. num. 3. loco, Genes. V. respondet * Salianus, *anno quingentesimo Noë nullum ipsi filium natum esse, sed velle tantum Moysem docere hosce*

tres

tres filios natos esse post annum quingentesimum patris, & non ante. Cui locutioni, (inquit) quæ non paucos induxit in fraudem, Cajetanus affert aliam longe simillimam ex. Gen. XI.26. ibi de Thare scriptum esse vixisse. 70. annis & genuisse Abram, Nachor, & Aram, qui tamen diversis valde annis geniti sunt. ubi tamen explicationem istam negativam, quod Thare non ante. 70. annos, incepit generare, ista, ita ipse Salianus accipit ut anno illo. 70. expleto, aliquem illorum trium nasci oportuisse agnoscat. * *Alioqui,* inquit *falsum esset, Thara genuisse Abram & Nachor, & Aram cum vixisset. 70. annis si neque de omnibus neque de ullo eorum id verum esset.* Qui id ipsum proculdubio de altera illa *locutione longe simillima.* Genes. V. 32. fuisset pronunciaturus, si de Semi primogenitura præjudicium mentem illius non occupasset.

* Id. ann. Mundi 1979. num. 4.

Sed condonato illi hoc errore, accipiamus quod ipse ultro dat, & ex Scriptura Genes. XI. 10. *perspicue confirmari* agnoscit: natum fuisse Semum anno Noæ. 502 exacto, & annis. 98. ante [illegible] Diluvium. Hoc enim ad firmandam veritatem ad Chronologiam [illegible] in hoc capite defendendam suscepimus, [illegible]; & ad eorum errorem refellendum, qui integro *biennio* annorum mundi seriem mutilarunt: quem ipsum jamdudum animadversum, & hoc eodem argumento refutatum a quinto Julio Hilarione videmus; in libello de Mundi duratione ita hac de re dicente: *Quia anni Semi* XCVIII. *in consummatione Diluvii completi sunt; duo [illegible] ad reliquos [illegible] post Diluvium [illegible]. Ipse enim Sem biennio post Diluvium fuit annorum centum, & sic genuit Arfaxat: quos annos duos descriptores hujus rationis in numerum annorum non posuerunt, quomodo eos minime praviderunt.*

* Id. ann. Mund. 1559. num. 1.

C A P. V.

De multiplicatione generis humani post diluvium, & Gentium dispertitione ad argumenta ab historiâ petita, quibus Johannes Morinus Hebraica Chronologia veritatem infirmare conatus est.

SED in biennio post diluvium nimis diu hæsimus. De temporibus illud insecutis, usque ad. 70. annum Tharæ, jam dispiciendum est,quorum(cum illo conjuncto)summam ex Græcis codicibus, in lib. 10. de Civitate Dei. cap. 10. ita Augustinus colligit. *Fiunt anni à diluvio usque ad Abraham. 1072 secundum Vulgatam editionem, hoc est Interpretum.* LXX. de Hebræis deinde subjiciens. *In Hebræis autem codicibus longe pauciores annos perhibent inveniri : de quibus rationem aut nullam, aut difficillimam reddunt.* In his enim à diluvii exitu ad finem anni. 70. Tharæ,quo Abrahami ortum ille retulit. 292. tantum numerantur anni,ex quibus solum.101. à finito diluvio ad nativitatem Phalegi(quo confusionem linguarum & dispertionem gentium esse referendam idem censuit)decurrisse statuuntur; atque in his anni Cainanis quos ille in summa suâ exposuerat, omnino prætermittuntur. Ut autem tam brevi annorum spatio, tanta ex tribus Noachi filiis oriri posset hominum multitudo, quæ coloniis quaqua versum per orbem deducendis sufficeret, atque ut ex Patriarcharum serie Cainan ille expungeretur, quem non in Vulgatâ tantum Moysis editione sed etiam in Evangelio [Luc. III.36.] locum obtinuerat,res Augustino expeditu difficillima videbatur.

Confusiomem vero linguarum, & cum ea conjunctam migrationem gentium, in ortum Phalegi incidisse , ex verbis illis Scripturæ, Genes. 10. 25. &. 1. Paralipomen. I. 19 colligunt. *Natique sunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eo quod in diebus ejus divisa sit terra ; & nomen fratris ejus Jectan,* vel Joktan: de quibus Augustinus, in libri citati capite. II *Intelligendum est ipsum Heber propterea tale nomen imposuisse filio suo , ut vocaretur Phalech, quod interpretatur divisio ; quia tunc ei natus est, quando*

per

per linguas terra divisa est. Quanquam alii post nativitatem Phalegi divisionem hanc factam fuisse malunt: tum quod scriptura non in *ortu* sed in *diebus* ejus devisam terram fuisse dicat; tum quod inter coloniarum duces, filii. XIII. Joktanis, fratris Phalegi, recenseantur. [*Genes.* X. 26.] Cum autem, juxta veritatem Hebraicam, 34. tantum annorum fuerit Heberus, quum natus ei fuit Phalegus: etiamsi 17. tantum annorum illum fuisse concederemus quum natus est ipsi Joktan, & totidem Joctanem quum susceptus ab eo fuisset filiorum illorum. XIII. natu maximus; reliquos XII. tempore nativitatis patrui sui Phalegi in lucem nondum fuisse editos, necessario, consequetur. Quod si eo tempore natus fuisset ipse Phalegus, quo conspirantes turbæ Turris Babylonicæ insanam structuram primum moliri cæperunt *ne dispergerentur in superficiem totius terræ.* [Gen. 11. 4.] stultissimo huic conatui (nominis hujusmodi impositione) opportune Heberus occurrere potuisset; recens nati pueruli diebus gentium dispersionem, quam illi frustra impedire conabantur eventuram prædicendo. Nam & à futuro eventu nomina interdum imponi fuisse solita, ex Genes. V. 29. & Hos. I. 6. apparet: & Heberum vaticinio quodam filio suo *Phaleg* nomen hic imposuisse, Chrysostomus sermone. 30. in Genesim, Hieronymus libro quæstionum Hebraicarum in Genesim, R. Jose, in Seder olam Rabba. cap. 1. R. Salomon Jarchi in Genes. X. & alii. affirmant.

Verum hæc licet satis verisimilia, certitudinis tamen non sunt tantæ, ut à simpliciore & magis recepta Josephi atque Augustini sententia cogant nos recedere. Neque enim Mosi (quod primo hic loco considerandum venit) in decimo hoc Geneseos capitulo fuit propositum, omnes omnium colloniarum, quæ ante ipsius tempora fuerunt, ductores memoriæ tradere, sed earum tantum quæ Abrahami ortum præcesserunt. Aliarum enim quæ postea accesserunt, ut *Israelitarum, Medianitarum, Ammonitarum, Moabitarum, Idumæorum, Amalekitarum,* origines, suo postea loco commemoratas fuisse videmus. Et ipsarum illarum antiquiorum coloniarum deductio (quod secundo loco est perpendendum) quo tempore in lucem editus est Phalegus, cœpta tantummodo fuit, non autem ad exitum perducta. Terra enim per centum totos annos inculta indeque

partim

partim putrescentibus graminibus palustris effecta, partim etiam semicetis & dumetis obsita tam colonos quousque vellent, cito currere non sinebat: ut proinde viciniora primum loca occupare, procedenteque tempore & crescente populi multitudine ulterius progredi, atque in remotioribus regionibus longo post tempore sedes figere cogerentur. Quo fortasse respiciens Moses in *diebus* potius quam in ipso *ortu* Phalegi, divisas fuisse terras dicere maluit.

a Gen. 10. 5. b Gen. 6. 2. c Sapien. 10. 5. Adde quod non omnes Noachi posteri Turris, & urbis Babyloniæ structuram sunt agressi, sed ii quos *filios hominum* a Moses nominat; cujusmodi & idem paulo ante b *filii Dei* opposuerat, & quorum ὁμόνοιαν πονηρίας, *consensum iniquitatis*, c author libri Sapientiæ hic incusat. Illi enim à cæteris, (numero quidem paucioribus, sed quorum posteros multitudine auctos, in varias sedes urgente necessitate dispergendos, nescire non poterant,) segregati, ut potentiores & aliis magis formidabiles sese redderent, unius viribus intra unius munitissimæ civitatis septa continere se, quam diu poterant conabantur. Etsi vero structuræ illius per confusionem linguarum facta interruptio, Gentium dispersioni primum dederit initium: Moses tamen Coloniarum deductionem (capite X.) ante linguarum illam σύγχυσιν (capite XI.) enarrans non ab iis tantum qui Turris Babylonicæ ædificationi interfuerant, sed & universim ab omnibus Noachi filiis ante ortum Abrahami deductas colonias traditas à se fuisse significare voluit: quod & in Catalogi totius generali illo epilogo declaravit apertissime. *Hæ familiæ filiorum Noæ juxta populos & nationes suas. Ab his divisæ sunt gentes in terra post diluvium.* Gen. 10. 32. Quo minus mirum videri cuiquam debeat, post natum Phalegum, XIII. ipsius ex fratre Joktane nepotes inter harum coloniarum duces recenseri.

Ut numerum posterorum Noachi, qui circa tempus nati Phalegi existere potuerit, conjectura aliqua Johannes Temporarius assequeretur; in 2. Demonstrationum suarum Chronologicarum libro tres Noachi filios, similiterque posterorum eorundem unumquemque 20. ætatis annos assecutum, singulis annis gemellos ex conjugibus suis suscepisse censet: indeque per Progressionem arithmeticam anno post diluvium. 102. mares simul & fæminas 1554420. ex illa stirpe prognatos fuisse

colligit

colligit. Nos dimidiâ illius summæ parte demptâ, (quod illa de natis unoquoque anno gemellis aliquanto durior videatur esse hypothesis) 388605. marium, totidemque fæminarũ, numerum assumimus: ex quo tantam Babylonicæ turris extructoribus deduci posse arbitramur, quæ primarum coloniarum deductioni (de propagatione enim res est alia) pro ratione temporis esset suffectura. Nam si statim cum pubertate (quam ab exacto 14. ætatis anno ordiebantur Romani) novos illos Orbis instauratores (viribus ad hoc peragendum à Deo suppeditatis,) liberis operam dedisse, geminosque sæpius & quandoque tergeminos suscepisse, liberet admittere: de numero hominum, anno post finitum diluvium. 102. in colonias deducendorum non non est quod magnopere futuri essemus soliciti. præsertim si consideraverimus, Noacho & tribus filiis ejus bis à Deo prolatã fuisse benedictionem illam: * *Crescite & multiplicamini & replete terram.* * ad certitudinem premissæ fœcunditatis fidem faciendam (ut notat hic Pererius) & ut nullo modo dubitarent fore, ut tanta illorum paucitas in amplissimam posteritatis multitudinem brevissimo tempore multiplicanda esset. * Gen. 9. 1, 7. * Perer in Genes. l. 14. num. 4.

Ex tanta tamen in tam brevi tempore posteritatis ipsorum multiplicatione Hebraici calculi fidem Johannes Morinus ita elevare nititur. * *Est admodum mirabile, quomodo tam potentes reges, adeoque multi, regnaverint vivente Abrahamo; cum ad Abrahæ nativitatem à diluvio, quo Noe solus cum tribus filiis superstes fuit, anni trecenti juxta Judæos non effluxerint: tum ad Indos usque ex omnium calculo imperabat Ninus Assyriorum rex potentissimus: Ægyptum tenebat rex magnus, apud quem aliquandiu vixit Abraham tribus mensibus, ut scribit Seder Olam. Reges alii plurimi quorum mentio fit in sacris litteris Abrahæ coætanei erant; ut novem illi de quibus* Genes. XIV. *quorum uni, scilicet Chodorlahomor, quinque reges annis duodecim servierant, annoq; decimo quarto redintegratum est bellum, quo Loth captus est, & ab Abrahamo servatus. Ecce Abrahamo juvene quam multi Reges, quam multa bella, quam variæ & à seinvicem dissitæ nationes. Trecentorum tamen annorum spatio (juxta Judaicum calculũ) hæc omnia ex quatuor hominibus pullularunt. Quantum inde multiplicationis Israelitarum in Ægypto ex. 75. animabus ducentorum & aliquot annorum spacio factæ miraculum* * Morin. Exercitat. Bibl. 7. cap. 2.

raculum elevatur ? Imo si tantum non fuisset Israelitarum incrementum, sterilitatis à Deo damnati tum temporis credi potuissent.

Verum non satis hic æqua inter incrementum Israelitarum & primorum, edito in lucem Phalego, novi Orbis colonorum instituta ab eo est comparatio. Cum enim multo diutius quam Israelitæ, patres illi primi vixerint; æqualem ab his & ab illis liberorum numerum expectari, haudquaquam rationi consentaneum est. Et verum quidem illud est, * *filios Israelis fœtificavisse, progenuisse, atque addauctos & corroboratos fuisse quam plurimum; adeo ut terra Ægypti impleretur ipsis*, & juxta Dei promissionem * efficerentur ibi *gens magna*: sed hoc pro *miraculo* nusquam in scripturis habetur traditum. Ut enim à viris. 75. vel 70. vel etiam paucioribus, intra. 215. annorum spatium, ultra * sexcenta virorum milia (præter fœminas & parvulos) propagerentur; * nihil ab ordinariis naturæ viribus alienum requirebatur, quum non minus fortasse mirandum fuerit. ab uno Amaleko, Esavi ex filio Eliphazo nepote, [Gen. XXXVI. 12.] gentem adeo numerosam processisse; ut tantæ Israelitarum multitudini ipso post egressum eorum ex Ægypto mense altero, opponere se auderet, & prælium cum ipsis conserere [Exod. VII. 8.] Vt autem minore quam dimidio annorum illorum. 215. spatio, à tribus solummodo Noachi filiis tanta hominum exoriretur multitudo, quæ Babylonicæ Turris extructione relicta, tempore nati Phalegi dispersa in superficiem totius terræ, divisioni illius primariæ daret exordium; peculiaris aliquis repetitæ illius benedictionis, de qua est dictum, fructus requirebatur. Vt non sine causa monuerit hic D. Petavius, * *singulari Dei providentiâ factum, ut ad incrementum sobolis humanæ, ad orbis vastitatem instaurandam, præcipua quædam in illis fœcunditas inesset, quæ justam alioquin ætatem anteverteret; ut vel à pueris ipsis, quod nonnulli suspicantur, probabile esset generandi vim illis & usum potuisse suppetere.*

* Exod. 17. 12.

* Gen. 46. 3.

* Exod. 12. 37. cum. 38. 26. & Num. 1. 46.

* Vid. infra cap. 11.

* Petav. doctrin. tempor. lib. 9. cap. 14.

A nativitate vero Phalegi usque ad Abrahami adventum in Chanaanis, quando novem illi Reges (quorũ Morinus meminit) vixerunt, juxta nostras rationes ex Scriptura Hebraica deductos, non minus quam. 324. anni decurrerunt: quæ temporis

diuturnitas

diuturnitas tanta fuit, ut intra eam ex tot hominum myriadibus qui urbi & turri Babylonicæ extruendæ operam dederunt (ut de cæteris nihil dicam) eam procreari potuisse multitudinem quæ amplissimis regnis complendis possint sufficere, nemo qui logisticæ aliquem usum habuerit dubitare poterit. Nam ex novem illis Geneseos. XIIII: commemoratis regibus, quinque non regionum sed urbium fuerunt reguli, & quatuor reliquorum tantæ non fuerunt copiæ, ut Abrahamum cum 318. servis suis eos persequentem, à præda ablata recuperanda potuerint cohibere. Quam magnus fuerit rex ille Ægypti, apud quem aliquandiu vixit Abraham, Scriptura non indicat, ejusdem autem Abrahami tempore vel antea, *ad Indos usque ex omnium calculo imperavisse Ninum Assyriorum regem potentissimum* nimis audax est assertio; quum præter alios, patrem historiæ Herodotum omnium quos habemus exoticorum,rerum Assyriacarum tractatorem antiquissimum, ad longè posteriora tempora Nini imperium retulisse constet. De quo videndi annales nostri ad annum Mundi. 2737. Thomas Lydiatus in Defensione sua adversus Scaligerum, lib.1. & Nicolaus Abramus in Phari Veteris Testamenti libro. 6. qui est *de regno Assyriorum.*

Exagitata deinde ineptâ illâ Judæorum opinione, qui confusionem liguarum & primam gentium dispertionem ad postremum vitæ Phalegi annum referunt, altero hoc argumento Hebraicæ Chronologiæ numeros suspectos reddere conatur. *Conciliare difficile est quæ ait sacra Scriptura de partu Saræ in Senectute, cum illis numeris. Se parituram diffidebat Sara propter senectutem, dicens*: * postquam consenui, & dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo? Num vere paritura sum anus? *rursumque ait* * Quis auditurum crederet Abraham, quod Sara lactaret filium, quem peperit ei jam seni? *Cum hæc dicebat Sara annos natus erat Abraham. 99. Sara vero aliquot junior,* toto videlicet decennio; ut ipsius Abrahami verba illa, (ne cum Morino ad Judaicas fabulas recurrere hic sit necesse) Genes. XVIII. 17. clare ostendunt. *An nato centum annos nascetur* proles? *an etiam Sara nata nonaginta annos pariet*? Sed pergit ulterius quærere Morinus *Quæ causa tum admirationis, quæ stuporis, si nonagenaria mulier pareret? cum si numeros*

* Genes. 18. 12, 13.
* Gen. 21. 7.

Judaicos sequamur, hoc esset omnibus mulieribus vulgare. Viderant oculis suis Abraham & Sara avos, proavos, abavos, atavos, tritavos, & tritavorum avos & abavos, annis ducentis, trecentis, quadringentis, filios generantes. Cum hæc diceret, vivebant Pater, avus & proavus Abrahæ, atque etiamnum Saræ abavus. Vegetus tum temporis adhuc erat Abrahæ tritavus Heber, utpote qui Isaaco genito. 139. annis supervixit. Virebat Heberi tritavi Abrahæ, pater Sala, avus Arphaxad, proavus Sem. Sala enim post natalem Isaaci. 74. annis vixit, Arphaxad. 48. Sem. 110. Quid ipse totius orbis pater Noe? ad annum usque quinquagesimum octavum Abrahæ vitam protraxit. Nemini dubium esse potest quin idem de mulieribus dicendum sit. Quæ ergo in Sarâ tanti causa stuporis, cum tot Avias, post ducentos vitæ annos, filios generare quotidie videret.

Atqui ut stuporis illius causa, & Moriniani illius effati veritas, nonagenariæ partû tum temporis *omnibus mulieribus fuisse vulgarem*, rectâ ratione patefieret; non cum proavis, abavis, atavis, tritavis, & tritavorum avis atque abavis, sed cum Abrahami & Saræ æqualibus, instituenda fuisset comparatio. Quum enim post Phalegi ortum dimidio quam ante breviores vitæ Patrũ fuerint effectæ, mirum nemini videri debet, Abrahamum & Saram, licet non ipsum Phalegum, neque etiam pronepotem ejus Nachorẽ, jam vita functos, (vitiosam enim Morini Chronologiam examinare hic non libet) Noachi tamen posteros Phalego natu majores, post trecentesimum ætatis annum filios generantes, oculis suis videre potuisse. Considerandum deinde & illud est; inter ipsos etiam qui eodem seculo nati sunt, eam vivacitatis esse disparitatem, ut alii aliis citius senescant, & qui plures ætatis annos numerant minus effeto sint corpore quàm qui multo pauciores: Et ut Sara quidem nonagenaria appareret, illius quoq; ætatis hominibus rarioris res exempli videri potuisset; etiamsi aliud impedimentum nullum intervenisset; [Gen.XI.30. XVIII. 11. cum Hebr. XI. 11.] sed mirandâ plane, ut ex eâ nonagenaria, maritus centenarius prolem susciperet, quam septuagenarius ex eadem sexagenaria suscipere non poterat. Ut autem ipse Abrahamus, qui. 175. annos vivendo exegit, juxta naturæ vires eo tempore ordinarias, ex alia uxore, nisi maturior senectus & virium debilitas accessisset, procrearet filium; non magis mirum

mirum videri debet, quam ut ii qui nostro ævo moriuntur septuagenarii, liberos progignant quadragenarii. Certe Abrahami nepos Jacobus, qui. 147. annos vixit, quum annorum plurium quam. 97. (imo &. 110. ut in capite. X. postea videbimus) Benjamin suscepit; pater autem Terachus, qui. 205. vixit annos, quum 130. esset annorum, ipsum Abrahamum progenuit: quemadmodum suo loco declarabitur. Verum ut Dei potentia in dando, & patris Credentium fides in suscipiendo promisso semine magis eluceret; inter annum, 86. quo Israelem &. 100. quo Isaacum genuit, ut prius conjugis Saræ, ita jam ipsius quoque Abrahami *Corpus* ad generationem quasi *mortuum* evasisse, confirmat Apostolus, Rom. IIII. 19. & Hebr. XI. 11. quâ νεκρώσει per Dei beneficium hoc demum sublatâ ita vegetum habuit corpus, ut post. 37. deinde annos Sarâ mortuâ, sex filios ex Keturâ generaverit. [Genes. XXIII. 2. XXV. 1, 2.]

In Primasii commentariis ad Rom. IIII. 19. *quæritur quomodo Abraham postea de Cethura filios generaverit, qui de Sara non potuit.* & respondetur. *Idcirco de Sarâ non genuit, quia anus erat, & sterilis: de illa vero, quæ in ætatis juventute posita erat, facile valuit procreari.* In Sedulii ad eundem locum Collectaneis, eadem habetur responsio, sed addita & istâ aliâ: *Quod de Cethurâ postea genuit Abraham filios; quia donum gignendi quod à Domino accepit, etiam post obitum Saræ uxoris mansit.*

Tertium argumentum, quo calculi Hebraici fidem imminui posse putat Morinus, est hujusmodi. *Quomodo tam multi reges, tanta tamque sæva bella gesserunt, Abrahamo juvene; cum adhuc non modo viveret, sed etiam robustus & vegetus esset Sem? vixit enim post Abrahæ natalem ducentis & aliquot annis. Nullámne filii, nepotes, pronepotes, venerandi senis rationem ducebant? Nullámne Noachi? Num regibus cesserant Noe, Sem, Arphaxad, cæterique majores, jus imperii Babyloniorum, Ægyptiorum, Sicyoniorum, aliorumque populorum; cum ætate, viribus & animo, maxime vigerent? Num siccis oculis filios suos barbare sese trucidantes conspiciebant? Nullane patria potestate aut intercessione sua pacem conciliare satagebant? Esau boni patris pessimus filius, extrema fratri minitans, in ipso iracundiæ fervore patrem lecto decumbentem verebatur.* Venient *(inquit,) dies luctus patris mei; & occidam Jacob fratrem meum. *Credibile non est* *Gen. 27. 41.

 Noachi

Noachi tot posteros hominem ita penitus exuisse, ut parentes suos ætate vigentes, filiosque alios generantes nullo loco habuerint.

Hæc incommoda sane difficillime cum rectâ ratione in gratiam redire posse, Morinus sibi persuadit: quæ tamen levissimis hypothesibus,&frigidissimis conjecturis innituntur omnia. A Noacho enim, Semo, Arphaxado, eos, qui contra ipsorum voluntatem secessione à piis factâ,& conjuratione contra Deum inita,urbis & turris Babylonicæ extructioni incumbentes,à Deo in superficiem totius terræ sunt dispersi, cessionis jus aliquod expectaturos quis nisi Morinus crediderit? quis aliud jus à ductoribus coloniarum & urbium conditoribus, quàm populorum quibus præfuerunt consensum, quæsitum fuisse existimaverit? Nam jure belli finibus imperii sui propagandis toto hoc tempore studuisse Nimrodum tantum & Cedorlaomerum regem Elami invenimus: quicquid de *tantis tamque sævis bellis, Abrahamo juvene* gestis, Morinus nobis hic occinat. Nam quæ de patrum in filios affectu & filiorum erga patres reverentiâ ille rhetoricatur,nugatoria plane sunt atque ridicula. Quasi vero bellatoribus illis patres defuissent, si Græcum magis quam Hebraicum libeat nobis sequi calculum: & quasi Esavi (de morte fratris ob patris reverentiam,) consilium plus adversus bella illa faceret, quam pro illis fratricidium à *Caino & *Absolamo,(nihil obstante patribus honore debito,) reipsâ perpetratum. A proximis quoque parentibus ad remotiores illos, Noachum, Semum, Arphaxadum ascendenti, considerandum primum illi fuerat posteriorum eos bellis, per tot orbis provincias longe lateque dispersorum, præsentes non adfuisse; ut vel pro deponendis inimicitiis intercedere, vel filios suos sese trucidantes sive siccis sive madidis oculis possent conspicere: deinde & absentiam & distantiam istam, ex posterorum pectoribus, tum erga majores tum erga æquales, quantumvis cognatione propinquissimos, στοργὴν illam & naturalem consanguinitatis affectum plurimum imminuisse & debilitavisse. Cujus Posterioris in Josepho, * mercatoribus Midianitis & Ismaelitis ab invidis fratribus vendito, exemplum habemus evidentissimum. Cum enim Abrahamus ex Hagara Ismaelem, ex Sarâ Isaacum,& ex Keturâ Midianē sustulerit; Josephum, ut Isaaco ex filiio Jacobo nepotem ita Ismaeli & Midiani ex fratre Isaaco pronepotem esse oportuit.

* Genes. 4. 8.
* 2 Sam. 13. 28. 29.
* Genes. 37. 28.

Et

Et tamen necessitudinis adeo propinquæ, tam exigua (inter cognatos habitatio ne dissitos) habita eo tempore est ratio; ut Josephum à Midianitis & Ismaelitis, perinde ac è nostris aliquem à Turcis, ut mancipium coemptum esse videamus.

Sequitur difficultas longe gravior, & vindice dignus nodus, de insitione Cainanis inter Arphaxadum & Salam: ubi S. *Lucas*, (uti *Morinus objectat,) LXX *Interpretes amplectitur, Hebræis codicibus præferens; si modo Hebræi codices aliter tunc constanter legebant quàm Græci.* Sed quia operosiorem quæstio hæc requirit disquisitionem, proprium illi caput dicare statuimus.

* Morin. Exercit. Biblic. lib. 7. cap. 1.

CAP. VI.

De Cainano Arphaxadi filio, in Vulgatâ editione Græcâ memorato, & Commentitiis illius annis in sacram Chronologiam non admitendis.

PRæter Cainanem illum, *Enoshi* filium inter Veteris Mundi Patriarchas celebrem; [*Genes.* V. 9.] duo ejusdem nominis alii post Diluvium in editione Græcâ adjecti leguntur, quos Moses omnino non agnoscit: *Semi* dictus filius unus; [*Gen.* X. 22.] *Arphaxadi* vero alter, [*Genes.*XI. 12] in Christi genealogia Lucæ, III. 36. pariter commemoratus. Quæ apparens inter Lucam & Mosem dissonantia perplexam illam quæstionem excitavit, cui solvendæ imparem se fuisse Beda profitetur; in præfatione commentariorum suorum in Acta Apostolorum, difficultatis rationem sic exponens. *Lucas testimoniis Græcis utitur potius quam Hebræis. Ex quo accidit quod maxime miror, & propter ingenii traditatem vehementissimo tempore perculsus nescio perscrutari, quâ ratione cum in Hebraica veritate à diluvio usque ad Abraham decem tantum generationes inveniantur; ipse Lucas, qui Spiritu sancto calamum regente nullatenùs falsum scribere potuit, undecim generationes, juxta* LXX. *Interpretes adjecto Cainan, in Evangelio ponere maluit:* & in erratione Evangelii secundum Lucam. *Scite ergo beatum Lucam generationem* (Cainan) *de* LXX. *Interpretum*

editione

editione sumpsisse; ubi scriptum est, quod Arphaxad centum triginta quinque annorum genuerit Cainan, & Cainan cum centum triginta fuerat annorum genuerit Sela. Sed quid horum sit verius, aut utrumque verum esse possit, Deus noverit.

Quæ tanti viri modestia inconsideratam Antonii Contii temeritatem satis redarguit: qui hinc occasione arrepta, in Notis ad. 2. caput Chronologiæ Nicephori. CP. contra Hebraicæ veritatis defensores ita debacchatur. *Cum computationi LXX. Interpretum suffragetur divini Lucæ Evangelistæ genealogia à Christo ad Adamum replicata; nefas duxit tam Græca quam Latina Ecclesia Hebraicam sequi numerationem, ac non potius eam amplecti quæ ex Evangelio autoritatem accipit. Eant nunc novi Pseudo-Christiani & Hebraisantes molestissimi, qui Judaica obstinatione & nuda literarum atque apicum autoritate freti, adversus Divinam LXX. Interpretum translationem, & cum translatione conjunctam prophetiam, & Hebraicorum mendorum emendationem, quotidie blasphemant.*

Latinæ vero Ecclesiæ usum in Notis ad præcedens Nicephori capitulum, ita ille confirmaverat. *Ecclesiæ occidentales Chronographiam ex vetere LXX. Interpretum editione mordicus retinuerunt: ut testantur, Beda, Isidorus, auctor Fasciculi temporum, Hugo & alii passim auctores. Sed & argumentum hujus rei evidentissimum præbent tabulæ quæ quotannis in Ecclesiis cathedralibus Franciæ cum cereo Paschali publice proponuntur.* Neq; interim animadvertit, & Bedam in Martyrologio (nam extra illud, ubi de temporum ratione ex professo agit, Hebraicam illum veritatem secutum esse constat) Isidorum & minorum illos gentium ab eo nominatos auctores, ipsasque illas ab eo productas Tabulas Ecclesiasticas, ejusmodi ex LXX editione petitam Chronographiam retinuisse, quæ Cainanem tamen (in quo tantopere Contius sese jactitat) ejusque annos prorsus è medio sustulerit. Talem enim, (ab Eusebio acceptam,) numerandi annos Mundi rationem, non Martyrologia solum, Romanum, Usuardi, Rabani, Adonis & aliorum (ad diem. 25. Decembris) usurpârunt; Sed Latini etiam Chronologi & Historici, Hieronymus in Chronico, Orosius, (lib. 1. cap. 1.) Idacius, Victorius in Paschali computo, Prosper, Victor Tunnunensis, Marcellinus Comes, Cassiodorus, Isidorus, Gregorius Turonensis, (lib. 1. histor. Francor.

Francor. cap.7.) author. appendicis ad Aimoin: historiam adjectæ (lib.4. cap.54.) Nennius in histor. Britonum: quibus & ille addatur qui de Mirabilibus S. Scripturæ scripsit, (lib. 2. cap. 4. in 3. tomo operum Augustini) & quotquot alii vel à Diluvio ad Abrahamum, annos. 942. vel ab Adamo ad Christum annos. 5199.& numeraverunt. Ita enim Hermannus Contractus in Chronico suo, Dominum nostrum natum scribit, *transactis initio Mundi secundum Hebraicam veritatem annis.* 3952. *secundum LXX. Interpretes* vero. 5199. & 250. post eum annis, Bartholomæus Cottomius Norwicensis monachus, in Anglia historia. *Ab origine mundi,* inquit, *usque ad annos gratiæ,* 5199. *quicquid alii dicant; quorum redarguitur contradictio & varietas.*

Unde, quum hi qui in aliis LXX. Interpretum supputationem sunt secuti, in annorum Cainanis adjectione illos dereliquerint; eos satis mirari non possumus, qui in aliis textus Hebraici calculum amplexati, in Cainanis solius annis sequendos sibi LXX. censuerunt. Itaque argumenta, quibus ad id faciendum sunt inducti, jam expendenda veniunt: quorum primum, & omnibus commune, est hujusmodi. Si generatio Cainanis inter Arphaxadum & Salam sit interponenda: annorum illorum numerus, quibus ante genitum Salam vixit Cainan, ad Hebraicam Chronologiam necessario est adjiciendus. Sed generatio Cainanis inter Arphaxadum & Salam est interponenda. Ergo annorum illorum numerus, quibus ante genitum Salam vixit Cainan, ad Hebraicam Chronologiam necesserio est adjiciendus.

Propositionem vero illam hypotheticam docti quidam negant; &, admissâ Cainanis intepositione, numerum tamen annorum Hebraicæ Chronologiæ idcirco necessario esse augendum minime concedunt. Ut enim in Christi genealogia, Matthæi capite. I. 8. Joram dicitur genuisse Oziam; quamvis proximè Ochoziam ille genuerit, Oziæ proavum: ita & dici potuisse, ab Arphaxado genitum fuisse Salam, [*Genes.* XI. 12.] ut ab avo nepotem; intercedente, proximo Arphaxadi filio Cainane, [*Luc.* III.36.] (*a*) *Quod si vere Arphaxad,* ait Genebrardus, *genuit Cainan, deinde Cainan Selam: genuit Cainan anno.* 18. *& Cainan Selam anno.*17. *Quâ ratione Sela natus est ipsi Arphaxad,* *cum*

(*a*) *Genebrard. Chron. anno Mund.* 1659.

(b) *Spanhem. Dub. Evangelic. part. 1. dub. 23. sect. 29.*

cum Arphaxad ageret 35. *ann.* sicut in textu habetur Hebraico. Ubi si quis cum doctissim.(*b*) Spanhemio nobis objiciat, non agi hic περὶ τῶν δυνατῶν, sed περὶ τῶν ὄντων, non de possibilibus, sed de gestis: meminisse illum oportebit, non opponentium partes nunc à nobis suscipi, (quibus à *posse* ad *esse* argumentari non est licitum) sed respondentium, & quidem ad conditionatam propositionē respondentium; cujus negandæ sufficiens redditur ratio, quum fieri posse ostenditur ut illud non contingat, quod hypothesi suâ admissâ, disputator necessariò inde consequi affirmaverat. Atque ita negatæ propositionis probabili (& à Fr. Gomaro, in libelli de Genealogiâ Christi cap. 2. probatâ) ratione reddita; Assumptionis refutationem à Petro Possino hisce verbis propositam, subjicere pergimus.

(c) *Possin. Dialactic. Theogenealogic. cap. 2.*

(*c*) *Magnis viris assentior, Abulensi, Eugubino, Cajetano, Cornelio Jansenio episcopo Gandavensi, Sixto Senensi, Genebrardo, Benedicto Pererio, Cornelio à Lapide, Dionysio Petavio, aliisque antiquioribus & recentioribus multis: Nullam unquam fuisse inter homines Cainanum qui Arphaxad quidem filius, Salæ vero pater exiterit. Id invicto argumento conficere mihi videor affirmatione disertâ Mosi, genitū ab Arphaxado Salam narrantis. Quod testimonium quin prout sonat, ac prout jacet accipiendum sit, causa nulla idonea potest afferri. Si ergo cum idem Moses, eodem loco, genitum aut à Semo Arphaxadum, aut à Salâ Heberem, (divinâ quâ valuit autoritate) revelâsse nobis creditur, propriè & ἀμέσως Heberem Salæ fuisse patrem, Semo Arphaxadum Filium; adeo ut qui proferre auderet alios quosdam quorum generatio media inter istos fuerit, convitio repellendus videretur, tanquam temerarius & lumini rebellis, Divinæ (inquam) revelationis, per Moysen Sancti Spiritus interpretem, nobis oblatæ contemptor contumax: non video quis superesse locus possit isti de insititio Cainano, sententiæ.*

(d) *Perer. in Genes. lib. 16. sect. 174, 175.*

Adjiciantur his & Benedicti Pererii illa. (*d*) *Sic cum animo meo reputare soleo. Aut hæc generatio Cainan ignota fuit Mosi, aut nota. Ignotam fuisse Mosi, quæ perspecta fuerit & cognita LXX. Interpretibus, quis audeat dicere? cum Moses tanto propior quam illi, fuerit illi ætati, solúsque illorum temporum Historiam tanta cum diligentiâ & curâ conscripserit. Sin autem ea*

generatio nota fuit Mosi; cur igitur eam prætermisit? præsertim autem cum ejus generationis vel adjectio vel detractio non parum variet Chronologiam quæ inter diluvium & Abraham à Mose describitur: quam quidem Chronologiam voluisse Mosem integrè, exactè ac perfectè tradere, illud est clarissimum indicium, quod seriem generationum quæ fuerunt inter Diluvium & Abraham distinctè & accuratè percenset, & suos cuique generationi annos subtiliter computatos propriè assignet. Qui fit igitur credibile Mosen, generatione Cainan prætermissâ, vitiosam nobis Chronologiam aut voluisse tradere, aut, (cum minimè vellet,) inscienter tamen tradidisse? Equidem diu multumque cogitans, nullam rationem (qui mihi animum expleret) reperire potui, cur Moses generationem Cainan, siquidem ea inter Arphaxad & Sale intercessit, præterire debuerit aut potuerit. Nam quod aiunt quidam, voluisse Mosen generationes quæ fuerunt ante & post diluvium ad duas tantum decades redigere: id nec probari ab illis potest, & leve ac futile est, nec tale ut propter id debuerit Moses Chronologiam (cujus exacta cognitio magni erat momenti) perturbare atque confundere. His adde, quod saltem in libris Paralipomenon, in quibus supplentur quæ alibi in sacris litteris derelicta fuerant, (unde nomen etiam illi habent) commemorata fuisset generatio hæc Cainan, siquidem in exordio prioris libri Paralipomenon, series generationum quæ fuerunt ante & post diluvium, similiter atque hic recensentur; nec ullum tamen verbum fit de generatione Cainan.

Huc accedit, quod Cainanem istum nec Onkelosius Paraphrastes Chaldæus agnoscat, nec Flavius Josephus in. 1. libro Originum.cap. 7. neque Berosus Chaldæus, in sequente capite ab eodem citatus. μετὰ κατακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ *post diluvium undecima generatione*, Abrahamum fuisse significans; uti & cum eo Eupolemus ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων, ab Alexandro Polyhistore (apud Eusebium libro. 9. Præparationis Evangelicæ) productus. Quem denarium, (secluso Cainane,) generationum numerum, *Berosum & Eupolemum ab Hebræis, qui à clade decem tribuum toto terarum orbe sparsi fuerunt, haud dubie didicisse*, (e) Salianus affirmat. Quibus tamen omnibus primò authoritas LXX. Interpretum deinde Lucæ evangelistæ, ab ipso Saliano & aliis hic opponitur.

(e) *Salian. Præfat. in 3. tom. Annal.*

 In

In vulgatâ enim editione Græcâ, quæ LXX. Interpretum nomen præfert, locus ille. XI. capitis Geneseos ita legitur. Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ, ἑκατὸν τριακονταπέντε ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Καϊνᾶν. Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ, μετὰ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Καϊνᾶν, ἔτη τετρακόσια, καὶ ἐγέννησεν υἱὲς καὶ θυγατέρας, καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἔζησεν Καϊνᾶν ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Σαλά. Καὶ ἔζησε Καϊνᾶν, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Σαλά, ἔτη τριακόσια καὶ τριάκοντα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἀπέθανε. *Et vixit Arphaxad. 135. annos, & genuit Cainan. Et vixit Arphaxad, postquam genuit Cainan, annos. 400. & genuit filios & filias, & mortuus est. Et vixit Cainan. 130. annos, & genuit Sala. Et vixit Cainan, postquam genuit Sale, annos. 330. & genuit filios & filias, & mortuus est.* licet in annis Arphaxadi post genitum Cainanem, pro. 400. quos ex Græcâ aditione Romanæ posuimus, Latina Flaminii Nobilii versio habeat. 300. Aldina & Germanicæ editiones cum omnium antiquissimo exemplari Cottoniano, Syro meo Chonographo & Fastis Syculis, 330. Georgius Syncellus. 355. Arabicus meus Geneseos interpres. 363. Complutensis cum Alexandrino quem in Anglia habemus codice. 430. Tanta Græcæ lectionis hic est inconstantia. Sed & in annis qui Cainani tribuuntur post natum Salam, licet in nonnullis exemplaribus. 330. legi notet (f) Georgius Syncellus, ipse tamen ea sequitur quæ. 430. legunt: quod & à Syro meo Chronographo (cui Georgio quoque nomen fuit) est factum. nam Arabicus meus Geneseos interpretes hic etiam (ut in Arphaxado & Sala) 363. habet.

(f) Georg. Syncell. Chron pag. 115.

Ad argumentum hinc deductum jam respondendum est: quod est hujusmodi. Si in LXX. Interpretum editione Cainan inter Arphaxadum & Salam reperiatur interpositus; repudiari ille omnino non debet. Sed verum est antecedens. Ergo & consequens.

Propositionem istam connexam nos simpliciter negamus. Frustrà enim Salianus nobis hic occinit, (g) *potuisse illos Septuaginta viros, qui non meros agebant interpretes sed prophetas, quique Spiritum illum Scripturarum authorem inhabitantem habebant ut plerique sanctorum Patrum scripto prodiderunt, non solum ea in Græcum sermonem convertere quæ in Mose reperissent, sed*

(g) Salian. ut supr.

sed suplere etiam quæ ab illo justa quidem, parum tamen nobis exploratâ ratione fuissent prætermissa: nec magis dubitandum esse eos Cainan in vertendo Mose supplere potuisse, quam Spiritum ipsum sanctum, qui per eorum ora loquebatur. Qui si attentius consideràsset, divinâ Græcæ illius editionis authoritate semel admissâ, (*h*) vulgatam editionem Latinam, à Concilio Tridentino authenticam declaratam, totam esse corruptam cogi suos fateri: cum socio suo Bellarmino pronunciaturus potiùs fuisset, Patres illos qui scripserunt LXX. Seniores dictante Spiritu sancto fecisse quod fecerant, *piè quæsivisse rationes excusandi & defendendi eam Versionem, quâ tunc ecclesia utebatur.* & cum Martino Martini Hispano Theologo. (*i*) *Hieronimus in Prophetis crebro illorum* (LXX) *negligentiam carpit. interdum affirmans literarum similitudine fuisse deceptos, interdum non satis intellexisse quod transferebant. Denique nullibi non adimit iis Spiritum sanctum; nec immerito perfectò. Quare, si me judice translatio Græca cum nostra* (vulgata Latina) *de primatu contenderet; non dubitarem primas nostræ translationi deferre, & fateri longo intervallo illam à nostro fuisse superatam. Nec adduci possum ut credam ullum tam stupidum, dummodo illas inter se & cum Hebraica contulerit, qui de hâc re dubitare possit & nobis refragari.*

(h) *Bellarm. de verbo Dei, lib. 2. cap. 6.*

(i) *Martin. Hypotepofean. Theologicar. lib. 1. cap. 4.*

Atque in his etiam insititii Cainanis patronis verum esse illud deprehenditur, quod à (*k*) Beda olim est observatum: *hos qui LXX. magnis divinisque laudibus ad cælos tollunt*, breviorum tamen annorum Mundi summam in textu Hebraico & editione vulgatâ Latinâ traditam sequi non dubitare. quod & à Dionysio Petavio sic illis videmus esse objectum. *Illi ipsi, sicubi commodum est, Septuaginta suos facessere jubent, aut eorum codices depravatos esse defendunt. In duplici genealogiarum ordine, quem ab Adam ad Diluvium, & à Diluvio ad Abrahamum Moyses perduxit, scimus quàm diversi sint Græcorum calculi ab Hebraicis & nostris. Neque vero recens est discrimen istud, sed ab antiquissimis notatum Scriptoribus, ut proinde mendi non nisi levis possit esse suspicio. Hic illi qui Græcos interpretes tanti faciunt & Prophetas appellant, ab eorum rationibus discedunt nihilominus, easque falsas & conturbatas esse non dubitant. Quare cur non i-*

(k) *Bed. in Præfat. lib. de ratione Tempor.*

dem & in Cainani nomine usurpare nobis liceat, & Græcis illis codicibus Hebræorum, ac vulgatæ nostræ editionis authoritatem præferre? Ita Petavius, libro. 9. de Doctrinâ Temporum, capite. 17.

Quin & in Cainanis ipsius Temporibus consignandis, LXX. suos discrepare isti deprehenduntur. Cum enim Marianus Scotus, qui omnium primus, Hæbræorum in cæteris retento calculo, Cainani in Mundi Chronologia contextenda locum dedit, editionē Grecam simpliciter secutus Arphaxado ante genitū Cainanē 135. Cainani ante genitū Salam. 130. annos tribuisset: 200. totos eo ex numero annos subducendos novi nostri censuerunt temporū arbitri, Bellarminus, Gordonus, Torniellus, Salianus, Samerius,

(l) *Perer. lib. 16. in Genes. cap. 11. sect. 183.* Harvillæus, Henr. Philippi, & alii. cum Pererio scilicet statuentes, (l) *additionem illam centum annorum ad annos quos habent Hebræi & Latini codices mendosam esse, nec a* LXX. *Interpretibus profectā, sed vitiose in translationem eorum aliunde infusam.* Atqui centum annorum illa additio in omnibus constanter non est observata: ut in Jaredo, Mathusala, Lamecho, & Nachore videre licet. (Complutensis enim, & eam hic secuta Romana editio, quæ Nachori ante genitum Tharam. 179. annos pro. 79. adadscribit planè vitiosa est.) Deinde & minoris numeri in annis Cainanis inconstans reperitur lectio. Jornandes enim in libro de regnorum successionibus, & Georgius Syrus in Chronologicis suis tabulis Cainani ante natum Salam annos. 135. tribuunt, Et licèt vulgatum. 130. annorum numerum Georgius Syncellus præferat; in aliis tamen codicibus. 139. fuisse lectum simul ag-

(m) *Georg. Syncell. Chr. pag. 186.* noscit; ita hac de re scribens. (*m*) Ἡ δὲ τῆς Γενέσεως πρώτη Μωυσέως βίβλος τῷ ρλ' ἔτει αὐτοῦ φησὶ τὸν αὐτὸν Καινᾶν γεγεννηκέναι τὸν Σάλα ἐν τοῖς ἠκριβωμένοις τῶν ἀντιγράφων, ὡς καὶ ἡμεῖς ἐστοιχειώσαμεν. ἐν τισὶ γὰρ ρλθ' φέρεται αὐτοῦ Καινᾶν. *Primus autem Geneseos à Mose conscriptus liber, in accuratioribus, Cainanem ætatis anno* 130. *Salam genuisse refert, quemadmodum & nos supputavimus. In quibusdam enim, anno* 139. *Cainanis natus ille fuisse fertur.* Quam posteriorem lectionem authores Constantinopolitani Computi, à Græcis & Moscovitis hodie recepti, qui ad

(n) *Scalig. Canon Isagog. lib. 3. part. 2. c. 1. epoch. 2.* annum Mundi. 5509. Christi natalem retulerunt, secutos fuisse confirmat (*n*) Scaliger. Ut nullo certo argumento constare nobis possit, utrum ad Chronologiam Mundi constituendā assumendus hic

hic à nobis fuerit annorum. 30, 35. aut. 39. vel etiam 130, 135. aut 139. numerus. Cum enim centenariorum annorum illa additio non in nostris solum, sed in antiquissimorum etiam Christianorum Patrum codicibus, iisque etiam qui ante Christi tempora sunt exarati, (ut ex Demetrii Chronologiâ postea ostendetur) locum obtinuerit: cur eam magis, quam hanc de Cainane totam laciniam, *vitiose in translationem τῶν* LXX. *aliunde infusam*, fuisse dicamus, nullam possumus rationem reddere idoneam.

At negat (o) Salianus *fuisse quempiam aliquando mortalium tam effuse temerarium, aut audaciæ tam projectæ, qui non unam aliquam commutare vocem in sacrosanctis codicibus, sed integram hoc loco periodum inserere atque infercire ausus fuerit.* multumque hic ille rhetoricatur: pluribus ea urgens, quæ à socio ipsius (p) Henrico hisce interrogatiunculis sunt comprehensa. *Quæ vel* LXX. *Interpretum, vel aliorum audacia tanta esse potuit, quæ non modo nomen Caïnan, sed & annos, quos ante, quos post genitum filium vixisse memoratur, in Sacrum textum intruderet; si Cainan numquam extitit? Quæ malitia, quæ spes utilitatis aut.* LXX. *Seniores, aut eorum amanuenses potuit ad hoc mendacium impellere, tam disertis verbis, toties nomine repetito, tam accuratis annorum numeris concinnandum?* Sed quid verba audiam, cum facta videam? & tot aliarum periodorum & capitulorum aliquando pluribus periodis constantium, tum additiones tum detractiones in Græcâ istâ editione alibi occurrant, quarum causa nulla reddi potest, præter merum ipsius scriptoris arbitrium. Cum prætermissorum tantum esse numerum confirmet (q) Hieronymus, ut *si ea vellet cuncta degerere, non libro sed libris opus futurum* dicat; atque additamenta, vel in uno Esther æ volumine, tanta & talia ab Origine (in epistola ad Julium Affricanum) sint notata; ut propter ea (r) *liber hic quamvis Hebraicus & Hebræis receptus, sero admodum apud Christianos Canonicam authoritatem receperit.*

(o) *Salian. Præfat. in 3. tom. Annal.*

(p) *Henr. Philip. quæst. Chronolog. 1. in Genes. cap. 11.*

(q) *Hieron. lib. 3. Comment. in Jerem. cap. 17.*

(r) *Sixt. Senen. Biblic. sanct. lib. 1. sect. 2.*

Ad Assumptionem jam veniendum est; & videndum, an in germanâ LXX. Interpretum editione Cainan inter Arphaxadum & Salam fuerit interpositus. Ubi primitiva primum Mosaicæ Pentateuchi versio, quæ Hebraico textui exactissime respondebat, (ut in nostro de LXX. Interpretum editione Syntagmate

tagnitæ est ostensum) & consequenter Cainanem istum insititium (neque ab Hebræis, neque ab eorum sequace Beroso Chaldeo, illis temporibus agnitum) habere non poterat, à liberiore illa totius Veteris instrumenti interpretatione est secernenda, quæ post 4. Ptolemæi Philometoris annum (ut ex fine libri Estheræ liquet) concinnata, procedente tempore LXX. Seniorum locum & nomen obtinuit. De posteriore deinde illâ ex (s) Hieronimo est sciendum: *aliam esse editionem, quam Origines, & Cæsariensis Eusebius, omnesque Græciæ tractatores* Κοινὴν, *id est, Communem appellant atque Vulgatam, & plerisque* Λουκιανὸς (vel Λουκιανὴ) *dicebatur; aliam* LXX. *interpretum, quæ in* ἑξαπλοῖς *codicibus reperiebatur.* & quidem Κοινὴν *istam hoc est, Communem editionem, ipsam esse quæ & LXX. sed hoc interesse inter utramque: quod* Κοινὴ *pro locis & temporibus, & pro voluntate scriptorum veterum corrupta editio est; ea autem quæ habebatur in* ἑξαπλοῖς, *ipsam esse quæ in eruditorum libris incorrupta & immaculata* LXX. *Interpretum translatio reservari* credebatur. In communi illâ tum vetere, quæ ante Originis tempora erat in usu tum novâ à Luciano martyre interpolata, Cainanem interjectum fuisse agnoscimus; eo quo supra ex vulgatis libris proposuimus modo. In altera vero, quæ incorrupta & immaculata LXX. editio à doctis censebatur, quamque in Alexandrinâ Cleopatræ bibliothecâ repositam, & in Ægypto, Palæstina & Syria tum receptam, Hexaplis suis Origines inserendam curavit, Cainanem locum habuisse negamus; atque ita textum Mosaicum repræsentatum fuisse defendimus.

(s) *Hieron. epist.* 135. *ad Sun. & Fretel.*

Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ ἑκατὸν τριακονταπέντε ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν Σαλά· Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ, μετὰ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Σαλὰ ἔτη τρία καὶ τετρακόσια (al. τριακόσια,) καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἀπέθανε. *Et vixit Arphaxad.* 135. *annos & genuit Sala. Et vixit Arphaxad, postquam genuit Sala, annos.* 403. (al. 303.) *& genuit filios & filias, & mortuus est.*

In Communi editione τῶν LXX. Origines *Theodotionis editionem miscuit, asteriscis designans quæ minus fuerant, & virgulis quæ ex superfluo videbantur opposita:* ut in epistola. 107. ad Chromatium habet Hieronymus: ubi & codices istos ab Origene elaboratos, Palestinis suis Eusebium & sodalem ejus Pamphilum tradidisse significat. Hic vero Origines ea quæ ad Cainanem

Cainan spectant uti invenit, ita & reliquit; sed virgula sive obelisco prænotata: quod ex illis Procopii Gazæi in Genes. cap. 11. intelligimus. *Hebraica veritas habet, Selam genitum esse ab Arphaxad. Quæ deinde in medio ponuntur obelisco signata visuntur.* Ipse vero Eusebius, in priore Chronici sui libro annos Patrum ex triplici textu, Hebræo, Græco & Samaritano, recensens, in nullo eorum Cainanem posuit; sed in eo etiam qui est κατὰ τῶν ό. ἑρμηνείαν (*juxta* LXX. *Interpretationem*) Arphaxadum, annos. 135. natum, genuisse Salam commemorat. Quod magnopere se mirari Georg. Syncellus dicit: (t) *lectos per omnes Christi Ecclesias sacros Geneseos libros* Cainanem habere affirmans; & ob illum prætermissum, tum Eusebium, tum alium quendam ætate sua vetustiorem erroris coarguens. Ignorabat enim ille quod Eusebio probe erat cognitum, discrimen inter Communem & sinceriorem illam τῶν LXX. editionem, quæ in Hexaplis fuerat ex quibus in Cæsariensi Bibliotheca à Pamphilo suo repositis, illam annorum Mundi seriem seligendam putavit quam germanæ LXX. interpretum sententiæ magis congruentem esse judicavit.

(t) *Georg. Syncell. pag. 86. & 169.*

Neque alicujus est momenti quod ab Henrico Philippæo opponitur. Eusebium quidem *aliquando dissimulare Cainan*: sed quum eum *alibi exprimat, negâsse non esse censendum.* Fefellit enim hic eum socius ipsius Jacobus Salianus: qui in tertii Annalis Proœmio, hoc ex Latina Eusebii Chronici versione, in præfatione cujus est initium, *Incipiunt tempora*, confirmat; atque locis aliquot pro Cainane facientibus ex putido illo excerptorum Barbarolatinorum libello, à Scaligero edito, descriptis, ex illis videre nos posse concludit, *pro quâ sententia Eusebius stare censendus sit.* quasi qui aliquid omnino videt, Excerpta illa non ex Eusebio solo, sed ex aliis etiam ab Eusebii Chronographiâ summè dissentientibus, desumpta fuisse ignorare potuerit: & alteram illam præfationem (ut eam Saliano appellare libuit) *aut alius auctoris esse*, *aut pauca Eusebiana intermixta* habere, ipse (u) Scaliger non monuerit; & illud ad præsentem causam attinere satis non evicerit, quod in ea *ab anno Diluvii usque ad nativitatem Abrahæ anni*, 1072. numerentur. quum

(u) *Scalig. Animadversion. Eusebian. pag. 10. a.*

N Eusebius

(x) *Georg. Syncel. Chron. pag. 86, 87. & 88.*

(y) *Ibid. pag. 35, 36.*

(z) *Ibid. pag. 86.*

(a) *Eustath. in Hexamer. pag. 55.*

Eusebius, (x) tam juxta Septuaginta interpretationem (κατὰ τῶν ο΄ ἑρμηνείαν) quam juxta textum Samaritanum, à Diluvio usque ad primum annum Abrahæ annos. 942. supputaverit. Cumque in omnibus suis epilogismis hunc numerandi modum Eusebius constanter retineat, & per eum Cainanis annos à sua Chronologia penitus excludat, atque ob hoc ipsum non à Georgio Syncello, sed etiam ab illo longe antiquioribus Chronographis Alexandrinis, (y) Aniano & Panodoro, reprehensum eum fuisse constet: temeritatis certe notam illi effugere non possunt, qui vel Eusebium Cainanem agnovisse affirmaverint, vel ab editione τῶν LXX. quam ille sequendam proposuerat Cainanis generationem absuisse negaverint.

Sed & ante Eusebium Origenis æqualis Julius Africanus, cui ad Bibliothecam Alexandrinam (in qua authenticum erat editionis illius, quæ tum germanam LXX. Seniorum interpretationem continere credebatur, exemplar) continuus patebat accessus, prætermisso Cainane, (z) Arphaxadum annos. 135. natum genuisse Salam, & ab Adamo usque ad mortem Phalec annos. 3000. fluxisse memorat. A Mundi enim initio annos. 2262. usque ad nativitatem Arphaxad (neglecto, ut alibi est dictum, biennio post Diluvium) ille numerat. Quibus additi anni. 130. Salæ ante natum Eberum, & Eberi. 134. ante natum Phalegum, cum integræ vitæ Phalegi anni. 339. (tot enim in Græcis codicibus illi tributos invenimus) simul annos. 3000. conficiunt. (a) Καὶ ὁ ὑπονοούμενος τῶν ἐτῶν τῆς τοῦ κόσμου διαμονῆς ἀριθμὸς εἰς δύο διῃρέθη ἰσάλτατα. τρισχίλια γὰρ ἀπὸ τῇ γενέσει αὐτοῦ τῆς τοῦ κόσμου ὑπάρξεως ἔτη ἐπορεύθη. *Et qui mundi durationis annorum numerus esse existimatur, hinc in duas partes æquales est divisus. Ex quo enim ille est natus, anni mundi conditi ter mille elapsi sunt:* ut apud Eustathium patriarcham Antiochenum legitur: γενέσει proculdubio pro τελευτῇ· *nativitate* pro *morte*, librarii vitio, substituta: sicut sequentia illa clare ostenduut. Γίνεται οὖν ἀπὸ Ἀδὰμ ἐπὶ τὴν τελευτὴν Φαλὲκ ἔτη τρισχίλια. *Ab Adam itaque usque ad mortem Phalec anni ter mille numerantur.* Quæ etiam annorum Mundi medietas ab Hesychio in Christi natalem (apud Anastas. Nicæn: in Scriptur. quæstion. 93.) Suidâ in φαλέκ, Johanne Malelâ Antiocheno & Georgio Cedreno in Chronicis suis est constituta:

conſtituta: loco Geneſ. X. 15. & I. Chronic. I. 19. ita accepto ac ſi diebus Phalegi in duas æquales partes dividenda fuiſſent Mundi tempora. Ejuſmodi enim diviſionem Hebraico nomine *Phaleg* ſignificatam putabant; (ſicut Danielis VII. 25. in originali Chaldaico פלג עדן *dimidium temporis*; & IX. 27. in Syriaca interpretatione פלגות שבועא *dimidiatam* vel mediam *Septimanam* denotat:) & 6000. annnis integrum præſentis ſeculi ſpatium definiebant: quæ recepta fuerat apud Hebræos, Græcos & Latinos opinio; ut in Barnabæ tributa epiſtola, dicto illo domos Eliæ apud Talmudicos celebri, Cabaliſtico authore libri טורים in primum Geneſeos verſiculum, Lactantio lib. 7. cap. 14. Tichonio in Regulâ. 5. & aliis videre licet.

Sed & Julio Africano author antiquior Theophilus Antiochenus, in libro.3. ad Autolycum, temporum epilogiſmum juxta LXX. inſtituens, omiſſo Cainane Arphaxadum Salæ patrem facit. Imo & ipſorum Apoſtorum temporibus Doſitheus, in textu (quem interpolatum Samaritanis ſuis dedit) Hebraico, Patrum poſt Diluvium annis ante παιδογονίας ex LXX. editione deſumptis, Cainanem cum ſuis annis prorſus prætermiſit: (*b*) numeratis hoc modo à Diluvio uſque ad primum Abrahami (vel. 70. Tharæ potius) annis. 942. ὅπερ ἦν ἔτη ϡμβ. *quot erant & juxta* LXX. ut ex Euſebio refert Georgius Syncellus. Qui numerorum in Euſebianis & noſtris Samaritanis exemplaribus conſenſus imprimis eſt obſervandus: ne quis Grotianum illud commentum in errorem inducat; (*c*) quod *Samaritani quos nunc habemus codices facti fuerit ad Græca exemplaria, ex quo Samaritani ab Juſtiniano coacti ſunt ſuſcipere Chriſtianiſmum.*

(b) *Georg. Syncel. Chron. pag.* 88.

(c) *H. Grot. annotat. in Levit.* 17. 4.

Addi his poterant, præter Euſebii ſequaces, etiam Joſephus in Hypomneſtico ſuo adhuc inedito, & Quintus Julius Hilarion in libello de Mundi duratione, anno æræ Chriſtianæ. 397. conſcripto: qui annorum calculo juxta LXX. inſtituto, Cainanis tempora prætererierunt. Ab Argumento enim à LXX. ad gravius illud alterum, à Lucæ evangeliſtæ authoritate deductum, libet jam accedere; quod ita ſeſe habet. Si B. Lucas ſpiritus ſancti amanuenſis, in Chriſti genealogia Cainanem inter Salam & Arphaxadum interponendum eſſe cenſuit; ea de re dubitandi nullus amplius relinquitur locus. At verum eſt prius: ut ex

Luc. III. 35. 36. liquet. Ergo & posterius. Ubi ad hypotheticam illam propositionem distinguendo primum respondetur: si quidem ex propria sententia, hic locutus Evangelista fuerit, veram eam esse; sin ex aliorum, non item. Non magis certe, quam Melchisedecum reipsa *sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum neque finem vitæ habuisse*, oportere credi; quia ex vulgo recepta sententia id Apostolus pronunciaverit. [*Hebr.* VII. 3.] *Consuetudinis enim Scripturarum est, ut opinionem multorum sic narret historicus, quomodo illo tempore ab omnibus credebatur.*
* Luc. 2. 48. *Sicut Joseph ab ipsa quoque * Maria appellabatur pater Jesu; ita & Herodes dicitur contristatus, quia hoc discumbentes putabant:* inquit Hieronymus Commentar. in Matthæi. cap. IV. 9. & in Jeremiæ cap. XXVIII. 10. *Septuaginta prophetam non dixere Ananiam: ne scilicet Prophetam viderentur dicere, qui propheta non erat. Quasi non multa in Scripturis sanctis dicantur juxta opinionem illius temporis quo gesta referuntur, & non juxta quod rei veritas continebat.* atque in libro. 2. adversus Helvidium: *Evangelistæ opinionem vulgi exprimentes, quæ vera historiæ lex est, patrem dixerunt Joseph Salvatoris.*

Ita igitur evangelista Lucas, patres Salvatoris omnes, tam vulgo ita habitos quam veros, recensendos sibi proponens, genealogiam ipsius ita exorsus, ὢν ὡς ἐνομίζετο, υἱὸς Ἰωσὴφ, τοῦ Ἡλὶ, τοῦ Ματθὰν, *existens (ut putabatur,) filius Joseph*, filius *Eli*, (patris Mariæ Deiparæ) filius *Matthan*, (nominativo illo υἱὸς in sequentibus omnibus ἀπὸ κοινοῦ repetito:) in progressu quoque ejusdem inter Christi patres & *Cainanem* nominare poterat; non quod talis revera ipse esset, sed quod à Judæis Helenistis & Christianis non alia quam Græcâ testamenti veteris interpretatione usis, (quorum maximus erat numerus) inter Abrahami majores numeraretur. Etsi enim in ea editione, quæ Alexandriæ in Cleopatrinâ bibliotheca reposita pro genuina LXX. Seniorum postea est habita, Cainanis istius nullam extitisse mentionem ostensum fuerit: in Κοινῇ tamen sive vulgatâ, quæ in communiori usu fuerat, Cainanem locum etiam ante Christi temporâ obtinuisse, Demetrii in libro de his qui in Judæa regnaverunt Chronologia, apud Eusebium (in Evangelicæ Præparationis libro, 9.) ab Alexandro Polyhistore

historè proposita, demonstrat. Ea enim, usque ad Jacobi & filiorum descensum in Ægyptum, ab Adamo annos. 3624. à Diluvio, 1360. (vel potius 1362) ab Abrahami ex Charane in Chananæam adventu. 215. dinumerans, 130. annorum Cainanis interpositionem necessario requirit. Quod si à Grotio fuisset animadversum, in eam opinionem nunquam concessisset; in Luc. III. 36. primum *Cainanis* nomen errore quodam fuisse repositum: *deinde cum late spargi ea lectio per Lucæ exemplaria cœpisset, Græcos Christianos etiam in versione Geneseos secundum Septuaginta, inter Arphaxadum & Salam interposuisse nomen Cainanis, annis etiam additis, quo magis Lucæ, quem sic scripsisse arbitrabantur, sua auctoritas constaret.*

Longe igitur probabilior (ut ad Assumtionis examen jam veniamus) altera est sententia, *Cainanis* nomen ex Κοινῇ sive vulgata Geneseos editione, ut in primum, libri prioris Paralipomenon capitulum, (ubi neque in Græco codice Vaticano, neque in Bibliorum Jayanorum versione Arabica, neque in Ruthenicâ sive Illyrica translatione vetere, adhuc insertum illud reperitur) ita in Christi apud Lucam genealogiam fuisse transfusum. De eo, in 2. Chronicorum suorum libro, Christianus Massæus. *Inprimis dubium videri potest, utrum beatus Lucas ita scripserit. Quis enim audeat asseverare, quod probari non potest? Quis autem non videat potuisse contingere, ut non ab ipso, sed ab aliis Græcis post mortem ejus insertum sit, si viderint Evangelium à suis Bibliis discrepare, (quod fieri non debuisse constabat:) in eo maxime loco ubi generationum series scribebatur; ubi facillime putari potuisset, non voluntatem sed inadvertentiam affuisse Scriptoris?* &, in Commentariis ad 11. cap. Genesos, Benedictus Pererius (d) *Ex his recte concluditur generationem Cainan non fuisse in omnibus libris Septuaginta interpretum. Unde probabiliter etiam conjicitur eam non fuisse traditam à Septuaginta interpretibus: atque eos libros qui ea generatione carebant, ut qui cum Hebræis codicibus congruerent, veros & integros esse judicandos; eos autem qui generationem Cainan habebant, ut corruptos atque mendosos esse abjudicandos, ac rejiciendos. Facile autem fuit, aliquem nactum libros septuaginta Interpretum in quibus erat generatio Cainan, inde eam transtulisse in Evangelium Lucæ: quod à principio non animadversum non*

(d) *Perer. in Genes. lib.* 16. *fol.* 158, 159.

[illegible]

solum inhæsisse in uno eo libro, sed in eos postea qui usque ad hanc diem exscripti sunt esse derivatum. At enim vero, si quod de veritate librorum Septuaginta interpretum circa generationem Cainan satis bene probatum est, idem quoque de libro Evangelico B. Lucæ probaretur; equidem sententiam hanc toto assensu complecterer. Verum neque hâc ætate ullus est liber B. Lucæ qui in genealogiâ Salvatoris non habeat generationem Cainan; nec legi fuisse unquam aliquem, qui diceret, vel à se, vel ab aliis visum esse codicem ullum B. Lucæ qui tali generatione careret. Ita ille.

Atqui librum B. Lucæ Græcolatinum, in antiquissimis membranis, litteris majusculis, sine spiritibus & accentibus, descriptum ipsi vidimus: ubi in Græco, του φαλεκ, του Εβερ, του Σαλα, του Αρφαξαδ, του Σημ, in Latino *Qui fuit Phalec, qui fuit Eber, qui fuit Sala, qui fuit Arphaxad, qui fuit Sem*, exerte legabatur; *Cainanis* hujus mensione prorsus prætermissa. Codex ille, quatuor Evangeliorum & Actorum Apostolorum hostorias complectens, ex Græcia olim in Galliam perductus, in monasterio S. Irenæi in suburbio Lugdunensi est repositus; ibique oriente civili bello anno. 1562. repertus, à Theodoro Bezâ anno denium. 1581. publicæ Cantabrigiensis academiæ Bibliothecæ est donatus. Neque hujus generis Græcus ullus MS. est alius, vel à Beza Commemoratus, vel in Angliam è Græciâ nuper missus: quicquid in notationibus suis ad hunc Lucæ locum dicat Hugo Grotius.

(e) Salian. Præfat. in Annal. tom. 3.

(f) Gomar. de geneolog. Christi. cap. 2.

Quærit hic igitur Salianus; (*e*) quæ sit *vis in manuscripto uno, sive Gallico, sive Anglicano, in quo Cainan in Evangelio Lucæ omissus fuerit, ut omnibus omnium Bibliothecarum id genus libris opponi possit*? Negatque omnino Gomarus, (*f*) unum illum codicem tantæ videri esse vel *antiquitatis, ut reliquis omnibus priscis patribus sit conferendus, nedum præferendus*; vel *sinceritatis, ut fidem præ cæteris mereatur*. Quasi aliam huic codici vim à causæ hujus patronis adscribi fuisset necesse, quam quanta ad objectum universalem exemplarium Lucæ in Cainane retinendo consensum refellendum sufficeret; quæ cui lectio esset præferenda, non ex hujus codicis vel antiquitate vel sinceritate, sed ex Mosis & Ezræ authoritate, æstimandum relinquentibus.

In profundioris autem [antiquitatis exemplaribus varietates occurrere plurimas, quæ in posteriorum temporũ Manuscriptis nullibi apparent, vel hic ipse de quo agimus codex fidem facit: qui unus in Evangeliis plures à vulgatis libris discrepantes lectiones nobis exhibet, quam aliarum fortasse Bibliothecarum exemplaria conjuncta simul omnia. De cujusmodi in libris Novi Testamenti suo tempore reperta varietate, ita & Origines nos monuit. (g) *Multam differentiam inter exemplaria invenimus, sive per negligentiam scribentium, sive ex temeritate quorundam, sive propter eos qui negligunt emendare scripturas; vel propter eos qui quod ipsis videtur in emendationibus vel abjiciunt, vel subducunt.*

(g) *Origen. in Matth. tract.* 8.

Itaque quemadmodum in Rom. I. 17. recte nos hodie legimus, *Justus ex fide vivet*; ubi libri qui Hieronymi tempore extabant (quemadmodum libro. 1. Commentariorum ipsius in *Habakuk* cap. 2. liquet) primæ personæ pronomine ex LXX. addito, *Justus ex fide meâ vivet*, legerunt: ita vice versa, ubi hodie apud Lucam ex Κοινῇ, sive vulgatâ Græcâ editione *Cainanem* videmus repositum; in illa quæ Originis tempore ferebatur codicum varietate eundem pari consensu non fuisse adjectum, tum ex nostro hoc venerandæ antiquitatis exemplari argumentum capere possumus, tum ex ipsius Originis verbis illis, tractatu 20. in Johannem. Ἀβραὰμ εἰκοσὸς γεγένηται ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου. δέκα γὰρ γενεαὶ ἀπὸ Ἀδὰμ ἐπὶ Νῶε, καὶ δέκα ἀπὸ Νῶε ἐπὶ Ἀβραάμ. *Abraham à primo homine vicesimus natus est. Decem enim generationes ab Adamo sunt ad Noe, & decem à Noe ad Abraham.* Ut Noe enim, seniore Cainane connumerato, ab Adamo decimus; ita Abrahamus ab eodem, nisi secluso Cainane juniore, numerari nullo modo poterit vicesimus; Quibus addendum quoque quod Josephus, vetus scriptor Christianus, in Græco suo Hypomnestico, recensens generationes ab Adamo ad Christum, post Arphaxad ponit Sala; insititio isto Cainane prorsus omisso.

Sed & ex Romanensium castris Johannes Cordesius, in Gallico de genealogia Christi libello, *Cainanis* nomen in primitivis Lucæ codicibus non extitisse confirmat. Hic enim est *anonymus* ille cujus contra Cainanem argumenta recensuit in (h) Dubiis suis Evangelicis noster Spanhemius; & *homo non leviter*

(h) *Part.* 1. *dub.* 23.

leviter eruditus, cujus rationibus hâc in parte respondere conatus est, in tertii sui Annalis præfatione, Jacobus Salianus. Cui & comites adjicere liceat, ex eâdem è quâ Salianus fuit societate Jesu, Theologos tres: quorum primus (ab ipso Cordesio productus) Cornelius à Lapide, in Commentariis suis ad Geneseos, cap. XI. 12. docet Cainan in Lucam irrepsisse *errore librariorum, vel scioli alicujus, qui Hebraice nesciens cum in versione LXX. quæ olim vulgata fuit, in Genesi inveniret additum Cainan eundem ex LXX. in Lucam transtulit, illumque ei inserendum putavit.* Alter Dionysius Petavius, in libro. 9. de doctrinâ Temporum cap. 17. non debere *mirum aut incredibile videri si Cainanis nomen ex LXX. corruptis libris in Evangelium Lucæ redundâsse suspicemur.* Tertius denique Petrus Possinus, in Diallactico Genealogiæ Christi cap. 9. Confidenter concludit; *ex corrupta jam editione LXX. longo demum intervallo libris Lucæ inditum à sciolis exscriptoribus fuisse nomen Cainanis. Nam quis nescit*, inquit ille, *Testamentum Novum librorum omnium frequentissime fuisse descriptum? Quod ergo assueti editioni LXX. jam mendosæ semidocti Græculi descriptionem Evangeliorum accederent; restituere, ut ipsis quidem videbatur omissum apud Lucam nomen non dubitaverunt: quæ hallucinatio emendationis eruditæ authoritatem habuit; ut in omnes brevi Codices vulgaretur, si tamen in omnes.* Et de testimoniis, pro retinendo Cainane, à LXX. Interpretum & Lucæ Evangelistæ authoritate deductis, ista dicta sufficiant.

* Harvil. Isagog. Chron. §. 37.

Aliud enim illud argumentum ab * Harvillæ, (à *Nationibus ortis ab ipso Cainan*) petitum pondus in se habet omnino perexiguum. *Eusebius* (inquit ille, lib. 1.) *Chron. S. Epiphanius in Ancorato, & Chronicon Alexandrinum, dicunt ab ipso Cainan ortos fuisse Gasphenos*, At vero Epiphanius *Caianos* (nescio quos) hic nominat. Chron. Alexandrinum (vel Constantinopolitanum potius) *Sarmatas*, * Eustathius Antiochenus *Soggodianos*; de Cainane hoc præterea addito. Ἀπὸ τούτου γὰρ ἡ ἀστρονομία καὶ οἰωνισμοὶ ἐπενοήθησαν. *Ab isto astronomia & augiria excogitata sunt.* Ortos autem ab eo fuisse *Gasphenos*, non Eusebius (quem Cainanem illum omnino non agnovisse ostendimus) sed Georgius Syncellus memorat: eâdem qua & alterum illud narrat fide. * Τῷ βφπε ἔτει καινᾶν διοδεύων ἐν τῷ πεδίῳ εὗρεν τὴν γραφὴν

V. Epiph.
* Hexaëmer. pag. 54.

* Georg. Syncell. Chronic. pag. 45.

γραφὴν τῶν γιγάντων, καὶ ἔκρυψεν παρ' ἑαυτῷ. Mundi *anno.* 2585. *Cainan deambulans in agro, scriptum Gigantum reperit, et penes se recondidit.* Eutychius filius Patricii Alexandrinus Patriarcha, in Arabico suo Chronico, anno Phaleki, 36. mense Ab Cainanem mortem obiisse notat. Catenæ autem in Pentateuchum Arabicæ (quæ in Bodliana Bibliotheca habetur) collector, eundem. 13. die mensis Elul, feria. 6. vita excessisse scribit: filios ejus eum pollinxisse, sepeliisse, & per. 40. dies luxisse, adjiciens. Nempe, qui filium Arphaxadi eum reverâ fuisse existimarunt, ne nudum nomen videretur, quicquid vel de eo commenti sunt ipsi, vel ab aliis acceptum nimis secure posteritati commendandum putaverunt.

CAP. VII.

De secundæ, & tertiæ Mundi ætatis connexione legitimâ: ubi Abrahamum ante mortem patris in Chananæam venisse, ex Mose, Stephano, & aliis ostenditur; & ante annum patris. 130. in lucem non fuisse editum defenditur.

IN secundâ annorum Mundi Periodo, de connexione mortis Tharæ cum filii ipsius Abrahami in Chananæam profectione, (quæ tertiæ periodo dat initium,) quæstio adhuc discutienda restat. A quâ, quia tertiæ quoque Mundi ætatis exordii determinatio dependet: utramque, syllogismo ita expositorio comprehensam, exhibere visum fuit.

Tempus quo Charane profectus est Abramus in Chananæam, initium est peregrinationis Hebræorum in terrâ non suâ.

Dies XV. mensis. VII. (primi postea dicti) mortem Tharæ proxime subsecutus, tempus illud est quo Charane profectus est Abramus in Chananæam.

Ergo dies XV. mensis VII. mortem Tharæ proxime subsecutus, initium est peregrinationis Hebræorum in terrâ non suâ.

Majoris propositionis confirmationem, quia tertiæ Periodi explicationem magis spectat, ad proximum differemus: Minoris, in hoc capite aggrediemur. Et quia mensis & diei ratio in Capite. III. supra est reddita; hic de connexione mortis Tharæ cum Abrami in Chananæam profectione tantum agemus: quam à Mose, in fine XI. & initio. XII. Geneseos capituli, ita habemus declaratam.

Et fuerunt dies Tharæ ducentorum quinque annorum; & mortuus est Thara Charane.

Et dixit Dominus ad Abram: Egredere de terrâ tuâ, & de cognatione tuâ, & è domo patris tui, in terram quam ostendam tibi.

Et faciam te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum; & esto benedictio.

Et benedicam benedicentibus tibi, & maledictionibus tibi maledicam: & benedicentur in te omnes familiæ terræ.

Et profectus est quemadmodum est locutus ad eum Dominus, & profectus est cum eo Lot, et septuaginta quinque annorum erat Abram, cum egrederetur Charane.

Ubi inprimis perpendendum est quod sub *capitis. III. initium, supra à nobis est explicatum, Patriarcharum omnium qui post diluvium nati sunt, integræ vitæ annorum summâ consulto prætermissâ, solius Tharæ universos quos vixit annos esse hic commemoratos; & cum mentione mortis ejus, profectionis Abrami in Chananæam, narrationem deinde esse conjunctam, ut inde intelligeretur, ubinam constituendum esset secundæ Mundi Periodi finis, & tertiæ exordium. Quod Mosis consilium non animadvertentes hic alii, per prolepsin & anticipationem mortem Tharæ ante Abrami è Charane profectionem ab eo positam fuisse dixerunt: & Scripturam aliàs *incertum reliquisse, quanto tempore post mortem Thara venerit Abraham in regionem Chanaan, utrum illo anno quo Tharæ mortuus est, an aliquot post annis quàm mortuus fuerat*; Ita Pererius. Cui reponimus, (quod ab ipso agnoscitur:) * *Chronologiam voluisse Mosem integre, exactè ac perfecte tradere:* addimusq; in hunc ipsum finem mortem Tharæ & profectionem Abrahæ, ut eodem anno factam, simul conjunxisse; ut annorum primæ mundi periodi cum annis secundæ connexionem patefaceret. Nulla enim ratio erat cur Abram, ex Ur Chaldæorum à Deo vocatus, [*Gen* XV.7. Neh. IX. 7. Act.VII.2] & vocationi ejus obsecundans, simul cum PatreChananæâ versus iter instituens, & cum illo Charanæ aliquandiu subsistens, [Genes. XI.31.] patre demum mortuo, Charanæ diutius moraretur, & injunctam à Deo iter amplius protraheret etiamsi nulla iterata Dei vocatio intercessisset. Post mortẽ verò patris, Abramũ Charane in terram Chananæam migravisse diserte etiam

* Perer. in Genes. lib. 16. num. 195.
* Id. ibid. num. 174.

etiam verbis protomartyr Stephanus confirmat; in Act. VII. 4. ſic de eo narrans. Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατῴκησεν ἐν Χαῤῥάν· κἀκεῖθεν, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε. *Tunc exiens è terra Chaldæorum, habitavit in Charran: & illinc, poſtquam mortuus eſt pater ejus, tranſtulit eum* Deus *in terram hanc, in qua nunc vos habitatis*. Cui tam claræ luci, mirandum profecto eſt, quantas offundere conentur tenebras illi, qui anno. 70. Tharæ Abramum natum fuiſſe opinantur; & in quam varias: (ut hoc efficiant,) ſe convertant formas. Hieronymus, in Quæſtionibus Hebraicis in Geneſim, *indiſſolubilem quæſtionem* hanc appellat. *Joſephus Scaliger*, in Elencho poſterioris orationis Chronologicæ D. *Paræi*, *Eliam expectandum* eſſe ait, *qui nodum ſolvat*. Melchior Canus, & memoriæ lapſum ex concionis æſtu in Stephano admittit. Abramus Bucholcerus, in Iſagoge ſuâ Chronologica, dicit eſſe *examinanda Acta ad Geneſin, non Geneſin ad acta; lignum ad Normam exigendum, non normam ad lignum*: additque *eſſe in Stephani narratione plura, quæ cum grano ſalis (ut loquuntur) accipienda, & commodâ interpretatione lenienda ſunt*. Quaſi hic aliqua inter Geneſin & Acta intercederet differentia; & quaſi ut primarius hiſtoriæ hujus author citatus hic fuiſſet Stephanus, & non ut Moſis fidiſſimus interpres, qui nos doceret locationem Abrahami initio cap. XII. Geneſ. propoſitam, recto & naturali ordine, ſine recapitulatione aut ὑστέρῳ πρώτῳ, ullo mortis Tharæ fuiſſe ſubnectendam, cujus mentio immediate præceſſerat: aut quaſi grano ſalis condiri illius dicta neceſſe haberent, quem Angelo magis quam homini ſimilem orationem hanc exorſum & Sp. Sancto *plenum* eandem finiiſſe, Spiritus ipſe ſanctus confirmat, [Act. VI. 15. & VII. 55.]

Addit his Sethus Calviſius,* *Quod affirmatur ex Stephano Abrahamum poſt defunctum Tharam in terram Chanan profectum eſſe, id ex verſione Septuaginta interpretum mutuatum eſſe. Sed paraphraſes Septuaginta interpretum, ſi pugnent cum fontibus & textu, cum grano ſalis accipiendas*, quum tamen in verſione Græcâ, quæ LXX. interpretibus tribuitur nihil omnino inveniatur quod pro hâc ſententiâ magis faciat, quam quod in ipſis fontibus & in textu legitur Hebraico.

* Calviſ. Iſag. Chron. cap. 36.

 Georgius

* Georgius Syncell. Chr. pag. 94.
* Mas. in Josu. cap. ult.
* Abram in Pharo Vet. Testam. lib. 7. cap. 22, & 37.

* Georgius Syncellus, * Andreas Masius, & Nicolaus Abramus, verba Stephani non de morte Tharæ naturali, sed de spirituali idololatriæ morte interpretantur: quod apud Deos suos, (quorum vani simo cultui erat deditus,) Charane manere statuisset, & filium inde à Deo vocatum in Chananæam sequi obstinatissime renuisset. Sed præterquam quod à sensu literali quem in historicâ suâ narratione B. Stephanum spectasse non est dubium, ad mysticum & tropologicum verba Protomartyris (præter omnem rationem) illi detorqueant: cum ipsius etiam Historiæ veritate nobis certè videtur, eam expositionem, omnino non posse existere. Etsi enim Tharam Diis alienis aliquando serviviſſe, à * Josua edoceamur: tamen cum filium Abramum ex Ure, idololatrica Chaldæorum urbe, miseratione divinâ vocatum, ultro Thara secutus fuerit, * in Chananæam quoque (si in itinere morbo Charanæ detentus & morte sublatus non fuisset) comitaturus; in Charane subsistentem ad vomitum suum fuisse reversum, & Servatoris progenitorem in tam fœdâ idolatriâ fuisse mortuum, ut credamus, animum inducere non possumus.

* Jos. 24.2.
* Gen. 11. 31.

Daniel Angelocrator, in suæ Chronologiæ Prodromo, quæstionis solutionem in voce [μετὰ] consistere arbitratur quæ in loco Actorum non *post*, sed *circa*, vel *sub* significet: *ut sit sensus, quod sub mortem patris vel circa mortem, hoc est ingravescente ætate ejus profectus sit.* Verum neque exemplo ullo probatur, eam esse vocis μετὰ latitudinem, ut *circa*, vel *sub* significare possit: (illud enim μετὰ τὴν μετοικεσίαν, ex *Math.* I. 12. productum, nihil aliud omnino denotat, quam reverâ post *exilium Babylonicum* inchoatum, à Jechoniâ genitum fuisse Salathielem:) & si maximè probaretur, hic certe ea significatio locum habere non potest. Quis enim diceret, *circa* vel *sub* mortem Tharæ profectum fuisse Abramum; si inter eam filii profectionem & mortem patris. 60. ipsi anni, ut Angelocratoris (in Septuagesimum annum Tharæ natalem Abrahami conjicientis) necessario requirit hyothesis, intercessissent.

Pererius

*Pererius, cum Abulensi, duas Abrahami profectiones ex Charane in Chananæam distinguendas esse asserit. Priorem, quum. 75. esset ille annorum, patre adhuc vivente; posteriorem, quum esset annorum. 135. patre jam mortuo, factam: de quarum priore Moses, de posteriore Stephanus meminerit. Per. 60. vero postremos patris sui annos, non tam habitasse in terrâ Chanaan eum dici posse putat, quàm peregrinatum esse; quod, per intervalla, patrem & fratres viseret. Sed renuntiata patris morte, reversum in Charan, ut vel patris funus curaret, vel ne bona quæ paternâ hæreditate sibi obvenerant perderet, egressum inde postea eum fuisse ait, firmissimo animo certissimoque proposito nunquam eo in posterum revertendi; ut perpetuus deinceps terræ Chananææ colonus & habitator esset: ita enim μετῴκισεν αὐτὸν. Act. VII. 4. ille interpretatur: *colonum & habitatorem fecit, eique quasi nunquam amplius reversuro domicilium in terra Chanaan statuit; siquidem vox μετοικία, non simplicem translationem, se quasi coloniam denotat.*

* Perer. in Genes. lib. 16. à num. 199. ad 204.

Verum hoc de duplice Abrami in Chananæam translatione figmentum abunde refutârunt Toniellus, D. Gualterus Ralegh, (*Histor. Mundi, lib. 2. cap. 1. §. 3.*) Salianus, Bonferius, Henricus Philippi; & fusissime, Harvillæus, in Isagog. Chronol. sect. 33. [à Col. 323. ad. 340.] Illa enim verba Apostoli, Hebr. XI. 15. Si Patriæ *illius memores fuissent ex qua exierant, habebant opportunitatem ad revertendum*; in Abrahamo præcipuè locum habuerunt qui urgente fame, ad Ægyptios, non sine præsente vitæ periculo, proficisci maluit, quam ad suos reverti; [Gen. XII. 10, 12.] & tantopere cavit, ne filius suus Isaacus in eam terram reduceretur, ex quâ ipse est egressus. [Gen. XXIV. 5, 6, 8.] Illud autem μετοικίζειν nihil aliud denotare certum est, quam facere ut quis migret, vel sedes mutet: sive peregrinatio ea transmigratio dicenda fuerit, sive quid aliud; sive is qui migrat, fixe & constanter in termino quem petit, sive ad tempus permansurus. Unde & de μετοικεσίᾳ, sive transmigratione Babylonica, hoc ipsum vocabulum in hac ipsa Stephani concione usurpatum fuisse videmus. Act. VII. 43. Μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος, *Transferam vos* trans Babylonem.

& *Threnor.* I. 3. Μετῳκίσθη Ἰουδαία ἀπὸ ταπεινώσεως αὐτῆς, καὶ ἀπὸ πλήθους δουλείας αὐτῆς: *Migravit Judæa præ humiliatione sua, & præ multitudine servitutis suæ.* Atque ut Abrami migrationi, * è Charane anno ætatis suæ. 75. cum familia re familiari tota & Dei Jussu sese transferentis, μετοικίας appellatio maxime propriè convenit ita & universam tam ipsius, quam posterorum ejus in Chananæa habitationem & commorationem, pro *peregrinatione* esse habendam, tum ex Apostoli verbis illis liquet Hebr. XI.9. *Per fidem* Abraham *commoratus est in terra promissionis, tanquam in aliena, commoratus in tabernaculis cum Isaac & Jacob coheredibus ejusdem promissionis*, tum ex ipso Mose, Chananæam ut *terram peregrinationum* Abrahami, Isaaci & Jacobi subinde nobis exhibente [*Genes.* XXXVI.7. XXXVII. 1. *Exod.* VI. 4. Unde & Delrii, Perkinsii, aliorumque opinio quoque concidit] qui, sepofito etiam illo de duplici Abrami ex Charane in Chananæam translatione commento, cum B. Augustino, (libro. 16. de Civitate Dei, cap. 15.) difficultatem omnem per expositionem verbi μετώκισεν tolli posse existimant, quod *collocavit*, seu *firmiter habitare fecit* illi interpretantur: Abrahamum dicentes, 60. quidem annos in terra Chananæa (vivo adhuc patre) transegisse, sed nihil in ea possedisse; post patris vero mortem exemptione possidere agrum & speluncam, atque hâc ratione firmius domicilium ibi habere, cœpisse. nulla interius proprietatis vel latinæ vocis *transtulit* quæ motum quendam, vel Græcæ μετῴκισεν quæ transmigrationem denotat habitâ quemadmodum ratione recte hic à Bonserio est observatum: ut non addam, fixum hoc Abrahami juxta Hebronem domicilium, non minus *peregrinationis* ipsius locum fuisse habitum [*Gen* XXXV.27.] quam reliquam Chananæam, in qua libere is antea oberabat.

Genes. 12. 4, 5.

Gen. XXIII. 17, 18. XXV. 9, 10. & L. 13.

Ludovicus de Dieu, vir doctissimus & mihi quum vixit amicissimus, in Animadversionibus ad Act. VII. 4. hanc etiam conjecturam suam eruditis considerandam proponit. Verbis illis Stephani, de translato Abrahamo εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε, [in terram hanc in qua vos nunc habitatis] *non videri innui terram Canaan universim sed speciatim determinari eam partem quæ tribui Judæ cesserat, in qua Judæi quos Hierosolymis alloquebatur Stephanus tunc habitabant, adeoque*

respui

respici habitationem ejus in Mamre, & quidem postquam empto ibi (prope Hebron in meditullio tribus Juda) agro firmam sedem ibi fixit. Cum autem Sarah, in cujus sepulturam ager iste emptus fuerat, decennio marito junior, [Gen. XVIII. 17.] annos 127. nata, ex hac vita decesserit: [*Gen.* XXIII. 1.] & Abrahamum annos, 137. natum tum fuisse oportuit, & altero jam anno vivere debuisse Tharam etiamsi ab ipso Septuagenario Abrahamum susceptum fuisse admiserimus.

Sed neque ista explicatio cum serie orationis Protomartyris satis quadrat: in quâ mentioni commorationis Abrahami in *Charana* hæc statim subjiciuntur. *Et illinc postquam mortuus est pater ejus, transtulit eum Deus in terram hanc in qua vos nunc habitatis. Et non dedit ei hæreditatem in ea ne vestigium quidem pedis: & promisit, se illam daturum ei possidendam, & semini ejus post eum; quum non esset ei filius.* Ubi ex *Charane* immediate (id enim vox ἐκεῖθεν *illinc* indicat) in aliam terram translationem eam (de qua Stephanus loquitur,) factam fuisse clarū est; non ex una Chananææ parte in aliam, post plures quam 60. à relicta Charane annos demum factam, migrationem alteram: quæ sive cum fixa domicilii sede conjuncta fuerit, sive secus, ad rationē μετοικισμοῦ (ut dictum est) nihil omnino attinet. Deinde translationem hanc circa illud tempus contigisse Stephanus significat, quo pollicitus est Deus Abrahamo, se daturum terram illam semini ipsius; quum nondum haberet filium [Act. VII 5.) At fixam illam, quæ non à nostro solum Ludovico, sed etiam Delrio, Perkinsono, Pererio & aliis hic obtenditur, Abrahami habitationem longe post natum Abrahamo filium multoque longius post hereditariam terræ promissionem, contigisse nemo dubitat.

Neque huic objectioni plane satisfacit responsio illa * Petavii. " non translatam esse Abraham ait Stephanus, antequam haberet " filium: neque enim illud prius, *Et inde postquam mortuus est* " *pater ejus transtulit illum*, neque quæ deinceps dicuntur " omnia necesse est, & ad idem pertinere tempus *Repro-* " *misit*, inquit, *dari illi eam in possessionem, & semine* " *ejus post ipsum, quum non haberet filium.* Sola ergo " repromissio facta dicitur antequam haberet filium; non autem " translatio, & secunda in Chananæam migratio: quasi diceret; " Repromisse

* Petav. Rationar. tempor. lib. 2. cap. 2.

" Repromisit illi *jam tum quum non haberet filium.* Porro ista " promissio jampridem edita est, cum primum è Chaldæâ pro- " ficisceretur ; ut indicat Stephanus. Ita enim scribit Petavius: quum promissionis vel illius vel ullius Abrahamo è Chaldæâ proficiscenti factæ, ne uno quidem verbo Stephanus meminerit. At vero quam primum è Charane in Chanaænam Deus illum transtulit, (ut in Act. VII. 4. Stephanus loquitur:) editam esse promissionem illam ostendit Moses; [*Gen.* XII. 7.] *Semini tuo dabo terram hanc*; jam tum quum non haberet filium. Indeque non unam à Mose Abrahami migrationem anno ipsius LXXV. aliam à Stephano, anno ejusdem. CXXVII. factam ; sed unam & eandem ab utroque intellectam fuisse concludimus. Nec aliud quidem voluisse Mosem, quam post patris demum excessum, primam Abrahami in terram Chananitidem profectionem esse susceptam (recapitulatione vel anticipatione nulla interposita) ex Charane primum decessisse apud Judæos qui Stephani tempore vixerunt Communiter recepta fuit sententia ; quod vel illa Philonis Judæi in libro περὶ ἀποικίας, verba satis ostendunt Οὐδένα τῶν ἐντετυχηκότων τοῖς νόμοις ἀγνοεῖν, εἰκὸς, ὅτι πρότερον μὲν ἐκ τῆς Χαλδαϊκῆς ἀναστὰς γῆς Ἀβραὰμ ᾤκησεν εἰς Χαρράν, τελευτήσαντος δὲ αὐτῷ τοῦ πατρὸς ἐκεῖθι, κατὰ ταύτης μεταναστάντα. *Neminem latere potest, qui legibus* (sive libris Mosaicis) *studium adhibuerit, quod Abraham primum quidem è Chaldæorum terra veniens habitavit in Charan; ibi vero defuncto ipsius patre ex eâ quoque profectus est.* Itaque Dosithio, qui Paulo post Samaritanis suis Mosaicum Pentateuchum à se interpolatum dedit, ita fuit persuasum, ut quum falsâ opinione ductus, anno Tharæ duodecimo natum fuisse Abrahamum existimaret, simulque Tharam. 205. ætatis anno vita functum, ac deinde Abrahamum anno vitæ. 75. Charane discessisse legeret; ista aliter inter se conciliare nesciens, pro. 205, annis Tharæ, non in Hebræo solum, sed etiam in Græco & Caldaico textu repertis, 145. (numerum ex. 70. Tharæ &. 75. Tharæ conflatum.) inaudita audacia substituere non dubitavit. Ex quo appapet tamen, quam alte animis illius temporis ea insederit sententia quæ Abrahami ex Charane in terram Chanaanis profectionem cum patris morte fuisse conjunctam, indeque. 430. peregrinationis Hebræorum annos, Exod. XII. 40. memoratos, deducendos esse constituit, quæ Samaritanorum omnium Chronologorum ad

hunc

hunc diem usque, communis est opinio: quam inter Christianos quoque Fastorum Siculorum authorem fuisse secutum, non difficile fuerit animadvertere.

Pro nobis quoque facit Chrysostomus, homilia. 31. in Genesin, de Abrahami ex Charane discessu ita scribens. *Non antea eum Deus inde evocavit, donec mortuus Thara. Tunc enim, illo defuncto, inquit;* Et dixit Dominus Abrae: Egredere de terrâ tuâ &c. [Gen. XII. 1.] & in homilia. 36. *Occupata Charran, postquam illic tabernaculum fixerunt, & morte functus est Thara, iterum praeceptum est ei à Deo, ut exiret inde;* Egredere, (*inquit,*) de terrâ tuâ, &c.

Neque aliud quid sentirent ulli alii; nisi Dositheano illo praejudicio, Abrahami à patre septuagenario suscepti, in transversum acti, hoc uno ariete, (cum Abulensi,) quae à nobis dicta sunt enim concuti, & prosterni posse omnia sibi persuaserunt. Si decessit Abraham Charane post mortem patris sui; natus fuisset ille, quum Thara esset annorum 130. Thara enim vixit. 205. annos. [Genes. XI. 32.] Abram vero erat. 75. annorum quum egrederetur Charane. [Gen. XII. 22.] Atqui à Thara genitum fuisse Abrahamum, quum esset. 70. annorum, verba illa Mosis Genes. XI. 26. clare ostendunt. *Vixitque Thara septuaginta annos, & genuit Abrahamum, Nachorem, & Haranem.*

Et quidem si unius tantum filii à Mose hic, ubi in antecedentibus à Mose facta fuisset mentio; nulla de nativitatis illius tempore suboriri poterat dubitatio. Verum quum tres simul ille nominet, quos omnes uno & eodem anno haudquaquam genitos fuisse constat; nihil aliud quam Tharam anno aetatis suae septuagesimo, liberis operam primum dare cepisse, & tres filios, suo quemque ordine, deinceps suscepisse, significare voluit: ordine eorum, deditâ operâ, confuso, ut non à tempore susceptae primum ab eo prolis, sed à morte ipsius, & cum eâ conjuncta Abrahami in Chananaeam profectione, annorum Mundi series continuanda fuisse intelligeretur; quemadmodum sub. *III.* capituli initium supra declaravimus.

Ita Procopius Gazaeus, in hunc Geneseos locum scribens. *Quaeritur,* (inquit) *quomodo Thara annos natus.* 70. *procreaverit Abrahamum, & deinde concesserit fato, natus annos* 205. *Fuit*

autem eo tempore Abrahamus non. 135. annorum, Sed attigit annum 70. (vel 75. potius) *juxta scripturæ sacræ testimonium. Verum enim vero mihi eluceſſere videtur, Tharam genuiſſe Abrahamum (lego Arran vel Haranem) non inſtante anno ſeptuageſimo, ſed eo perfecte completo. Nec etiam continuo, vbiille annus finem accepit, natus eſt Abraham: ſed demum.* 130. *Tharæ. Nec Moſes recordatur Abrahami, ut inter primogenitos eum connumerari velit: ſed ejus meminit ut primi,& præcipui,& filiorum celeberrimi qui vel imprimis neceſſarius ſit ad præſentis hiſtoriæ relationem.* Et poſt. *Hinc quis intelligat, Arran annorum numero ante iviſſe Abrahamum & Nabor: licet in narrationis ſerie priore loco Abraham ſit poſitus, Non tamen id accidit, ut ſenior cæteris ſit habendus: ſed id tributum eſt honori Patriarchæ.*

Similia habet & Theodoretus, ex Catenâ Græcâ ab Aloyſio Lipomano productus, docens Abrahamum noviſſimum trium filiorum in ſenecta patris fuiſſe genitum. Quin & ipſe Auguſtinus, licet opinioni quæ à Thara Septuagenario Abrahamum ſuſceptum ſtatuit ſit addictior, in apparente tamen inter Moſem & Stephanum differentiâ enodandâ, explicationem hanc non eſſe negligendam ultro agnoſcit: Quæſtione. 25. in Geneſin, de difficultate iſta hunc in modum ſcribens. *Poteſt & ſic ſolvi quoniam ſcriptura quæ dixit,* [Cum eſſet Thare annorum LXX. genuit Abraham & Nachor & Aran,] *non utique hoc intelligi voluit, quia eodem anno ætatis ſuæ omnes tres genuit; ſed ex quo anno generare cæpit eum annum commemoravit Scriptura. Fieri autem poteſt, ut poſterior generatus ſit Abraham, ſed merito excellentiæ, quæ in Scripturis valde commendatur, prior fuerit nominatus: ſicut Propheta priorem nominavit minorem,* (Jacob delexi, Eſau autem odio habui;) *& in Paralipomenon cum ſit quartus ordine naſcendi Judas, prior eſt nominatus, à quo Judaicæ genti nomen eſt datum, propter tribum regiam. Commodius autem plures exitus inveniuntur, quibus quæſtiones difficiles diſſolvuntur,* Ita ille.

Mal. 1. 2, 3.
1 Chr. 11. 3.

Joſephus Scaliger in Elencho. 2. Orationis Chronologicæ D. Parei, magna verborum pompa, ſed nullo rationum pondere, ſolutionem hanc deprimere conatur: quàm à Matthæo Beroaldo primum fuiſſe excogitatum ille opinatus eſt; quum non ab antiquis ſolum, ſed etiam à recencioribus, Nicolao Lyrano, Cardinali

Cajetano, Aloysio Lipomano, Jacobo Naclanto, & Johanne Calvino discere potuisset, ante Beroaldum eam fuisse traditam. Verum si hunc audire volumus, *illud omnem pervicaciam expugnaverit; quod Deus præcepit Abrahamo discedere ex Ur Chaldæorum, ut statim in terram Chananæorum contenderet, non ut in Charran resideret.* Deinde ex B. Stephano hoc probato, sic ille infert. *Si præceptum datum est Abrahamo, non Tharæ; nihil antiquius Abrahamo esse debuit, quam in illam terram concedere, quam illi Deus indicaverat, Aliter non paruisset mandato Dei. Relicto igitur patre in Charran & assumpto Lot, juxta mandatum Dei, nulla interposita mora, in Chananæorum fines abiit.* Atqui, præcepto isto nihil obstante, *Abrahamum aliquod tempus in Charran moratum esse,* non Stephanus solum in Act. VII. 2, 4. (quod & ipse agnoscit Scaliger) sed etiam Moses in Genes. XI. 31. XII. 5. Cujus utriusque narrationi nisi prius fides penitus derogetur, Scaligeri argumentum hoc nemini facturum est fidem; Abrahamum, *relicto patre in Charran, nulla interposita morâ, in Chananæorum fines abiisse.*

Neque multo majoris momenti est argumentatio illius altera. *Abraham primo loco genitus est, ut qui primus fratrum nominetur, Itaque natus est* LXX. *patris sui anno.* Cui quum opponeretur à Pareo; *nominari Abraham primo loco, non genituræ sed dignitatis ratione:* negat ille confidenter, *vel in sacris vel in exoticis scriptis filios aliter recenseri quam genituræ ordine.* Ille ait, *Scripturam nunquam aliter filios numerare quam ut quemque natura in lucem dedit.* Sectator ejus * Johannes Bohemus propositionem illam hac restrictione addita proferendam fuisse censuit; *Scripturam eo quo generati sunt ordine liberos, ex legitimo matrimonio natos, numerare solere,* ut præoccuparet scilicet locum illum ex. I Chronic. I. 28. objiciendum: *Filii Abraham, Isaac, & Ismael.* ubi Isaac anno centessimo Abrahami natus, (Gen. XXI. 5.) præponitur Ismaeli, anno ejusdem. 86. in lucem edito (Gen. XVI. 16.) neque animadvertit ille tamen, quem ex Geneseos, XLVI. cum Scaligero ad confirmandam propositionem suam producit, eandem plane everti.

* Joh. Boh. Chron. lib. 1. tilul. 2. c. 6.

Omnes filii Jacob inquit Scaliger (& eum fide implicita hic secutus Bohemus,) *secundum genituræ tempus recensentur: primo*

quatuor ex Leâ, secundo, duo ex Balâ: tertio, duo ex Zelphâ, quarto, duo ex Leâ: quinto, duo ex Rachel, prout naturæ ordo eos protulit. At siquis locum ipsum Genes. XLVI. consulere voluerit, inveniet primo loco susceptos ex Leâ filios sex, & Dinam filiam; secundo ex Zelpha duos; tertio ex Rachel duos; quarto ex Balâ duos; quinto ex nullâ nullos; neque eo ordine omnes Jacobi filios ibi esse recensitos, quo natura eos in lucem protulit. Quod manifestius etiam in aliâ eorundem recensione, I. Chronic. II. 1, 2. observari poterit. Addit deinde Scaliger, Scripturam alibi non solum primogenitum primo loco ponere, ut in I. Chronic. VI. Rubenem; (licet jus primogeniti ille amisisset) sed etiam quis sit primus, quis secundus, quis tertius, designare. (I Sam. III. 2, 3, 15. I Chron. VI. 28. & VIII. 1, 2, 3, 30, 39. & XXIII. 19, 20.) quod etiam contra ipsum facere (in Commentar. ad Genes. cap. XI.) rectè notavit. D. Pareus, quid enim alicubi disertâ designatione opus fuisset, siquidem ubique naturalis ordo servatus fuisset. Dignitatis, vero ratione, non Isaacum solum Ismaeli, (Genes. XXV. 9.) sed etiam Jacobum Esavo, (Genes. XXVIII. 5. Josu. XXIV. 4.) Ephraimum Manassæ (Gen. XLVIII. 20.) atque ob principatus prærogativam, Judam reliquis fratribus, (I. Chronic. II. 3. *cum.* V. 2.) & Mosem Aaroni fratri seniori (Exod. VII. 7.) præpositum fuisse invenimus.

Porro ex tribus Tharæ filiis, natu fuisse maximum, non Abrahamum (licet ob dignitatem primo loco is ponatur) non inde solum à * Cardinale Bellarmino confirmatur, quia obiit ante cæteros, & quia fratrum alter Nachor, filiam ejus Melcham accepit in uxorem; sed etiam quia alteram Haranis filiam Jescam, ipse Abraham uxorem duxit. Ita enim in Genes. XI. 28, 29. legimus. *Et mortuus est Haran in conspectu Tharæ patris sui, in solo natali suo, Ur Chaldæorum. Et duxerunt Abram & Nachor uxores: nomen uxoris Abram Sarai; & nomen, uxoris Nachoris, Melcha filia Haranis patris Melchæ, & patris Jeschæ.* Quo loco, (inquit Bellarminus,) *per Jescham non potest intelligi nisi Sarai; (quæ, teste Josepho in Hieronymo) binominis erat. Neque enim ullo modo credibile, Scripturam prodere voluisse patrem Melchæ & non patrem Sarai, personæ longe dignioris: & deinde quorsum mentio fieret Jeschæ, si diversa esset à Sarai?* Et hæc certe

* Bellarmin. Controvers. de Sacram Matrimon. cap. 28.

certe non Joſephi tantum,(lib. 1. *Antiquit. cap.* 7. & 8.) ſed etiam omnium veterum Hebræorum communis eſt ſententia: à B. Auguſtino quoque (*lib.* 16. *de Civitate Dei. cap.* 12. 19.) & majore Chriſtianorum pârte recentâ. Unde argumentum hoc nectit Nicolaus Lyranus in Gen. XI. *Secundum Hebræos & omnes alios expoſitores, Sara Uxor Abram, fuit filia Aran. De ipſa vero ſcribitur infra* (Geneſ. XVII. 17.) Puteſne Centenario naſcetur filius,& Sara nonagenaria pariet? *Ex quo patet, quod Sara erat junior Abram decem annis tantum. Si igitur Aran fuit junior ipſo Abram, ſequitur, quod non habebat decem annos quando genuit Saram, imo nec octo; quia inter nativitatem Abræ & Aran fuerunt plus quam duo anni.* Quod ipſum etiam concedunt Hebræi, in *Sanhedrin* cap. 8. & *Seder Olam Rabba*: cap. 2. in quo ita legimus. שהיא שדה האריל הרזי שנים ובשא אשה הרו ח׳ שנה אחת ללוט שנה אחת ליסכה *Quum ad annorum ſex ætatem Haran excrevisſet, accepit uxorem: quæ peperit ei annorum octo exiſtenti, uno anno Lotum, altero anno Jeſcham, quæ & Sarah eſt.* Neque ut hoc fieret, abſurdum eſſe, inter Chriſtianos * Genebrardus quoque ſomniavit. Verum ſapientior Cardinalis, nova expoſitione verborum illorum *Geneſ.* XI. 26. (*Vixit Thare Septuaginta annis, & genuit Abram, Nachor & Aran*] difficultatem totam ſolvi poſſe. *Ex quo loco ille colligit an.* 70. *Thare, jam natos fuiſſe tres illos filios. Non enim,* (ait ille) *Scriptura ſignificat, eodem anno omnes tres genitos fuiſſe; ſed illo anno jam habere cæpiſſe ipſum Thara tres filios: unum videlicet illo anno genitum, & alios antea. Illo autem anno natus eſt Abraham. Scriptura enim in Geneſi, ſemper indicat tempus nativitatis eorum, quorum texit genealogiam, ut ſciamus ætatem totius Mundi; aliis prætermiſſis, qui ad iſtam Chronologiam non pertinent. Ita videmus Scripturam.* Geneſ. IV. *prodidiſſe, quoto anno ætatis Adæ natus ſit Seth, per quem texitur Chronologia; non autem quoto anno ejuſdem Adæ natus ſit Abel vel Cain. Et Genſ. V. dicitur Noe, cum quingentorum eſſet annorum, genuiſſe Sem, Cham & Japhet; ubi notatur præciſe annus quo natus eſt Sem, quia per illum deducitur Chronologia: & in reliquis idem obſervare licet. Cum ergo ſolus Abraham ex filiis Tharæ ſit is, cujus explicatur genealogia, & per quem texitur Chronologia: neceſſe eſt dicere, illo anno ipſum natum eſſe, alios autem antea.*

* Genebrard. Chronograp. in fin. ætat. 2.

 Atqui

Atqui ut concessum Bellarminus hic sumit, quod à nobis pernegatur: per annos ætatis vel Abrahami, vel Semi, annorum totius Mundi seriem scripturam texere voluisse. Ut enim in omnibus illis locis in quibus unius cujusque Patriarchæ ortus singulariter & distinctè est memoratus, fieri hoc libenter concedimus: ita ubi tres simul mixtim & confuse nominantur, aliter longe rem se habere dicimus; & abrumpi ibi per annos alicujus illorum Patrum, ætatis Mundi continuationem, atque à nova epocha deinceps eam deduci asserimus, à Diluvio videlicet, ubi Sem, Cham, & Japhet; (Genes. V. 32. *cum* XI. 10.) ab initio vero peregrinationis Hebræorum, sive Abrahami ex Charane in Chananæam profectione cum obitu Tharæ patris conjunctâ, ubi Abram, Nachor, & Haran simul enumerati reperiuntur. (*Gen.* XI. 26. *cum* XVI. 3.) Ex collatione vero prioris illius ternarii, ex Geneseos. V. à Bellarmino hic producti; nova hæc ipsius expositio commentitia esse deprehenditur. Ut enim in Geneseos. ut rarum quid & maxime observandum nobis proponitur, quod ante annum quingentesimum Noe liberos gignere non cœpisset; cum cæteri omnes in eodem capitulo, inter annum. 65. &. 187. genuisse memorentur: ita & in XI. cum reliqui omnes post Diluvium nati, inter annum. 29. &. 35. genuisse legantur; quod Thare ante septuagesimum vitæ suæ annum liberis operam dare non cœpisset, ut res notatu non indigna, similiter nobis exhiberetur, par & eadem requirebat ratio. Et quum eodem uterque locus explicandus sit modo, in priore exponendo deceptum Bellarminum esse apparet, ibi *notari præcise annum, quo natus est Sem,* existimantem. Quum enim 502. esset annornm Noe, susceptnm ab eo fuisse Semum, in fine capitis IV. supra à nobis est ostensum: ideoque verum non esse, eum quum 500. præcise esset annorum, jam habere cœpisse tres natos, Sem, Cham, Japhet. de quo etiam iterum Nicholaum Lyranum audire liceat, in Genes. V. 32. ita scribentem. *Dicunt Hebræi quod Sem non fuit primogenitus Noe. quod probant, quia hic dicitur quod quingentesimo anno vitæ suæ cæpit generare: & sic primogenitus ejus erat centum annorum tempore Diluvii; quia tunc fuit Noe sexcentorum annorum? Sem vero non habuit centum annos usque post Diluvium per duos annos; ut dicitur infra,* XI. capite.

At

At si anno. 70. Tharæ natum Abrahamum fuisse non admitteremus; incertum futurum summi Patriarchæ annum natalitium, objectant alii. *Quinquies* vero *exprimit Moses diversos annos ætatis Abrahæ; scilicet* 75. 86. 99. 100. *&*. 175. *Cur igitur annum, quo natus est, reticeret? imo quorsum attinebat, majores istos ætatis Abrahæ annos nominatim exprimere; si primus Abrahæ, unde pendebat reliquorum numeratio, ignoraretur?* (inquit Abrahamus Bucholcerus.) Verum nos primum annum Abrahami ignorari nullo modo concedimus. Subducto enim ab integræ vitæ Tharæ annis. 205. numero annorum. 75. quos Abrahamum egisse Scriptura confirmat quum cœptæ in Chananæam profectionis, impedimento per mortem patris penitus sublato, Charane est egressus: inter nativitatem Tharæ & filii ejus Abrahami. 130. annorum spatium intercessisse intelligitur. Neque officiunt quæ contra hoc à Bucholcero postea objecta esse videmus. I. *Abraham ipsum miraculi loco duxisse, si ex se centenario, & Sara nonagenaria nascatur filius Isaac.* (Gen. *XVII.* 17.) *II. Ne quidem annum,* 130. *Tharæ certo assignari posse nativitati Abrahæ: obstante eo, quod migrare potuisset Abraham annis aliquot à morte Tharæ decursis.* Sed ad posterius hoc, in capitis hujus initio, contra Pererium; ad prius illud, in V. capitulo, contra Morinum, jam respondimus. Ut concludere tandem liceat; Abrahamum statim post mortem patris, ex Charane in Chananæam primum esse profectum: à quâ profectione, & peregrinatio Hebræorum in terrâ non suâ, & cum eâ Mundi Ætas tertia (de qua deinceps acturi sumus) suum capit exordium.

CAP.

CAP. VIII.

Peregrinationis Hebræorum annos 430. (qui tertiæ Ætatis Mundi spatium constituunt) à primâ Abrahami ex Charane in Chananæam profectione, non à Jacobi & filiorum in terram Ægypti descensu, arcessendos esse ostenditur.

* Petav. Doct. Temp. lib. 9. cap. 24.

DIonysius Petavius, suo more, sacri calculi certitudinem infirmaturus, de præciso tempore, & initii, & exitus tertiæ hujus periodi, sive Ætatis Mundi, quæstionem moveri posse existimat. *Nam si quis,* (*inquit,) *pertinacius obsistere voluerit, urgeri potest, non constare, utrum anni illi* CCCCXXX. *post quos legem datam esse Paulus testatur,* (Galat. III. 17.) *præcise sic accipiendi sint; ut annus Abrahami* LXXVI. *sit illorum primus, an LXXVII. ita ut exeunte LXXVI, promissa sit Abraamo soboles. Tum utrum subinde.* CCCCXXX *annis expletis, & in ipso* CCCCXXXI. *lex in monte lata sit, an post unum alterumve annum ab illis expletis, an labente* CCCCXXX. *Pro hac enim varietate putandi, uno, aut duobus, aut tribus, aut eo amplius minusve, si Mosen rotundum numerum expressisse quis dicat, minuenda vel augenda erit annorum summa.*

Atqui de utroque horum Moses nos certos reddidit. De initio quidem: Abramum docens, accepta promissione de semine, in quo benedicendæ essent omnes tribus terræ, (ad quam respexerit B. Paulus (Gal. III. 14. *16.* 17.) ex Charane egressum fuisse, quum LXXV. esset annorum, & in terram Chananæam pervenisse (Genes. XII. 1. 5.) posteaque ingressum eum esse ad Hagaram ancillam, exacto *decennio*, ex quo in terra Chananæâ ille habitaverat; quæ filium Ismaelem ipsi pepererit, quum esset ille annorum LXXXVI. (Gen. XVI. 3, 16.) Ex quibus inter se collatis, luce clarius est, ab ineunte anno Abrahami LXXVI. & ipsius peregrinationis, & promissionis benedicti seminis epocham, à nobis, (cum Eusebio,) esse deducendam. De exitu, non minus claram explicationem, per verba illa Exodi. XII. 41. idem nobis exhibet. *Et factum est post* FINEM *quadringentorum triginta annorum, ut eodem ipso die egrederentur omnes exercitus Domini de terrâ Ægypti.* Et quum mense ab inde ter-

tio

tio Legem in monte Sinai datam fuiſſe, ex Exod. XII. 1. 16. conſtet: legiſlationem illam ad annum CCCCXXXI. labentem eſſe referendum in dubio non relinquitur; adeoque totius tertiæ hujus Periodi ſpatium. CCCCXXX. præciſe annorum eſſe ſtatuendum.

Sed hic imprimis locus ille primarius, Exod. XII. 40. paulo diligentius à nobis eſt expendendus.

ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים *peregrinatio autem filiorum Iſrael, qui commorati ſunt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta annorum.* Ad quorum verborum rectam intelligentiam notandum eſt,

Primo vocem Hebræam מושב uti Chaldaicam hic ei reſpondentem מותב ut generatim quamvis habitationem, ita ad externos & advenas relatam, peregrinationem non migrationem è patria denotare: quemadmodum ex ejuſdem originis in utraque lingua vocabulis apparet. Ita apud Hebræos paſſim, תושב non incolam modo, ſed etiam inquilinum & peregrinum deſignat. Unde Abraham *Geneſ.* XXIII. 4. ſe in terra Chananæa גר־ותושב fuiſſe dicit: quod in Græca interpretatione πάροικος καὶ παρεπίδημος, in vulgata latina, *advena & peregrinus*, eſt redditum. Similiter apud Chaldeos; *Gen.* XXI. 34. pro ויגר *& peregrinatus eſt*, *in Chaldæo* ותותב habetur: & cap. XXVIII. 4. את־ארץ מגריך *terram peregrinationis tuæ*, Caldæus Paraphraſtes ית־ארעא תותבותך reddidit. In Græca denique interpretatione, hoc ipſo de quo jam agimus loco, ubi Romanus codex legit, Ἡ κατοίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἣν κατῴκησαν, *Habitatio autem filiorum Iſrael qua habitaverunt*; alii cum vetuſtiſſimo noſtro Alexandrino habent. Ἡ δὲ παροίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἣν παρῴκησαν, *Peregrinatio autem filiorum Iſrael qua peregrinati ſunt.*

Secundo; Cananæam *terram peregrinationis* ut Abraham, Iſaaci & Jacobi; [Exod. VI. 4. *cum* Geneſ. XXVIII. 4. XXXVI. 7. XXXVII. 1.] ita & Iſraelitarum ab eis deſcendentium fuiſſe habitam; propter arctiſſimum videlicet illud quod inter majores & poſteros neceſſitudinis intercedit vinculum. Et tribus certe illis Patriarchis terram hanc peregrinationis ipſorum hæreditario poſſidendam eis ſe daturum deus promiſerat: [*Pſal.* CV. 11.] quod in poſteris tamen eorum completum tantum

fuisse novimus. Ut posteriorum *possessio* patribus; ita & patrum *peregrinatio* hic tribuitur posteris, eadem plane ratione, qua horum ipsorum posterorum posteri transitum maris rubri & Jordanis sibi cum patribus communem faciunt, in Psalmo LXVI. 6. *convertit mare in aridam; per flumen transiverunt pede: illic lætati sumus in eo.* Ita, quum in Bethele cum Jacobo locutus est Angelus, in eo etiam cum posteris ejus locutus fuisse dicitur. Hose. XII. 4. *Bethel invenit eum, & ibi locutus est nobiscum,* & à patribus ad filios illa traducta est criminatio; Amos. V. 25. Act. VII. 42. *Numquid hostias & sacrificium obtulistis mihi in deserto quadraginta annis domus Israel?* In solemni illa denique Confessionis formâ, quam Deus primitias sibi in festo Pentecostes offerentibus præscripsit, posteris ea omnia videmus attributa, quæ patribus ipsorum in Ægyptiacâ hâc peregrinatione contigerunt. *Syrus periens erat pater meus, qui descendit in Ægyptum hominibus paucis, ut peregrinaretur illic; evasi autem illic in gentem magnam, robustam, & amplam. Quumque male nos afficientes Ægyptii, & affligentes nos, imponerent nobis servitutem duram; inclamavimus Dom. Deum majorum nostrorum: exaudiensque Dominus vocem nostram, respexit afflictionem nostram, molestiamque nostram, & oppressionem nostram. Nam eduxit dominus nos ex Ægypto manu forti, & brachio extento & terrore magno, signis etiam & prodigiis; introduxit nos in locum hunc, deditque nobis terram hanc, affluentem lacte & melle.* (Deuterom. XXVI. 5. 9.) Quibus addantur & illa ad filios Israelis Dei verba, *Judic. X. 11, 12. An non ex Ægyptiis, & ex Amorræis, & ex Amonitis, & ex Philistæis, Sidoniis quoque & Amalakitis, & Moabitis opprimentibus vos; quum clamaretis ad me, tum servavi vos è manu eorum?* & Samuelis, in I. Sam. XII. 11. *Misit Dominus Jerubbaalem, & Bedanem, & Jephtham, & Samuelem; eripuitque vos è manu hostium vestrorum circumquaque, ita ut habitaretis secure.* ubi manifeste & ipsi, & patres eorum simul comprehenduntur, ut in præsente loco *Exod.* XII. 40. In quo si *filiorum Israelis* nominatione, patres hic includerentur: nec ipse quidem Israel in horum peregrinantium numero fuisset comprehensus; quem tamen hujus in Ægyptum profectionis principem fuisset nemo dubitat.

Tertio, cum Hebræi casibus careant pronomen אשר ambiguæ hic

hic esse relationis. Unde & in ipsa editione vulgata Latina Biblia polyglotta Antwerpiana Regia, & Jayana Parisiensia hic legunt, *Habitatio autem filiorum Israel,* QUI *manserunt in Ægypto, fuit.* 430. *annorum:* ubi alia ejusdem editionis exemplaria habent; *Habitatio filiorum Israel,* QUA *manserunt in Ægypto.* Quæ posterior relativi pronominis acceptio, χρονογραφίαν determinans, mansionis Israelitarum in Ægypto, ipsorum. 430. annorum moram assignat; quæ totâ parte dimidiâ brevior fuisse ostendetur. Quod incommodum prior illa explicatio (quam ut aptiorem textus originalis interpretationem, non ut veriorem vulgatæ editionis Latinæ lectionem proponimus) secum non adfert; προσωπογραφίαν tantum nobis exhibens sive descriptionem eorum quorum universa παροίκησις sive peregrinatio, ab anno. 76. patris Abrahami cœpta, inde ad egressum ex Ægygto usque. 430. annorum spatio est continuata.

Eam autem Israelitarum descriptionem ab Ægypti tantum incolatu petendam, Moses censuit: quod illa patrum in Chananæa peregrinatio & paucorum hominum extiterit, & interrupta fuerit aliquoties, & minus in oculos hominum incurrerit: *cum essent ipsi numero modici, paucissimi & inquilini in ea, & pertransirent de gente in gentem, & de regno ad populum alterum*; [Ps.CV.12.13.] hæc vero filiorum, in Ægypto ingentem hominum multitudinē complexa, stabilis fuerit & apud omnes gentes celebratissima. Nam habitatio Hebræorum in Ægypto, tribus rebus fuit valde insignita & nobilitata: ut à * Pererio hic est annotatum. Primum enim Joseph eo tempore summo cum imperio universam Ægyptum per octoginta annos gubernavit, & eo tempore magna in prosperitate fuerunt Hebræi. Deinde, post mortem Josephi, perinsignis & admiranda fuit multiplicatio Hebræorum, licet laboriosissimâ servitute affligerentur ab Ægyptiis. Denique, liberationem eorum, atque exitum ex Ægypto, tot & tanta tunc facta prodigia, valde memorabilem & admirabilem redidérunt.

* *Perer. in Exod. cap. 12. disput. 19. num. 116.*

Thomas Stapletonus in Antidotis suis Apostolicis, ad *Act.* VII. 6. quiritatur, *omnes horum temporum hæreticos, Rabbinorum potius calculo, quam apertæ Scripturæ subscribere, circa annorum numerum quibus filii Israel in Ægypto versabantur*; quos per totos. 430. annos ibi versatos fuisse, ille asserit,

In cujus sententiæ rejectione, cum *omnibus horum temporum* (quos illi appellare libuit) *Hæreticis*, omnes prope modum omnium temporum scriptores *Catholicos* consentire convenisset: si vel veritatis inquisitioni ipse studuisset, vel Lyranum saltem suum, in præsentem Exodi locum sic scribentem, consuluisset. *Manifestum est, non mansisse in Ægypto Hebræos quadringentis triginta annis. Sed iste numerus annorum incepit, secundum Doctores* CATHOLICOS, *ab eo tempore, quo Abram ex Mesopotamia primum venit in terram Chanaan; in qua ipse & filii ejus habitaverunt tanquam peregrini usque ad descensum in Ægyptum.* Sed Stapletonus Genebrardum magistrum hic sequi maluit, quem absque ullo vel magistro vel sectatore, opinionem initio evulgare fuisse ausum, ipsummet hisce verbis profitentem potuisset animadvertere. **Cum ista in primis editionibus annotabam, carebam quidem Latino, aut Græco suffragatore: at postea reperi Augustinum Eugubinum in cap. 12. Exodi in ea versari sententia.* Quam tamen tum aliorum veterum (ex Augustini quæstione. 47. in Exodum; tum antiquissimi Theophili Antiocheni, in libro 3. ad Antolycum, & Clementis etiam Alexandrini (ut videtur) in libro, 1. Stromatum) hanc sententiam comperimus.

* *Genebrard. Chronograph. lib. 1.*

Verum ab Abrahami in Chananæam & non à Jacobi in Ægyptum migratione, 430. annorum exordium illic capiendum ostendunt argumenta: quorum

Primum, (non ab Hebræis solum, in Seder Olam Rabba cap. 3. & in commentariis ad Genes. XV. & Exod. XII. sed etiam a nostris, Augustino quæst. 47. in Exod. Tostato in Galat. III. Beda in libro de 6. ætatib. Mundi, & aliis Pontificiis productum) est hujusmodi. Kohath sive Caath, filius Levi, cum avo suo Jacobo descendit in Ægyptum. (Genes. XLVI. 11.) Hujus vitæ anni fuerunt, 133. filii vero ejus Amrami, anni. 137. (Exod. VI. 18, 20.) Filius Amrami Moses. 80. fuit annorum, quum liberandi essent Israelitæ à servitute Ægyptiaca (Exod. VII. 7) Hi omnes anni simul juncti, 350. tantum summam conficiunt. ex qua detrahendi etiam anni sunt, tum quos Caath post natum Amramum, tum quos Amramus egit post natum Mosem; simul cum iis etiam quos ante descensum in Ægyptum exegit ipse Caath: ne iidem anni bis numerentur. Ex quibus manifeste

manifeste colligitur, commorationem Israelitarum in Ægypto annorum 430. esse non potuisse. Duo quidem contra opponit Genebrardus: sed quæ Thaddæo * Duno sectatori suo adeo non satisfecerunt, ut agnoverit restare hic *difficultatem longe maximam & forte insuperabilem.* Oppositiones tamen illas, quales sunt, non tacebimus; sed Benedicti Pererii responsionibus comitatas, hic subjiciemus.

* *Dun. de peregrinat. filior. Israel in Ægypto. grad. 34.*

Ait primo, cum dicitur, annos vitæ Amrami fuisse, 137. non esse intelligendum hoc de omnibus annis totius vitæ ejus; sed de annis vitæ, quem agebat * cum amisit patrem, aut cum genuit filios. " At quis non videt, (inquit " Pererius) istud interpretamentum violentum esse & con- " trarium consuetudini loquendi Scripturæ? Cum enim ea " recenset annos vitæ alicujus simpliciter & præcise, ut facit in " commemorando annos vitæ Caath & Amram, haud dubie " loquitur de totius vitæ annis: cujus rei tot sunt exempla " in sacris libris, & ita passim obvia, ut legenti eas perspicuum " & indubitatum futurum sit quod dixi. Sic Pererius. Duo vero * Torniellus hic opponit: primo, non esse sufficientem ejus responsionem.

* *Perer. in Exod. cap. 12. disp. 19. num. 108.*

* *Torniell. ann. Mundi, 3329. num. 12.*

Ait secundo Genebrardus, inter Caath & Amram, & inter Amram & Mosem, intervenisse alias personas prætermissas in libro Exodi: sicut Matthæus, in describendo genealogiam Salvatoris, dicens quod Joram genuit Oziam, intermisit tres reges intermedios, Ochoziam, & Joas, & Amasiam. Sed id profecto pro nihilo ab eo esse dictum, recte respondet Pererius. " Nulla enim omnino ratione ostendi potest, fuisse intermedios " aliquos homines inter Caath & Amram, vel inter Amram " & Mosem. Ubicumque enim Scriptura istam progeniem " Levi recenset, semper facit ipsum Amram proxime succedere " ipsi Caath, & Mosem & Aaron ipsi Amram. Tres autem " illos reges prætermissos fuisse à Matthæo, propterea vere " dicitur, quia liquido id constat ex libris Regum, & ex libris " Paralypomenon; in quibus libris regum illorum scripta est " historia. Ita Pererius. Et vero (ut de Josepho, in libro 2. Antiq. c. 5. Mosem ab Abrahamo *septimum* numerante nihil dicamus) ipsum Mosem, aut quis avus suus fuisset ignorare potuisse, aut si sciret in Genealogia sua præterire nomen ejus voluisse,

quis animum ut credat poterit inducere? Quos scopulos Abrahamus Frisius, Jacobus Auzolæus, & Nicolaus Abramus ut devitarent, Cahathum in Ægypto fuisse natum, dicere maluerunt; in eorum decedendo sententiam qui contra expressa Mosis verba contendunt, *non omnes qui Genes.* XLVI. *recensentur, jam natos fuisse, cum Iacob in Ægyptum descenderet*; de qua in capit. X. pluribus à nobis erit agendum.

Secundum argumentum à generatione Jochebedæ matris Mosis deducitur, quæ ipsius Patriarchæ Levi fuit filia. Unde in Exod. VI. 2. Amram uxorem accepisse dicitur Jochebedam דודתו *amitam suam*: R. Solomo Jarchi, Abulensis, Cajetanus, Pagninus, Stenchus, Lipomanus, Driedo, Oleaster, recte sunt interpretati. Licet enim editio vulgata Latina *patruelem*, & Græca θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, *filiam fratris sui*, hic reddat: priorem tamen explicationem preferendam esse, ipsius Mosis verba illa ostendunt, Numer. XXVI. 59. *Nomen uxoris Amrami Jochebeda filia Levi, quum ipsam Levi in Ægypto peperit* mater illius. hoc enim subaudiendum femininum illud verbum indicat, אשר ילדה אתה ללוי simulque evincit, frustra vim loci hujus eludere * Salianum & Bonfrerium fuisse conatos,

* *Salian. ann. Mundi.* 2452. *num.* 3.

dicendo eodem modo Jochebedam dictam fuisse filiam Levi, quo * Ephraim & Manasses dicuntur filii Jacob, Christus Dominus filius David, omnes Levitæ filii Levi, & Elizabeth (*Luc.* I. 17.) una de filiabus Aaron. Porro ex annis. 137. quos

* *Bonfrer. in Exod.* 6. 20.

vixit Levi, [Exod. VI. 16.] juxta nostras rationes in Ægypto acti sunt. 87. juxta Aliorum. 93. circiter. Anni. 93. juncti annis 80. quos tempore exodi agebat Moses, [Exod. VII. 7.] efficiunt. 173. qui à 430. subducti. 257. relinquunt: quot saltem annorum, admissa Genebrardi sententia, Jochebedam esse oporteret, quo tempore Mosem peperit; etiamsi ipso, 137. Levi patris anno genitum fuisse poneremus. quum juxta nostram Chronologiam, Jochebeda in annos centum natus gignere potuisset Levi, (ætate minor quam Jacobus pater, quum suscepit Benjaminem;) Jochobeda. 85. annorum, quum Mosem peperit.

Tertium argumentum suppeditat ætatis Hesronis consideratio, quem infantem cum Jacobo in Ægyptum fuisse deductum in capite. X. ostendemus: ille sexagenarius duxit filiam Machiris filii Manassis, quæ Segubum illi peperit. (1. Chr. II. 21.

II. 21.) cujus filium Jairem, anno. 40. post exodum villas Bashanis,& regionẽ occupavisse ex Mose constat.(Num.XXXII. 41. *Deuter.* III. 14.) Unde consequitur, ex nostra etiam hypothe , quæ moram Israelitarum in Ægypto constituit, plures quam. 404. essent illi adscribendi.

Quartum argumentum ex genealogia seditiosorum, Coræ, Dathanis & Abirami est desumptum: quorum avos cum Jacobo in Ægyptum descendisse. ex *Genes.* XLVI. 9. 11. liquet. Ut enim Cahath Levi filius ex Amrano Mosem; ita & ex Izhare nepotem habuit contradictorem illius Corami; similique modo, Rubenis filius Pallu ex Eliabo nepotes suscepit Coræ satilites, Dathanem & Abiramum [*Numer.* XVI. 1. & XXVI. 8. 9.) Quæ unius tantum progenei, inter descendentes in Ægyptum, & à terrâ in deserto absorptos, interpositio, manifestum facit moræ in Ægypto annos. 430, tribuni omnino non posse.

Quintum, argumentum à paraphrastica verborum Mosis explicatione est petitum, quæ in Græcis Bibliis, Exod. XII. 40. Ita sese habet. Ἡ δὲ παροίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἣν παρῴκησαν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν γῇ Χαναὰν, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα. *Peregrinatio filiorum Israel, qua peregrinati sunt in terra Ægypti, & in terra Chanaan, ipsi & patres eorum, an.*CCCCXXX. ubi illud, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, *ipsi & patres eorum*, in Romano τῶν LXX. codice,(librarii vitio,) desideratur: quod tamen in Alexandrino nostro (non minoris antiquitatis exemplare) ut & in editione Complutensi & Aldina, atque aliis omnibus (ex Romana non expressis) eodem hic modo legitur, quo ab Eusebio in Chronico, Quinto Julio Hilarione in libello de Mundi duratione, Augustino quæst. 47. in Exodum, Sedulio in Galat. 3. & veterum aliis habetur etiam citatum. Sed & ipsis Apostolorum temporibus Dosithius, alia Petateuchi loca quamplurima, sic & præsens, hoc ex Græcâ editione similiter interpolatum Samaritis suis tradidit ומושב בני ישראל ואבות אשר ישבו בארץ כנען ובארץ מצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה *Peregrinatio autem filiorum Israel & patrum eorum, qua commorati sunt in terra Chanaan & in terra Ægypti, fuit quadringentorum & triginta annorum.*

Ex

* *Ibid. cap. 7.*

Ex his liquet, quantum * Nicolaus Abramus operam hic luserit, dum ex illa unius Romani codicis ab aliis discrepantia *conjecturam propemodum certam duci posse* existimat, non modo αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν (quod solum, properantis librarii vitio, à Romano exemplari aberat) sed etiam, καὶ ἐν γῇ Χαναὰν *aliud esse nihil quam glossema, quod initio margini adscriptum, lapsu temporis in contextum irrepserit; aut certe plagulam quandam ex translationibus assutam.* quod posterius, non minus inani opera, ex Hieronymi in librum Paralypomenon præfatione adstruere ille nititur: in qua, *Origenes* dicitur *in editione LXX. interpretum Theodotionis editionem miscuisse, asteriscis videlicet designans quæ minus fuerant, virgulis quæ ex superfluo viderentur apposita*; indeque, *in Ecclesiis legi quod LXX. nescierunt.* quum ea, quæ ex Theodotione sub asteriscis ab Origine fuerunt addita, in Hebræo textu reperta fuisse constet: ideoque ad illa, καὶ ἐν γῇ Χαναὰν, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, ut in LXX. non in Hebræo extantia, obelum sive virgulam ab eo fuisse appositam, dubitare non liceat. Neque quicquam nos lædit, quod ab eodem Abramo adjicitur; *illos ipsos, qui LXX. seniorum authoritatem plenis buccis hic opponunt. antequam ad duodecimum Exodi caput pervenirent, jam vicies & Græcorum interpretum authoritate discessisse.* Non enim si Græci interpretes, (quicunque illi fuerint,) quum textui originali aperte contradicunt, defendendi sunt; idcirco in Exodi. XII. audiendi non sunt, ubi eandem fere Mosis sententiam paraphrasi suâ exhibent, quam cæteri Hebræi (qui eorum interpretationem à textu originali dissidentem nihili faciunt) sunt amplexi.

Sextum argumentum ab insigni illo testimonio B. Pauli, Galat. III. 17. est desumptum Τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς Χριστὸν, ὁ μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ τριάκοντα γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. *Hoc autem dico Pactionem à Deo prius sancitam.* respicientem in *Christum, quæ post quadringentos & triginta annos extitit, irritam non facit, ut evanidam reddat illam promissionem.* ubi à promissione facta Abrahamo, de *benedicendis* in ipso omnibus tribubus terræ, [Gen. XII. 3. cum Galat. III. 8. 14.] usque ad legem, datam post egressionem Israelitarum ex Ægyp-

to

to mense tertio, [Exod. XIX.1,16.] annos.430. Apostolus dinumerat. Unde ad anni Abrahami LXXVI. exordium, annotat Eusebius in Chronico. *Primus annus repromissionis Dei ad Abraham: à quo, usque ad Moysen, & egressum gentis Hebraeorum ex Ægypto, supputantur anni* CCCCXXX. *quorum meminit Paulus.* Et cum eo Augustinus lib.19.de Civit.Dei. c.24. *Computantur ab anno septuagesimo & quinto Abrahae quando ad eum facta est prima promissio, usque ad exitum Israel ex Ægypto,* 430. *anni; quorum Apostolus meminit, & quaest.*47.in Exod. *Ex illa vocatione qua vocatus est Abrahā & credidit Deo, post* 430. *an. factā legem dicit Apostolus; non ex eo tempore, quo Jacob intravit in Ægyptum.*

Atqui, si Genebr. hic audire volumus, nos in Pauli verbis illud [post] *non refertur ad promissionem Abrahae, sed ad legem quae data est post.* 430. *annos quam Hebraei venerant in Ægyptum, quasi dicat Paulus: Lex quae post.* 430. *annos facta legitur, Exodi capite.* 12. *Testamentum Dei, prius Abrahae factum, non potest irritum facere.* Cui bene respondet, *Pererius, robur argumentationis Paulinae pendere à tempore promissionis Abrahae, non autem à tempore habitationis Hebraeorum in Ægypto, cujus nempe nec ullam ibi significationem facit Paulus; nec eā juvat consilium & propositum Pauli. Sic enim illum argumentari. *Deus Abrahae promisit fore, ut in semine ejus, hoc est, in Christo benedicerentur omnes gentes; quae promissio facta est.* 430. *annis priusquam daretur lex: nec lex tanto post data infirmare atque irritam facere potuit promissionem illam Dei. Ergo benedictio, & salus omnium gentium, non à lege sed à Christo speranda & petenda est.* Vide & Torniellum, ad an Mundi. 2329. num. 15.

* *Perer. ut supr.num.*114.

At nihil prohibere hic objectat. * Nicolaus Abramus, *ut Paulum dicamus Argumentari ad hominem, ut loquuntur, & scribentem ad Galatas, non ex sua, sed ex eorum sententia, & ex LXX. Seniorum codicibus, prout usu publico viritim terebantur, hunc annorum numerum protulisse.* Sed si revera credidit Nicol. glossema illud, de quo dixerat, Apostolorum tempore in editione 70. Sen. fuisse receptum: qua rationis specie suspicari potuit, ex Theodotionis interpretatione illud ab Origine ipsorum editioni fuisse assumtum, quum eorum utrumq; post Apostolorū tempora vixisse nemo nesciat. Et si Paulus credidisset cum Nicolao, inter Promissionem & legem. 645. annorum spatium intercessisse; nulla secundum hominem argumentandi ratio requirebat, ut minorem

* *Abram. ut supr.cap.* 15.

ille numerum exprimeret: quum vi argumenti ipsius nihil decederet, si *multis annis* ante legem promulgatam, Abrahamo promissionem fuisse factam, indefinite pronunciasset.

Itaque huic refugio non satis confisus Jesuita, ad alterum hoc recurrendum sibi putavit * *Non ait Apostolus annis. 430. post promissiones dictas Abrahamo, latam esse legem, sed post testamentum confirmatum à Deo. Confirmari porro dicitur non cum primis veluti lineis informatur, promittitur, aut etiam primo conditur; sed cum informatum & conditum antea fuerat, iterata testatoris voluntate renovatur.* Postremam vero testamenti confirmationem, quæ, priusquam Deus Mosi loqueretur, narratur facta Patriarchis, eam promissionem fuisse affirmat, quæ Jacobo in Ægyptum profecturo, Gen. XLVI. 4. hisce verbis facta fuisse legitur. *Ego descendam tecum, & inde adducam te huc revertentem.* Quum, simul cum illa quæ immediate præcesserat, *In gentem magnam ponam te.* Ibi Regnerus Barelius, vel quicunque fuit author Problematum Harmoniæ Chronologicæ in Genesim, Dissertatione 4. *num.* 21. & 25. affirmat esse *omnium Promissionum tribus Patriarchis factarum complementum: & quicquid priores omnes sigillatim, id hanc simul uno complexu conjunctim comprehendisse.* Cui aliud nihil opponere hic fuerit opus, quam quod ab ipso Nicolao Abramo postea habetur objectum * Loquitur enim Apostolus (ut ille bene observat) non de qualibet promissione, sed de promissione quæ in omnes gentes redundarit: *ut in Gentibus benedictio Abrahæ fieret in Christo Jesu; ut pollicitationem Spiritus accipiamus per fidem.* [Gal. III. 14.] quum in pollicitationibus Jacobo in Ægyptum cum tota familia migranti factis, ne verbum quidem appareat, quod secundum litteram videri possit ad vocationem & benedictionem omnium gentium pertinere.

Recte igitur omnino statuit Dionysius Petavius; * *Paulum manifeste de primâ illâ ἐπαγγελίᾳ loqui, quæ anno Abraami LXXV. facta est: quæ & apud Patres, & Chronologos celeberrima est; uti ex Eusebii Chronico liquet, qui ab eâ sæpius titulum ducit annorum.* Cujus sententia ita hic oppugnat * Nicolaus noster, ut falsa nixus hypothesi, in ipsum Apostolum cudat hanc fabam. quem, argumenti sui vim, in longinquitate temporis inter confirmatum à Deo testamentum legemque, latam intercepti ponentem,

* *Ibid. c.* 16.

* *Ibid. c.* 25.

* *Petav. de doctrin. temp. lib.* 9. *cap.* 24.

* *Abram. ut supr. cap.* 15.

nentem, *loqui debuisse ait, non de prima illa promissione, sed de postrema & novissima, conditione sive confirmatione testamenti. Alioquin*, (inquit) *parum solide & sophistice procederet, pessime ratiocinaretur, & ne secundum hominem quidem, id est humano more loqueretur. Testamentum enim ab ea testatoria voluntate vim habet, quæ postrema innotuit, unde & suprema voluntas dicitur: & quidem inter homines, ut notat Apostolus, ad Hebr.* IX. 16. *testamentum in mortuis confirmatum est. alioquin non valet dum vivit qui testatus est.* Quasi vero διαθήκης vocabulum, quod à vulgato Latino interprete *Testamentum* reddi solet, supremam testatoris voluntatem semper denotaret; & non frequentiori usu ברית Hebraico responderet, quod LXX.(quorum loquendi genere uti solent Apostoli) διαθήκην, Aquila vero & Symmachus συνθήκην, id est, *pactum* interpretati sunt. Et in loco quidem ad Hæbræos, ubi de Christo, sua morte novum fœdus nobis sanciente, agitur, restrictior illa vocis significatio locum habet: sed Generalior illa altera in præsenti ad Galatas loco, ubi de Dei Patris promissione agitur, in quo primæ & supremæ voluntatis nullum admitti potest discrimen. Per διαθήκην igitur προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ, nihil aliud intellexit Apostolus, quam pactum illud gratuitum quod cum Abrahamo Deus primum iniit, atque incundo sancivit, ratumque & authenticum effecit; subsequentibus ejusdem repetitionibus nihil amplioris authoritatis primævæ promissioni adjicientibus.

Sed objicit rursum Nicolaus, Apostolum *aperte testamenti confirmationem ab illa prima promissione discriminare: Nam si idem est confirmatum testamentum quod promissio, ridicula erit,* (inquit ille) *inepta, & putide redundans oratio. Quis enim nisi plane balbutiens ita loqueretur? Lex non irritum facit testamentum confirmatum à Deo, ad irritandum testamentum à Deo confirmatum; vel, Lex non evacuat promissionem, ad evacuandam promissionem.* Et istas sane Nicolai locutiones, eadem iisdem verbis plusquam putide iterantes, plane nugatorias esse facile concedimus: cum in eo quo utitur Apostolus loquendi modo, posterius membrum prioris explicationem contineat; & simplicem Dei promissionem, pro pactione satis in se Authentica habendam esse, nos edoceat.

Loco Exodi, cujus genuinam explicationem hactenus tutati sumus, affinis est prædictio illa Abrahamo à Deo facta, *Gen* XV. 13. *Act.* VII. 6. *Scito prænoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terrâ non suâ, & subjicient eos servituti & affligent eos quadringentis annis.* Ubi per *terram non suam* Genebrardus *Ægyptum* intelligit, in qua Abrahami posteros peregrinatos fuisse per annos. 430. existimat; rotunda. 400. annorum summa, (fractis numeris prætermissis,) hic expressos. Sensit idem & Stapletonus: de quo, in commentariis ad dictum Actorum locum, Johannes Lorinus. *Gravius hallucinatur quam cæteri Stapletonus, in Antidotis ad hunc locum Actuum, volens totos quadringentos annos consumptos esse in Ægyptiacâ habitatione, atque etiam afflictione. Non fuit opus valentibus antidoto, aut si quo modo hac in re male Hæretici valerent, non laborarent morbo hæresis: cum citra Fidei periculum hujusmodi res varie à Catholicis discutiantur.* * Alphonsus Cumiranus (ab eodem Lorino ibidem productus) adhuc ineptius, annos quidem. 430. à promissione Abrahamo facta accepit, 400. vero ab ingressu Jacobi in Ægyptum; quem tamen. 115. annis ipsa morte Abrahami posteriorem fuisse constat. Author Problematum Harmoniæ Chronologicæ, in Dissertatione illa 4. num. 3. Israelitarum cõmorationi in terrâ Ægypti annos. 430. cum Genebrardo & Stapletono tribuens, 400. durissimæ servitutis & afflictionis eorum annos à morte Levi, (Ex. VI. 16.) inchoat, & ad tempus quo deletis septem Gentibus plenarie terram Chananis hæreditate illi possiderunt, extendit.

* *Cumiran. tom. 1. conciliat. 22.*

Sed longe major & sanior Chronologorum pars, per *terram non suam* tum Chananæam tum Ægyptum hic designari asserit: & 400. hosce annos à primis Isaaci annis incipit, in quo benedictum Abrahami *semen* vocari cœptum est. (Genes. XXI. 12. Rom. IX. 7. Hebr. XI. 20.) ita ut intra illud spatium totius etiam peregrinationis, non servitutis tantum & afflictionis (quæ in extremis illius annis contigit) tempus complectatur. In his enim verbis, ut tum ab aliis, tum à Pererio est observatum, tria "* continentur, quorum unum est, *peregrinatio* seminis Abrahæ "in terra non sua, alterum *servitus*, tertium *afflictio*. Tempus "itaque illorum. 400. annorum non competit in quodlibet "illorum trium disjunctè ac separatim, sed in tria illa con-"junctè; quod illa tria eventura essent & complenda intra "spatium. 400. annorum. Ergo sensus illorum verborum

* *Perer. in Exod. cap. 1. disput. 6. num. 29.*

Domini

" Domini ad Abraham, hic est, Semen tuum, priusquam veniat
"ad possidendum terram Chanaan, tibi & illi promissam,
" transiget. 400. annos: in quo temporis spacio, & peregrina-
"bitur in terra aliena: & aliquandiu etiam durâ servitute affligetur.

Quod vero hic Abrami semen peregrinaturum fuisse dicitur בארץ לא להם *in terrâ non sibi*, vel *suâ*, (ut in editione vulgatâ Latina rectissime est expressum) id de *terra non ipsis debita, non promissa, non destinata*, accipi dum vult Nicolaus Abramus; ne *Chananæa* sub ea comprehendi posse putetur, quum simplicissimo ac maxime germano sensu in vulgatâ Græca Mosis versione, *in terrâ non propria*; ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ, in novo Test. *Act.* VII. 6. ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ *in terra aliena*, illud habeatur expositum. Ubi in primis observandum recte notavit Eustathius, ὅτι οὐκ εἶπεν ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλ' ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ, *quod non dixerit in Ægypto, sed in terra aliena peregrinum erit semen Abrahæ.* Ἀλλοτρία δὲ ὑπῆρχε καὶ ἡ Χαναναία γῆ, ἐν ᾗ παρῴκησεν ὁ Ἰσαὰκ σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ. *Aliena autem fuit terra Chanaan; quam incolebat Isaac semen Abrahæ.* *ut supr. cap. 12* *V. Oecumen. in Act. 7. 6. & Caten. Græc. in Gen. 15.*

At Nicolaus contra hic objicit: *cum Deus posteris Abrahami terram Chanaan promisisset, jamque illi, si nondum jus in re, ut loquuntur, saltem jus ad rem suo tempore possidendam haberent; terram Chanaan magis eorum dici potuisse, quam non eorum.* verbisque illis Dei ad Jacobum, *Genes.* XXXI. 3. *Revertere in terram patrum tuorum*, rem totam confectam putat: conclusione hac inde deducta chronologis insultans. *Igitur Dei, Judicio terra Chanaan Abrahæ & seminis ejus fuit; Chronologorum interpretatione non fuit.* Verum mentem suam satis explicavit idem ipse Deus quum patribus illis daturum se dixit *terram Chanaanis, terram peregrinationū ipsorum, in quâ peregrinabantur* [Exod. VI. 4.] Quomodo & Isaac filio Jacobo optavit, *ut hæreditario jure possideret terram peregrinationum suarum quam Deus dedit Abrahamo.* Genes. XXVIII. 4.] Similiterque de Jacobo & Esavo legimus, quum utrumque ob armentorum multitudinem *terra peregrinationum ipsorum*, capere non posset, Esavum quidem (sive Edomum) cum totâ suâ familia in monte Seir habitavisse, quæ regio deinceps *terra possessionis* Edomæorum fuerit habita; Jacobum vero habitavisse *in terra peregrinationis patris sui, in terra Chanaan.* [Gen. XXXVI. 7. 8. 43. & XXXVII. 1.]

 quæ

quæ in Chananæorum respectu possessionis & κτήσεως, ita & Jacobi [Gen. XXX. 25.] & reliquorum *Hebræorum* terra fuit, [Gen. XL. 15.] respectu incolatus & παροικήσεως. Quamobrem & Apostolus in Hebr. XI. 8. scribens Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τὸν τόπον ὃν ἤμελλε λαβεῖν εἰς κληρονομίαν. *Per fidem vocatus Abraham auscultavit, ut exiret ad locum illum quem accepturus erat in hæreditatem*: cum illo tamen *jure ad rem suo tempore possidendam*, consistere potuisse præsentem *peregrinationem in terra aliena*, statim ostendit; in versu proxime sequente de eodem subjiciens. πίστει παρῴκησεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν συγκληρονόμων ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς. *Per fidem peregrinatus est in terra promissionis ut aliena, in tabernaculis habitans cum Isaac & Jacob coheredibus ejusdem promissionis*. Ut dubitare nemini jam liceat, Isaac, & ejus posteris in Chananæâ commorantibus, divini illa verba oraculi Abrahamo facti, convenire posse: ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. *quod semen illius peregrinum futurum esset in terra aliena.*

Sed & hoc præterea à Nicholao objicitur. *De illa terra loquitur duntaxat Deus, de qua post servitutem egressi sunt cum magna substantia*. Nos vero ut ex Ægypto, non è Chananæa, ita eos fuisse egressos, facile concedimus: ita quod pro confesso hic ab eo sumitur, de illa terra *duntaxat* loqui Deum, unde illi ita sunt egressi, plane pernegamus. Quod in Cananæam deinde illi tendebant, ex illis oraculi verbis probat. *Generatione autem quarta revertentur* HUC: concluditque, *ut egressum ab ingressu, profectionem a reditu, sic Ægyptum (non eorum terram) à Chananea (eorum terra) distingui.* Atqui status *peregrinationis* seminis Abrahæ hic prædictus, à statu *servitutis & afflictionis* distinguendus primum fuerat, & prior ad Chananæam æque ac Ægyptum, posterior ad solam Ægypti terram referendus. Licet enim in posteriore hoc statu, *egressum ab ingressu, profectionem à reditu, Ægyptum à Chananeâ*, distinguendam esse libenter agnoscamus: nihil tamen id obstat quo minus in priore, seminis *peregrinationi in terrâ non suâ* Chananæam & Ægyptum conjunctim assignare valeamus.

Ad

Ad Achjoris denique Ammonitæ verba, de Hebræis in Ægypto per annos. 400. tantopere multiplicatis, quæ ex libri Judithæ cap. V. 9. tam multis ab * eo urgentur, breviter reſpondemus: in Græco non haberi, & à Chaldaico editore, ex loco Geneſ. XV. minus attentè conſiderato, fuiſſe adjecta; eodem modo quo à Joſepho, libro 2. Antiquit. cap. 5. iidem. 400. annorum ſpatio vexati fuiſſe dicuntur, quos tamen in proxime inſequente capitulo. 215. tantum annorum moram ibi feciſſe, idem ipſe comperit. Vide apud Torniellum plura, ad annum Mundi. 2329. num. 17. * *Ibid. c.* 20.

Et hactenus quidem Nicolaus pro Genebrado ſuo ſtrenuè depugnavit: ſed tandem illum * deſerens, ad Thaddæi Duni caſtra tranſit, qui. 400. annorum initium non a diſceſſu Jacobi, ſed à venditione & abductione Joſephi in Ægyptum, deducit: quo tempore promiſſionem illam Geneſ: XXXV. 11, 12 uterque, Jacobo factam fuiſſe affirmat; & conſummatam fuiſſe promiſſionis confirmationem, à Paulo commemoratam exiſtimat. *Ego ſum Deus omnipotens: Creſce & multiplicare? Gens & cœtus gentium erit ex te: & reges è lumbis tuis egredientur. Et terram quam dedi Abrahamo & Iſaaco, tibi dabo eam: & ſemini tuo poſt te dabo terram hanc.* Verum hanc promiſſionem ante nativitatem Benjaminis dictam fuiſſe conſtat: quam ipſam aliquot annis venditione Joſephi fuiſſe priorem, in capite. X. poſtea videbimus. Et ſi eo quo illi volunt tempore dicta ei fuiſſet; ad locum tamen Apoſtoli nihil omnino facerent; quæ de promiſſione, non Jacobo ſed *Abrahamo* editâ, locutum fuiſſe conſtat. Tichonius Donatiſta, in Regula. 5. annorum illorum. 430. exordium à *regno* (ut ille appellat) ſive proregia dignitate Joſephi arceſſit: cujus annis. 80. exactis, ſervitutem & afflictionem Iſraelitarum cœpiſſe putat, & per. 350. anos duraviſſe; quos Deus [Gen. XV. 13.] ſynecdochicè. 400. dixerit. Sed quia tam hæc quam Thaddæi Duni opinio, iiſdem quibus illa Genebrardi refellitur argumentis; ulteriore utriuſque examine Lectorem fatigare noluimus.

* *Ibid. c.* 24. *& 3. ſequent.*
* *Deinde Peregrinat. filior. Iſr. in Ægypto, grad.* 21.

CAP.

CAP. IX.

De duplice Abrahami vocatione, ex Ure Chaldæorum & Charane, & temporis spatio inter utramque interposito. A posteriore incipiendos esse annos. 430. *peregrinationis Hebræorum, quum,* 75. *fuisset ille annorum ; non quum aut.* 70. *aut etiam.* 76. 85.99.*vel.* 100.

NON ab Israelis & totius familiæ suæ discentione in Ægyptum, multoque minus à Josephi vel venditione vel sublimatione, sed à patris Abrahami & suorum peregrinatione in terra Chanaanitide, 430. Israeliticæ peregrinationis annos fuisse deducendos, in præcedente capite est ostensum. Cum iis nobis nunc agendum est, qui sub Abrahamo quidem epocham hanc constituendam esse agnoscunt; sed vel ante ejus è Charane in Chanaan profectione, vel post eam alio quàm à nobis constitutum est tempore, figendam eam esse statuerunt.

Priorem sententiam amplexus est quintus Julius Hilarion : in libello de Mundi duratione, ita hac de re scribens. *Abraham annorum* LXX. *de terra sua profectus est in Carram. A peregrinatione Abrahæ usque ad profectionem Israel ex Ægypto ad eremum, anni sunt* CCCCXXX. quos & in ipsa Ægypto annos. CCX. egisse, postea adjicit. Eadem est & Hebræorum sententia, in Seder Olam Rabba. cap.1. &.3. Mechilta Rabbah, *El Pharao*, Schemoth Rabbah, & Tanchuma, Schemoth, Chaldaicâ paraphrasi Jonathanis in Exod. XII. 40. (quemadmodum à R. Azariâ in *Meor enajim* habetur annotatum:) ut & in Cabbala historica R. Abrahæ, & vulgari Judæorum Computo. Eandamque ex recentioribus secuti simul, Cajetanus, Naclantus, Genebrardus, Arias Montanus, Bonfrerius, Bibliander, Beza, Tremellius, Vignerius, Temporarius, Cappellus, Lydiatus, Lansbergius, Pawellus & alii. In ea vero asserenda præcipuam posuerunt operam, Thomas Pius in *Clepsydrâ* suâ Anglicè conscriptâ, & Henricus Harvillæus sub finem sect. 43. tertiæ temporis Periodi: quorum prior, probationes à se productas, & *matutino Solis jubare clariores, & quam ut ab hominum vel authoritate vel argu-*

mentis

mentis infringi poſſint validiores eſſe opinatur: poſterior, multo modeſtius, *cæteris ſententiis probabiliorem* hanc eſſe concludit.

Ad iſta deſcernenda, primo, cum * Chryſoſtomo, * Abulenſi & aliis, notandum eſt, Abrahami in Scripturâ vocationem haberi geminam: unam Ure Chaldæorum, patre adhuc vivente; [Geneſ. XV. 7. Joſu. XXIV. 2. 3. Nehem. IX. 7. Act. VII. 2, 3, 4.] alteram Charane, poſt Tharæ ſpatris exceſſum, factam. [Gen. XII. 1, 4. Act. VII. 4.] Priori vocationi obtemperaviſſe Abrahamum, illis verbis Act. VII. 4. docet protomartyr Stephanus: *Tunc egreſſus ille eſt ex terrâ Chaldæorum.* Poſteriori, Geneſ. XII. 4. Moſes. *Egreſſus eſt itaque Abram ſicut præceperat illi Dominus, & fuit cum eo Lot: & ſeptuaginta quinque annorum erat Abram quum egrederetur Charane.* Conrado enim Pawello neminem hic aſſenſurum exiſtimo: qui in. 4°. ſuo Scopulo, (in quem, cum aliis nautis Tremellium etiam & Junium impegiſſe ſcribit: quos cum ipſo tamen conſtat, primam evangelii promiſſionem Abrahamo factam, non. 75. ſed 70. ejus ætatis anno attribuiſſe.) duo hujus verſiculi membra ita à ſe invicem divellit, ut prius ad primam Abrahami ex Ure Chaldæorum, poſterius ad ſecundam ejuſdem ex Charane profectionem referat; quam diverſam profectionem à priore eſſe, particulâ adverſativa *Autem* (quæ in textu tamen originali complativam. *Et* ſibi habet reſpondentem) deſignare autumat. In priore vocatione Thara, qui à Chaldæis ſeductus idolorum cultui ſeſe mancipaverat, [Joſu. *XXIV.* 2.] intellectâ (ex filio) Dei voluntate, * ab idololatria reſipiſcens, itineris ducem ſeſe præbuit: aſſumptoque ſecum filio Abrahamo, Loto, & nuru Sarâ, Ure Chaldæorum cum iis egreſſus eſt, ad proficiſcendum in terram Chanaanis. [Gen. XI. 31.] nam, *quia ipſe erat pater familias, ideo migrationis negotium illi adſcribitur, non filio familias:* ut rectè in Elencho Pareano ſcripſit Scaliger. In poſteriore vero, patrefamilias Charane jam mortuo, ipſe Abrahamus Saram & Lotum aſſumpſiſſe, & cum iis rectâ in terram Chanaanis abiiſſe, dicitur. [Gen. *XXII.* 5.]

* *Chryſoſt. in Geneſ. homil.* 36.
* *Toſtat. in Geneſ.* 12. *quæſt.* 1. 12. & 18.
* V. *Torniell. anno Mundi.* 2113. *num.* 2.

Obſervandum ſecundo eſt: in utraque vocatione, indefinite à Deo iter ſuſcipiendum præcipi; ad terram quam ipſe eſſet oſtenſurus: Act. VII. 3. & Gen. XII. 1.] & tamen tam in prio-

ris excutione à Tharâ, (*Gen.XI.* 31.) tum in posterioris Abrahamo (Gen. *XII.* 5.) in *Chananæam* profectionem memorari institutam. quod varii interpretes variè cum verbis illis Apostoli conciliare nituntur, Hebr. *XI.* 8. *Per fidem vocatus Abraham auscultavit ut abiret in locum quem accepturus erat in hæreditatem & exivit, nesciens quo esset venturus.* Nam ut prætercam quæ hac de re habet Laurentius Codomannus, in Chronologiæ suæ. lib. 1. cap. 3. * Nicholaus Abramus in verbis illis Genes. *XI.* 31. *Tulit itaque Thara filium suum, & Lot filium Haran filium filii sui, & Sarai nurum suam; & eduxit eos de Ur Chaldæorum*, ut irent in *terram Chanaan: veneruntque usque Charan, & habitaverunt ibi.* Particulam [*ut*] non causam & intentionem sed duntaxat eventum rei denotare affirmat, perinde atque si diceret; *Eduxit eos de Ur Chaldæorum*, quo factum est *ut in terram Chanaan pervenirent.* In Charane vero Abrahamum, qui jam ante (quamvis nesciens quo iret, sed Deo simpliciter obtemperans) à Chaldæâ discesserat, iterato divinæ vocis oraculo, monstrataque sibi terra Chanaan, in eam profectum fuisse dicit, divinis sibi promissionibus destinatam. Ita ille: non observans, in secundâ quoque illâ vocatione indefinite dixisse Deum, *Veni in terram quam monstrabo tibi*; (*Gen.* XII. 1.) neque uspiam significavisse Mosem, magis in Charane monstratam Abrahamo fuisse terram *Chanaan*, quam in Ure Chaldæorum. Ideoque, quum de Abrahamo Charane exeunte dicitur, Gen *XII.* 5. (*Tulitque Sarai uxorem suam, & Lot filium fratris sui, universamque substantiam quam possederant, & animas quas fecerant in Charan: & egressi sunt, ut irent in terram Chanan*) in hoc quoque loco, particula [*ut*] non intentionẽ, sed rei eventum denotatum dicere potuisset: & eo quidem in hoc, quam in altero illo rectius, quod in hoc intentioni eventus plane responderit, in illo non item; quũ ductor itineris Thara, Charane mortuus, in Chananæam nunquam pervenerit. Itaque multo rectior est illa * Tornielli explicatio, ad utramque vocationem se extendens; *bene fieri potuisse, quod Abram quando exivit, sciret Deum velle ut ipse iret in terram Chanaan; sed nesciret num vellet ipsum ibi requiescere, an etiam ultra ad remotiorẽ aliquam regionem progredi at propterea venisse illum in Charan, non animo ibidem sistendi, sed transeundi*

versus

* *Abram. in Pharo veter.* [*Testam. lib.* 7. *cap.* 21.

* *Torniell. Anno Mundi.* 2113. *Num.* 3.

versus terram Chanaan, certo credentem, quod ibi dominus monstraturus esset terram, ad quam pergere, & in qua morari deberet: quemadmodum mox revera factum fuit; quum enim Sichemum in terra Chananæa venisset, audivit à domino: Semini tuo dabo terram hanc, Gen. XII. 7.

Tertio deinde loco est observandum; in posteriore ista migratione speciatim Mosem significavisse, fuisse *Abrahamum LXXV. annorum quum proficisceretur Charane*: [Gen. *XII*. 4.] addidisse postea, traditam fuisse Abrahamo Hagaram ancillam, exactis *decem annis ex quo habitabat in terra Chanaanis. (Gen. XVI.3.)* Quod non ob alium finem ab eo factum credere par est, quam ut à migratione Abrahami in Chananæam, initium. 430. annorum peregrinationis Israelitarum, qui habitaverunt in Ægypto, arcessendum indicaret: quam & Græci idcirco (loci illius Exod. *XII*.40) paraphrastæ, ἐν γῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν γῇ Χαναάν, *in terra Ægypti, & in terra Chanaan*, peractam fuisse memorant: quum migrationi ex Ure Chaldæorum nulla temporis nota habeatur apposita. *De ætate* enim *Abrahæ tempore illius vocationis*, (inquit Abulensis) *nihil ponit sacra Scriptura, neque ex aliquo loco determinate colligere possumus.*

Considerandum quoque *quarto* & illud est; quum eo animo Urem Chaldæorum reliquerit Thara, ut in terram Chananæam progrederetur, (*Gen.XI*.31.) & Charane subsistens morte sublatus fuerit, postquam Abrahamus iterum à Deo monitus rectâ inde in Chananæan perrexerit: an non ipsa hujus historiæ series postulet, ut statuamus senem.205, ætatis annum jam agentem, morbo detentum in Charane moram fecisse, indeque vita illius ibidem finita, filium Abrahamum iter in Chananæam cæptum absolvisse; ita ut in unum & eundem annum Abrahami. 75. & gemina ipsius vocatio, & inter utramque interjecta mors patris incideret, atque ab ineunte demum anno illius. 76. tempus peregrinationis ipsius in terra Chanaanis initium ceperit. Quid enim, præter morbum & corporis infirmitatem, Tharam (quem erga Deum pietas, patrium solum & proprios lares relinquere coegerat) ab incepto itinere peragendo detinere poterat? aut quid præter pietatem erga moribundum parentem (qui religionis causâ, peregrinationis hujus & comitem & ducem illi se adjunxerat) Abrahamum, cujus tam prompta

in divinâ vocatione ſequendâ tantopere laudatur obedientia, impedire poterat, quo minùs rectà in Chananæam pergeret? Nam de *Tharâ*, quod vel loci amoenitate captus, (ut Aben Ezra,) vel in veterem Idololatriam relapſus (ut alii ſentiunt) in Charane ille manſerit, neque filium ſequi voluerit, quis perſuaderi ſibi patiatur? Neque omnino ſatisfacit, quod de *Abrahamo* ab Harvillæo hic obtenditur: *ſi prompta illius obedientia non obſtitit, quin patri ſuo & aliis parentibus comes eſſet, nec in Chanaan rectà prorſus iret; ita neque obſtare debuiſſe, quin jam extra Chaldæam egreſſus, cum eodem patre moribundo aliquot annis habitaret.*

Vide *ſupra*, *cap.* 7.

Quaſi eodem hic recideret, patrem habere comitem, vel morbo in itinere implicitum per unam hyemem (quæ ipſa quoque anni tempeſtas grandævo ſeni, etiamſi ſanus fuiſſet, ad iter faciendum per ſe fuiſſet incommoda) non deſerere; & per aliquot annorum ſpacium moram cum eo facere: aut quaſi perinde eſſet, utrum per aliquot menſes, an per integrum quinquennium, Tharam *moribundum* fuiſſe exiſtimaremus.

Sed monet ille hic *advertendum primo, præceptum Dei fuiſſe magis de exeundo ex Chaldæa, quam de rectà eundo in aliquam promiſſam terram:* atque ad id probandum, Pauli illum, locum producit, Hebr. XI. 8. *Fide qui vocatur Abraham obedivit in locum exire, quem accepturus erat in hæreditatem; & exiit neſciens quo iret.* Deinde & illud *advertendum* eſſe ait; *ex Judith.V. 9. haberi præceptum æque, ut habitaret in Charan, ac ut exiret de Chaldæa.* Reſp. ad 1. Præceptum Dei non magis fuit de exeundo ex Ure Chaldæorum, quam de eundo *in terram quam ipſe eis eſſet monſtraturus* (*Act.* VII. 3.) non illam utique per quam eſſet ille tranſiturus, ſed in quâ ex Dei voluntate eſſet permanſurus, & quam ſuo tempore poſteri ipſius jure hæreditario eſſent poſſeſſuri. Quam *Chananæam* fuiſſe (licet profectionem eo dirigeret, (Gen. XI. 31.) dum eſſet in itinere,) plane neſciyit: quemadmodum in Obſervatione. 2. ex Torniello jam eſt dictum. ad 2. In libro Judithæ recenſentur tantum verba Achjoris ducis Ammonitarum: qui; quid Abrahamo Deus de habitando in Charan præceperit, non magis cognovit, quam ipſe Harvillæus, quem hic potiſſimum verborum Apoſtoli, (*Heb.* XI.8. de Abrahamo, quum *exiret, neſciente quo iret,*) meminiſſe oportebat; eorumque cum Achjoris effatis illis, de migratione

ex

ex Chaldæâ in Charanem, atque inde in Chananæam expreſſe à Deo mandatâ, conciliationem aliquam excogitare. In cujus oratione & illud notari poteſt; Dei *præceptum* de habitatione in Charan, in editione tantum vulgata Latinâ haberi, quam ex Chaldæo convertit Hieronymus; (ubi etiam aliqua poteſt eſſe ſuſpicio, ut poſtea indicabitur, *Charan* pro *Chanaan* eſſe ſuppoſitam) in Græco vero legi, Καὶ ἔφυγον εἰς Μεσοποταμίαν, καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς, *Et fugerunt in Meſopotamiam & habitaverunt*, vel peregrinati ſunt *ibi dies multos.* Quæ ipſa etiam verba à * Petavio, Harvillæo, & Bonfrerio (in Geneſ. XV. 13.) ad diuturniorem Abrahami in Charane moram confirmandam, adducuntur: quam & aliis argumentis illi fruſtra adſtruere nituntur; quorum iſta ſunt præcipua.

* *Petav. doſtrin. Temp. lib. 9. cap. 18.*

I. Stephanus dicit Abrahamum κατοικῆσαι ἐν Χαῤῥὰν, *habitaviſſe in Charran.* (Act. VIII. 4.) *quod vocabulum, haud adeo breve fuiſſe intervallum, arguit:* (inquit Petavius & Harvillæus.) *Sane improbabile eſt, per verbum* habitandi, *non denotari niſi aliquam & modicam partem anni:* probabile *potius denotari plures annos.* Similiter & Bonfrerius, ex Geneſ. cap. XI. verſu penultimo, Abrahamum cum patre aliquot annis manſiſſe colligit; quod dicti illi fuerint *ibi habitâſſe, hoc eſt firmum ibi domicilium collocâſſe. quod de eo dici non poteſt, qui paulo poſt ulterius progreſſus eſt, animumque retinet mox abeundi.* *Reſp.* Ponamus, Tharam & Abrahamum Ure Chaldæorum deceſſiſſe, ſequente hyeme Tharam infirmitate Charane detentum fuiſſe, eoque demum ibidem vitâ functo, ſub initium veris Abrahamum Charanem reliquiſſe: ſatis Abrahamo relinquitur ſpatii, ut in Charane *habitaviſſe* dici poſſit. Qui enim ad ſex tantum menſes domum conduxit, licet minori tempore, *non minus* tamen *habitaviſſe* dicitur, quam qui per ſex annos habitationem in ea continuaverit. cujuſmodi brevior illa fuit Jacobi in Bethele habitatio: [Geneſ. XXV. 1. 16.] (quam ſex menſium fuiſſe ſtatuunt Hebræi in Seder Olam Rabba. c. 2.) & Thamaræ viduæ in *domo patris ſui.* (*Gen.* XXXVIII. 11.) Ipſeque demum in *Numerorum* cap. XIIII. 25. ſcribens Bonfrerius, ultro agnoſcit, *etiam apud latinos eſſe in uſu, ut habitare dicatur quis, qui in aliquo loco eſt, & ad aliquod tempus ibi ſtatuit commorari; multo vero magis vocem Hebræam* ישב *& Chaldæam* יתיב, *quæ*

non tantum significat habitare & commorare, sed etiam sedere: ut brevissimi temporis commoratio, absque animo etiam moræ longioris, sufficiat ut quis dicatur יושב *habitans, vel locum aliquem insidens.*

II. Genes. XII. 5. Abrahamus in digressu cum fortunis omnibus suis, etiam *animas, quas fecerat in Charan*, transtulisse dicatur in Chananæam: quibus verbis mancipia significantur, & pecora vel jumenta, quibus dum Charris habitaret, aucta ipsius bona fuerant. Proinde *ibidem aliquandiu consedisse: Neque potuisse dici, ibi ad pauculos dies, vel etiam menses constitisse*, concludit hinc Bonfrerius. Dicere enim animas illas, vel conceptas fuisse in Ur Chaldæorum, & enatas in Charan, ac tandem translatas in Chanaan; vel conceptas & enatas fuisse in Charan, & deinde translatas in Chanaan, hæcque intra unum eundemque annum, omnino est improbabile: inquit Harvillæus. qui & reliquas illas facultates, אשר רכשו quas Abrahamus & Lotus, aut eorum etiam domestici sibi compararunt, ad opes ab eis in Harane congestas trahit. In his autem congerendis, necesse esse ait consumptos fuisse multos annos. *Resp.* At verò ut de congestis opibus, & animabus vel animalibus domi enatis, ut ista comminisceretur Harvillæus, nihil erat necesse. Abrahamum certè & Lotum ad domesticam Tharæ familiam pertinuisse, ex *Genes.* XI. colligitur. Quâ per mortem patris familiâs solutâ, Abrahamum cum Loto, & reliquâ suâ familiâ in Chananæam perrecturum, priusquam Charane discederet, patrimonium sibi relictum, Et facultates suas veteres, novorum aliquot mancipiorum, & jumentorum, & rerum aliarum ad vitæ usum necessariarum acquisitione, augere eum voluisse, maximè est crdibile. Quæ ut persoluto pretio compararentur omnia, quantulum (quæso) temporis spatium sufficiebat.

III. Abraham vocat Charan terram suam; Gen. XXIV. 4. *Ad terram & cognationem meam proficiscaris, & inde accipias uxorem filio meo Isaac.* Atqui, inquit Harvillæus, *Abraham non vocâsset Charan terram suam, nisi aliquot annis in ea habitasset. quis enim suam vocet terram, per quam solummodo transiit, & in eâ nullam veram habitationem annorum faciat.* Unicum Harvillæi hoc argumentum est; minimè considerantis, illam pro quâ ille contendit

contendit quinque annorum habitationem efficere poſſe, ut Charan terra Abrahæ vocaretur. Multo enim longius ad hoc requirebatur commorationis in eâ tempus: cujuſmodi ſervatoris noſtri erat in Nazarethâ, ut ea patria ipſius haberetur. Unde & Judæi aliam ante hanc in Charanem Abrahami migrationem confinxerunt, ut in Ioſephoth cap. 1. עבורה זרה & principio Cabbalæ hiſtoricæ R. Abrahæ Levitæ, videre licet: à qua rediiſſe eum volunt ætatis anno. 52. exacto, qui juxta ipſorum calculum (ad 70. Tharæ annum nativitatem Abrahami referentium) ſecundum annorum Mundi millenarium complet, & ſpatium quod תהו ſive *Inane* appellant, terminat. Poſt. 18. vero exinde annos Abrahamum iterum in Charanem profectum fuiſſe perhibent (ut Scripturâ Geneſ. XII. 13. narratur) ibique per quinquennium eſſe commoratum. Quorum ſententiam non ſatis aſſecutus Gerardus Mercator, & eum ſecutus Henricus Buntingus, in Chronolologiâ ſuâ, Abrahamum ex Ure Chaldæorum cum patre ſuo Thara egreſſum fuiſſe exiſtimavit, quum annos ætatis. 52. complevisſet: petiiſſe tum eum Charanem (& in ea conſequenter per totos. 22. annos permanſiſſe) exiſtimans, quo tempore à Charane eum receſſiſſe Judæorum ferebat tradito. Sed ut Judaicas omittamus fabulas: terra ad quam Abraham ſervum ſuum proficiſci jubebat, *Meſopotamiâ.* erat (Gen. XXIV. 4. 10.) in quâ & Urem Chaldæorum, & Charanem ſitam fuiſſe ad. XI. caput Geneſeos docet Abarbinel. Quam ſententiam veriſimilem eſſe agnoſcit Manaſſes Ben Iſrael in Conciliatore ſuo, quæſtione. 40. in Geneſin; & eſſe omnino veram, nos mox pluribus comprobabimus. Ad argumenta enim pro principali cauſâ adducta, jam progredimur; quibus D. Pius, & alii evincere conantur, ab anno Abrahami. 70. & vocatione ex Ure Chaldæorum, Peregrinationis ipſius & poſterorum ejus initium eſſe deducendum: quorum

Primum, hoc ipſum eſto. Peregrinatio Abrahami ab eo tempore eſt inchoanda, quo Ille terram & natale ſuum ſolum reliquet. At quam primum ex Ure Chaldæorum exceſſit, non quum ex Charane demum eſt egreſſus, Abrahamus terram & natale ſuum ſolum reliquit. Itaque illud Geneſ. XII. 1. *Exi ex terrâ tuâ, & ex loco nativitatis tuæ*, inquit in Elencho Pareano (pag. 49.) Joſephus Scaliger, (licet & ipſe nobiſcum à 75. Abrahami

Abrahami annos peregrinationis dinumeret) *non potest referri ad Charran. Non enim natus est in Charran, sed in Ur Chaldæorum.* & Thomas Plus similiter. *Abrahamus* (inquit) *jussus est egredi è nativo suo solo, sive terra nativitatis suæ; quæ non fuit Charran, sed Chaldæa: atque ibi Abrahamus incipit Peregrinationem suam; ab ipsa nimirum* terrâ, in quâ natus fuerat. (Gen. XXIV. 7) & Conradus Pawellus, in Scopulo suo. 4. *Hæc descriptio loci, non convenit alteri loco, quam Uri Chaldæorum, certe non Charani, ubi ipse cum patre & familiâ suâ totâ, peregrinus erat.* *Resp.* Aliud est ארץ מילדתך aliud ארצך ומולדתך cum conjunctione interposita. Prius terram *nativitatis* denotare potestis ut in Genes. XI. 28. videre licet: posterius vero *terram & cognationem* semper significat. Unde & in hoc ipso loco, *Gen.* XII. 1. editionem vulgatam Græcam reddidisse videmus, *ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου*, & Latinam, *Egredere de terra tuâ, & de cognatione tuâ.* Quod quidem *Charani* convenire, quis melius nos docuerit quàm ipse Abrahamus; servum eo suum cum hoc mandato ablegans? Gen. XXIV. 4. אל־ארצי ואל־מולדתי תלך *Ad terram & ad cognationem meam proficiscaris.* Nam & Nachor senior ipsius frater cum familiâ ibidem manserat, & Charan æque ac Ur in eadem Mesopotamiæ regione est positum; ut ex Abarbiniele, (omnium inter Judæos acutissimo Scripturarum interprete,) jam est dicta.

Et *Charanem* quidem (quæ Carræ illæ sunt clade Crassi nobilitatæ) in Mesopotamiâ fuisse sitam, nullus dubitat. Eam
** Gen. 24. 10.* Scripturâ in* *Aram naharajim*, id est, *Syriâ duorum fluviorum* col-
** Gen. 25. 19. cum 27. 43.* locat; & in * *Padan Aram*, quæ in vulgatâ editione Græca &
& 28. 5, 6, 7. Latinâ *Mesopotamia*, & *Mesopotamia Syriæ* (licet illud *Syriæ* in Græcâ sub asterisco fuisse additum, in lib. locutionum in Genesin Augustinus monuerit) est reddita; atque à Tremellio & Junio ea pars Mesopotamiæ fuisse existimatur, quam Ptolemæus vocat Ancobaritida, & Chaborras fluvius in Euphratem labens dissecat. Tota igitur quæstio de *Ure Chaldæorum mentio quam Ur castellum*, vocat Ammianus Marcellinus, libro. 25. *Uram Chaldæorum* Josephus lib. 1. Antiq. cap. 7. (qui & Haranis fratris Abrahami sepulchrum ad sua usque tempora ibi ostendum memorat) LXX. Interp. *χώραν τῶν χαλδαίων regionem Chaldæorum*

Eupolemus

Eupolemus in libro de Judæis, *Uriam* & *Chamarinam*: Abrahamum enim natum fuisse dicit, ἐν πόλει τῆς Βαβυλωνίας Καμαρίνῃ, ἣν τινας λέγειν πόλιν Οὐρίην εἶναι ἢ μεθερμηνευομένην Χαλδαίων πόλιν, *in urbe Babyloniæ Camarinâ; (quam nonnulli Urbem Uriam dixerint) quod interpretatum Chaldæorum Urbem significet*: ut ex eo refert Alexander Polyhistor, apud Eusebium, libro. 9. de Præparatione Euangelicâ. cap. 17. ad quem locum Græco-latini Eusebii editor Franciscus Vigerus (ex Josepho Scaligero, in notis ad fragmenta Veterum operi suo de Emendatione temporum adjecta) *Chaldæorum urbem* nominis *Camarinæ* hic potius, quam *Uriæ* vel *Uræ* continere explicationẽ: asserit ut per *Chaldæos*, Eupolemus *non tam populum, quàm sacerdotes seu philosophos intelligat, quos Hebræi* כמרים *Chaldæi* כומריא *vocabant; quibus hæc urbs propriè attributa sit, ideoque Camarinæ dicta.* Cemarim enim vocabulum *Atratos* significans, idololatricos Sacerdotes pullis vestibus incedentes denotat. [4. Reg. 23.5. Hos. 10.5. Zeph. 1.4. & *Chal. Paraph.* Gen. 47.22.]

Sacerdotes autem apud Chaldæos, uti apud Ægyptios, Astrologiæ divinatrici præcipuè vacabant: quam Chaldaicam Astrologorum nationem, in Babyloniâ ad Mesopotamiam pertinente, fuisse collocatam, in notis ad Act. VII. indicavit doctissimus Camerarius. Eam vero hoc tempore negant Hebræi à *Casdim* sive *Chaldæis* fuisse habitatam: quippe quos, non ab Arphaxad Semi filio, cum Josepho, (quod minus esse verisimile, docet * Salianus) sed à *Cesed* Nachoris (fratris Abrahami) filio, (Gen. XXII. 22.) originem duxisse existimant; ut ex Hieronymi traditionibus Hebraicis in Genesin, & R. Saadiâ Gaone in cap. 2. Danielis intelligimus. Unde Aben Ezra in Gen. XI. 28. *Ur Casdim*, sive *Urem Chaldæorum* per anticipationem à Mose dictã fuisse putavit; quod ipsius tempore ita vocaretur. Verum quum ipsum quoq; Deum ad Abrahamũ dixisse Moses referat; Ego sum *Dominus, qui eduxi te & Ure Chaldæorũ*: (Gen. XV. 7.) dicendum potius fuisset, vocabulum *Casdim*, non gentis hic esse proprium, sed appellativum hariolos & magos denotans quos à דים denominatos Hebræi volunt, quod *dæmonum* opera, divinationes suas & præstigias illi perficiant. Nam & in ipsa Chaldæâ, *Casdim* hoc nomine notos eos fuisse, in Annalibus nostris (ad ann. M. 2083.) ex Daniele ostendimus: & apud exteros, *Chald*: nomen obtinuisse est notissimũ. De quo videndus Drusius, in notis ad illud Sev. Sulpicii,

* *Salian. An. Mundi.* 1931. *num.* 89.

in

in libro. 1. Historiæ sacræ, de Pharaone; *Facientibus similia Chaldæis, magicas esse artes, quæcunque per Moysen fierent, potius quam Dei virtutem, pronuntiabat; donec superductis cinifibibus terra oppleta est, Chaldæis fatentibus majestate divina ista fieri.*

Babyloniæ autem partem aliquam, imo & Babylonem ipsam, intra Mesopotamiæ terminos fuisse comprehensam, docet Plinii ille locus, libro 6. cap. 26. *Babylon Chaldaicarum gentium caput, diu summam claritatem obtinuit in toto orbe: propter quam reliqua pars, Mesopotamiæ Assyriæque Babylonia appellata est* & paulo post. *Sunt etiamnũ in Mesopotamiâ oppida, Hipparenum, Chaldæorum & hoc, sicut Babylon, juxta flumen Narragam, qui dedit civitati nomen. muros Hipparenorum Persæ diruere. Orcheni quoque tertia Chaldæorum doctrina, in eodem situ locantur, ad meridiem versi.* Orchoën autem Tremellius & Junius Urem nostram fuisse existimant. Ipsam vero *Mesopotamiam ab Oriente Tigri, ab Occasu Euphrate, à Septentrione Tauro, à Meridie mari Persico inclusam*, in ejusdem libri. capite. 27. refert idem Plinius: ita videlicet, ut non inter duo flumina tantum inclusa, sed etiam eorum ripas apposita omnia, Mesopotamiæ deputanda intelligantur. quod illa ejusdem, in præcedente capite, satis ostendunt. *Est etiamnum oppidum Mesopotamiæ in ripa Tigris circa confluentes, quod vocant Digbam.* Item *Mesopotamia tota Assyriorum fuit vicatim dispersa, præter Babylona & Ninum: Macedones eam in urbes congregavere.* Cumque Euphrates *Babylonem, quondam Chaldææ caput, mediam permeet:* (ut apud eundem legitur, libro. 5. cap. 26.) ut Babylonem ipsam, ita quicquid ultra orientaliorem Euphratis ripam Babylonicæ ditioni erat, non minus, imo etiam magis, ad Mesopotamiam, quàm ad Chaldæam fuisse referendum, nemini potest esse dubium. ne quis Urem in terra Chaldæorum simul & in Mesopotamiâ fuisse positam, deinceps miretur: quũ de ipso Chaldææ capite Babylone, vere hoc dici potuisse, Plinius nos docuerit.

Et certe de Ure, ante illum, clarissime hoc ipsum nos docuit protomartyr Stephanus, *Act.* VII. 2. dicens: *Deus gloriæ apparuit patri nostro Abrahæ, cum esset in Mesopotamiâ, priusquam moraretur in Charran; & dixit ad illum; Exi de terrâ tuâ, & de cognatione tuâ, & veni in terram quam monstravero tibi. Tunc exiit de terrâ Chaldæorum, & habitavit in Charan.* Ex quibus verbis manifestum est, terram illam Chaldæorum, quæ terrâ

seu

ſeu patria Abrahami eſt dicta, in ipſâ Meſopotamiâ fuiſse poſitam. Quo ſpectant & Joſephi, libro. 1. Antiquit. cap. 8. de eodem Abrahamo, iſta. Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων Μεσοποταμιτῶν στασιαζόντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας κατὰ βούλησιν καὶ βοήθειαν τοῦ θεοῦ, τὴν Χαναναίαν ἴσχει γῆν. *Cum Chaldæi & Meſopotamitæ cæteri contra ipſum inſurgent, conſilium migrandi cæpit, & voluntate ac favore Dei fretus, terram Chananæam tenuit.* Quæ ille non ſcripſiſset, ſi non Chaldæos illos Meſopotamitarum portionem aliquam fuiſse credidiſset.

Secundum argumentum, ex protomartyris jam dictis verbis, à D. Pio ita deducitur. "S. Stephanus *Act.* VII. affirmat "peremptorie, celebre illud לך־לך *Geneſ.* XII. 1. conſignatum, "[*Egredere de terrâ tuâ, & de cognatione tuâ, &c.*] Abrahamo "fuiſſe dictum, antequam veniſſet in Charan: quod & ipſe "Moſes ſufficienter inſinuat, cap. XI. 31. affirmans Abrahamum cum Tharâ ex Ure veniſſe, ut iret in Chanaanem. *Reſp.* Quum Abrahamum ex Ure in Chananæam à Deo vocatum fuiſſe, tum ex obſcuriore illa inſinuatione *Geneſ.* XI. 31. tum ex clarioribus Scripturæ teſtimoniis, *Geneſ.* XV. 7. *Joſu.* XXIV. 2. 3. & *Nehem.* IX. 7. B. Stephanus intelligeret, & Verbis aliquibus ſignificatam illam vocationem fuiſſe non dubitaret, verba quidem & ipſe (ut ſæpius in Pſalmis David) ex ipſo argumento deducta, Deo attribuit; quæ ad Moſaica illa, Geneſ. XII. 1. quibus eandem vocationem iteratatam exprimi viderat conformanda eſſe cenſuit. Nec idcirco tamen, vel peremtoriè, vel omnino verba illa Geneſ. XII. 1. Abrahamo dicta fuiſſe affirmat, antequam veniſſet in Charan: neque vero affirmare potuit; quum ipſe Moſes, vocationis verbis, eo in loco recitatis, immediate ſubjicerit. *Egreſſus eſt itaque Abram ſicut præceperat ei Dominus, & fuit cum eo Lot: &* LXXV. *annorum erat Abram cum egrederetur de Charan.* Non præcepit autem illi in Chaldæa Dominus, ut exiret de Charan, in quam nondum ingreſſus fuerat: ut rectè à * Saliano eſt hic notatum. Quod, adeo clarum eſt, ut ipſe Salamo Jarchius à receptâ ſuorum ſententiâ recedere hic cogatur, & verba vocationis *Geneſ.* XII. Abrahamo dicta fuiſſe fateri, quum eſſet in Charan.

* *Salian. ann. Mundi.* 2114. *num.* 2.

Tertium argumentum, præcedenti hypotheſi falſæ inixum, à D. Pio ita proponitur. S. Paulus *Gal.* III. 8, 14, 17. Stephano "ſe adjungit, & omnia plana reddit: aſſerens, Legem fuiſſe da-

" tam. 430. annis post promissionem. Illam videlicet de bene-
"dicendis in Christo,(ab Abrahamo orituro) omnibus tribubus
" terræ; Eam vero dictam fuisse Abrahamo, quando è terrâ suâ
" egredi est jussus, docet Moses: [Gen. XII. 3.] idque fuisse ante-
" quam Abrahamus habitaret in Charan, affirmat Stephanus.
Resp. Id Stephanus minimè affirmat: qui priorem tantum Abrahami vocationem ex Ure Chaldæorum exponit; idque verbis, nudum egressionis præceptum continentibus. [*Act.* VII. 3.] Moses vero alteram ex Charane vocationem explicat: in quâ, præcepto Promissionem illam adjunctam fuisse docet; (*Gen.* XII. 3.) quam ante Legislationem. 430. annis factam fuisse Paulus asserit. [*Gal.* III. 17.] Sed Pio nostro ignoscendum est, qui semel tantum vocatum fuisse Abrahamum est opinatus. Harvillæo vero quid facias? qui duplice nobiscum, *ex Scripturâ & claris authoribus* (ut ille agnoscit) Abrahami vocatione constituta, *omnem rationem dictare* ait, Promissionem illam in priore vocatione ipsi pariter fuisse factam; atque hoc posito, annos. 430. promissioni tributos *Gal.* III. ab illâ promissione, ut primitus factâ, computandos esse concludit. Et omnis sane dictat ratio, ut quæ ad præcepti de migratione substantiâ spectant omnia, utrique pariter sint communia: sed ut illa de benedicendis in Christo omnibus gentibus, Promissio, ad Vocationem ipsam per se nihil attinens, sed secundo migrationis præcepto appendix addita, absque omni Scripturæ sacræ testimonio, atque ex immaginatione solum propria, primo itidem præcepto apposita non credatur solum, sed etiampro computationis Chronologicæ fundamento supponatur; haud scio an quisquam rationis satis compos persuaderi sibi patiatur.

Quartum argumentum, illud esse poterit, quo usus est D. Pareus in commentario ad *Gen.* XII. 1. ut probaret oraculum illud non in Charane accepisse Abrahamum, sed in Ure Chaldæorum, dum pater adhuc viveret. Jubetur enim ibi exire *è domo patris sui*. Patrem ergo adhuc superstitem habebat: inquit Pareus. Qui tamen à Nicolao Lyrano, in eundem locum scribente, discere potuisset: *bene denominari domum ab aliquo, etiam postquam mortuus esset, ut patet ex scriptura, in pluribus locis.* Et nominatim, in *Genes.* XXIV. 67. ubi Isaacus sponsam suam Rebeccam introduxisse dicitur in tentorium *Saræ matris suæ*;

quæ

quæ tamen ante triennium vitam suam finierat. Ita Thara in Charane mortuo, & patrimonio inter ejus filios Nachorem & Abrahamum diviso; Abraham Deum vocantem secutus in Chananæam migravit, senior vero frater Nachor, veteri idololatriæ adhærescens, cum suâ & paternæ familiæ majore parte, in Charane permansit. Indeque in capite illo. XXIV. Geneseos urbs Charan & *civitas Nachoris*, etiam tum defuncti, in commate. 10. invenitur appellata; & in commate. 38. (quod ad rem præsentem unice facit) *domus Thare*, quem tum tamen fuisse mortuum agnoscant omnes. Unde & alii ex iisdem vocationis verbis colligunt, in Ure eam non fuisse factam: quia tum, non *ex domo patris*, sed cum *domo patris* sui ille exierit; & illud לך לך *Vade tibi*, non tam, *pro utilitate tuâ vade* significet, (ut cum R. Salomone Lyranus exposuit) quam *vade tumet ipse*; independenter scil. à patre, qui in priore illâ ex Ure profectione, itineris dux & princeps fuerat.

Quintum argumentum à testimonio Achjoris Ammonitæ, in libri Judithæ capite. V. est petitum. "Achjor, (inquit " D. Pius) qui *mendacium de ore suo non exiturum* protestatur, " evidentissime orditur παροικίαν & perigrinationem ab Abra-" hami itinere ex Chaldæa in Mesopotamiam: & totius pere-" grinationis tres facit partes, vel παροικίας distinctas tres; unam " in *Charane*, alteram in *Chananæâ*, in *Ægypto* tertiam. *Resp*. De Ammonitâ hoc verum est illud, quod de Servatore nostro à Pharisæis falso est dictum * *tu de teipso testaris, testimonium tuum non est firmum*. Ecce enim in primo statim orationis suæ limine ille impingit, primis Hebrææ gentibus apostasiæ quandam notam inurens, quod noluerint *sequi deos Patrum suorum qui erant in terrâ Chaldæorum*. [Judith. V. 7. 8.] quasi *Eber*, *Phaleg*, *Ragau*, & cæteri (rectâ lineâ) Patres ad *Tharam* usque (quem in illo alienorum deorum cultu à Patrum religione descivisse, ex *Josu*. XXIV. 2. novimus) stercoreos illos Chaldæorum deos coluissent. Quænam vero ipsius Achjoris verba fuerint (cujuscunque tandem authoritatis illa sint) vix satis constat: quum de commoratione Abrahami in Mesopotamia, non eadem, in editione vulgatâ Latinâ ab Hieronymo ex Chaldaico, & in vetustiore Itala ex Græco conversa, reperiantur posita; ut ex subjecta utriusque collatione potest perspici.

* *Joh*. 8. 13.

T 3 Ita

Ita enim se habent Achjoris ad Holophernem verba, ex textu.

GRÆCO	CHALDAICO.
5. *Audiat Dominus noster verbum de ore pueri sui, & referam tibi veritatem de populo qui habitat juxta montana hæc: & non exibit mendacium de ore servi tui.*	5. *Si digneris audire Domine mi, dicam veritatem in conspectu tuo de populo isto, qui in montanis habitat: & non egredietur verbum falsum ex ore meo.*
6. *Hæc enim progenies populi Chaldæorum est.*	6. *Populus iste ex progenie Chaldæorum est.*
7. *Et antea habitaverunt Mesopotamiam, quia noluerunt sequi deos patrum suorum, qui fuerunt in terra Chaldæorum gloriosi.*	7. *Hic primum in Mesopotamia habitavit, quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum, qui erant in terra Chaldæorum.*
8. *Sed declinaverunt de viâ patrum suorum, & adoraverunt Deum cœli, quem cognoverunt: & projecerunt eos à facie deorum suorum; & fugerunt in Mesopotamiam & * habitaverunt ibi dies multos.*	8. *Deserentes itaque ceremonias patrum suorum, quæ in multitudine deorum erant, unum Deum cœli colurunt.*
9. *Dixitque illis Deus eorum ut exirent * de habitatione suâ, & irent in terram Chanaan: & habitaverunt ibi, &c.*	9. *Qui & præcepit eos ut exirent inde, & habitarent in Charan.*

* παρῴκησαν.

* ἐκ τῆς παροικίας.

[ubi nisi *Charan*, vel interpretis vel primorum librariorum incuriâ, pro *Chanaan* irrepsisse dicatur; peregrinationis Hebræorum in terrâ Chanaanis nullum hic reperietur vestigium.]

Translatio ex Græco extat apud Augustinum, libro. 16. de Civitate Dei cap. 13. Qui licet ibi inde colligat, *manifestum esse domum Thara propter persecutionem pulsam fuisse à Chaldæis pro vera pietate, quia unus & verus ab eis colebatur Deus:* tamen in eo quod ad rem nostram potissimum spectat, verborum illorum authoritate nihil permotus, diuturnam Abrahamo moram in Mesopotamia

Mesopotamia non attribuit, sed in cap. 16. eodem anno Abrahami & ex Ure Chaldæorum & ex Charane profectionem factam fuisse existimat. Cujus hâc in re sententiam * Henricus Philippi Jesuita amplexus, ad objectum Achjoris testimonium, inter alia respondet; *eum gentilem fuisse, & sic in sua narratione facile errare circa quasdam circumstantias potuisse.* Et ad Augustini sententiam confirmandam, Josephi illum locum citat, lib. 1. Antiquit. cap. 8. scribentis Abrahamum annos natum. 75. reliquisse *Chaldaam.* quod verum esse non potuisse ait, si non eodem anno & Ure Chaldæorum & Charane ille decessisset. Cui addere potuit & Philonis locum in libro de Somniis, Abrahamum μὴ πολὺν χρόνον *non multum temporis* moræ in Charane tribuisse confirmantis. Quid autem posteriores Judæos moverit, ut toto quinquennio eum in Charane detinerent sequens argumentum declarabit.

* *Henr. Philip. quæstion. Chronologic. in Genes. cap. 12.*

Sextum enim hoc affertur argumentum. Annorum. 75. erat Abraham quando relictâ Charane in Chananæam est profectus: [Gen. XII. 4.] centum, quando natus ei est Isaac. [Gen. XXI. 5.] Unde liquet, à discessu Abrahami ex Charane usque ad nativitatem Isaaci exactos esse annos. 25. Abrahami *semen peregrinum futurum in terra non sua per annos quadringentos*, à Deo est prædictum : [*Gen.* XV. 13.] qui anni à nativitate Isaaci incipiunt [*Act.* VII. 6. 8.] & in exitu posterorum ejus ex Ægyto desinunt. Quum igitur à discessu Abrahami ex Charane usque ad discessum posterorum ipsius ex Ægypto, 425. tantum annorum spacium intercesserit; & totius peregrinationis anni fuerint 430. (Exod. XII. 40.) ut integræ summæ constet ratio, quinquennio ante profectionem Abrahami ex Charane horum annorum calculus est ineundus; & ad illud tempus profectio Abrahami ex Ure Chaldæorum referenda. Resp. A nativitate Isaaci usque ad exitum Israelitarum ex Ægypto, anni fuerunt. 405. quos usitato omnibus more, Scriptura pleno & rotundo, 400. annorum numero potuit exprimere. *Quadringenti sane dicuntur anni propter numeri plenitudinem, quamvis aliquanto amplius sint* : inquit Augustinus, libro. 16. de Civitate Dei. cap. 24. & Quæstione. 47. in Exodum : *Quia scriptum est*, in Isaac vocabitur tibi semen, *ex anno nativitatis Isaac usque ad annum egressionis ex Ægypto computantur anni.* 405. *Cum ergo de* 430. *detraxeris*

detraxeris. 25. *qui sunt à promissione usque ad natum Isaac, non mirum est, si.* 405. *annos, summâ solida.* 400. *voluit appellare Scriptura; quæ solet tempora ita nuncupare, ut quod de summa perfectioris numeri paululum excrescit, aut infra est, non computetur.* quâ ratione & populi Israelitici numerum 600000. Mosem tacere videmus: (Num. XI. 21.) neglecto minori numero excrescentium. 3550. (Num. I. 46. & II. 32.) & *Centumviros* à Romanis fuisse dictos, qui numero erant. CV.

Quod si. 400. horum annorum numerum ut præcisum & exactum accipere hic libeat, & ex retrograda supputatione, horum exemplo, eventus alicujus, cujus annus alias in Scriptura non habeatur expressus, certum tempus eruere liceat: quid ni, ablactato Isaaco & à fratre Ismaele irriso, ejectum fuisse ancillæ filium annos. 19. & filium liberæ annos. 5. jam natum, promissionis semen fuisse declaratum, dicamus? atque à solenni hac utriusque seminis discretione. 400. annos peregrinationis promissi seminis in terra non sua, posse deduci existimemus? Quo facit & Hieronymi ille locus, in traditionib. Hebraicis in Genesim. *Inter Hebræos varia opinio est: asserentibus aliis quinto anno ablactationis tempus statutum, aliis duodecimum annum vindicantibus. Nos igitur, ut * breviorem eligamus ætatem, post decem & octo annos Ismael supputavimus ejectum esse cum matre.* Et illo Bedæ, in cap. 7. Act. Apost. *Potest & sic intelligi; quod à quinto Isaac anno, quo per filium ancillæ cœperit affligi, labor quadringentorum comprobetur* (vel *computetur*) *annorum*, Et lusum quidem, sive illusionem & irrisionem illam, cujus in *Genes.* XXI. 9. ut seminis promissi *persecutionem* interpretetur Apostolus, *Galat.* IIII. 29. Sed cum universum illud. 400. annorum spacium, *peregrinationem* seminis respiciat, eaque illius pars quæ *servitutem* & *afflictionem* conjunctam habebat, * in terra Ægypti eventum sortita fuerit: (ut ex illis vaticinii verbis liquet, *Genes.* XV. 14. *Et gentem illam cui servies ego judicabo; & egredientur ipsi cum facultatibus multis:*) à determinatione seminis illius quod peregrinaturum fuerat in terra non sua, potius quam ab afflictione aliqua quæ in terra Chananæa illi obvenerit, horum annorum epocham deducere magis convenit. Atqui ante separationem hanc, (* inquiunt,) & semen Abrahæ erat Isaac, & peregrinum in terra non sua. Resp. Ismael quoque ante separationem

* *Quinque annorum. Vid. Salian. ad an. Mundi.* 2143.

* *Vid. Harvillaum. Sect.* 43. *col.* 471. 472.

* *Harvil. ibid. pag.* 454. *Henr. Philippi quæst. Chron. in Gen.* 15. 13.

tionem hanc, & ſemen erat Abrahæ, & peregrinabatur in terrâ non ſuâ. Tum demum vero, quum ejecto Iſmaele ſolus in Abrahæ familia maneret Iſaac, pronunciatumq; illi eſſet à Deo; *In Iſaaco vocabitur tibi ſemen*: [Gen. XXI. 12.] effectum eſt, ut ad ſolum Iſaacum & ejus progeniem, neutiquam vero omnino ad Iſmaelem & ejus poſteros, ſpectare intelligeretur oraculi illius ſententia; *Peregrinum futurum eſt ſemen tuum in terrâ non ſuâ, & ſubjicient ſervituti & affligent*, 400. *annis*. Ut illud Sanctii (in Act. 7.) adjicere non fuerit neceſſe: quod pueri ante quinquennium vix advertant, an ſint peregrini nec ne; quinquennes autem peregrinationis incommoda diſcere incipiant. *At Iſaacum ablactatum fuiſſe anno ætatis ſuæ quinto, quamvis opinetur Hieronymus & poſt eum Beda, veruntamen res non eſt valde certa; nedum aliquod habens indicium in Scripturâ:* inquit Harvillæus. [*col*.464.] *Quis autem probet epocham adeo celebrem aſſignari anno ſic incerto?* Reſp. Non minus, & multo etiam magis (propter rationem in conſideratione quarta redditam) eſt incertum, Abrahamum tantummodo. 70. annos fuiſſe natum quum exiit de Ure Chaldæorum, & habitaviſſe 5. annis in Charan. Et huic tamen incertitudini ſic objectæ reſpondit Harvillæus; [*col*.485.] *incertum non debere dici, quod colligitur ex Scripturâ, quantum probabilius aliquid poteſt ex eâ colligi*. Multo vero probabilius ex Scripturâ colligi poſſe dicunt alterius ſententiæ patroni. 430. peregrinationi Hebræorum annos, ab ineunte anno.76. Abrahami quo relicta Charane in terrâ Canaanis peregrinari ille cœpit, eſſe dinumerandos; & cum inde ad natum Iſaacum annos tantum. 25. effluxiſſe conſtet, 400. annos peregrinationi *ſeminis* ipſius præfinitos, ſi ſtrictè illi fuerint accipiendi, ab ineunte anno Iſaaci. 6. neceſſario eſſe inchoandos; & per conſequens (quantum probabilius aliquid ex Scriptura poteſt colligi) eo tempore utriuſque Abrahami ſeminis diſcretionem, & ejecto Iſmaele electi ſeminis (ad quod oraculum illud pertinebat) in ſolo Iſaaco determinationem contigiſſe. *Vide Torniellum, anno Mundi.* 2118. *num.* 16 *ann.* 2144. *num* 1. *& ann.* 2329. *num* 16.

In hac vero ſententiâ expendendâ diutiùs ſumus immorati, quod non Judæorum modo communis ea fuerit, ſed etiam in multorum Chriſtianorum animis locum habere cœperit. In

U ſequentibus

ſequentibus igitur, quæ paucos habent aſſertores, breviores erimus: quarum prima eſt. R. Moſis Lathiph Hieroſolymitani, in concionibus ſuis. 430. annorum calculum ab anno. 76. Abrahami deducentis; quia tunc deſcendit ille ad peregrinandum in Ægyptum, poſt ipſius ex Charane exitum. (referente R. Azariâ, in *Meor enajim*, cap.35.) & inter Chriſtianos, Johannis Benedicti, in annotationibus ad Exod. XII. 40. ſcribentis, *illos* 430. *annos computandos eſſe à primo anno repromiſſionis Abrahæ in valle illuſtri, ſecundo anno poſt egreſſum de Haran, cum cœpit peregrinari in Ægyptum.* At eodem quo ex Harane ſive Charane migratum eſt anno, illa Abrahamo in valle illuſtri, ſive planitie Mamræ, à Deo facta eſt promiſſio; *Semini tuo dabo terram hanc* [*Gen. XII.*] quam eandem cum illa ab Apoſtolo, Galat. III. 16, 17. commemoratâ, Benedictus fuiſſe ſtatuit; & ad alterum ab illa migratione annũ retulit, quo propius eam cum peregrinatione Abrahami Ægyptiacâ conjungeret. Quam ipſam quoque peregrinationem * Laurentius Codomanus ad eundem annum, qui ætatis Abrahami. 77. numerabatur, retulit: atque ab eâ etiam, ut *haud longo intervallo poſt promiſſionem*. Geneſ. XII. 3. & Gal. III. 17. cœpta, exorditur. 430. annos peregrinationis illius, *propter quam, illis ipſis.* 430. *annis, titulus manſionis Iſraelitarum in Ægypto aſſignatur.* [Exod. XII. 40.] Rectius vero in Chronologiâ ſuâ Gerardus Mercator, intra ejuſdem anni Abrahami. 76. ambitum, & adventum ipſius in Chanaan contigiſſe exiſtimat, & profectionem ejuſdem Ægyptiacam; ad quam, locum illum, Exod. XII. 40. referendum eſſe putat. *Velle enim Moyſem* (ille ait) *non continuam habitationem ſignificare, ſed totum tempus quo habitata eſt Ægyptus comprehendere; quod hinc uſque ad egreſſum exactè.* 430. *annos contineat.* Eodemque Abrahamũ anno & ex Charane egreſſum, & in Ægyptũ eſſe ingreſſum, ab Hebræis quoq; in Seder Olam rabb. c. 1. habetur traditum.

* *Codoman. Chronolog. lib. 2. quæſt.* 12.

Utcunque autem res ſe habeat, inter noſtram, & hanc Benedicti atque Codomani ſententiam, unius tantum anni intercedit differentia: cum proxima, (Davidi Pareo viro clariſſimo probata,) toto decennio à noſtris rationibus recedat. Ille enim in oratione Chronologicâ anno. 1605. Heidelbergæ habitâ, Chronologiæ ſacræ Synopſin proponens, ſuam hac de re ſententiam de horum 430. annorum principio, hunc in modum explicat.

Chronologi

Chronologi uno prope consensu id numerant ad egressu Abrahami ex Harane cum esset annorum. 75. Hoc vero cum dicto Apostoli Gal. III. 17. stare non potest: ubi expresse dicitur διαθήκην προκεκυρωμένην, pactionem cum Abrahamo sancitam esse ante legem latam annis. 430. Atqui incipiendo ab egressu ex Haran, lex non. 430. sed. 440. annis post fœdus confirmatum lata fuisset: quia egressus ab Haran fœderis confirmationem decennio antecessit. Testante enim Mose, fœdus cum Abrahamo pepegit, & fœderali ritu confirmavit Deus, non in egressu ex Haran, anno ætatis. 75. sed decennio post, anno ætatis ejus. 85. Sic enim ibi expresse Moses: Illo die pepegit Jehova fœdus cum Abrahamo, dicendo; Semini tuo dabo terram hanc, *&c.* [Gen. XV. 19.] *Neque ante id tempus, ulla fœderis initi aut confirmati cum Abrahamo, legitur facta mentio.* Indeque. 430. hosce annos inchoandos esse concludit, ab oraculo illo de semine per annos. 400. in terrâ alterâ peregrinaturo, & pactione cum Abrahamo solenni ritu sectionis hostiarum, (הבתרים Hebræi, Διχοτομήματα Græci appellant) confirmata, Geneseos. capite. XV.

Et ne solus hic incedere putaretur, in Chronologicæ hujus Synopseos defensione, ex Paulo Fagio. R. Salomonem, sententiæ suæ testem advocat. Et quidem non solius R. Salomonis, [in Ex. XII.] sed communis fere cæterorum Hæbræorum est opinio, ab eo tempore. 430. annorum initium esse capiendum, quo inter dissectas hostias Abrahamo Deus est locutus; sic tamen, ut quinquenio ante, non decennio post Abrahami ex Charane profectione id factum fuisse simul existiment: quemadmodū ex Chaldaica paraphrasi (quæ Janathani tribuitur) in Ex. XII. 40. Seder Olam rab. c. 1. & initio Cabbalæ historicæ R. Abrahæ Levitæ, inter se collatis, intelligere licet. Etsi enim post relictam ab Abrahamo Urem Chaldæorum, visionem hanc ipsi fuisse exhibitam, verba illa Dei satis indicent; *Ego sum Dominus qui eduxi te de Ure Chaldæorum:* [Genes. XV. 7] ibidem tamen colloquium hoc cum Patriarcha fuisse habitum, quum septuagenarius inde evocaretur, Judæi somniant. In temporum quodam Canonio, * Nicephori Constantinopolitani Patriarchæ Chronographiæ temere inserto, *ἀπὸ τῶν διχοτομημάτων ἕως τοῦ τέλους Ἀβραὰμ ἔτη. οϛ′. à victimis dimidiatis usque ad finem Abrahami ann. 76.* numeratos invenio. Unde est consequens ex hujus quidem Chronologi (non magnæ

* *Edit. Græc. Jos. Scaligeri, pag. 309. & Græco-latin. Jac. Goar. pag. 404.*

ſane authoritatis) ſententia, ab Abrahami obitu ducendum eſſe 430. iſtorum initium; facta vero fuiſſe διχοτημήματα, quum annorum ille. 99. fuiſſet: quo tempore fœdus cum Abrahamo fuiſſe inſtauratum, & inſtituto circumciſionis Sacramento obſignatum, ex Scripturâ conſtat. (Gen. XVII. 1. 2. 10.) Unde & in. 99. iſto Abrahami anno, Henricus Swyetzerus, verbi divini in agro Tigurino miniſter, 430. noſtrorum annorum caput conſtituiſſe dicitur.

Sed & hunc & Pareum pariter duo iſta in errorem induxerunt. I. Quod ad fœdus (cum Abrahamo vel initum vel confirmatum) tantum reſpexerint nulla initii peregrinationis ipſius ratione habita; quod utique in anno illius. 85. vel 99. fruſtra ab ipſis fuiſſet quæſitum. At non fœdere aliquo, ſed à cœpta Hebræorum peregrinatione, vel habitatione in terrâ non ſuâ, horum annorum epocham deducendam fuiſſe Moſes ſignificaverat: cum quâ fœdus quoque [Geneſ. XII.] conjunctum fuerat, ab illo etiam uſque ad legiſlationem per legitimam conſequentiam annos. 430. effluxiſſe Paulus intulit. (Gal. III. 17.) II. Quod διαθήκην & ἐπαγγελίαν, *fœdus* & *promiſſionem* à ſe invicē illi diſtinxerint: quum unam & eandem rem, utroque illo nomine fuiſſe ſignificatam, ex Pſal. CV. 8. 9. 10. 11. & aliis Scripturæ locis manifeſtum eſt. Ut minus conſiderate à D. Pareo illud urgeatur: nullam fœderis initi & confirmati cum Abrahamo legi factam mentionem, ante illam Geneſ. XV. 18. *Illo die pepigit Jehova fœdus cum Abrahamo, dicendo; Semini tuo dabo terram hanc.* Quid enim aliud fuit *fœdus* illud quam *promiſſio*? & quidem *promiſſio*, jam ante *Geneſ.* XII. 7. iiſdem verbis edita? *Semini tuo dabo terram hanc.* Et quid amplius quærimus cum in loco illo. Gal. *III.* 17. cui D. Parei Argumentum eſt ſuperſtructum, διαθήκην προκεκυρωμένην ἀκυροῦν, *fœdus prius ſancitum facere irritum*, per τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν, *vacuam reddere promiſſionem*, ab ipſo Apoſtolo explicatum videamus. De quo conſulantur, quæ ad eum locum in præcedente pluribus diſſeruimus. Ut illud præterea non urgeamus, (quo fundamentum totius argumenti ex paulo deducti Pawellus ſubruiſſe ſe exiſtimat) Geneſeos. XV. *per totum caput, inter Deum & Abrahamum tantum tractatum fuiſſe de ſucceſſore in temporalibus, qui à ſuo ſemine illi promittitur; cum ſpe ſucceſſionis*

cessionis, vel possessionis totius istius Regionis. De promissione Evangelii, & de semine benedicto, ne jota quidem in eo capite toto reperiri.

Tigurini vero ministri sententia, Pareanam in eo longe superat, quod certum principium in anno Abrahami. 99. à Scriptura determinatum habeat, unde. 430. annorum supputatio deduci queat: quum difinitus annus fœderis cum Abrahamo per dissectas victimas sanciti, ex sacris litteris nullâ ratione possit elici. In Oratione quidem suâ Pareus mirâ quâdam confidentiâ, *Mosem id expresse prodidisse* asserit, verbis illis Gen. XVI. 3. *In fine decem annorum, ex quo habitare caperat Abraham in terrâ Chanaan.* Et quasi res extra omnem controversiæ aleam esset posita, subdit etiam; *hoc decennium ab omnibus Chronologis (quasi dicis causâ Scriptum esset) securè esse præteritum, manifesto errore.* quum nihil tamen possit esse manifestius, quàm à Mose, historiæ de Hagarâ ancillâ à Sara Abrahamo in Uxorem tradita, hanc temporis notam esse appositam, non illi de fœdere cum Abrahamo à Deo inito, quæ in capitulo præcedenti explicata fuerat. Nam quod in defensione suâ ait Pareus, *immediate cohærere illa duo capita*, nimis leve est. Hoc enim modo (ut inquit in Elencho Scaliger) Joseph Patriarcha fuerit annorum XXX. Genes. XL. quia capite XLI. 46. totidem annorum est. Illud vero probandum fuerat, capita ista duo temporum ordine ἀμέσως cohærere: quod tantum abest ut probari possit, ut ex eorum collatione poterat potius contrarium. In capite enim XV. Promiserat Abrahamo Deus, filium eum esse geniturum qui ipsi futurus esset hæres; & multiplicandum esse semen ipsius, sicut stellas cœli. Crediditque Abraham Deo; & imputatum est ei ad Justitiam. Ideo proculdubio (inquit in Responsio: ad D. « Pareum Sethus Calvisius) ne videretur in Deum peccare & « promissioni diffidere, expectavit annum unum vel alterum, « vel etiam plures, an fortassis ex conjuge Sarai filium suscipere « posset. Cum textus post illam promissionem expresse dicat « Saram, quum videret se à Domino conclusam esse ne pareret, « tum demum quæsivisse concinnam interpretationem sive « διάνοιαν promissionis illius de prole futurâ, & ut susciperet Abra- « ham liberos, dedisse ipsi ancillam in uxorem. Eodem ipso certè anno, quo de seminis multiplicatione promissionem accepit,

pit, Abrahamum ad ancillam se recepisse, non est credibile. Nec quicquam rem juvat, quod in Defensione profert Pareus; ante scivisse Abrahamum, Saram fuisse sterilem. Nam (ut recte * Johannes Bohemus reponit) ex divina illa promissione, externo ritu confirmata, & id scire Abraham potuit, Deum istam Saræ νέκρωσιν τῆς μήτρας, omnipotenti modo vividam reddere potuisse. Et de Pareana quidem sententia hactenus.

* *Joh. Bohem. Chronolog. l. 2. titul. 2. cap. 7.*

Ab eo tempore quo Abrahamo, 100. annorum existenti, natus est Isaac, annos. 430. supputat * R. Chananiel: (ut refert R. Bechai, in eundem locum) & Abarbinel, in locis à R. Azaria citatis. (in *Meor enajim*, cap. 35.) Et quia ab eo tempore. 400. anni peregrinationi seminis Abrahæ à Deo leguntur attributi, (Genes. XV. 13.) annos. 30. additos iis postea fuisse, Gerundensis & Abarbinel (in Exod. X.) existimant, ob Israelitarum in Ægypto peccatum; uti etiam in deserto detenti iidem fuerunt, propter exploratorum iniquitatem. Licet aliter quoq; minorem illum numerum sub majore comprehendi potuisse, Procopius Gazæus significet; ad verba illa Genes. XV. ita annotans. *Non pugnat hic locus cum eo quem in libro Exodi habemus; ubi dicitur post. 430. annos populum Hebræum egressum fuisse ex Ægypto. Non enim hoc loco dicitur, statim decursis expletisque. 400. annis, Judæos ex Ægypto egressuros; sed simpliciter traditur, eos post annos. 400. egressuros esse quibus verbis reliqui etiam. 30. anni comprehendi possunt.* Quod clarius nostro tempore Gulielm. Langius, (lib. 2. de annis Christi cap. 10. à nativitate Isaaci annorum. 430. exordium deducendum esse contendens) proponit dicendo, *annos quadringentos numeravisse Deum, non exacte sed sicut Historici solent, numero rotundo usum.* Hic enim (cum Rabbinis illis) à nativitate Isaaci annorum. 430. epocham deducens, eorumque finem, non autem initium (cum iisdem & Grotio) in Ægyto actum fuisse statuens; orationem Exod. XII. 40. ellipticam esse vult, atque ita supplendam. *Habitatio filiorum Israel, qua habitarunt in Ægypto, fuit* עד usque ad *annum* CCCCXXX.

* R. Moses Gerundensis in Exod. XII. 40.

Et si quidem in loci illius Geneseos Codicibus aliquibus, sicut in alterius inde traducti. Act. VII. 6. rarioribus quibusdam Latinæ editionis exemplaribus, anni. 430. pro 400. scripti reperirentur: ellipsis ista (quam *in Scripturis frequentissimam*

esse

esse, juvenis ille eruditus nimis facile sibi persuaderi est passus) aliquo hic modo ferri potuisset. Verum quum ibi, & in textu Hebræo, atque Samaritico, & in antiquis omnibus versionibus, Græcâ, Latinâ, Chaldaicâ, Syriacâ, Illyricâ, Persicâ, Arabicâ, *tricenarii* illius numeri nullum compariat vestigium: neque numeri rotundatio, neq; de mutato postea Dei consilio Rabinicum illud commentum efficere valet, ut. 430. anni in Exod. *ἀναφορικῶς* interpretationem suam mutuari debeant ex annis illis 400. in Genesi. Deinde quum Isaaci nativitas nullam divinam promissionem conjunctam secum attulerit: quomodo cum Pauli explicatione, [*Gal.* III. 17.] annos hos 430. à promissione Abrahamo de Christo factâ dinumerantis, interpretatio ista conveniat? Respondet Langius; *fœdus à Deo confirmatum esse in Christum*, (juxta Apostoli sententiam) cum Isaac natus est, de quo scriptum est; *In Isaac vocabitur tibi semen*: hoc est, (ut ille exponit) *quamvis multi alii tibi filii sint, per quos semen tuum multiplicabitur; tamen nobilissimum illud semen, in quo omnes generationes terræ benedicentur, non ab alio quam Isaaco proveniet.* Indeque concludit; *quando Isaac diu & maximo desiderio expectatus in lucem prodiit, pactum & promissionem Dei confirmata fuisse.* Sed, præterquam quod ab ipsa promissione Abrahamo facta, non à promissionis confirmatione, numerationem suam instituisse Apostolum, jam ante ostenderimus: ut Isaaci aut Jacobi, (à quo Christus oriturus erat,) ipsa nuda nativitas, pro confirmatione promissionis de benedicendis in Christo gentibus, fuerit habenda, nullam omnino veri præ se fert similitudinem. A Judæorum vero illorum sententia, qui propter peccata filiorum supra annos. 400. additos fuisse. 30. sunt opinati, tam alienum se fuisse ostendit Chaldæus Paraphrastes in *Cantic. II.* 8. ut propter merita patrum & justitias matrum annos. 190. illis detractos fuisse dixerit; peregrinationi Ægyptiacæ, cum vulgo Hebræorum, annos 210. tribuens.

CAP.

CAP. X.

Annorum. 430. peregrinationis Hebræorum, in duas æquales partes distributio; &, 215. in Chananæâ à Patriarchis peractorum declaratio: in qua Jacobi & posterorum ejus tempora, usque ad descensum in Ægyptum, describuntur; & Benjaminem cum decem filiis, Judam cum duobus nepotibus (Hesrone & Hamule) eo simul descendisse, ostenditur.

EX tot sententiis de initio. 430. annorum peregrinationis Hebræorum, à nobis hactenus productis, ut verissima, ita & communissima ea est, quæ ab exitu anni LXXV. Abrahami illud arcessit. De quo, in Chronico suo Georgius Syncellus (pag. 117.) Ἡ τῶν. υλ. ἐτῶν ἀπαριθμησις τῆς ἐν γῇ Χαναὰν παροικίας τοῦ Ἰσραὴλ (ubi nota, fub *Israelis* nomine ab ipso quoque Georgio comprehendi & Abrahamum & Isaacum) καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, κατὰ τὴν πρὸς Ἀβραὰμ τοῦ Θεοῦ πρόῤῥησιν, κατὰ τοὺς πάντας ἑρμηνεύοντας καὶ ἱστορικοὺς, ἀπὸ τοῦ ο. καὶ. ο. ἔτους ἀριθμοῦνται. *Supputatio. 430. annorum peregrinationis Iraelis in terra Chanaanis & in Ægypto, juxta prædictionem Dei Abrahamo factam, communi cum Interpretum tum Historicorum suffragio, à. 75. Abrahami anno ducit exordium.* & Josephus Scaliger, in Canonum Isagogicorum. lib. 3. part. 2. cap. 2. *Quia à descensu Kabath vix demidium annorum.* CCCCXXX. *colligi potest, propterea vetustissimi Judæi, tam ante quam post Christum, item Paulus Apostolus ad Galatas, Josephus, interpretes Christiani, omnes uno ore, ab anno promissionis (qui est septuagesimus quintus Abrahami) illos.* CCCCXXX. *annos ordiuntur. Adversus tot sententias aliter pronunciare, id fuerit, ut Lyricus dicebat,* ὀμόσε χωρεῖν τῇ χειρὶ, *cum rationibus temporis manum conserere: ne addam, hoc facto verbum divinum contumeliæ exponi, & libidini furiosorum, stolidorum, impudentissimorum interpretum vexandum objici. Quare contenti simus hâc simplicissimâ interpretatione, quæ authoritate, non demonstratione nititur. Qui negant Paulum Apostolum in illo celeberi ad Galatas*

Galatis loco, initium annorum CCCCXXX. *ab anno promissionis deducere,(ne, quo digni sunt audiant) fruantur suo sensu,* εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ ἡ ἐκκλησία θεοῦ.[I. Corinth.XI.16.]

Pari quoque consensu, non Eusebius solum & alii Christiani Chronographi, sed etiam Josephus Judæus, & ex exteris ante Christi tempora Demetrius, eumque secutus Alexander Polyhistor, (in libro de Judæis, ab Eusebio in libro. 9. Præparationis Evangelicæ citato) horum. 430. annorum spacium in duo æqualia partjuntur intervalla: prioribus 215. annis, peregrinationi Hebræorum in terrâ Chanaanis, (simul etiam comprehensa breviore illâ Abrahami in Ægypto morâ) posterioribus. 215. peregrinationi eorum in terrâ Ægypti assignatis. Josephi, de egressu ipsorum ex Ægypto agentis, in libro. 2. Antiquitat. cap. 6. verba sunt ista. Κατέλιπον δὲ τὴν Αἴγυπτον μηνὶ Ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ κατὰ σελήνην, μετὰ ἔτη τριάκοντα καὶ τετρακόσια ἢ τὸν πρόγονον ἡμῶν Ἄβραμον εἰς τὴν Χαναναίαν ἐλθεῖν· τῆς δὲ Ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν Αἴγυπτον γενομένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκάπεντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον. *Reliquerunt Ægyptum mense Xanthico, lunâ quintadecimâ, annis quadringentis & triginta postquam pater noster Abrahamus in Chananæam venit: post migrationem vero Jacobi in Ægyptum annis ducentis & quindecim.*

Alexander vero Polyhistor, ex Demetrio refert, ἀφ᾽ οὗ ἐκλεγῆναι Ἀβραὰμ ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐλθεῖν ἐκ Χαρρὰν εἰς Χαναὰν, ἕως ἂν εἰς Αἴγυπτον τοὺς περὶ Ἰακὼβ ἐλθεῖν, ἔτη σιε. *Ex quo electus est è gentibus Abraham, & ex Charan in Chanaanem venit, usque ad Jacobi in Ægyptum adventum, annos fuisse* CCXV. Annis deinde. 17. post Jacobi adventum in Ægyptum, Levin genuisse Caathum, Caathum quum esset. 40. annorum genuisse Amramum, Amramum quum. 78. esset annorum genuisse Mosem. Qui παιδογονίας anni, licet pro libitu excogitati, ut legitimi admitti non debeant, additi tamen annis 80. quos tempore Exodi Mosem egisse Scriptura indicat, [Exod. VII. 7.] numerum. 215. annorum complent; quem Hebræorum commorationi in Ægypto fuisse tributum, non est dubium A Demetrio, inquam: non (uti Johannes Morinus & * Nicolaus Abramus putârunt,) Phalereo illo, qui sub secundo Ptolemæo cum LXX. divinæ legis interpretibus est conversatus; sed juniore altero

* *Job. Morinus exercit: Biblic. & N. Abram. in Append. lib. 9. Phari V. Test.*

altero, quem Ptolemæi quarti in ſcripto ſuo meminiſſe docuit nos, in. 1. Stromatum ſuorum libro Alexandrinus Clemens.

Prioris vero. 215. annorum ſummæ, à Demetrio commemoratæ, pártes ſingulares diſerte in Scripturâ habentur explicatæ. Quum enim. 75. annorum fuerit Abraham quum ex Charane in Chananæam eſt profectus; (Gen. XII. 4.) &. 100. quum natus eſt ei Iſaac: (Gen. XXI. 5.) colliguntur

A profectione Abrahami in terram Chananeam uſque ad nativitatem Iſaaci, anni.	25.
A nativitate Iſaaci, uſque ad nativitatem Jacobi, (Geneſeos. 15. 26.)	60
A nativitate Jacobi, uſq; ad deſcenſum ipſius cum tota familia in Ægyptum (Gen. 47. 9.)	13.
Summa.	215.

Jacobi filius Joſephus. 30. erat annorum, quum Pharaonis ſomnium exponens, ſeptem primùm annos ſaturitatis, ac totidem deinde famis inſtare prædixit. (Geneſ. XLI. 46.) Ineunte vero anno famis tertio, Jacob cum familiâ ſuâ deſcendit in Ægyptum: (*cap.* XLV. 6.] quum filius Joſephus jam eſſet annorum. 39. ut ab Auguſtino etiam in libro. 16. de Civitate Dei cap. 40. eſt notatum. Quibus. 39. ab annis, quos tunc agebat pater. 130. deductis relinquuntur. 91. quot annorum Jacobum eſſe oportebat, quando ei natus eſt Joſephus. In lucem autem editus eſt Joſephus, quum finiti eſſent anni illi. 14. quibus Jacobus avunculo ſuo Labani ſervirit pro duabus ſuis uxoribus (c. XXX. 25. 26.) Quos ipſos. 14. annos ſi à. 91. iterum ſubduxeris manebunt. 77. quæ Jacobi ætas erat, quum in Meſopotamiam veniens, Labani ſervire cœpit; ductis in ipſo ſervitutis initio, duabus illius filiabus, Leâ & Rachela: quemadmodum in Annalibus noſtris, ad annum Mundi. 2245. eſt oſtenſum. Neque aliud certe innuunt verba illa, Gen. XXIX. 20. *Ita ſervivit Jacob pro Rachela Septem annos; qui viſi ſunt in oculis ejus tanquam dies pauciſſimi, propterea quod amabat eam.* Inde enim ut à Lydiato noſtro in Adverſariis ſuis eſt notatum) apparet, *eum potitum eſſe amatâ: alioquin enim viſi eſſent plures non pauciores. Nam deſiderium facit ut quæ revera ſunt momentanea, videantur diuturna: quemadmodum apud nos quoque vulgari proverbio dicitur, iis qui alicujus rei deſiderio tenentur,*

tur, unumquemque diem videri annum, donec potiamur. & Prov XIII. 12. *Spes protracta ægrum efficit animum*, Ideoque Quod in commate. 21. Statim sequitur, *Et dixit Labani Jacob, Da mihi uxorem meam*; per conjunctionem causalem & verbum temporis plusquam perfecti (quo Hebræi carent) rectius exprimeretur: *Dixerat enim Labani Jacob, Da mihi uxorem meam.* ut ostenderetur quo pacto, jam inde à servitutis initio, Iacobus Leâ simul & Rachela potitus fuerit: quod in subsequente historia plenius explicatur.

Datum vero fuisse Jacobo utramque uxorem, quum restaret ahuc peragendum septennium servitutis alterum, consentiunt omnes fere Interpretes: illud commatis. 27. *Imple hebdomadem hujus*, cum Hieronymo in Traditionibus Hebraicis & Augustino quæstione. 89. in Genesin, de septem diebus nuptialis convivii interpretantes. Sed in prioris itidem septennii exordio æque id fieri potuisse, minus advertentes, in unius septennii spatium 12. liberorum Jacobi natalia conjicere coacti sunt, quum ipsa Lea continuatis partubus *Rubenem, Simeonem, Levin & Judam*, enixa fuerit: & quum parere desiisset, Rachelæ sororis exemplo incitata Zelpham ancillam marito substituerit; quæ *Gadem* primo,& sequente anno,*Asherem* illi peperit; ipsaque iterum Lea, *Issacharem* primum, deinde *Zebulonem*, ac postremo *Dinam* filiam pepererit. Quas novem conceptiones & partus, si non alio quam. 40. dierum puerperii (ex more, Levitic. XII. 2. 4.) interposito intervallo, sese invicem subsecuti, & novem mensium Solarium spatio, unumquemque fœtum in utero materno gestatum fuisse posuerimus; ipsum septennium, tot liberis in lucem producendis, non suffecturum deprehendemus. At scriptura, præter Josephum ultimo in loco à Rachela in lucem editum, *Danem* quoque & *Napthalin*, ex ancilla ipsius Bala prius susceptos, commemorat. Quibus Jacobus Salianus (nihil necesse esse putabat ad septimestres partus, cum Chronico Hebræorum & Genebrardo, hic confugere) ut locum commodum invenire posset: jam tum, quum Lea gravida incederet, ancillam ipsius Zelpham ad Jacobi lectum denuo admissam, indeque Asherem ancillæ, post Issacharem Dominæ filium, natum fuisse statuit: quemadmodum in ejus Schemate nativitatis Patriarcharum, anno Mundi, 2283. subjecto, videre licet.

licet. Quod incommodum Dionysius Petavius ut evitaret, & ordinem natalium Patriarcharum in Historiâ præmonstratum, conservaret; paulo post admissam secundo Zelpham, ipsam quoq; Leam concepisse vult: indeque, * *ann. XIII. servitutis natum fuisse ex Zelpha Asher; è Lea vero Issachar ineunte anno, & exeunte Zabulon.* Verum sacra historia natalium non ordinem solum, sed interstitium quoque simul nobis exhibet. Quis enim dubitet, Si Lea eodem firme quo Zelpha tempore partui fuisset vicina, quin suo potius, quam ancillæ filio, *Asteris* nomen indidisset? Dicebat enim; *Beate est mihi, nam beatam prædicabunt mulieres:* ideoque vocavit nomen ejus Asher: [c. XXX. 13.] Et interpo.ita inter natum Asherem & conceptum Zabulonem, de mandragoris à Rubene primogenito in agro inventis & ad Leam allatis, narratio, non modo interstitium jam dictum confirmat, sed etiam grandioris tum Rubenem ætatis fuisse evincit, quam Petavianæ rationes eum fuisse patientur; quæ annorum tantum trium cum dimidio eum constituunt, quum abiens in agrum, flores illos colligeret.

* Petav. doct. temp. lib. 9. cap. 19. & lib. 13. ad ann: Mundi 2927.

A nativitate Josephi usque ad Jacobi reditum in Chananæam, anni fuerunt. VI. in quibus Labani ille servivit pro mercede, (Genes. XXXI. 41.) A Jacobi in Chananæam adventu usque ad ortas inter Josephum (annorum. 17. existentem, cap. XXXVII. 2.) & fratres inimicitias. anni fuerunt. XI. atque inde usque ad Jacobi & suorum in Ægyptum descensum (quando annorum 39. fuisse Josephum, est ostensum) anni. XXII. Quo tempore cum Benjamin decem filiorum fuerit pater; (c. XLVI. 21.) etiamsi eorum aliquos gemellos fuisse ponamus, (polygamiæ enim suspicionem ætatis ejus ratio vix admiserit) plurium tamen quam XXII. annorum eum tum fuisse oportuit, & quinquennio circiter, ante medii intervalli finem in lucem editum; quum Jacobus pater. 104. fuisset annorum, frater Josephus. 13. Ante nativitatem Benjaminis, raptus Dinæ & Sichimitarum cædes accidit: (c. XXXIV.) eamque mox secuta Jacobi in Bethele habitatio; (c. XXXV. 1. 16.) quam Hebræi, in Sedar Olam rabba. cap. 2. sex tantum mensium fuisse dicunt. Neque diuturnam hic moram, hinc nativitas Bejaminis, illinc Simeonis & Levi ætas, ad perpetrandam Sichimitarum cædem idonea, facile est admissura. In apocrypho XII. Patriarcharum

Testamento

Testamento, Levi se quasi annorum viginti fuisse ait, quando cum fratre Simeone Sichimitas cœcidit. Alexander Polyhistor ex Demetrio (apud Eusebium libro.9. Præparationis Evangelicæ) eumque Petavius & Salianus secuti, Levin tunc annorum 20. cum dimidio, Simeonem annorum. 21. mensium. 4. fuisse volunt. Quæ ætas ad tam audax facinus aggrediendum minus videtur fuisse idonea. Sed hi, integro licet decennio post Jacobi inChananæam reditum,Sichimitarum cædem peractam statuant, fratrum tamen natalia in secundum servitutis septenpium conjiciunt: quum ex nostrâ sententiâ, horum natalia ad primum referente, Sichimitarum cædem sexennio post Jacobi reditum factam supponente, à Levi annum ætatis. 24. & Simeone annum. 25. agente, cædem illam fuisse peractam consequatur.

Porro eorum, qui cum Jacobo descenderunt in Ægyptum, numerus, à Mose in Genes. XLVI. 26. 27. ita habetur explicatus. *Omnes animæ quæ ingressæ sunt cum Jacobo in Ægyptum, egressi è femore ejus, præter uxores filiorum Jacobi, omnes animæ sexaginta sex erant. Filii autem Josephi qui editi sunt & in Ægypto, sunt animæ duæ: sic omnes animæ domus Jacobi, quæ venit in Ægyptum, sunt septuaginta.* De quo Hieronymus, in Traditionibus Hebraicis in Genesim. *Manifestum est, omnes animas, quæ ingressæ sunt Ægyptum de femoribus Jacob, fuisse septuaginta: dum sexaginta sex postea ingressæ sunt, & repererunt in Ægypto tres animas, Joseph scilicet cum duobus filiis ejus; septuagesimus autem ipse fuerit Jacob.* Sed cum scripsisset Moses, Josephum *vidisse Ephraimi filios usque ad tertiam generationem, & filios Machiris filii Manassis, in genibus suis suscepisse,* cap. L. 23 editionis vulgatæ Græcæ, quæ LXX. interpretibus tribuitur, authori placuit ista hujus XLVI. capitis Geneseos commati. 20. adjicere. *Fuerunt autem filii Manassis, quos ei peperit concubina Syra, Machir. Machir autem genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manassis, Suthalaam & Taam. Filii autem Suthalaam, Edom.* & quinque hisce catalogo Mosaico additis, commate. 27. concludere; *omnes animas, quæ cum Jacob ingressæ sunt in Ægyptum, fuisse septuaginta quinque.*

Quandoquidem vero quinque isti superadditi in rerum

naturâ *nullo modo esse potuerunt, quando Jacob in Ægyptum venit, & filios Joseph, nepotes suos avos istorum, minores quàm novem annorum pueros invenit*: Augustinus, libro. 16. de Civitate Dei, cap.40. vera Scripturæ verba ista fuisse existimans, ad violentam illam expositionem hic se recipere est coactus; *introitum Jacob in Ægyptum, quando eum in septuaginta quinque hominibus Scriptura commemorat, non unum diem vel unum annum, sed totum illud esse tempus quandiu vixit Joseph per quem factum est ut intrarent.* Quam tamen ob alias quasdam difficultates occurrentes, ad ipsam quoque Hebraicam veritatem, eamque hic secutam editionem vulgatam Latinam, accomodandam censuerunt, Abulensis, Pererius, Delrius, Cornelius, à Lapide, Bonfrerius, Menochius, Tirinus, in Genes. cap. XLVI. Salianus, ad annum Mundi. 2329. num. 11. & alii: ex ipsis illis 70. à Mose in textu originali commemoratis, eo quo in Ægyptum descendit Jacobus tempore, nondum natos fuisse defendentes. Quorum sententiam diligenter expendit & refellit Torniellus, ad annum Mundi. 2329. a num. 4. ad. 8.

** Abram. in Pharo veter. Testam. lib. 9. cap. 27.*

Verum alios hic omnes * Nicolaus Abrahamus longe superat. Illa enim commatis. 8. verba; *Hæc sunt nomina filiorum Israel qui ingressi sunt in Ægyptum*, non de. 70. illis Jacobi posteris, sed de filiis proprie dictis intelligenda esse asserit. *Qui autem,* (inquit) *è filiis ejus propagati recensentur, non ideo nominantur, quod jam nati fuerint, & cum Jacobo in Ægyptum descenderint (neque enim uspiam id Scriptura dicit:) sed occasione filiorum commemorantur præcipui quique, qui partim cum ipso venerunt, partim post ejus descensum nati sapientiæ laude rerumque gestarum gloria, præ cæteris floruerunt.* Atque in hoc commento adeo ille sibi placet, ut Sic demum rem concludat. *Hic explicandi modus, si alium (præter me) authorem haberet, cæteris anteponendus videtur; quod nullam vim adferat Scripturæ, nec aliter verba sumat, quam ut pure sonant, (quod potissimum in historiâ sacrâ spectandum est) & omnes difficultates exolvat,* quibus *intricantur ii, qui aliam ineunt rationem.* præclare sane, quum illud ipsum, in quo primarius difficultatis nodus consistit, omnino non attingat: quâ ratione *septuagenarius* animarum in Ægyptum intrantium numerus salvari possit, si plures vel pauciores eò ingressæ fuisse dicantur.

Septuagenariu

Septuagenarius enim ille numerus in tribus diversis locis à Mose diserte legitur expressus.

Eorum primus ille est, quem ex Genes. XLVI. 27. jam produximus, *Omnes animæ domus Jacobi, quæ venit in Ægyptum; sunt Septuaginta.* Secundus habetur in ipso libri Exodi initio. *Hæc sunt nomina filiorum Israelis qui venerunt in Ægyptum: venerunt autem cum Jacobo, quisque cum domibus* (vel *familiis*) *suis.* tum, recensitis Iacobi filiis proprie dictis, in commate. 5. subjicitur. *Erant omnes animæ eorum qui egressi sunt de femore Jacobi Septuaginta.* Tertius ille est, *Deuteronom.* X. 22. *In septuaginta animabus descenderunt patres tui in Ægyptum: & ecce nunc multiplicavit te Dominus Deus tuus sicut astra cæli.* Ex quo videre licet, eos qui certum & definitum Israelitarum numerum, reipsâ in Ægyptum descendentium, in septuagenario isto Calculo nolunt agnoscere, non modo vim scripturæ verbis inferre, sed etiam ipsum Mosis scopum plane evertere; qui non alius erat, quàm ut, ex quàm paucis in Ægyptum descendentibus quàm multi deinceps orti fuerint, dilucidius intelligeretur: juxta illam confessionis formulam, primitias offerentibus à Deo præscriptam, Deuteronom. *XXVI.* 5. *Syrus periens erat pater meus, qui descendit in Ægyptum hominibus paucis, ut peregrinaretur illic; evasit autem illic in gentem magnam, robustam, & amplam.*

Ex tribus vero exemplis, quibus Nicolaus cum aliis adstruere est conatus, aliquos ex. 70. illis à Mose commemoratis, nondum fuisse natos, quum Jacob in Ægyptum descenderet, (*Er* enim & *Onan* in Chananæâ pridem mortui, & Iosephi nepotes *quinque*, in Græca editione superadditi, ad numerum hunc septuagenarium non pertinent) primum à numero filiorum Rubenis est petitum quod ab illo sic urgetur. "Ruben duos tantum " liberos ante migrationem, susceperat ut probat Salianus ex " illis Rubeni verbis, Gen. *XLII.* 37. *Duos, filios meos interfice, si* " *non reduxero illum tibi.* qui si jam plures liberos sustulisset, " non dixisset, *duos filios meos, sed, duos e filiis meis interfice.* " Ejus tamen filii quatuor, Genes. *XLVI.* 9. in Jacobi familia " numerantur. *Resp.* Non probat hoc Salianus, * sed ut *suspicionem* proponit, paraphrasi illa Philonis (in libro de Joseph) suffultam. Εἰς ὁμηρίαν σοὶ δύο υἱοὺς δίδωμι, οὓς καὶ μόνους ἐγέννησα,

* *Salian. ann. Mundi.* 2329. *num.* 7.

τούτους

τούτους ἀπόκτεινον. Do tibi duos filios obsides, quos solos genui: hos interfice, nisi &c. Simul tamen monet, Abulensem contendere quatuor illos jam tum fuisse genitos; & duos Rubenem dixisse filios, ut eos uni opponeret. *Et forte satius est ita dici; ne difficultates hoc loco sine necessitate augeamus:* inquit ipse Salianus. Et verba hunc in modum reddidit Tremellius: *Hos duos filios meos morti tradito.* ac si ex quatuor filiis duos tantum, qui tunc præsentes aderant, pater indicasset.

"Secundum exemplum est filiorum Benjaminis; de quo "Nicolaus idem. Benjamin, (inquit,) vix ad tertium ac vicesi- "mum ætatis annum pervenerat; jam tamen undecim (decem "volebat dicere) in ejus familia recensentur, quorum aliquos "ejus nepotes fuisse Septuaginta viri tradiderunt. Sed Benjaminem vix ad XXIII. ætatis annum tum pervenisse, probari non potest; quum scripturæ rationes (ut jam vidimus) XXVII. eo tempore illum fuisse annorum facile patiantur: quâ ætate, liberorum decem potuisse illum esse patrem, nihil impedit. Ex his quidem editio vulgata Græca, quæ septuaginta illis verbis tribuitur, tres tantum immediatos Benjaminis facit filios, è reliquis, sex nepotes, & unum pronepotem constituens. Ita enim ea habet. *Υἱοὶ δὲ Βενιαμίν, Βαλὰ &c. Filii autem Benjamin, Bala, & Bochor, & Asbel. Fuerunt autem filii Bala, Gera, & Noeman, & Anchis, & Rhos & Mamphim, & Ophim.* (quod nomen in Romanâ editione est omissum.) *Gera autem genuit Arad.* Quæ nepotum hic distinctio, non minus quam quinque Josephi nepotum superadditio, Augustinum ad duriorem illam explicationem confugere compulit. * *Quia in filiis suis utrunque appellatur Jacob, hoc est in posteris suis; & per Joseph eum constat in Ægyptum intrasse: introitus ejus accipiendus est, quamdiu vixit Joseph, per quem factum est ut intraret. Toto quippe illo tempore nasci & videri potuerunt omnes qui commemorantur, ut 75. animæ compleantur usque ad nepotes Benjamin.*

* *Augustin: quæst. 173. in Genesin.*

In textu vero Hebraico; sicut etiam in Chaldaicis paraphrastibus Onkeloii & Jonathanis, versione Syrâ, editione vulgata Latina, & Josepho lib. 2. antiquit cap. 4. omnes isti decem, ut immediati Benjaminis filii recensentur. Tremellius tamen in notis ad I. Chronic. 8. 1. & Bonfrerius ad Genes. 46. 21. etiam nepotes in filiorum numero promiscue hic recenseri existimant:

quod

quod in *Numeror.* XXVI. 40. Ard & Naaman, & in I. *Chronic.* VIII. 3. 4. Gera & Naaman, filii Belæ esse dicantur. Sed nihil obstat, quo minus dici potest tres filios habuisse Belam, patruis suis cognomines. In loco certe Chronicorum, textus Hebræus duos ejusdem nominis habet Geras: textus vero Syrus, duos Geras simul & Naamanes; alteros Benjaminis filios, alteros ejusdem ex filio Belâ, vel Bala nepotes.

Tertium exemplum est Hesron & Hamul nepotum Judæ patriarchæ ex filio Phares: *qui cum hoc descensus tempore vix primum annum exegisset ætatis suæ, non possunt filii ejus geniti esse, nisi post viginti circiter annos, nedum ingressi esse Ægyptum cum avo & proavo.* Ita * Salianus: probationis suæ fundamentum à Geneseos cap. *XXXVIII.* 1. deducens; ubi *Scripturam aperte docere asserit, Judam accepisse uxorem eodem tempore quo Joseph abductus est in Ægyptum.* Et cum Augustinus quæstione. 128. in Genesim, difficultati huic emergenti aliquatenus occurreret, dixisset, fortasse Mosem hic recapitulatione usum, posterius narrasse, quæ ante aliquot annos facta essent; admittendam esse hanc ἀνακεφαλαίωσιν. * ille negat: tum quia Scriptura dixerit id factum בעת ההוא *in tempore ipso* (vel *illo* potius) tum quia, si hoc conjugium venditionem antecessisset, nihil erat causæ, cur non etiam ante venditionem narraretur, ne præcipua Josephi historia inutiliter interrumperetur, quod fusius ab Abulensi contra Aben Ezram disputatum esse monet.

* *Salian. ad ann. Mundi* 2329. *num.* 10.

* *Id. ad ann. Mund.* 2306. *num.* 45.

Et Aben Ezra quidem, quem multo (sed irrito) conatu Abulensis hic ivit oppugnatum, recapitulationem sive hysterosim hanc non observavit solum, sed etiam exceptionibus adversus eam à Saliano jam allatis studiose simul occurrit. Causam enim interfertæ hoc in loco historiæ reddit istam; ut magis inde elucesceret, quam longe aliter se Josephus gesserit in negotio heri sui, quam frater ipsius Judas hic se gesserit: locutionem autem istam, *in tempore illo*, eodem modo in Deuteronom. X. 8. usurpari notat; quomodo & ab aliis est observatum, *in die illo*, sine determinata aliqua temporis notatione, sedecies in vetere & novo Testamento esse positum. Hocque ipso in loco, *in tempore illo*, non ad illud, quo in Ægyptum venditus est Josephus, sed quo ipse Judas in Cananæam cum patre advenit, referendum esse defendimus. Ex nostra vero hypothesi, primi paternæ

servitutis septennii anno quarto natus Judas, ætatis. 18. egisset annum, quo tempore in Chananæam primum est ingressus: sub finem videlicet æstatis, exeunte anno Mundi, juxta nostras rationes. 2265. Mox ibi uxore ductâ *Chananitide*, in anni 2266. æstate, *Erem*; in 2667. sub veris exitum, Onanem; & in anno. 2668. post veris initium *Selam*, suscipere ex eâ potuisset.

Apparens deinde Jacobo Deus, eandem fœcunditatis benedictionem soboli ejus impertiit, quam antea Noachi filiis communicaverat, [*Genes.* X. i. 7.] dicendo; *Cresce & multiplicare, Gens & cœtus gentium erit ex te* [c. XXXV. 11.] Unde, ut tunc apud primos Orbis renovati instauratores (quemadmodum in V. operis hujus capitulo à nobis est ostensum) sic & nunc apud Jacobi posteros, ut statim ab ineunte pubertate opera libris daretur, in usu esse cœptum videatur. Ita sub exitum veris anni. 2280. *Eri*, annum ætatis decimum quintum & pubertatis primum ingresso, similiterque sub exitum veris, anni. 2281. Onani uxorem Thamaram dare pater potuisset. Mox verò Onane ob scelus à Deo morte affecto, edixit Judas Thamaræ nurui suæ, ut tantisper vidua in domo patris maneret, Donec Sela tertius filius adolesceret. Quo paulo post initium veris anni. 2282. pubertatem assecuto, Judah à morte uxoris sese consolaturus, Thimnam, ad tondendum gregem suum, sub æstatis sequentis initium abiit. Ibi Thamara, soceri mente de filio Selâ ipsi non dando satis perceptâ, scortum se simulans, ex ipso Judâ duorum liberorum mater est effecta. Hac ratione sub finem hyemis anni. 2283. gemelli illi Phares & Zara in lucem fuerint editi: annis. 15. cum quadrante, priùs quàm Jacob cum familiâ suâ in Ægyptum descenderet. Ita sub initium anni. 15. Pharesi nasci potuit Hesron, sub finem Hamul; vel, si gemelli fuerunt, sub finem ambo; & infantes simul cum patre in Ægyptum ingredi. Quâ in re totâ cum nihil sit, quod vel naturæ vel rationi repugnare deprehendatur; æquo lectori relinquimus judicandum, an non hæc potius admittenda fuerit, quàm sententia illa altera, quæ Hesronem & Hamulum, licet longe postea in Ægypto natos, à Mose tamen inter eos qui cum Jacobo descenderunt in Ægyptum, numeratos, fuisse statuit?

CAP.

CAP. XI.

De annis. 215. peregrinationis Iſraelitarum in Ægypto. Argumenta pro diuturniore eorum morâ allata ſolvuntur: in quibus, de B. Jobi & Jobabi Idumæorum regis temporibus, ac Joſuæ genealogiâ agitur. Anni exodi incerti characteres.

A Profectione Abrahami ex Charane, uſque ad Jacobi deſcenſum in Ægyptum, annos, 215. peregrinationis Hebræorum in terrâ Chanaanis effluxiſſe Scripturæ teſtimoniis comprobatum eſt. quibus ex integræ. 430. annorum peregrinationis ſumma ſubductis; æqualis. 215. annorum relinquitur numerus, Ægyptiacæ ipſorum peregrinationi aſſignandus. Quo vero tempore in Ægyptum Jacobus deſcendit, filium ejus Joſephum. 39. fuiſſe annorum eſt oſtenſum: quos ſi à totius vitæ. 110. annis [Gen.L.22.] ſubtraxeris; ſupererunt

A deſcenſu Jacobi in Ægyptum, uſque ad mortem Joſephi, anni	71
Inde ad Moſis nativitatem uſque,	64
A nativitate Moſis uſque ad exitum Iſraelitarum ex Ægypto, [Exod.7.7.]	80
	Summa, 215.

Anni.71.&.80.quos ex Scripturâ habemus,ſimul juncti.151.efficiunt: qui ex.215.totius peregrinationis Ægyptiacæ deducti.64. relinquunt annos,interſtitio,inter Joſephi obitũ & Moſis ortum, tribuendos. Judæi,quinquennio ante Abrahami profectionem ex Charane 430.annorum initium collocantes,moræ Iſraelitarum in terra Ægypti.210. tantum annos tribuunt: quos Chaldaica quæ Jonathani tribuitur paraphraſis cum Hieroſolymitana in Exod. XII.40.per תלתין שבשין רשנין *triginta ſabbata ſive hebdomadas annorum* exprimit. Ejus annorum numeri ſignum in Pirke Eliezer

cap. 48. & passim apud Rabbinos est vox רדו *Descendite*; qua ad filios usus est Jacobus, Genes. XLIII. 2. posterorum suorum in Ægypto moram, annorum. 210. (quot literæ ille conficiunt) futuram fuisse innuens; ut notat ad eum locum. R. Salomo Jarchi, interpres Talmudicis nugis plus nimio deditus. In Seder Olam rabbah. cap. 3. Job, patientiæ illud exemplar, natus fuisse dicitur, quum Israelitæ descenderint in Ægyptum, & mortuus quum inde ascenderunt. Et cum post flagella annos illum, 140. exegisse, & quicquid ipsi fuerat duplo Deum auxisse; sit scriptum: [*Iob.* 10. 16.] ante hæc annos. 70. & in universum, annos. 210. (quanta fuerit Israelitarum mora in Ægypto) vixisse illum, inde colligitur.

Et quidem in Synopsi Athanasianâ, passum etiam fuisse Job legimus, cum esset annorum, 70. quot etiam ex ipso textu Græco, Job. XLII. 16. colligitur, ut quidem Romana cum editio nobis exhibet; in quâ Job post plagas annos. 170. in universum autem annos. 240. vixisse dicitur. Cum quâ exacte quadrat ille calculus Hesychii, vel quicunque author fuit, ineditarum in libros quos Sapientiales vocant Hypothesium; ὢν ἑβδομήκοντα, ἐπέζησε δὲ μετὰ τὰς πληγὰς ἔτη. ρο. ὡς εἶναι πάντα ζωῆς αὐτῶ ἔτη. σμ. *Passus autem est* Job, *quum esset annorum LXX. supervixit vero post plagas, annos CLXX. ita ut fuerint omnes vitæ ipsius anni. CCXL.* quanquam & hujus textus duæ aliæ reperiantur lectiones: rarior una, in B. Hieronymi ex Origenicâ editione versione. *Vixit autem Job post plagas centum quadraginta annis:* ---- *& omnes anni vitæ ejus fuerunt CCXLVIII.* Cum quâ consentit & Græca editio Complutensis (in Bibliis polyglottis, tum Antuerpianis tum Parisiensibus, retenta:) priore membro uti in Hebræo inveniebatur expresso; altero, (quod in eo non erat & idcirco præfixo obelo ab Origine notabatur,) penitus prætermisso. Altera vero, communis & ab omnibus maxime recepta lectio, non in Aldinâ solum editione, & Germanicis omnibus, sed etiam in antiquissimo Alexandrino (quem in Angliâ habemus) codice, reperitur. *Vixit vero Job post plagam annos CLXX. omnes annos vixit CCXLVIII.* Anni, 170. ex 248. deducti, relinquunt. 78. quot Jobum, quum primum pateretur, egisse ait author commentariorum in Job, quos Origini perperam adscriptos Latine vertit Perionius.

Annorum

Annorum. 170. (quos post passionem Job hic vixisse dicitur) pars dimidiata est. 85. Cum igitur Jobo post tentationem duplicia reddita fuisse referantur omnia, (in quibus & anni fuerint numerandi.) 85. eum fuisse annorum quum certamina finiit, iisque ad 170. quos postea vixit additis, universæ vitæ annorum summam 255. extitisse, Olypiodorus (vel quis alius in Catena ad. Job. XLII. 16.) colligit. Quod autem in textu, vitæ illius anni. 248. tantum commemorantur, eo septem passionis ipsius annos mysticè innui asserit; quos in vitæ annis non recensitos arbitratur ille, διὰ τὴν ἐκ τῶν παθῶν οἱονεὶ νέκρωσιν, quod ærumnosa vita mors esset potius quam vita existimanda. Neque alia fuit *septennii*, Jobi calamitatibus tum temere assignari soliti, aut origo, aut ratio. De quo vide, (si placet) Salianum in anno Mund. 2398. num. 1. &. 2544. num. 751, 752. ubi in priore loco, nota obiter; non (ut ille opinatur) apud originem Perionii. 70. pro. 78. sed apud Cyrillum Anastasii, num. 78. pro. 70. esse reponendum.

Ut igitur de ætate Jobi certius aliquid statuatur, primo ante exitum Israelitarum ex Ægypto, (ex ætate Eliphazi Themanitæ sodalis ejus) ostendendum est, non eorum in Ægyptum ingressum, & consequente ipsius Ægyptiacæ peregrinationis tempore, certaminum Jobi historiam contigisse. & primum, ante Legem à Deo Mosi traditam, Jobum extitisse, manifestnm esse docet Chrysostomus, ἀπὸ τοῦ μακροβιώτατον τοῦτον γεγονέναι, καὶ ὑπὲρ τὰ διακόσια ἔτη βεβιωκέναι· οὐδεὶς γὰρ τῶν μετὰ τὸν νόμον τοσαῦτα ζήσας ἱστόρηται. *ex eo quod longævam vitam vixerit, & supra ducentesimum annum prorogaverit. Post legem enim qui tamdiu vixerit, de nullo memoriæ est proditum.* Ætate hominum ordinaria, ad. 70. vel 80. annos redacta: quemadmodum in Psalmo. XC. 10. ipse Moses confirmat. Addunt alii, * historiam hanc accidisse, antequam insignia Dei miracula, quæ in Exodo scripta sunt, Israelitis exhiberentur & passim celebrarentur: quia alias hæc intra cætera Dei opera, quæ in Jobi libro prædicantur, etiam recenserentur. Præsertim autem Deus ipse nequaquam capite quidem. 38. *maris*, 40. autem *Jordanis* ita mentionem faceret, tanquam inauditum fuerit quod homines super eorum fundo ambulâssent. Et quoniam Dominus. cap. 29. inquit ad Jobum; *Quis præparat corvo escam suam, quando pulli ejus clamant ad Deum vagientes, eo quod non habeant cibos?* Haud dubiè interrogâsset, quis Israelitis

* *Codoman. Chronolog. lib. 4. cap. 35.*

quadraginta annos victum præbuit in deserto: nisi historia Jobi vetustior esset actis Exodi. Neque ulla hic usquam legis, nisi per manus traditæ, mentio: & quæcunque hic veterum historiarum attinguntur, antiquorum sunt temporum. Ex eo quoque hoc eliciunt, * quod post latam legem nemini licuit alibi, quam coram arcâ vel tabernaculo Dei sacrificare, sine mandato singulari: ideoque Job, aut non fecisset contra præscriptum Legis sacrificans, [*cap.* I. & XLII.] aut scriptura non commendasset illius sacrificia, si venisset contra legem.

* *Tremell. & Jun. in Job.* 1. 1.

Porro frater Jacobi Esau, quum esset. 40. annorum, uxorem duxit Basmatham, sive Adam filiam Elonis Hittæi, atque ex eâ suscepit Eliphazum, patrem Themanis; Genes. XXVI. 34 &. XXXVI. 2. 4. 11.] à quo Eliphaz Themanites, qui cum Jobo est collocutus, duxit originem. Subductis annis. 40, Esavi sive Jacobi(gemelli enim fuerant) ab. 130. quot Jacobus agebat, quando cum famillia suâ in Ægyptum est profectus; [Gen. XLVII. 9.] restant. 90. inter primas Esavi nuptias & Israelitarum descensum in Ægyptum, interpositi. Unde colligere licet, Eliphazum Themanitem (à Themane, Esavi ex filio primogenito Eliphazo nepote oriundum) eodem vixisse tempore quo in Ægypto peregrinati sunt Hebræi: maximeque esse probabile, Jobi (æqualis ipsius) historiam post Josephi mortem (tempore inter Genesin & Exodum interjecto) contigisse; quando ipsis Israelitis a | Ægyptiacorum idolorum cultum deficientibus [*Josu.* XXIV. 14. *Ezekiel.* XX. 8.] de universa terrâ peragratâ & sibi subdita, Satanæ gloriandi data est occasio [*Job.* I. 7. II. 11.] Ipso vero ingressus Israelitarum anno, natum fuisse Iobum, & egressus denatum, Iudaicum commentum est.

Hæc de ætate Iobi quæstio, ex eo diligentius à nobis est tractata; quia ex ea * Nicolaus Abramus moram Israelitarum in Ægypto neque. 210. neque. 215. sed. 430. fuisse annorum probare nititur; sed hoc satis debili substrato fundamento; quod *Job* idem fuerit cum *Jobab* Zaræ filio, secundo Idumæorum rege, cujus meminit Moses in Genes. XXXVI. 33. ubi & Zaram hunc, ex Idumæorum Ducibus unum, filium facit Rehuelis, filii Esavi & Basemathæ, sororis Nabajoth, & filiæ Ismaelis [*comm.* 3. 10. 17.] Hanc vero Nabajoth (Nabathæorum patris) sororem

* *Abram. Phar. Vet. Testam. lib.* 9. *cap.* 22.

sororem Ismaelis filiam, Basematham & Mahalatham dictam, Esavum eo tempore uxorem duxisse idem refert, quo frater Jacobus, accepta patris benedictione, ex Chananæâ in Mesopotamiam est profectus: [cap. XXVIII. 6.9.] à quo, usque ad Jacobi & familiæ ipsius descensum in Ægyptum, annos decurrisse, 53. ostendimus. Unde, & sub id tempus, Jobabum natum fuisse Nicolaus colligit: quod vix ante annum ab inito matrimonio quinquagessimum, ad pronepotes soleat, ac generationem tertiam perveniri. Considerandumque postea nobis ille proponit; quomodo sex post Jobabum Idumææ Reges, alios aliis morte sublatis suffectos, Moses numeraverit; eo præsertim ævo, quo mortales vitam diutius propagabant & post hanc Regum seriem Duces undecim recensuerit; quos ex. I. *Paralip.* I. 51. satis constat non sub Regibus, sed post eos Reipublicæ gubernacula tenuisse.

At certe anni. 215. commorationis Israelitarum in Ægypto, &. 40. fere in deserto, tempus suppeditabunt satis amplum, quod & octo illis Regibus, qui regnaverunt in Idumæa, *antequam haberent Regem filii Israel*, (Gen. XXXVI. 31.) id est, (ut exponit doctissimus Grotius) priusquam Israelis posteri terram Chananæam ac vicinas sunt adepti, ante quod tempus regem ipsis facere non licuit; (Deuterom. XVII. 14.) & undecim etiam Ducibus recipiendis suffecerit: si modo duo ista admittamus; quibus non admissis, ne. 430. quidem anni habitationi Israelitarum in Ægypto attributi, illis capiendis essent suffecturi. I. Cum Reges istos ex diversis fuisse civitatibus Moses memoret; non Jure eos hæreditario regnum eos obtinuisse, (ex quo contingere poterat, ut adolescens regnum adeptus, in longævâ illâ hominum vita, ad centum annos illo potiretur) sed vel populi suffragiis, vel vi armorum (uti Esavo à patre Isaaco fuerat prædictum. Genes. XXVII. 42. *Gladio tuo vives*). ad Regium fastigium fuisse evectos: at jam ætate seniores, & usu rerum instructi eo pervenientes, non ita diuturnum in imperio tempus necessario exegerint. II. Eos qui sub Regibus, singularium provinciarum duces extiterunt, sed supremo illo imperio subditi, sublatis postea Regibus iisdem provinciis liberam & αὐτονόμον potestatem obtinuisse: ita ut undecim illi à Mose memorati Duces, non (ut in Regibus factum)

ctum) alii aliis ordine successerint, sed simul omnes & eodem tempore provinciarum suarum administrationem obiisse. Atque hinc Moses, quum in ipso ex Ægypto exitu, *Ducum* Idumææ in Cantico suo meminisset; (Exod. XV. 15.) post annos tamen. 39. sub *Regio* adhuc imperio Idumæam fuisse indicat. (*Numb.* XX. 14. *Judic.* XV. 17.) ex quo ulterius colligimus. 1. Regem illum, qui Israelitis transitum per terram suam denegavit, fuisse *Hadarum*, postremum Idumæorum regum à Mose memoratorum. 2. Idumæorum erga fratres suos Israelitas inhumanitatem hanc cito Deum fuisse ultum: eodem anno & Rege per mortem, & ipso regno per politiæ mutationem sublato. 3. Mosem, anno. 40. post exitum ex Ægypto, librum Geneseos vel scribentem vel saltem interpolantem, undecim illorum Ducum ex stirpe Esavi ortorum, qui Regibus in summo imperio successerunt, nomina recensuisse, *Secundum familias suas; & secundum habitationes in terrâ possessionis suæ;* (Genes. XXXVI. 40, 23.) utpote diversis provinciis in eadem Idumææ regione, eodem tempore, (uti dictum est) præfectorum.

Sed hypotheticè hic disputat Nicolaus Abramus. Si Jobabus Idumæorum rex idem fuerit cum B. Jobo, quem post tentationes suas. 140. annos vixisse Scriptura testatur; intra angustias 215. annorum, moræ Israelitarum in Ægypto &. 40. in deserto, non posse contineri quatuor illorum regum tempora, quos Jobabo in regno, ut & illis alios in Ducatu, antequam à Mose liber Geneseos conscriberetur, successisse apparet. Quæ consequentia, vera si fuerit: non diuturniorem, quàm. 215. annorum Israelitarum in Ægypto fuisse moram, inde probabitur. Sed falsitas illius hypotheseos, quæ Jobum eundem facit & Jobabū, inde convincetur, quod duo illa argumenta, quibus hypotheseos hujus patroni veritatem ejus ostendere sunt conati, alterum à nominum Jobi & Jobabi similitudine, alterum ab authoritate *appendiculæ* (ut loquitur Abramus) *quam* LXX. *Seniores libro Job velut laciniam attexuerunt*, petitum, jamdudum à Nicolao Lyrano sunt soluta; ad cap. 1. Jobi, ita Scribente. *Nec motivum aliorum valet, de similitudine nominis Job & Jobab quia frequenter contingit duos homines valde diversos non modo simili, verum etiam prorsus eodem appellari nomine.*

Supponitur

Supponitur etiam falsum, quod prædicta nomina sint valde similia: cum secundum scripturam Hebraicam, sint multum dissimilia. Hoc enim nomen Job, in Hebræo incipit per Aleph (איוב) *nomen vero Jobab per Jod.* (יובב) Deinde, de laciniâ illâ respondet, quæ in Bibliis Græcis ad finem libri est adjecta, & cujus pars in Latinis (ex Jobo, ab Hieronymo è Græcâ linguâ translato, desumpta) in libri initio, *Argumenti* loco, inter Hieronymi Prologos poni solebat. *Similiter additio quæ allegata est non valet: quia, sicut dicit Hieronymus in libro de Hebraicis Quæstionibus, non est in Hebræo, & ideo non est ei adhærendum secundum ipsum; dato quod inveniatur aliquando in fine libri Job. Et ex hoc patet, quod si ponatur in fine Prologi Hieronymi, non est hoc de intentione suâ; sed hæc additio & consimiles, ab aliquibus minus expertis in historiis & genealogiis Hebræorum, appositæ sunt: propter quod de ipsis non est curandum.*

Et certè appendiculam hanc esse *apocrypham*, in libro. 1. de Verbo Dei. cap. 20. Cardinalis Bellarminus confirmat. Cui frustra authoritatem ex eo conciliare nititur Abramus; quod LXX. *quæ ad calcem libri Job addiderunt, se non suopte finxisse ingenio, se de codicibus Syriacis* (*unde quidam ab ipso Mose librum Job in Hebraicam linguam translatum putant*) *deprompsisse testentur.* quasi verba illa in calce libri, Οὗτος ἑρμηνεύεται ἐκ τῆς Συριακῆς βίβλου, *Hic interpretatus est ex Syriaco libro*, ad sequentem appendiculam referenda essent, & non ad librum ipsum, qui præcesserat: & quasi res esset extra omnem posita plane controversiam, Syriacum hic sermonem distinctum fuisse ab Hebraico; in Græcâ * Catena contrarium observandum inveniamus. Συριακὴν νῦν, τὴν Ἑβραίων (vel Ἑβραίαν,) διάλεκτον καλεῖ διὰ τὸ γειτνιάζειν ταύτην τῇ τῶν Σύρων, (al. τὴν διάλεκτον τῶν Σύρων τῇ Ἑβραΐδι) καὶ εἰκοσιδύο στοιχεῖα ἔχειν, καθάπερ οἱ Ἑβραῖοι, καὶ Συρίαν δὲ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ Σύρους οἱ πολλοὶ τοὺς Παλαιστίνους ὀνομάζουσι· *Hebraicam dialectum hoc loco Syriacam vocat: quia Syrorum lingua proximè ad eam accedit, & viginti duabus litteris Hebræi & Syri pariter utuntur; Judæam etiam Syriam, & Palæstinos plerique Syros appellant.* Hæc Olympiodorus, vel quicunque alius in Catenâ illâ: cum quo & author Commentariorum in Job consentit, quos falso Origenis nomine Latine à se conversos edidit Perionius.

* *Caten. in Job per Pat. Junium. pag. 612.*

Pro nobis vero faciunt Hebræi, tum antiqui (apud Hieronymum, in Epist. 126. ad Evagrium, & Traditionibus Hebraicis in Genes. cap. 36.) tum posteriores omnes, Isaacide (quomodo R. Solomonem Jarchi, ab Isaac uno è majoribus, fuisse cognominatum, à Judæis se didicisse refert * Scaliger) uno excepto: de quo Aben Ezra, ad Genes. cap. 36. גם יובב בן זרח אינו איוב אשר אמר היצחקי דמהביל. *Etiam Jobab filius Zerach, non est Ijob, quemadmodum dixit Isaacides, vane seu fatue agens.* Pro nobis quoque ex Latinis facit Hieronymus, in Quæstionibus sive Traditionibus in Gen. cap. 22. & post eum Philippus Presbyter, atque Beda (falso creditus Hieronymus) libri Jobi interpretes; cum Ruperto Tuitiensi, lib. 6. Comment. in Genes. cap. 34. Petro Trecensi (Historiæ Scholasticæ authore) cap. 5. super librum Genesis, & recentioribus aliis. Neque enim audiendus hic vel Petavius, * *satis exploratum* esse objiciens, *quæ in Traditionibus Hebraicis ab* Hieronymo *memoriæ prodita sunt, magis ex Hebræorum mente, quam ex sententia suâ plerumque proferri*; vel Abramus, *alios sola Hieronymi authoritate permotos*, hanc sententiam esse amplexos affirmans. Ex propria enim sententia locutum hic fuisse Hieronymum, verba hæc ipsius clarissime ostendunt. *Male igitur quidam æstimant Job de genere esse Esau, Siquidem illud quod in fine libri ipsius habetur, eo quod de Syro Sermone translatus est, & quartus sit ab Esau, & reliqua quæ ibi continentur, in Hebræis voluminibus non habentur.* Alios autem ut in eandem concederent sententiam, non iam authoritas Hieronymi, quam ratio ab ipso allata, permovit; quod Appendix illa, cujus præsumpta authoritate Veteres in errorem sunt inducti, *in Hebræis voluminibus non haberetur*, & Canonicam consequenter authoritatem haudquaquam obtineret.

* Scalig. Canon. Isagog. lib. 3. part. 2. cap. 1.

* Petav. doctrin. tempor. lib. 9. cap. 20.

Quæ eadem ratio & Græcorum quosdam permovit, ut eam Appendicem rejicerent: de quibus ita Polychronius. * Παραγεγράφονται τὴν ἐν τῷ τέλει γενεαλογίαν, ὡς μὴ ἐμφερομένην ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ, τῷδε τέλους ὄντος ἄχρι τοῦ, Καὶ ἐτελεύτησεν Ἰὼβ πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν. ἀλλ' ἀπάτης, φασὶ, γενομένης ἀπὸ τῆς ὁμωνυμίας τῆς ἐν Γενέσει φερομένης εἰς τὴν κατὰ τὸν Ἡσαῦ γενεαλογίαν, ἔνθα μέμνηται Ἰωβὰβ, τὸ τοιοῦτόν τινες ἐσχολιογράφησαν· καὶ λοιπὸν ἕτεροι τῷ χείρονι ὡς ὕφος τοῦ παντὸς βιβλίου εἰργάσαντο τὰ παραγεγραμμένα. *Genealogiam quæ in fine est rejiciunt, quia in Hebræo non reperitur: & liber iis verbis clauditur,* Et mortuus est Jacob senior

* Proœm. Caten. Græc. in Jab.

&

& plenus dierum: *nominis autem similitudinem in Genealogiâ Esau, quæ in libro Geneseos extat, ubi Jobabi mentio fit, ansam erroris & hujusmodi scholii quibusdam præbuisse; tractuque temporis postea, quæ margini adscripta erant, in libri textum ab aliis assumpta esse asserunt.* Et Olympiodorus, in Protheoria capitis. 33. & ultimi libri Job; ut quidem Græci capita distinguunt. Φασὶ μὲν τινες μὴ εἶναι τῆς ἱερᾶς ταύτης γραφῆς, ἀλλὰ παρεγγεγράφθαι τῷ βιβλίῳ τὰ ῥήματα. Ἡμεῖς δὲ ἐν πᾶσι τοῖς Ἑλληνικοῖς ἀντιγράφοις οὕτως εὑρηκότες γεγραμμένην τὴν βίβλον, πάντα τὰ ἐγγεγραμμένα οὕτω δεχόμεθα ὡς παρὰ τῶν πατέρων παρειλήφαμεν. Quæ in fine libri sunt, *dicunt quidem nonnulli non esse sacræ hujus Scripturæ, sed libro huic assuta & adscripta esse verba. Nos vero cum in omnibus Græcis exemplaribus librum sic scriptum invenerimus, ita omnia quæ in eo scripta sunt recipimus, prout à patribus nobis tradita sunt.*

Argumentum, quod à rebus gestis Assyriorum deducit * Nicolaus Abramus, nos omnino non ferit. Neque enim contra nos probat, longius quàm. 215. annorum spatium Ægyptiacæ Israelitarum peregrinationi esse tribuendum; sed Amraphelem tantum, Sennaaris sive Babylonis regem, longe ante Nini tempora, ab Abrahamo Patriarcha profligatum fuisse demonstrat: quod nos libentissime concedimus. In Assyriorum enim imperii duratione Herodoti rationes Ctesianis & Eusebianis præferentes (quas & jure præferendas, in libro. 6. quem *Nearchum*, sive de *regno Assyriorum* inscripsit, ipse agnoscit Nicolaus) Abrahami illam victoriam. 645. annis ante Nini exordium, in Annalibus nostris collocavimus: ut ad hoc efficiendum, Israelitarum in Ægypto commorationem, ad annos. 430. extendere, nihil nobis fuerit necesse.

* *Abram. ut super. cap. 19.*

At posse (putat Nicholaus) * *ex annis Caath demonstrari, moram filiorum Israel in Ægypto fuisse plus quam. 215. annorum.*

* *Id. ibid. cap. 14.*

Sed quomodo hoc ille demonstret, videamus. Cum fuerint *anni Caath centum triginta tres*, ut. Exodi. VI. 18. dicitur: *quamvis eum jam puberem facimus, cum Ægyptum ingressus est, necesse tamen est, ut in Ægypto annos centum & viginti præter propter exegerit. qui si. 80. Mosis annis* (c. VII. 7.) *accedant: ducentorum annorum summam colligent. Aut igitur Israelitæ plusquam. 215. annis in Ægypto manserunt, aut quindecim duntaxat annorum spacium inter Caathi mortem & Mosis*

exortum interfuit. Hoc autem posterius dici non posse, liquet ex iis quæ cum inter illius obitum & bujus ortum gesta narrentur, haudquaquam tamen, tam angusta temporis intercapedine, claudi potuerunt. Atque inter hæc, Israelitarum multiplicationem & oppressionem, simul cum Amrami & Jocabedæ matrimonio, reponit: & ex eo quod Mosis infantuli soror העלמה vocetur, (c. II. 8.) adolescentulam & nubilem eam fuisse colligit; indeq; *Amrami & Jocabedæ nuptias, multis licet annis ab obitu Caathi, non paucis tamen ante Mosis exortum, fuisse contractas* concludit, *& audiendos non esse qui moram Israelitarum in Ægypto* 215. *annorum augustiis circumscribunt.*

Nos vero eam de Caathi in Ægyptum descendentis primâ pubertate hypothesin, quam pro libertate sua videri ille vult ultro nobis esse largitus, nos minime recipimus. Cum enim juxta rationes nostras, inter nativitatem Levi patris Cahathi & migrationem in Ægyptum, anni. 50. intercesserint, (ut in Annalibus videre licet:) quid obstat, quo minus Cahathus in Ægyptum descendens non modo pubertatis sed etiam virilis ætatis annos attigisse posset putari? ita ut. 30. annorum eo ingressus. 103. annos ibi exegerit, &. 32. ante natum Mosem annis vitam finierit. Nam potuisse hoc fieri, satis fuerit nobis obtendere, qui respondentium hic partes sustinemus; factum non fuisse, nisi certo aliquo indicio demonstrator noster ostenderit, in quindecim illorum angustias impellere nos non poterit; quibus sublatis, simul & totam argumentationis illius vim concidere necesse est.

Certe quæ in sacrâ Historiâ, de servitute & afflictione Israelitarum ante Mosis nativitatem, referuntur, intra. 32. annorum spacium potuisse peragi, mihi non est dubium. Multiplicationem vero populi Israelitici, vivente adhuc Cahatho, conspicuam & maxime potuisse esse observabilem, res ipsa monstrat. Nam Amrami & Jocabedæ nuptias, post Pharaonis de submergendis Hebræorum infantibus edictum, fuisse initas, non aliunde habetur quam ex duobus illis verbulis, *Post hæc, Exodi.* II. I. in editione vulgatâ Latinâ additis: quæ in textu Hebraico, Græco, Chaldaico, Syriaco, Persico, & Arabico, nusquam apparent. Quin & ipsam multiplicationem Israelitarum tam observabilem, eamque insecutam servitutem eorum & afflictionem durissimam,

Cahathi

Cahathi morte fuisse posteriorem, non aliunde quam ex eadem Latina versione loci, *Exod.* I.6. colligitur. *Quo* (Josepho) *mortuo, & universis fratribus ejus, omnique cognatione illâ, filii Israel creverunt, &c.* quum in textu originali Hebraico, pro *cognatione*, legatur דור quæ vox non sanguinis propinquitatem, sed generationem hic denotat, id est hominum, (Ægyptiorum præsertim) universitatem qui Josepho & fratribus ejus ætate æquales extiterunt. Ita *ætas* & *progenies* in Horatianis illis sumitur:

> * *Ætas parentum, pejor avis, tulit*
> *Nos nequiores, mox daturos*
> *Progeniem vitiosiorem.*

* *Horat. Carm. lib.3. Od. 6.*

Et *generatio, in Psl.* LXXVIII. 3. 4. *Quæ patres nostri narraverunt nobis, non celabimus filios eorum, generationem alteram*: & commate. 5. 6. *Mandavit patribus nostris, nota ea facere filiis suis ut cognoscat generatio altera, filii nascituri; exurgentesque enarrent filiis suis:* ubi, quum filii alteram constituant generationem; ad paternam non magis hic referendus fuerit Cahathus, quam soror ejus Jocabeda, Levi ipsius (ut in capite VIII. ex *Numer.* XXVI. 59. est ostensum) quam persecutione maxime sæviente Mosem peperisse constat. Unde & Hebræi in Seder Olam cap. 3. non à Caathi obitu servitutis Ægyptiacæ tempus deducunt, sed à morte patris ejus Levi: à quâ ad nativitatem Mosis annos. 48. in Annalibus nostris numeratos invenies; spatium iis omnibus quæ ad hanc historiæ partem pertinent capiendis sufficientissimum.

A Latinæ quoque editionis authoritate potissimum dependet argumentum illud alterum à Nicolao ex Josuæ genealogiâ deductum: quæ in eâ *I. Chronicor.* VII. 25. hunc in modum habetur proposita. *Porro filius ejus Rapha, & Reseph, & Thale, de quo natus est Thaan, qui genuit Laadan. Hujus quoque filius Amiud, qui genuit Elisama; de quo ortus est Nun, qui filium habuit Josue.* Cui nos integrum posterorum Ephraimi catalogum subjiciemus, prout in textu Hebræo legitur.

Ephraim.

Shuthelah,	*Beriah.*	*Sheerah filia.*	*Rephah* בנו
Bered בנו			*Reeph.*
Tahath בנו			*Tela* בנו
Eladah בנו			*Thaan* בנו
Tahath בנו			*Laadan* בנו
Zabad בנו			*Ammihud* בנו
Shuthelah בנו			*Elishama* בנו
Ezer.			*Nun* בנו
Elead.			*Josua* בנו

His, qui in prima serie sunt nominati, à viris Gath interfectis, Ephraimo natum fuisse Beriam, ex sacrâ quum Nicolaus confirmasset historiâ; de cladis hujus tempore, quod in Scriptura reticetur, subjicit. *Quo sane tempore, ut res ipsa docet, annus ab ingressu Jacobi in Ægyptum, saltem septuagesimus quartus effluxerat, supererantque ad Exodum.* 140. *duntaxat anni; si.* 215. *tantum annis filios Israel in Ægypto versatos esse statuamus.* Deinde, ut confessum sumens, tres primos in ultima serie nominatos, Beriæ fuisse filios, Josuam octavum ab Ephraim, septimum à Beria fuisse colligit. Tum ex *Josu.* XXIIII. 29. Josuam annos. 110. vixisse addit: quum post Mosis obitum rempublicam administrasset annis. 10. ut placet Melchiori Cano & Cajetano, aut 14. ut putat Pererius, aut. 17. ut Beda & alii tradiderunt. Juxta quam postremam sententiam, cum ex Ægypto egressus est, Josua annorum fuisset. 53. *quos.* 53. inquit Nicolaus, *si ab* 140. *deduxeris, invenies inter Beriæ & Josuæ exortum.* 87. *duntaxat annos interesse, qui præcoci quâdam fœcunditate septem aut octo generationibus tribuantur, ut singuli Iosuæ majores, liberos duodecimo circiter ætatis anno, susceperint; undecimo generarint. Quæ si merito displiceant; certe præstabat tempus mansionis in Egypto producere, quam tot generationum capita, tam arctis temporum limitibus cobibere.* Ita ille.

Nos vero dicimus Hebraicum בנו quod toties in hac genealogia occurrit, tum *filium ejus,* tum *filium ejusdem* denotare: & priore modo sub finem, posteriore in principio & medio genealogiæ

genealogiæ accipi. In prima enim ſerie articulum non ad præcedentem perſonam, ſed ad primum ſtirpis authorem, ipſum Ephraimum eſſe referendum; neque Nicolaus negat; & ſi negaret, eandem vel etiam majorem fœcunditatis præcocitatem hic agnoſcere cogeretur, quam in noſtra ſententia tantopere improbat. Nam cum Joſephus ex filii ſui Ephraimi progenie, tres tantum generationes vidiſſet; (*Gen.* L. 23.) ipſe Ephraimus hâc ratione viturus fuiſſet decem, & quidem novem ex iis aptas armis ferendis quod niſi prole ante annum. 12. ſuſcepta, ægre credere poſſimus contigiſſe. In ultimo quoque ſerie, ubi Repha dicitur בנו *filium ejuſdem*, Ephraimum ſcilicet, ſimiliter accipiendum eſſe contendimus: tum quia nomen proximè antecedens erat fæminæ, quum ſi affixum reſpexiſſet, בנה dicendum fuiſſet, non בנו, tum quia *Tahan* tertius in eadem ſerie nominatus, inter immediatos Ephraimi filios à Moſe recenſetur. [*Numer.* XXVI. 35.] Tantumque abeſt, ut cum Nicolao filium Beriæ Rephiam conſtituamus, ut & Rephiam & Tahanem, ante ipſum Beriam in Lucem fuiſſe editos, exiſtimemus. Neque enim primos illos, à Scriptore ſacro idcirco primo in loco nominatos fuiſſe putandum eſt, quod reliquis ſeniores extitiſſent, ſed quod communem ab hominibus Gathi cladem pertulerint, per eam patri Epraimo nomen *Beriæ* proximo filio imponendi occaſionem dederint: quod in afflictione ille fuiſſet propter familiam ſuam. (I. *Chronic.* VII. 23.)

Quod ſi *Tahani* non in prima, ſed in tertia poſt Ephraimum generatione (quam & Joſeph, *Gen.* L. 23. vidiſſe dicitur) ſedem aſſignare cuiquam magis placeat: ne ſic quidem ad Chronologicas noſtras rationes aliquod accederet detrimentum. Si enim Ephraimum, annis. 22. poſt deſcenſum Jacobi in Ægyptum, Tahanis avum procreaviſſe, & Joſuam annos. 53. natum, ex Ægypto exceſſiſſe, admiſerimus; & Septem (inter Ephraimum & Joſuam interpoſitarum) generationum parenti cuique annos ætatis viginti, quum filium ſuum ſuſciperet, ſimul tribuerimus: tota ſumma. 215. annorum numerum non eſt exceſſura. Ut ad præcocem illam fœcunditatem reſtringi hic nos non fuerit neceſſe, quam Nicolaus ſibi fingit. Quem interim meminiſſe oportuerat, in hac eadem Ephraimi genealogia, filiæ ipſius Sheeræ mentionem fuiſſe factam, quæ Beth-horon inferiorem & ſuperiorem ædificaverit, (I. *Chron.* VII. 24.) ideoque

poſt

post.7.annum Josuæ, quo terra Chananæa Israelitis est divisa, superstites fuerit. Eam, etsi.130. patris anno genitam fuisse dicamus, plures tamen quam. 140. ut ipsa vivendo exegerit necesse est; moræ Israelitarum in Ægypto. 215.tantum annis assignatis: quod etsi mirum, incredibile tamen non est habendum. Sed ut plures illam quam. 355. vel saltem.333. annos vixisse credamus, quod Nicolai postulat hypothesis; nescio quis stomachus possit concoquere.

Superest adhuc argumentum, à multiplicatione filiorum Israel in Ægypto petitum: *quod sine miraculo, quod sane fingere necesse non est, vix potuerint in tantam multitudinem excrescere, ut cum in ingressu septuaginta capita censa fuerint, ducentis post annis armatorum sexcenta millia numerarent.* Ita * Nicolaus; paulo diffidentius: cum ante eum *Stapletonus multo confidentius: *fieri non potuisse absque ingenti miraculo, ut.210. ann. spatio 72.homines, qui in Ægyptum descenderunt, sic multiplicarentur, ut ex illis* sexcenta millia hominum armatorum (præter innumerabilem aliorum multitudinem) invenirentur quum Ægyptum exirent.* Quod B. Augustino tamen mirum non est visum, quæstione 47. in Exodum, hac de re scribenti. *His annis quantum multiplicari potuerint Hebræi, si fœcunditas hominis consideretur, adjuvante illo qui eos voluit valde multiplicari, reperietur non esse mirum, quod & sexcentis millibus peditum egressus est populus ex Ægypto: excepto cætero apparatu, ubi & servitia erant & sexus muliebris, & imbellis ætas.* His vero additis, ad. 1800000. vel. 2000000. numerum excrescere potuisse censet * Bonfrerius: quod ille tamen adeo non miratur; ut potius sibi mirum videri dixerit, quod non plures extiterint. Hoc vero ut ostendat, ex descendentibus in Ægyptum non.70. sed. 50. tantum sumens, ipsorumque & posterorum unicuique tres liberos masculos duntaxat assignans; masculos.150. oriri potuisse colligit, ex secundo.450. ex tertio.1350. ex quarto, 4050. ex quinto 12150. ex sexto. 36450. ex septimo. 109350. ex octavo. 328050 in nono. 984150. in ultimo 2952450. qui numerus, masculorum duntaxat, fere tertiâ parte superat numerum. 2000000. supra assignatum, masculos simul & fœminas comprehendentem.

* *Abram. ut supr. cap: 18.*

* *Stapleton: antidot: in Act: 7. 6.*

* *Exod: 12. 37.*

* *Bonfrer: in Exod: 1. 12.*

Sed non satis ille consideravit, decem hunc vicenariorum ab eo positum calculum consistere non posse, nisi intra quemque

vicenarium tres suos filios, cum pari saltem filiarum (suo tempore maritis conjungendarum) numero fuisse progenitos, concesserimus: quod neque admitti oportet, nec ipsius Bonfrerii hypothesi est consentaneũ, quâ *ætatem generationi idoneam, eam quæ viginti annorum est, constituere voluisse*, hic se docet. A qua ætate si generandi initium deduxisset, septem potius tricenariorum, quam decem vicenariorum annorum ordines, hic ab eo fuissent reponendi. Et in tot quidem tricenarios, Israelitarum in Ægypto moræ annos. 210. * Torniellus distribuit: verum in unoquoque tricenario septem masculos totidemque fœminas susceptas fuisse statuens, eorum aliquos, ante annum ætatis parentum vicesimum, in lucem fuisse editos, admittere & ipse cogitur.

* *Torniell. ann. Mundi.* 2329. *num.* 20.

Id autem si evitare libeat, Bonfrerii hypothesi ex Johanne Temporario (quem ille ducem potissimum hic est secutus) aliquantulum correcta, supponere liceat; ex descendentibus in Ægyptum. 50. viros, annis. 20. natu majores, primi post descensum decennii annis singulis, liberos singulos procreavisse; eorumq; continuo ordine posteros masculos, exacto ætatis vicesimo, intra proximum quodque decennium, totidem liberorum patres extitisse: neque. 3. cum Bonfrerio, neque. 7. cum Torniello, sed medium inter utrumque. 5. marium. numerum cuique tribuente: hac ratione ex primis illis. 50. procedere potuerunt, annis post descensum in Ægyptum

X. masculi.	250.
XL.	1250.
LXX.	6250.
C	31250.
CXXX.	156250.
CLX.	781250.
CXC.	3906250.

Ab anno. CXC. usque ad annum CCXV. quo ex Ægypto est migratum, anni intercesserunt. 25. Ex quo apparet absque ullo miraculo, mares eo tempore ex genere Israelitico, ab anno. 25. & sic deinceps, usque ad. 34. natos, numero. 3906250. &,

simul additis tribus postremis progressionis hujus ordinibus, mares, 4843750. simul viventes existere potuisse: quum tamen ex Ægypto egressi circiter. 600000. [*Exod.* XII. 37.] vel 603550. ab anno ætatis vicenario tantum numerentur; [Exod. XXXVIII. 26. & Numer. I. 46.] præter Levitas, quorum mares, (ab ætate usque menstrua recensiti) numerum. 22000. confecerunt [*Num.* III. 39.]

Quod siquis objiciat. *Geneseos. XLVI. 26.* omnes animas quæ cum Jacobo descenderunt in Ægyptum numero fuisse *66. præter filiorum Jacobi uxores*; indeque colligat, descensus illius tempore, solos Jacobi filios uxores habuisse, ideoque à nepotibus ejusdem intra proximum decennium, liberos decem (quod à nobis est positum) suscipi non potuisse: scire illum oportet, usitato scripturarum more, *filiorum* nomine comprehendi & *nepotes*. Cumque hic & Pharesi filii Judæ, & Beriæ filii Asheris liberi, inter. *66.* illos habeantur connumerati, non omnes Jacobi nepotes cœlibes in Ægyptum descendisse, satis apparet. Quanquam etiam, si decem tantum ipsius Jacobi filios (prætermissis Levi & Josepho) proximo decennio, eorumque deinceps posteros in sequentibus sex annorum tricenariis, quinque masculos totidemque fœmellas, juxta præcedentem hypothesin, sigillatim procreavisse admiserimus: juxta eam quoq; rationem, tempore egressionis marium major exurgeret numerus, quam ille superior à Mose memoratus; ut ex præcedentis progessionis tabella, à radice. 50. ad. 10. hunc in modum reducta, licet perspicere.

Anno.	
X.	50. nascerentur masculi.
XL.	250.
LXX.	1250.
C	6250.
CXXX.	31250.
CLX.	156250.
CXC.	781250.

Hâc enim (ut vides) ratione, egredi ex Ægypto potuissent mares. 781250. quorum minimus, 25. maximus. 34. ætatis annum

annum ageret. Quibus si majores natu, ætatis tamen annum.94. non excedentes, adjicere etiam libeat: postremis tribus summis simul junctis, exurget numerus, 968750.

Quod si iterum quis hic objecerit; nullo modo esse probabile, à decem illorum Patriarcharum singulis intra proximum à descensu in Ægyptum decennium, similiterque ab eorum posteris, intra unamquamque insequentium annorum triacontadem, quinque filios, paremque filiarum numerum fuisse progenitum: considerandum illi simul erit, quicquid in admissa hypothesi reperiatur improbabilitatis, id omne ex aliis in eadem omissis, satis superque esse compensatum. Nam & post primum ab intrata Ægypto decennium, patres omnes exacto ætatis anno tricesimo, à liberis procreandis cessavisse supponuntur; quum isto ævo etiam septuagenarii & octogenarii gignere consueverint: & in 10. solummodo Jacobi filiis radix Progressionis est fixa; nulla 55. nepotum illius ratione habita, quos catalogus descendentium in Ægyptum à Mose propositus simul exhibet.

Neque in ullas nos Thaddæus Dunus hic conjicit angustias; ex *Exod*. 1. 6. 7. objiciens, post mortem demum Josephi & fratrum ejus, totiusque ætatis illis coævæ, multiplicationem hanc esse factam. Cum enim ex nostra sententia, inter Josephi obitum & Mosis nativitatem, 64. tantum annorum intervallum intercesserit; in tam brevi spatio, tam immensam populi multitudinem exoriri potuisse, concedendum esse non existimat. Verum in scriptura illa, juxta eorum qui in Ægyptum descenderunt proportionem, Israelitas ante Josephi excessum crevisse, Moses non negat: licet post illud tempus in eum numerum auctos eos fuisse doceat, ut *terra impleretur ipsis*; indeque novus Rex de iis duræ servituti subjiciendis, ac de infantibus eorum è medio tollendis, concilium ceperit. Nam si in primis illis annis. XVII. quibus in regione Gosheni Jacobus vixit, filii & nepotes illius *fætificavisse* dicantur, *& aucti fuisse valde*. (Gen. XLVII. 27. 28.) quis, nisi progressionis arithmeticæ plane ignarus, annis. 54. proximis, (quibus patri Josephus fuit superstes) dubitaverit, eadem propagationis ratione servata, numerosam prodire potuisse sobolem, ut stirps tam copiosa, intra annos. 64. longe pluribus producendis sufficeret, quam ad Mosaicæ narrationis veritatem

 statuendam

statuendam, foret necessarium? Ita in. 12. descendentium in Ægyptum hypothesi, anno post descensum. 70. (qui proximè antecesset Josephi obitum) 1250. & post. 60. annos (id est, quadriennio ante ortum Mosis) 31250. mares prodire potuissent; quibus additus intermedius. 6250. numerus. 38750. masculos exhiberet; præter parem fœminarum numerum, quæ quarto ante natum Mosem anno, simul cum eis existere potuissent. Juxta alterum vero. 50. generantium hypothesin, ad. 193750. numerus illi masculorum exurgeret; (ex trium numerorum 6250. &. 31250. &. 156250. additione confectus:) quem, totidem fœminarum adjectione auctum, Ægyptiis non immerito suspectum esse potuisse, nemo dubitaverit.

Concludamus igitur tandem, Israelitarum moram in Ægypto, neque 430. annorum fuisse, ut Genebrardi & Stapletoni, neque. 431. ut Tichonii; neque. 408. ut Thaddæi Duni, & Nicolai Abrami; neque. 240. ut Guliel. Langii, & Rabbinorum quorundam; neque. 239. ut Henrici Suizeri; neque. 225. ut D. Parei; neque. 216. ut Jo. Benedicti & Laur. Codomani; neque. 210. ut communior Hebræorum, sed. 215. ut Christianorum Chronologorum fert sententia. Hi. 215. anni (Juxta nostras rationes) in medio anno mundi. 2513. juxta Scaligeri & Petavii, (qui non. 130. sed. 70. tantum annos inter natales Tharæ & Abrahæ constituunt) in. 2453. quem pro certo anno Exodi esse habendum, Scaliger (cum suis asseclis, Setho Calvisio & Johanne Bohemo) ex characterismis quibusdam demonstrare conatur; quos tamen nullius esse momenti, ipse ostendit Petavius; libro. 9. de doctrina Temporum, cap. 23. &. 25. cujusmodi & illi sunt Characteres, quibus Philippus Lansbergius suadere nititur, annum Mundi. 2449. pro vero Exodi anno esse agnoscendum: quorum incertitudinem ipsa horum utrorumque mutua inter se collatio, satis manifestaverit. Ex eo enim, quod dies exitus ex Ægypto fuerit feria hebdomadis quinta, & quod annus post illum quadragesimus sextus Jubilæus pariter & Sabbaticus fuerit, Scaliger suum: ex eo vero quod dies ille in septimam feriam inciderit, & ipse exitus annus Sabbaticus simul & Jubilæus extiterit, Lansbergius suum Mundi annum, pro genuino & certo esse agnoscendum, confecisse se existimat, quum de neutra illa feria quicquam ex Scripturis

* *Lansberg. Chronolog. sacr. lib. 3. cap.*

Scripturis constet: neque ante Israelitarum in terram promissam ingressum, annorum Sabbaticorum, atque inde nascentium Jubilæornm, ullam rationem fuisse habitam, ostendi possit, quemadmodum supra in 3° capite monuimus.

CAP. XII.

*Quartæ ætatis mundi spatium annorum. 479. fuisse ostenditur. Integritas numerorum. 480. in lib. Regum & 450. in Actis Apostolorum integritas, & inter se consonantia, asseritur. Libri Judicum ordo & dispositio proponitur; annorumque quietis terræ supputandorum ratio exponitur. Davidicæ genealogiæ in fine libri Ruthæ * tribusque aliis pariter consentientibus scripturæ locis explicatæ, perfectio defenditur; posteriorum hominum, etiam ad nostramusque tempora, non minore quam horum patrum longævitate demonstrata.*

* I Cronic. II. 11. 12. Mat. I. 5. Luc. III. 32.

AD *quartam* Mundi ætatem jam perventum est: cujus spatium, in prioris regum libri (qui aliis tertius numeratur) capitis. VI. initio, à spiritu sancto ita habetur expresse definitum. *Factum est quadringentesimo & octogesimo anno egressionis filiorum Israel de terrâ Ægypti, in anno quarto (mense Zivo, ipse est mensis secundus) regni Salamonis super Israel; ut ædificare inciperet domum Domino.* Cum enim mensis primi die. 15. ex Ægypto ægressi fuerunt Israelitæ, & mensis secundi die. 2°. (ut. II. *Chronic.* III. 2. legitur) in anno. 4. Salomonis, Templi jacta sunt fundamenta; annos. 479. & dies. 17. intercessisse liquet, non integros annos. 480. quemadmodum in hujus operis capitulo. III. contra Joh. Funccium supra est ostensum. Severus vero Sulpicius, in priore sacræ suæ Historiæ libro. 588. fere annos inter utrumque hunc terminum interjectos fuisse existimans, *non dubitare se* (addit) *librariorum potius negligentia, præsertim tot jam seculis intercedentibus, veritatem fuisse corruptam, quam ut propheta erraverit.* Nostris quoque temporibus, Nicolaus Serarius (in III. Reg. VI. 1.) 680.

pro. 480. Nicolaus Raimarus Ursus (in scripto Chronologico Germanicè ann. 1596. edito) & Ludovicus vero Cappellus (*in Chronolog. sacr. tabul. 9.* 1580. pro. 480. in sacrum textum irrepsisse censuit. *Cujusmodi in desperatis Chronologiæ quæstionibus, uti in perditis civitatibus χειροκοπίαι, extremi esse solent exitus:* inquit, in lib. 9. de doctrina Temporum. cap. 32. Dionysius Petavius: cui meritò *hæc nimis effrænata grassandi in Scripturam licentia coercenda, & repudianda videtur.*

Melchior Canus, libro. XI. locorum Theologic. cap. 5. quum primo significasset, se *non existimare, aut fidei aut religionis quæstionem esse, num.* 480. *ille annorum numerus, qui in codicibus pervulgatis reperitur, librariorum vitio scriptus sit, an potius idem ab auctore sacro in suo exemplari positus:* atque sentire se deinde declarasset, interregnorum annos, seorsim à temporibus Judicum, esse supputandos: postea subjicit. *Josephus, quoniam non ea solum tempora quibus Judices præfuere, computare voluit, sed illa etiam quæ in interregnis sine Judicibus fluxerunt, vere summam.* 590. *confecit annorum. At auctor libri Regum, interregnorum annis omissis, eos tantum redegit in numerum, quos intellexit, dum Judices administrarent, intercessisse. Anni ergo plures ab eo, quo Israel excessit ex Ægypto, ad Templi initia fluxere: sed ducum, judicum, & regum, non fluxere, nisi.* 480. Quadi sententiam, in suis ad illum Regum locum Notulis, etiam Emmanuel Sâ est amplexus. Verum, *hoc esse Scripturæ ridiculam & insulsam assertionem imponere,* recte in commentariis ad caput ultimum Josuæ pronunciavit Jacobus Bonfrerius. * *Etenim quadringentesimo octogesimo anno ab exitu filiorum Israel, templi fundamenta esse jacta; quid aliud apud prudentē, neq; studio tuendarum partium occupatum lectorem sonat, quam totum illud interjectum ab exitu tempus totidem annis, neque pluribus paucioribusve, contineri?* Ex quo sequeretur Josephi supputationem, sacri scriptoris calculo, longe hic fuisse præferendam: dicendumque foret, non jam (cum Sulpicio) *librariorum negligentia veritatem fuisse corruptam*, sed ipsum hic *Prophetam errasse.* Ad aliud igitur effugium Laurentius * hic se recipiens, putavit, *non inepte pronunciari posse quod.* I. Reg. VI. *tempus exitus ex Ægypto complectatur totam peregrinationem Israelitarum, quæ à primo Paschate sumens initium, duravit, donec singulæ tribus occupassent*

* Petav. doctrin. temp. lib. 9. cap. 33.

* Codoman. Chronolog. lib. 1. cap. 17.

passent suam promissæ terræ sortem, cujus causa (mandante & mirabiliter adjuvante Deo) profectionem ex Ægypto susceperant. Et ne *novum* cuiquam videretur, *ex eo loco unde eximus denominari totam profectionem quantumvis longinquam & diuturnam, quæ durat donec perveniatur ad locum cujus adeundi causa iter suscipiebamus, etiamsi obiter incidant impedimenta moram efficientia:* duo ad hoc confirmandum scripturæ testimonia producit. Unum ex Deuteron. IIII. 45. ubi *Moses dicitur suum quintum librum prælegisse Israelitis* בצאתם *in exeundo, vel in exitu ex Ægypto: cum tamen id fieret anno.* 40. *post transitum maris rubri, quo adhuc versebantur in itinere ex Ægypto versus terram promissam suscepto.* Alterum ex Psalmo. CXIIII. 3. narrante, *in exitu Israelitarum ex Ægypto, Jordanem retro versum constitisse, quod anno.* 41. *post transitum maris rubri factum est.* Itaque arbitratur, in. I. Reg. VI. 1. *scripturam respicere ac definire tempus illud aliàs infinitum, quo tribus* DAN. *Judic.* XVIII. *dicitur hæreditatem sibi quæsivisse. Tunc enim primum,* (inquit) *finita est peregrinatio, quam filii Israel ex Ægypto ideo cœperant, ut quæque tribus suam hæreditatem in promissâ terrâ occuparet: nec tamen affirmari potest, quando id factum sit, nisi forte.* 480. *anni à templo Salomonici absolutione* (vel prima fundatione potius) *retro numerati nobis ostendant, quando cessaverit filiorum Israel exitus ex Ægypto, id est, tota peregrinatio quam suscipiebant; non habitura finem, donec cuilibet tribui sua sors in terrâ promissâ obtigisset.* Eousque autem à discessu ex Ægypto annos. 118. effluxisse ille autumat, inter discessum illum & jacta Templi fundamenta, annorum 598. intervallum constituens. Eandem quoque interpretationem in tabulis suis Chronologicis secutus est Michael Mœstlinus: à discessu tamen ex Ægypto, ad Daniticam illam expeditionem, annos. 112. ad Templi verò fundationem annos tantum. 592. dinumerans.

Sed quam ridiculum illud sit, sacrum libri Regum scriptorem, non ipsius fundati Templi epocham, sed terræ à Danitis postremum occupatæ tempus, designare voluisse, quis non videt? * Et (ut Johannem * Bohemum præterea contra Codomanum hic differentem audias) *quis tempus illud quo una tribus sibi possessionem quæsivit, quodque anni ratione nobis ignotum, nominaret Exitum filiorum Israel ex Ægypto? quis à termino ignoto*

** Bohem. Chronolog. manuduct. Titul. 3. c. 6.*

Epocham

Epocham figeret? Monstrum opinionis, præſertim cum jam ante tribus Dan ſuam poſſeſſionem habuerit, ut ex Joſu. XIX. 40. *videre eſt: verum ſat anguſtam. Bona namque terræ pars ei tribui per ſortem data, per Cananeos & Amorræos ei erepta;* Judic. I. 34. *Ideo tribus hæc, ſequentibus (nobis tamen annorum ratione ignotis) temporibus, excurrit ad ampliorem ſibi ſedem quærendam.*

Alii, (cum Codomano) per *exitum ex Ægypto*, non tempus illud præciſe quo extra fines Ægypti pedem Iſraelitæ extulerant denotare, ſed aliquam multorum intervallum annorum comprehendere hic exiſtimant; verum intra modeſtiores aliquanto limites, temporis illud ſpatium coercendum eſſe cenſent. ‖ Dionyſius Petavius, & eum ſecutus * Petrus Poſſinus, *exitum ex Ægypto*, tempus illud interpretantur, quo Iſraelitæ 40. annis in deſerto oberrantes, ad itineris metas terminumque pervenerunt, & trajecto Jordane in terram Chananitidem introierunt. Quæ interpretatio, ſi aliquo modo admitti poſſet, in diſcrepantiâ numerorum inter Hebræos & Græcos codices conciliandâ, uſum fortaſſe haberet aliquem. Licet enim tam in Complutenſi editione, quam in Græco MS. Arundelliano, eodem quo in textu Hebræo modo, anno ab exodo. 480. Templum ædificari cœptum fuiſſe legatur: in Romanâ tamen, & Aldinâ, & Germanicis editionibus, ut etiam in codice Alexandrino, & apud Luciferum Calaritanum, Sulpicium Severum, atque Oecumenium (in Act. 7. cap.) 440. tantum annorum habetur numerus: quæ diverſitas utcunque componi potuiſſet, ſi ab initio exodi. 480. à fine vero. 440. annum illum fuiſſe habendum, dicere nobis liceret. Verum ex ſcripturâ nullum adhuc productum eſt teſtimonium, quod nomine Exodi vel exitus ex Ægypto, etiam annum à migratione illa quadrageſimum ſignificari nobis perſuadeat. Nam ad loca quæ ad hoc confirmandum proferuntur, reſpondere nos docuit ipſe Petavius: quum monet apud Hebræos ב literam nonnunquam eſſe idem atque *poſt*, ut in Geneſ. XXXV. 9. Exod. II. 23. Numer. XXVII. 26. Sic igitur Deuteron. IV. 45. ubi præcepta Domini Moſes Iſraelitis propoſuiſſe dicitur בצאתם *quum exiviſſent ipſi* ex Ægypto, & in ſequente ſimiliter verſiculo, ubi Moſes & Iſraelitæ, Silonem Amorræorum regem percuſſiſſe referuntur בצאתם *quum exiviſſent* ex Ægypto: *poſt* egreſſionem facta iſta fuiſſe

Moſes

‖ *Petav. de doctrin. temp. lib.* 9. *cap.* 33.

* *Poſſin. dialect. genealog. Chriſti. cap.* 19.

* *Petav. ut ſupr. cap.* 32.

Moses tantum significat, ne quicquam vero tempus quo ista vel facta vel dicta sunt (utcunque *manifestum* id esse dixerit Petavius) egressionem vocat ex Ægypto. Neque alia in Psal. CXIII. vel CXIIII. Prophetæ mens fuit, quam ut *præsentia Dei*, quam in populo suo, ex Ægyptiaca servitute liberando, mirabiliter ille declaraverat, commotum mare *Mare, fugisse*, & *Jordanem conversum esse retrorsum* indicaret: neutiquam autem (quod Possinus addidit) ut exitus de Ægypto, *duos utrinque extremos assignaret terminos; & plane declararet Exodum, (sive exitum) aut Egressionem de terrâ Ægypti, nomina esse toti peregrinationi deserti quadragenariæ convenientia.*

* Nicolaus vero Abramus, Psalmistam his finibus exodum circumscripsisse negat: LXX. Seniores etiam ulterius eos extendisse admonens; ubi * cum Josuâ sepultos fuisse dicunt lapideos cultellos quibus circumcidit filios Israel in Galgalis, ὅτε ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου, *quando eduxit eos ex Ægypto.* Unde probabiliter posse dici ille existimat, *egressionem filiorum Israel eo demum tempore fuisse terminatam, cum Arca, quæ hactenus per vastissimas Arabiæ solitudines comitata fuerat, & egressos hactenus commitata, in Silo requievit; quasi tum denique longæ peregrinationis metam attigisset;* Anno videlicet Josuæ circiter septimo. Johannnes Woltherus denique, ut prioribus quidem illis, vocem *Exitus* de transitu Israelitarum per Jordanem interpretatur; sed simul etiam cum Nicolao Raimaro numerum illum 480. toto centenario censet esse diminutum: à relictâ Ægypto ad Templi initium, annos. 620. eâ ratione constituens.

* *Nic. Abram. in Pharo Vet. Testam. l. 10. cap. 27.*

* *Josu. 24. 30.*

Verum temerariam istam sacri textus correctionem, cum alii, Tum Johannes Bohemus manuductione sua Chronologicâ, & Jacobus Bonfrerius in suis ad postremum Josuæ caput commentariis, & Nicolaus Abramus in Phari Vet. Testam. lib. 10. cap. 18. satis refutarunt; & à nativa vocis *Exitus* significatione nemo abduci se patietur, quin prudenter consideraverit aliud de illis Scripturæ locis esse sentiendum, in quibus בצאתם (cum præpositione casus ablativi indice) nude ac simpliciter habetur positum; aliud de illis, in quibus לצאתם (cum præpositione casum genitivum denotante) mensis aut anni designatione simul apposita. In illis enim, tempus *post exitum* generatim tantum & inde-

finitè eſſe deſignatum; in his, præciſe & determinate ab ipſo illo primo, quo ex Ægypto diſceſſum eſt, menſe, ut à certâ & notâ epochâ, ſupputationem eſſe deductam, res ipſa indicat. Hoc certe à Moſe diligenter obſervatum fuiſſe videmus, Exodi. XVI. 1. Iſraelitas in deſertum Sinis veniſſe ſcribente, *quinto decimo die menſis ſecundi* לצאתם *egreſſionis ipſorum de terrâ Ægypti*; & cap. XIX. 1. *menſe tertio* לצאת *egreſſionis Iſraelitarum de terrâ Ægypti*, veniſſe eos in deſertum Sinai. & Numer. XXXIII. 38. mortuum eſſe Aaronem *anno quadrageſimo* לצאת *egreſſionis Iſraelitarum de terrâ Ægypti, menſe quinto, primo die menſis*. Neque aliam quam Moſaicam epocham, ſacrum libri Regum ſcriptorem uſurpaſſe, qui um. 480. *anno* לצאת *egreſſionis Iſraelitarum de terrâ Ægypti, menſe ſecundo*, Templum Salomonicum extrui cœptum fuiſſe tradentem, jure ullo dubitare poſſumus.

Quæ vero ad deſperata hæc remedia viros doctos perpulerunt, ut aut Scripturæ textum ipſum immutarent, aut violenta interpretatione diſtorquerent, duæ fuerunt rationes præcipuæ: alterâ ex Paulinâ oratione. *Act.* XIII. 20. eſt deducta; altera à numeris annorum in libro *Judicum* expreſſis, qui longius quam 480. annorum, inter exitum ex Ægypto & poſita Templi fundamenta, intervallum neceſſario poſtulare videantur. Ac primo, *vel mendum eſſe in illo numero. 480. annorum, qui eſt.* I. Reg. VI. 1. pronunciat Ludovicus Capellus, *vel mendum eſſe in loco.* Act. XIII. 20. *ubi Deus dicitur Iſraeli dediſſe Judices per annos. 450. uſque ad Samuelem. Neceſſe* enim eſſe aſſerit, *alterutrum horum numerorum eſſe falſum; neque poſſe ſimul conſiſtere.* Quam opinionem Cajetanus quoque, Lutherus, Funcius, Mercator, Buntingus, Temporarius, Perkinſius, Pius, Lidyatus, Lansbergius, & alii ita ſunt amplexi; ut in Actorum tamen locum mendum potius irrepſiſſe cenſuerint, numero. 450. pro. 350. poſito: quod in Græco longe facilius *τετρακοσίοις* in *τριακοσίοις*, quam in Hebræo ארבע in חמש vel שש mutari potuiſſe exiſtimarent.

Verum non in numeri. 450. mutatione, (quem in omnibus libris, Græcis, Latinis, Syriacis, Æthiopicis, Arabicis, conſtanter retentum videmus) Apoſtolici & Prophetici calculi reconciliatio ab iis fuerat inquirenda; ſed à loco potius ejuſdem atque ordine, qui in variis editionibus varius habetur & diverſus. In vetere

vetere enim vulgata Latina tranſlatione verba Apoſtoli, ita leguntur reddita. *Sorte diſtribuit eis terram eorum, quaſi poſt quadringentos, & quinquaginta annos: & poſt hæc dedit Judices*, quomodo & in quibuſdam manuſcriptis Græcis codicibus, ſe ſcriptum inveniſſe Johannes Mariana teſtatur, pro editione vulgata. cap. 15. κατεκληροδότησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν ὡσεὶ μετὰ τετρακόσια καὶ πεντήκοντα ἔτη, καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκε κριτάς. In * Petri Taxardi Marchionis Veleſii, videlicet MSS. quos ad textum Latinum & hic & alibi paſſim de induſtria fuiſſe conformatos magna eſt ſuſpicio.

* *Ludov. de la Cerda, Adverſar. ſacr. cap. 91.*

His vero longe antiquius Alexandrinum, quod in Anglia habemus exemplar, majuſculis literis exaratum, ita legit, κατεκληρονόμησεν, αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτάς. Quod ipſum quoque inter diverſas illas lectiones reperitur, quas Novo Teſtamento Pariſiis ann. 1568. Græce à ſe excuſo, Robertus Stephanus ſubjiciendas curavit: conſentiente quoque codice quodam Græco alio Pariſiis item edito, & à Bezâ in annotationibus ad hunc locũ producto; & Novi Collegii apud Oxonienſes exemplari manuſcripto altero, niſi quod hoc abſit pronomen αὐτῶν poſt γῆν, in illo addatur αὐτοῖς poſt verbum ἔδωκε. In quibus omnibus, annos illos. 450. non ad Judicum durationem, ſed ad tempus partitionis Terræ referri manifeſtum eſt.

Sed & illam *temporum circumſcriptionem, ad antecedentia pertinere, doctiſſimi quidam viri* (ut refert * Fr. Junius) *memoria noſtra putaverunt*; etiam vulgatâ Græcorum codicum lectione retentâ. ſic videlicet, ut commodum aliquod participium ſubintelligendum judicarunt: tanquam ſi ita legeretur. *Et poſt hæc annis quaſi quadringentis & quinquagima, dedit Judices*: circa annum videlicet quadringenteſimum. Καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα [γινόμενα] ἔδωκε κριτάς. *Et poſt hæc annis quadringentis & quinquaginta*, [peracta] *dedit Judices*. Cujuſmodi participii ellipſin in Chriſti Genealogiâ, *Mat.* I. 11. ſupplendam volunt; ubi vel Joſias vel Joakim genuiſſe dicitur Jechoniam & fratres ejus, ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. non quod tum primum geniti, ſed quod eo tempore ſuperſtites illi fuerunt, quò facta eſt Babylonica deportatio: ac ſi in Græco legeretur, τοὺς ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γεγονότας.

* *Jun. Parallel. ſacr. lib. 1. ſect. 95.*

Hâc ratione, principium hujus supputationis à primis illis orationis Apostoli verbis pendebit, commate. 17. *De populi hujus Israel elegit patres nostros.* Quum autem Abrahamo (filium adhuc non habenti) *semini* ipsius se terram Chananæam se daturum Deus promisisset; [*Gen.* XII.7. *Act.* VII.5.] postea, excluso Ismaele primogenito, in Isaaco Patrum ab eo facta est electio: juxta illud; *In Isaaco vocabitur semen tuum.* [*Gen.* XXI. 12.] Porro à nato Isaaco, usque ad egressionem posterorum ejus ex Ægypto, anni defluxerunt. 405. ut antea est ostensum: quibus additi anni. 46. cum dimidio, qui inde ad partitionem Terræ decurrerunt, (ut in sequente capitulo ostendetur,) annos. 451. cum dimidio conficiunt; qui Paulo, ὡς vel *quasi*, 450. anni sunt dicti.

Ad libri *Judicum* calculum jam accedimus: quem, in priore Historiæ parte, per *quietis terræ* intervalla; in posteriore, per *præfecturæ Judicum* spacia institutum esse animadvertimus. Primo enim in loco, oppressionum & liberationum populi Israelitici continuata series, in *Judic. cap.* II. 14. --- 19. summatim exposita, specialem deinde in sex insequentibus capitibus, temporum notis appositis, hunc in modum habetur explicata.

I. Israelitæ à *Cushane* Mesopotamiæ rege per. 8. annos oppressi, (*cap.* 3. 8.) ab *Othoniele* liberati sunt: & quievit terra annis. 40. (*cap.*3. 11.)

II. Ab *Eglone* Moabitarum rege per annos. 18. oppressi; (*cap.* III. 14.) ab *Ebude* liberati sunt: & quievit terra annis. 80. (*cap.*3. 30.)

III. A *Jabine* rege Chananææ per. 20. annos oppressi, (*cap.* 4. 3.) à *Deborâ* & *Barako* liberati sunt: & quievit terra annis. 40. (*cap.* 5. 31.)

IV. A *Midianitis* per annos. 7. oppressi; (*cap.* 6. 1.) à *Gideone* liberati sunt: & quievit terra annis. 40. (*cap.* 8. 28.)

Judæi, populum nunquam *Judice* caruisse arbitrati, (ut ad I. Sam. XIII. 1. ab Abrabbaneele est annotatum) annos quieti terræ hic subjectos, Judici ibidem nominato attribuunt: in quibus & opprimentium alienigenarum annos, (ut sub eorum præfecturâ & cœptos & finitos) comprehensos esse existimant.

Eorum

Eorum sententiam in Chronico suo secutus est Eusebius, & post eum plerique omnes Christianorum Chronologi. Ita enim de prima oppressione scribit Eusebius. Μετὰ τελευτὴν Ἰησοῦ κρατοῦσιν Ἑβραίων ἀλλόφυλοι ἔτη. η. ἃ καὶ συνάπτεται τοῖς τοῦ Γοθονιὴλ κατὰ τὰς Ἰουδαίων παραδόσεις. *Post mortem Jesu, subjectos tenuerunt Hebraeos alienigenæ annis octo: qui junguntur Gothonielis, temporibus, secundum Judaeorum traditiones.* Ac si Scripturæ hic fuisset sensus: * Othoniele principe (qui annis. 40. Judicavit,) * pacem fuisse & otium, tyranno Judicis auspiciis & virtute superato.

Illud vero incommodi Eusebio hic accidisse scribit Melchior Canus, * *quod cum interregna omnia posteriorum Judicum temporibus includeret, videretque illis quædam antecedentia ineptissime sequentibus copulari; eam rem traditioinibus Hebræorum attribuit, ne ipse rei perabsurde primus esse auctor videretur.* Nihil enim ille absurdius esse arbitratur, *quam ut interregnorum anni, in eos redigi* dicantur *& contrahi, quibus sub judicibus terra à præliis dicitur quievisse:* quum in illis *interregnis, aut perpetuum Judæis bellum contra inimicos fuerit, aut servitus sine Judice misera, res afflictæ, turbata omnia, nulla quies.* Cujusmodi incommodis, etiam à ‖ Laurentio Codomano, * Dionysio Petavio, † Petro Possino, ꝰ Nicolao Abramo & aliis, premi hanc sententiam videmus. A quibus ut nos expediamus, belli quidem & servitutum tempora, à pacis & quietis temporibus secernenda esse libenter agnoscimus: sed annorum notatione, *quieti terræ* appositâ, quietis illius initium, non autem vel ipsius quietis vel præfecturæ Judicum durationem; designari statuimus. Itaque illud וישקט *quievit*, idem esse dicimus quod *quiescere cæpit*, quemadmodum in *Geneseos.* capite. V. 32. & capite. XI. 26. ויולד nobis est, *gignere cæpit*; I. Reg. capite. VI. 1. ויבן est *ædificare cæpit*: atque ubi toties in Scripturá Rex aliquis tot vel tot annorum fuisse dicitur במלכו *quum regnare inciperet*, illud significare nemo dubitat. Cumque numerorum in temporum notatione ea sit ratio, ut interdum *quando* res aliqua contigerit, indicat interdum *quamdiu* ea duraverit: (quæ duo Græci & Latini casuum, (quibus Hebræi carent) variatione sæpius solent distinguere:) in annis Oppressorum posteriorem explicationem, in annis Quietis terræ, priorem hic accipiendum

* *Jo. Temporar. Chronologicar. demonstrat. lib. 2.*

* *Can. loc. Theologic. lib. 11. cap. 5.*

‖ *Codoman. Chronolog. lib. 2. quæst. 16.*

* *Petav. doctrin. tempor. lib. 9. cap. 32.*

† *Possin. diallactic. genealogic. cap. 19.*

ꝰ *Abram. in Pharo. Vet. Testam. lib. 10. cap. 5.*

 censemus;

censemus; ut sub Othoniele, (verbi gratia) 40. non *annos* sed *annis* terra quievisse intelligatur, id est, à præcedente aliqua epocha *anno quadragesimo*. Quod, licet cum versione vulgatâ Latina non conveniat, tamen *cum verbis Hebraicis satis congruere* * Fr. Ribera ostendit: Hebræorum consuetudinem esse docens, ut ab uno ad decem aliquando, à decem vero & ulterius semper *numeralis Cardinalibus utantur pro Ordinalibus*. Certiorem vero nullam epocham, à quâ primæ sub Othoniele quietis terræ supputatio deducatur, invenire possumus, quam celeberrimam illam terræ quietem, quam, (devictis Chananææ regibus, qui junctis viribus & totis copiis adversus Israelitas insurrexerunt) à Josua constitutam, & partitioni terræ præviam factam spiritus sanctus memorat; *Josu.* XI. 23. & XIV. 15. Superatis igitur Mesopotamiensibus (qui post illos alienigenarium primi universæ terræ Israeliticæ bellum intulerunt) quies, (annis post prioris illius initium *quadraginta*) reddi cœpta est: victore deinceps Othoniele, usque ad mortem, Rempublicam administrante, & populum in veri Dei cultu continere satagante, quod præcipuum horum Judicum opus fuisse, ex cap. II. 17. 18. 19. (ubi hujus partis historiæ summam propositam fuisse diximus) intelligitur.

* *Riber. de Templo. lib.* 1. *cap.* 1.

In sequente deinde historiâ, per ipsorum Judicum annos temporum series hunc in modum habetur disposita.

Abimelech, ann. 3. [*cap.* IX. 22.]
Tola, ann. 20. [*c.* X. 2.]
Jair, ann. 22. [*c.* X. 3.]
* *Philistæi* & *Ammonitæ* oppresserunt Israelem ann. 18. [*c.* X. 8.]
Jephthe, ann. 6. [*c.* XII. 7.]
Ibsan, ann. 7. [*c.* XII. 9.]
Elon, ann. 10. [*c.* XII. 11.]
Abdonus, ann. 8. [*c.* XII. 14.]
* *Philistæi* oppresserunt Israelem ann. 40. [*c.* XIII. 1.]
Samson, ann. 20. judicavit Israelem, in diebus Philistæorum. [*c.* XV. 20. & XVI. 21.]

Ubi

Ubi notandum, duarum illarum oppreſſionum priorem in Jairis, poſteriorem in Samſonis tempora incurriſſe: quemadmodum in ſequente capite declarabitur. Reliqua ad huc eſt libri Judicum appendix duplex, altera in quinque poſtremis hujus libri capitibus, altera in Ruthæ libello (quem Hebræos in librum Judicum compegiſſe, in Galeato ſuo Prologo confirmat Hieronymus) comprehenſa. Prior, idoli Micæ, (*cap.* XVII.) Daniticæ expeditionis & idololatriæ, (*cap.* XVIII.) nefarii ſtupri, à civibus urbis Gibeæ Levitæ cujuſdem concubinæ illati, (*cap.* XIX.) & belli Benjaminici, (*cap.* XX. XXI.) hiſtorias complectitur: quæ omnia temporibus illis contigiſſe referunt, quibus *non erat rex in Iſraele*, ſed *quiſque quod rectum* videbatur *in oculis ſuis faciebat* (*cap. XVII.* 6. &. *XVIII.* 1. *XIX.* 1. *XXI.* 25.) id eſt, quum nullus eſſet magiſtratus ſummo præditus imperio, qui populum in officio ſuo contineret: cujuſmodi ἀναρχία inter mortem Seniorum qui Joſuæ ſuperſtites fuerunt & primam ſub Cuſhane populi ſervitutem extitit: quo temporis intervallo Iſraelitas in terra habitantes à vero Dei cultu primum defeciſſe, & idololatria ſeſe polluiſſe, Scriptura, indicat. (*Jud.II.*7.14.) Eodem itaque tempore Benjaminiticum illud bellum geſtum fuiſſe, Joſephus (*lib.* 5. *Antiquit. cap.*2.) recte retulit, quo & Phineaſum Eliazari filium, Aaronis nepotem, ſummo Sacerdotio functum fuiſſe ipſa Scriptura diſerte exprimit; (*Jud.* XX. 28.) quem ſub Joſua & illi ſuperſtitibus ſenioribus claruiſſe conſtat. (*Joſu.* XXII. 31. & *XXIV.* 33.)

Ruthæ hiſtoria temporibus illis accidiſſe legitur, quibus *judicabant Judices.* (Ruth. I. 1) Ehud nimirum, ut ab Hebræis in Seder Olam. cap. 12. habetur traditum; vel *Samgar* potius, qui *poſt hunc ſervavit & ipſe Iſraelem*; (*Jud. III.* 31.) licet ejus temporis Hebræi in loco citato in *Ehudis annis* incluſerint. Poſt ingreſſum enim Iſraelitarum in terram promiſſam, *Salomon genuit Booz ex Rahab, Booz Obedum ex Rutha, Obedus Jeſſem, Jeſſe Davidem regem.* (Math. *I.* 5. 6. Ruth. *IIII.* 21. 22.) E quibus *Boozum* ſeniorem fuiſſe cum Rutham duceret, ipſius ad eum verba (*Ruth. III.* 10.) ſatis innuunt: de *Jeſſe* vero in. *I. Samuel. XVII.* 12. expreſſe legitur; והאיש בימי שאול זקן בא באנשים Καὶ ὁ ἀνὴρ ἐν ταῖς ἡμέραις Σαοὺλ πρεσβύτερος ἐληλυθὼς

ἐληλυθὼς ἐν ἀνδράσιν. quod Hebræis, qui ad comparationis gradus deſignandos peculiares flexiones habent nullas, aliud nihil ſonat; quam virorum omnium, qui Saulis temporibus vixerant, maximum natu illum fuiſſe habitum. Et omnes ſane memoratos illos patres admodum ſenes fuiſſe oportet, quum filios ſuſciperent. Cum enim ineunte anno ab exitu ex Ægypto 480. & regni Salomonis. 4. jacta Templi fundamenta fuerint: (I. Reg. VI. 1.) demptis inde. 40. annis in deſerto actis. 70. annis vitæ Davidis, (II. Sam. V. 4.) & 3. regni Salomonis; reliqui erunt, ab ingreſſu in terram ad nativitatem Davidis, ann. 366. uti etiam ab Aben Ezra ad poſtremum Ruthæ capitulum eſt obſervatum. Eos annos ita nos commodiſſime diſtribui poſſe exiſtimamus: ſi Rachabam primo in loco annis poſt Iſraelitarum ingreſſionem in terram XLII. Boozum peperiſſe ponamus; deinde ipſi Boozo, CII. Obedo. CXI. totidemque Jeſſæ annos ante παιδογονίαν attribuamus. Quam gignendi ætatem qui per ſe ſatis ſuperque longam eſſe conſideraverit; quo majoribus acceſſionibus ea accreverit, eo minus eam in ſe habituram probabilitatis atque veriſimilitudinis, non poterit non animadvertere, cujuſmodi augmentorum gradus eorum ſententias conſequi neceſſe eſt, qui Salomonici Templi ſtructuram non. 480. cum ſacro textu, ſed vel. 520. cum Dionyſio Petavio, & Petro Poſſino, vel. 527. cum Nicolo Abramo, vel. 580. cum Nicolao Raimaro vel Ludovico Capello, vel 592. cum Michaele Mæſtlino, vel 598. cum Laurentio Codomano, vel. 620. cum Johanne Walthero, vel 680. cum Nicolao Serario, poſt exodum anno cœptam fuiſſe volunt.

(* *Salian. Anno Mundi 2741. Num. 26.*) At in noſtrâ quoque hypotheſi * Jacobo Saliano abſurdum eſſe videtur, *quaſi deditâ opera tam tardas, in una eademque familia, ponere generationes*; quam *ad miraculum ſine neceſſitate recurrere, & quidem quater in eadem familiâ iteratum*, ſibi *profecto non placere* profiteatur: Quod ut effugiat, ad fidiculum illud de tribus Boozis commentum mavult ſe recipere: quod omni ſacræ Scripturæ teſtimonio deſtitutum, à Nicolao Lyrano (in cap. 2. Ruth) ex apocryphis neſcio quibus Doctoribus, ita habetur propoſitum. *Dicunt Doctores noſtri*, & bene *ut videtur, quod tres fuerunt Booz, ſibi ſuccedentes; quorum primus fuit avus,*

ſecundus

ſecundus filius, tertius nepos. Primus fuit filius Salmon quem genuit de Rahab; & tertius fuit iſte, qui genuit Obed ex Ruth. Verum, ut in horum patrum longævitate non parum *raritatis*, atq; in ejuſdem (ad tres vel quatuor generationes) continuatione, divinæ fuiſſe *benedictionis* plurimum, fatemur libentiſſime; ita hic aliquid fuiſſe *miraculi*, quod naturæ ordinem & vires ſuperaret, agnoſcere omnino non poſſumus: quum in poſteribus quoque ſeculis homines, qui his in longævitate nihil concederent, extitiſſe nullum ſit dubium

Rachaba certe, ſi vicenaria (quum in Chananæam ingrederentur Iſraelitæ) extitiſſet, & poſt. 42. deinde annos (quod noſtra fert hypothesis) Boozum peperiſſet; annum ætatis. 62. non excelliſſet: poſt quem anicularum noſtro etiam ſeculo parientium non deſunt exempla. Ad longævitatem vero quod attinet: Jehoiadam Pontificem longe poſt hæc tempora. CXXX. annos vixiſſe Scriptura confirmat, (II. *Chronic.XXIIII.* 15.) * *In Tmoli montis cacumine, quod vocant Tempſin,* CL. *annis vivere, Mutianus author eſt: totidemque annos cenſum, Claudii Cæſaris cenſurâ, T. Fullonium Bononienſem idque collatis cenſibus, quos ante detulerat, vitaque argumentis (etenim id curæ Principi erat) verum apparuit.* * In cenſu vero à Veſpaſianis Imperatoribus acto, *centum Viginti annos, Parmæ tres edidere, Brixelli unus. CXXV. Parmæ duo, CXXX. Placentiæ unus. CXXXI. Faventiæ una mulier. CXXXII. Bononiæ, L. Terentius Marci filius, Arimini vero M. Aponius, CL. Tertulla, CXXXVII. circa Placentiam, in oppido Velleiacio CX. annos ſex detulere, quatuor CXX. unus CXL. In regione Italiæ octava, centenûm annorum cenſi ſunt homines LIV. centenûm denûm homines. LVII. centenum vicenûm quinûm homines duo, centenûm tricenûm homines quatuor, centenûm tricenûm quinûm aut ſeptenûm totidem, centenûm quadragenûm homines tres.*

* Plin. lib. 7. cap. 48.

* Id. ibid. cap. 49.

Atque ut ad noſtra tempora propius accedamus: Thomas Ravennas in 5° capite, libri *De vita hominis ultra* CXX. *annos protrahenda,* ad Julium III. Pontificem ſcripti, inter alia, anno Chriſti. 1536. Zaconum quendam ex Lacedæmone, annis fere CXXX. & alium ex eadem urbe ultra annos CXXX. ſupervixiſſe; & in Ægæo mari viros duos CXXX. annorum viſos fuiſſe confirmat. * In prælio Flodonenſi Dux Anglus

*Vid. Andr. Melvin. *D. Gualter. Ralegh Histor. Mundi, lib. 1. cap. 5. sect. 5. Fr Bacon. de long. vita & L. Cork. genealog. Desmon. & Buchunan. rer. Scoticar. lib. fin.

Jacobus Wenston, Prestonæ in Wenston-daile apud Eboracenses ortus, anno Domini. 1600. annos. CXXXI. natus vitam finiit. In Hiberniâ Desmoniæ Comitissa, Edovardo *IIII.* in Angliâ regnante, Comiti marito nupta, m o tempore & viva fuit & vivida; circa annum demum vitæ CXL. defuncta. Laurentium quendam Scotum anno ætatis CXL piscatum prodiisse, ex * Buchanano refert, (in prime orationis Chronologicæ D. Paræi Elencho) Josephus Scaliger: de suo insuper . dji. i. ns. *Nec possumus producere, quos* CXX. CXXV. CXXX. *annos vitæ explesse scimus, vidimus, meminimus. Unus etiam senex amicis nostris miraculo fuit Lutetiæ, anno Christi.* 1584. *qui miles pugnæ Montis Leberii interfuerat sub Ludovico* XI. *Is major annorum.* CXL. *omnibus membrorum officiis integris Lutetiam sese contulerat liticulæ cujusdam persequendæ causa.* Quibus & illa addantur Jacobi Bonfrerii Jesuitæ, in Ruth. cap. 1. *Ante annos paucos in finibus Sylvæ Thuringiacæ repertus est senex unus, qui Confirmationis sacramentum à suffraganeo Episcopi Bambergensis accepit annos natus.* 150. *qui jam filios baberet centenarios, nepotes septuagenarios (ut nostrorum litteris accepimus) aliique ducenti, qui annum centesimum excesserunt.* Et iit tandem concludamus. Thomas Parrus Johannis filius Winningtoniæ in agro Sallopiensi anno quamdiu ille vixit, cum eo ma . . . : ipseque demum, nobilissimi Christi. 1483. natus, quum. 80. esset annorum primam uxorem duxit: cum qua 32. annos vixit; & sub qua commissi cum alia adulterii convictus, 105. annorum senex publicam in ecclesia Alberburiensi egit pœnitentiam. Quum annorum deinde fuisset. 122. secundam accepit uxorem, quæ quamdiu ille vixit, cum eo mansit: ipseque demum, nobilissimi Thomæ Arundeliæ & Surriæ Comitis cura & sumptibus in lectica Londinum perductus, sub finem septembris ann. 1635. & magnæ Britanniæ regi Carolo est exhibitus; quum ann. 152. & menses aliquot vivendo peregisset. Ex his igitur satis apparet, ad nostra usque tempora nonnullos ultra annos non modo. CXX. aut CXL. sed etiam CL. vitam produxisse: quos nemo miraturus est in tanta longævitate post annum CXI. prolem, ex adolescentibus præsertim fœminis, suscipere potuisse.

CAP. XIII.

Annorum. 479. inter Exodum & Templi Salomonici exordium intercedentium summa in membra sua integrantia dividitur: tempusque peregrinationis in deserto, partitionis Terræ & primi anni Sabbatici, cum annis Judicum & primorum Regum Israeliticorum, speciatim explicatur & confirmatur.

VT intervalli, inter Exitum ex Ægypto & jacta templi fundamenta interjecti, spacium distinctius possit intelligi; in quatuordecim illa membra, (simul integram. 479. annorum summam constituentia) dispertiri libuit.

	anni.	*menses.*
I. Ab exitu Israelitarum ex Ægypto usque ad transitum ab eis Jordanem;	40.	
II. Inde ad finita bella, & quietem terræ per Josuam datam.	6.	4.
III. Inde ad quietem per Othonielem,(debellato Cushane Mesopotamiæ rege) terræ restitutam.	40.	
IV. Inde ad quietem per Ehudem,(occiso Eglone Moabitarum rege)terræ restitutam.	80.	
V. Inde ad quietem per Deboram & Barak, (profligato Jabinis Regis Chananæorum exercitu) terræ restitutam.	40.	
VI. Inde ad quietem per Gideonem (Midianitis devictis) terræ restitutam.	40.	
VII. Inde ad initium regni Abimelechi filii Gideonis.	9.	2.
VIII. Abimelechi, Tolæ & Jairis, anni	48.	
IX. Jephthæ,	6.	
X. Ibsanis, Elonis & Abdonis,	25.	
XI. Eli & Sampsonis,	40.	
XII. Samuelis,	21.	
XIII. Saulis regis,	40.	
XIIII. A morte Saulis ad jacta fundamenta Templi Salomonici,	43.	
Summa ann.	479.	

Primum membrum peregrinationis Israelitarum in deserto annos illos. 40. complectitur, quorum toties in Scriptura fit mentio; *Exod.* XVI. 35. *Deuteron.* II. 7. VIII. 2. XXIX. 5. *Josu.* V. 6. *Psalm.* XCV. 10. *Nehem.* IX. 21. *Amos.* II. 10. V. 25. *Act.* VII. 36. XIII. 18. quanquam in loco illo, *Josu.* V. 6. Græca editio annos habeat. XLII. Ita enim cum Augustino, quæstione 6. in Josuam, legit Codex noster Alexandrinus, itemque Romana editio atque Aldina, eamque secutæ Germanicæ omnes: licet in Complutensi editione, ad textum Hebraicum hic conformata, verba illa [· καὶ δύο] resecta hic fuerint, & in Origenica, (ab Andr. Masio ex Syriaco suo exemplari expressa) ut in Græco textu superaddita, obelo signata conspiciuntur. Addita vero illa putantur, ex *Numer.* XIV. 33, 34. ubi (reversis ex Chananæâ post diem quadragesimum exploratoribus) anni ab exitu ex Ægypto secundi murmurantibus Israelitis moræ in deserto 40. annos hisce verbis à Deo decretos fuisse legimus. *Filii vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta, & portabunt fornicationes vestras; donec consumantur cadavera vestra in deserto, juxta numerum quadraginta dierum, quibus considerastis terram, annus pro die reputabitur; & quadraginta annis recipietis iniquitates vestras.* Et ex decreti illius complemento, à Mose ibidem *cap.* XXXII. 13. sic exposito. *Iratus dominus adversus Israel, circumduxit eum per desertum quadraginta annis; donec consumeretur universa generatio, quæ fecerat malum in conspectu Domini.* Inde enim in Chronologiæ suæ lib. 1. cap. 6. colligit Henricus Wolphius, *anno secundo* post exitum Israelitarum ex Ægypto, addendos esse hos *annos.* 40. *quibus justo Dei judicio in desertum reducti & mortui sunt.* Verum quum non hujus solius offensæ, sed etiam *cæterarum *iniquitatum* & *fornicationum* suarum pœnam hâc 40. annorum mora in deserto luituros peccatores illos Deus dixerit; atque inter eos maxima, & quam vindicaturum se Deus significaverat quum novi peccati occasione populus esset puniendus, [*Exod.* XXXII. 34.] Vituli aurei adoratio fuerit, intra alterum ab egressu eorum ex Ægypto mensem admissa: ab ipso ex Ægypto exitu. 40. horum annorum supputationem esse deducendam res ipsa postulat. Quum certum omnino sit à die. 15. mensis primi quo patres (Mose ducente) reliquerunt Ægyptum, [*Num.* XXXIII. 3.] usque ad ejusdem mensis diem. 10. quo

* Vid. Deuteron. IX. 18. --- 24.

quo eorum filii (Josuâ duce) transierunt Jordanem [*Josu.* 4. 19.] ipsis annis 40. complendis quinque defuisse dies.

Quum enim paulo ante eductos ex Ægypto Israelitas, Moses 80. & Aaron esset. 83. annorum [*Exod.* VII. 7.] anno ab exitu 40. mensis. 5. die. 1. Aaron mortuus est, annos. 123. natus, in monte Hore vita excessit. [*Num.* XXXIII. 38. 39.] Quem per 30. dies Israelitæ in ea statione luxerunt; priusquam castrametati sunt ad torrentem Zeredi [*ibid. c.* XX. 28. 29. *cum.* XXI. 4. ------ 12.] quem transierunt. 38. annis post relictam Kadesh-barneam (unde exploratores in Chananæam miserant;) quum Confecta jam esset tota illa virorum ætas, quos in deserto occubituros Dominus juraverat [*Deuteron. II.* 14.] Unde. 40. annos pro. 38. dictos sensit * Georgius. Syncellus, rotundo videlicet numero posito pro diminuto: quomodo etiam in loco illo *Amos.* V. 25. accipiendos eos esse docet * Tornicellus.

* Georg. Syncellus. Chronic. pag. 137. 142
* Torniell. ad ann. Mund. 2545. num. 66.

Eodem quoque anno illo ab exitu, 40. mensis. 11. die. 1. Moses Deuteronomium populo proponere cœpit: quum [Deut. *I.* 3.] & die. 1. sequentis mensis (ut vult Josephus. lib. 4. Antiquit. cap. ultimo) mortem obiit. 120. fuisset annorum; [Deut. cap. XXI. 2. & cap. XXXIV. 7.] Cui quum populus per. 30. dies parentasset (Deut. XXXIV. 7. 8.) ex ea statione (castris motis) ad Jordanis ripas pervenit: ubi triduo consistens, mensis demum primi die. 10. alveum ejus siccis pedibus transiit. [Josu. 3. 1. 2. &. 4. 19.] Cum igitur ante exitum ex Ægypto Aaron. 83. Moses. 80. annorum fuerit; & currente anno ab exitu quadragesimo, Aaron. 123. Moses. 120. annos natus vitam finierit; intra annum quadragesimum commorationem filiorum Israelis in deserto esse concludendam dubitare non licet, ac proinde, aliud nihil in illo numerorum loco Deum statuere voluisse quam, totam Israelitarum in deserto peregrinationem ad annos. 40. esse extendendam; quemadmodum 40. dierum spatio terram exploratores lustraverant.

Secundi membri spatium, ex verbis illis Calebi ad Josuam colligitur *Josu.* 14. 7. *Quadraginta annos natus eram quando misit me Moses servus Domini de Kedesh-barnea ad explorandum terram* & comm. 10. *Quadraginta & quinque anni sunt, ex*

quo locutus est dominus verbum istud adMosem, quando ambulabat Israel per solitudinem; & nunc ecce ego hodie natus sum octoginta quinque annos. Cum enim *quievisset terra à Bello*, partitus est eam Josua tribubus Israelis cis Jordanem constitutis, intio à tribu Judæ facto (Josu. *XI*. 23. cum *XIII*. 7. *XIV*. 1. 2. & *XV*. 1.) Quo tempore ex ea tribu Calebus (oratione hac ad Josuam habita) Hebronem à Mose sibi pro missam, possidendam obtinuisset: ut prius cap. *XI* 23. ita hic denuo cap. *XIV*. 15. (ne celebris hic *quietis* terræ epocha ignoraretur) à spiritu sancto est repetitum; והארץ שקטה ממלחמה *Quieta vero fuit terra à bello.* 46. anni. 2°. migrationis ex Ægypto mense. 50. quo Kadesho Barnea ad lustrandam terram exploratores fuisse missos; in annalibus nostris est ostensum, numerati anni. 45. in anno ab Exitu. 47. mense. 5. desinunt; & à transitu Jordanis annos 6. cum mensibus fere 4. principatus Josuæ relinquunt, cœptæ & quietis & partitionis terræ epocham, illis Calebi verbis præmonstratam. Hebræi in Seder Olam, c. 11. Bellis Josuæ usque ad partitionem terræ *septem* annos attribuunt: Josephus vero (lib. 5. Antiquit. cap. 1.) non plures quam *quinque*. Terræ enim explorationem *biennio* post exitum ex Ægypto factam ponentes, eique. 45. Calebi annos addentes, ab Exitu ad hoc usque tempus annos. 47. numeraverunt. Moræ vero in deserto author Seder Olam. 40. tantum annos attribuens, iis ex 47. deductis, *septem* annos subjugationi terræ reliquit: Josephus vero, (ut videtur,) juxta aliorum rationes, (de quibus in præcedente membro est dictum) errorem in deserto. 42. annorum fuisse existimans, eo numero ex 47. subducto, annos. *quinque* tantum reliquos factos invenit.

Sexto post transmissum Jordanem die, postridie Paschatis, comedentibus Israelitis de annona terræ, sequente die Manna cessavit: (Josu. V. 11. 12.) Quum igitur, ut proximo autumno agriculturæ ab iis opera daretur res exigeret: tum primum ab eis observari cœptum est præceptum illud, Levitici. *XXV*. 2. 3. 4. *Quum ingressi fueritis in terram quam ego do vobis, tum sabbatizabit terra Domino. Sex annis seminabis agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, & colliges proventum illius. Anno vero septimo Sabbathum cessationis erit ipsi terræ,*

sabbathum

sabbathum Domino: agrum tuum non seminabis, & vineam tuam non putabis. Itaque ut autumnus primi ab ingressu anni agriculturæ anno primo, ita autumnus anni ab ingressu septimi primo anno Sabbatico initium dedit; ille ipse videlicet autumnus qui cæptam quietem & partitionem terræ proxime est insecutus: atque ut ab autumno illo annorum Sabbaticorum, ita ab hoc Jubilæorum epocha est deducenda. Ut enim ab ingressu terræ, (juxta illam Levitici legem) Sabbaticorũ iniretur ratio, agriculturæ communis (ante suas cuique tribui portiones assignatas) ad victum suppeditandum requirebat necessitas: & ut à terræ *possessione, ejusque* inter singulas tribus partitione, Jubilæorum penderet calculus, peculiare illis supra alios annos Sabbaticos annexum privilegium postulabat; quod nemirem, illis advenientibus, extra propriam possessionem esse permittebat, quandoquidem ad annum Jubilæum respectu habito, contractus omnes ita temperari oportebat, ut annus quinquagesimus alienatis possessionibus quemque denuo restitueret (Levit. *XXV*.8.---16. Numer. *XXXVI*.4.) A primo autem anno sabbatico ad septimum, atque ita deinceps numeratione facta, utroque (ut moris est) incluso termino, & septem annalibus hebdomadibus in medio relictis, Jubilæus exurgebat; quemadmodum in singulari de *Sacris Hebdomadibus* tractatu, si Deus vitam & facultatem dederit, plenius declarabimus.

Tertium interim præsentis supputationis membrum ex verbis illis *Judic. III.* 11. desumimus; *Et quievit terra quadraginta annis:* non quod post devictum ab Othoniele Cushanem Risathaim regem Mesopotamiæ, per tot annos pace fruerentur Israelitæ: sed quod quiescere cœperit terra anno quadragesimo postquam quies in ea per Josuam constituta fuerat; (uti in superiore capite est ostensum) intra illud spatium, non octo solum annis quibus Israelitæ Cushani servierant, sed etiam annis quibus post partitionem terræ supervixit Josua, & quibus Seniores *prolongarunt dies suos post Josuam,* (*Josu. XXIII.* 31.) id est, Josuæ superstites fuerunt, comprehensis. Etsi enim post quietem Israeli à Deo datam, Josuam ימים רבים *multis diebus* sive *longo tempore* superfuisse legamus; (*Josu. XXIII.* 1.) simili tamen prorsus modo & bellum quoque eundem antea cum Chananæ regibus ימים רבים *longo tempore* gessisse legimus: (Josu

(Josu. XI. 18.) quum omnia tamen cum iis commissa prælia, intra. 6. annorum & 4. mensium spacium peracta fuisse, in. 2. capitis hujus membro jam demonstratum viderimus. Ut intra 32. post cœptam Terræ partitionem annos confecta ea fuerint omnia, & quæ sub Josua (in decem postremis libri illius capitibus) & sub senioribus illi superstitibus (in primo libri Judicum capitulo, & sub ἀναρχίᾳ insecuta (in quinque postremis ejusdem libri capitibus) contigisse referuntur.

Quæ vero in fine commatis. 11 capit. III. libri Judicum leguntur verba, ad proximè sequentem versiculum referenda hunc in modum sunt. *Et mortuus est Othoniel Kenazi filius: atque iterum filii Israel quod malum erat in oculis Domini.* quomodo de iisdem scriptum legitur supra cap. II.19. *Postquam mortuus esset Judex, revertebantur & multo faciebant pejora quam fecerunt patres eorum, sequentes Deos alienos & servientes eis.* & infra. cap. IIII.1. *Et filii Israel iterum fecerunt malum in oculis domini, quum mortuus est* Ehud. Neque enim novum est, ut quæ ad eandem pericopen, pertinent in nostris libris à se invicem disjuncta conspiciantur. Quod ne mirum cuiquam videatur; sciendum est, Biblicorū versuum distinctionem à primis Masorethis traditam, diversam multis in locis ab eâ fuisse, quam à posterioribns Masorethis hodiernus usus retinet; indeque factum, ut * ab illis medius legis versus in והתגלח (*Levit.* XIII. 33.) ab his in וישם עליו את־החשן (*Levit.* VIII. 8.) esset designatus. Iudeque R David. Kimchi in. 2. Chronic. XXX. vocem בעד à fine versus 18. ad initium versus. 19. transferre non veretur; בעד כל לבבו הכין *Pro omni qui cor suum paravit.* Aliaque varia scripturæ loca clarissimus * Rainoldus annotat: in quibus *accentus qui periodum & comprehensionem terminatam indicat, sæpe omissus quum addendus erat, sæpe additus quum omittendus* Quibus addere etiam liceat; quod Esaiæ capite. LIII. in fine. commatis. 9. legitur, cum sequentis commatis principio sic esse conjungendum. *Quamvis non fecerit violentiam, neque fuerit decus in ore ejus: Deo tamen placuit conterere ipsum &c.*

* Talmud. Babylonic. in Tractat. לדושין cap. 1. *Eliah, Præfat. 3. Masoreth hamasoreth.

* Rainold. Prælect. 146. de libr. Apocryph.

Quartum membrum in loco illo, *Judic.* III. 30. habetur expressum. *Et quievit terra octoginta annis:* non quod per tot annos Israelitis Ehud præfuerit, (quod ab omni veri similitudine

dine eſt alieniſſimum) ſed quod occiſo per Ehudem Eglone Moabitarnm rege, cui per. 18. annos Iſraelitæ ſervierant, quieſcere cœperit terra anno octogeſimo poſt priorem pacem ab Othoniele illi reſtitutam.

Quintum in illo, cap. V. 41. *Et quievit terra quadraginta annis.* quo ſimiliter ſignificatur, per Deboram & Barakum profligato exercitu Jabinis regis Chanaanis, qui per totos. 20. annos Iſraelitas oppreſſerat, quieſcere cœpiſſe terram, anno quadrageſimo poſt priorem quietem ab Ehude illi redditam: intra illnd ſpacium comprehenſo etiam Samgaris tempore, qui poſt Ehudem Iſraelem vindicavit, percuſſis ſexcentis Philiſtæis ſtimulo bovis. (cap. III. 31.)

Sextum in illo, cap. VIII. 28. *Et quievit terra in diebus Gideonis annis quadraginta.* quorum verborum eadem etiam eſt ſententia: per Gideonem debellatis Midianitis, quibus per ſeptennium Iſraelitæ ſervierant, anno quadrageſſimo poſt quietem à Debora & Barako terræ redditam, quieſcere eam denuo cœpiſſe in diebus Gideonis.

Septimi membri ſpatium in Scriptura non exprimitur; ſed reliquorum omnium numerorum ex integra. 479. annorum ſummâ ſubductione colligitur. Ut enim qui à morte Joſuæ primos *quietis terræ* annos dinumerant, & in ſequentium Judicum exceſſu terminant, ex hujuſmodi deductione. 16. vel. 17. annos Joſuæ præfecturæ tribuendos eſſe concludunt: ita & nos qui meliore (ni fallimur) ratione, à quiete ad quietem annorum ſupputationem inſtituendam eſſe cenſemus, ſex primorum & poſtremorum membrorum numeris ex numero. 479. ſubductis, annos. 9. cum menſibus. 2. ſpatio inter victoriam à Gideone de Midianitis partam & exordium regni Abimelechi filii ejus interpoſito tribuendos, relinqui invenimus. Quod ſic tamen accipi volumus, ut reliquorum membrorum annos omnes plenos fuiſſe ponamus. Nam quantum cuique anno ad profectionem defuerit, tantundem membri hujus ſpatio addendum eſſe intelligimus.

Octavi membri ſpatium, ex *Abimelechi* annis. 3. [*cap.* IX. 22.] *Tolæ*, 23. [X. 2.] & *Jairis.* 22. [X. 3.] conficitur; Ubi notandum, idololatriæ Iſraelitarum, ſub Abimilecho cœptæ, ſub Jaire demum pœnas Deum repetiviſſe, immiſſis in eos Philiſtæis &

Ammonitis. Etsi enim ante horum oppressionem mors Jairis in Scriptura commemoratur (cap. X. vers. 5. 6. 7.) tamen per prolepsin hoc fit; ut deinceps, ordine non interrupto, de causis, duratione & fine servitutis Ammoniticæ, à Japhtâ demum sublatæ, simul ageretur, cujusmodi ὕστερα πρότερα in ipso sequentis XI. capitis initio, in Geneseos capite XI. & alibi passim occurrunt. Ideoque quum Hebræi unico suo præterito, aliorum etiam plusquam perfectum comprehendant; locus præsens, *Jud.* X. 6. ita reddi posset: *Et filii Israel iterum fecerant quod malum erit in oculo Domini &c.* jam inde videlicet à morte Gideonis ad idolorum cultum reversi. (cap. VIII. 33) Itaque ad annum Jairis. 5. referendum oppressionis hujus initium: ad. 22. vero & ultimum, quod postea sequitur, *cap.* X. 8. *Hi autem confregerant & conquassaverant Israelitas anno hoc*, inquam *decimo octavo, omnes Israelitas, qui* erant *trans Jordanem, &c.* illud vero. cap. XI. 4. ad priora principatus Jepthæ: *Fuit autem post annos illos* (octodecem sc. jam dictis, uti exponit Tremellius) *cum bellum gererent Ammonitæ contra Israelitas &c.* In Eusebiano quidem Chronico ita annotatum hic legimus: *post Jair Hebræos in ditionem redigunt Ammonitæ annos.* 18. *qui cum temporibus posteriorum Judicum compulantur, secundum Judæorum traditionem.* Verum eas cum Verbo Dei scripto parum convenire comperimus. Nam in eo, calamitatis hujus anno. 18. & ultimo, Jephtâ posteriorum Judicum primo principatum nondum adepto, Israelitis resipiscentibus & Deos alienarum è medio sui removentibus, misertus eorum Deus fuisse legitur. (cap. X. 16) Deinde, debellatis à Jephtâ Ammonitis & viginti eorũ civitatibus captis, Ammonitæ plagâ magna admodum percussi, & à facie Israelitarum depressi fuisse dicuntur, (cap. XI. 33.) unde manifestum est, ad consequentium Judicũ tempora Ammoniticæ oppressionis annos istos 18. referri non posse. Denique ex dessidio illo, quod post depressos Ammonitas, inter Ephraimitas & Jephtham capite. *XII.* ortum fuisse narratur, in quo Ephraimitarum ad Jordanem jugulata sint. 42. millia, colligitur, Israelitas pristina libertate recuperata tum ab Ammonitarũ tum à Philistæorũ servitute fuisse immunes: quippe qui alias non contra se invicem, sed junctis viribus contra communes hostes fuissent depugnaturi. Vide

Massæum

Massæum in 5. libro Chronic. Mercatorem in Demonstrat: temporum methodi. cap. 1. Salianum initio anni Mundi 2832. lib. 9. Harvilleum in 4. temporis periodo, sect. 53. difficult. 8. Bonfrerium in Judic. X.8. & Henricum Philippi in lib. Judic. quæst. 7. & Jephtam, cum Ammonitis congressurum, objecisse illis Legimus; Israelitas per *annos trecentos* in terra Galaaditica habitavisse. (cap. XI. 26.) quum ab occupata ab his terra illa anno 40. post exitum ex Ægypto usque ad hoc tempus, non plures quam. 264. anni juxta nostras rationes intercesserint. Ad quod recte cum aliis respondent * Torniellus & Bonfrerius; non curavisse Jephtam numerum assignare cui nihil deesset aut superesset sed potius majorem numerum assumpsisse; sive causam suam juvaret, sive quia modus loquendi vel scripturæ vel hominum passim id ferebat. * Torniel. ann. M. 2991. num. 18. & 2849. num. 3.

Nonum membrum ex. 6. annis Jephthæ constat. (*Jud.* XII. 7.) Eum trecentos dixisse perfecto & rotundo usum numero, propterea quod magis ad trecentos quam ad ducentos is numerus accederet. Quum autem temporis præscriptione (in possessionibus suis tuendis) contra adversarios utentibus, amplificare eam potius quam diminuere in more sit positum: suam potius quam nostram hic evertunt hypothesin, qui hoc adversus nos argumento pugnantes, indeque evincere se posse putantes, Oppressorum annos in majoribus aliis non esse includendos, ipsi suo calculo plures quam. 300. annos Jephthæ præscribendos hic relinquunt.

Decimum membrum ex *Ibsanis* annis. 7. (c. XII. 9.) *Elonis* 10. (XII. 11) & *Abdonis*. 8. (XII. 14.) constituitur. Eos Judices Galaaditis tantum & tribubus Transamnanis, per Jephtham ab Ammonitarum servitute liberatis præfuisse * Nicolaus Abramus censet; *Eli* interim Pontifice aliis tribubus, Philistæorum jugo adhuc pressis, jus dicente. Sed licet Jephthe, devictis Ammonitis, ex pacto cum suis inito Galaaditicam solum præfecturam consecutus fuerit [cap. XI. 9. 10.] cæsis tamen postea. XLII. Ephraimitarum millibus (*cap. XII. 6. 7.*) & *post eum* Ibsan Bethlehemita itemque Elon Zebulonita & Abdon Epraimita, *Israelem judicavisse* dicitur; (ibid. 8. 14.) totum utique, non illius portionem, à maximâ & potissima Israeliticæ terræ parte (Jordane intercurrente) seclusam. Nam & eodem loquendi genere ante Jephthamtam, Tola quam Jair *Israelem* * Abram. Phar. Vet. Testam. lib. 10. cap. 12.

 judica-

judicavisse leguntur: (cap. *X*. 2. 3.) neque alias justa aliqua redd poterit ratio, quare post Jephtham Galaaditæ non tribulium suorum aliquibus potius, quam aliis ex tribu Judæ, Zebulonis & Ephraimi delectis, sese regendos permitterent.

Hic etiam præterea est notandum, *Elonis* Judicis annos, 10. ab Eusebio esse prætermissos; tanquam in *LXX*. Interpretum editione non repertos. Sic enim ille, in Chronico, *Post Esebon* (ita *Ibsanem* ille appellat) *in libro Hebræorum fertur Judex Elon rexisse populum ann.* X. *qui non habetur apud* LXX. *Interpretes*: & eum secutus Beda, in libro de Temporibus: *Hic cum annis decem suis in* LXX. *Interpretibus non habetur.* Contra tamen Anianus Alexandrinus monachus Eusebium hic incusans, Ἀωδὼν τὸν κριτὴν οὐκ ἐστοιχείωσεν, κρίναντα τὸν Ἰσραὴλ ἔτη δέκα· οἱ δὲ ἑβδομήκοντα ἑρμηνευταὶ ἑνδέκατον κριτὴν αὐτὸν ἔταξαν. *Præterea Adon Judicem non recensuit, Israelem decem annis Judicantem*: LXX. *vero Interpretes undecimum eum Judicem posuerunt*; ubi *Aodi* nomine *Elonem* intellectum fuisse constat: non Aodum sive *Ebudem*, secundum Judicem Eglonis interfectorem, ut falso sibi hic persuasit, * Scaliger. Et sane Ælonem (cum suo decennio) non nostri solum libri Græci omnes habent sed illi etiam quibus usus est antiquissimus scriptor Theophilus Antiochenus, in libro 1. ad Antolycum, atque ii etiam, (quod mireris) quos in libro. 10. de Præparatione Euangelica, cap. 14. secutus est ipse Eusebius. E quorum idcirco, calculum eo modo augentium numero Georgius Syncellus. Nam Clementis Alexandrini corruptus ille locus est, libro. 1. Stromatum. Ἀβαϑϑὰν ἔτη ζ. ἔπειτα Ἐβρὼν ὁ Ζαβουλωνίτης, ἔτη ὀκτώ· ἔπειτα Ἐγλὼμ Ἐφραὶμ ἔτη ὀκτώ. Ἔνιοι δὲ τοῖς τοῦ Ἀβαϑϑὰν ἔτεσιν ἑπτὰ, συνάπτουσι τὰ Ἐβρὼμ τεσσαράκοντα ἔτη. *Abadthan* (is Ibsan est) *annis*. 7. *Deinde Ebron* (is Elon est) *Zabulonites, annis*. 8. *Deinde Eglom* (Abdon ille est,) ex *Ephraim, annis*. 8. *Nonnulli vero cum Abatanis* (sive Ibsanis) *annis septem conjungunt Ebromi* (sive Elonis) *annos*. 40. vel. 4. potius; ut in Latina sua versione Gentianus Hervetus emendavit. Nam vel. 4. vel. 3. (quot annos Egloni sive Eloni in Nicephori Constantinopolitani Chronologia tributos videmus) hic legi oportere, illud arguit, quod numerus ille ab aliis in alterius septenario, tanquam majore numero, inclusus fuisse, significetur: quod perinde est, ac si Elonis annos illi cum Eusebio prorsus præteriissent. De commentitio enim ill-

Geor. Syncell. Chron. pag. 36.

* Animad. in Euseb. num. 613.

(quem

(quem hic sibi † Scaliger finxit,) χιασμῷ sive trajectione, nihil opus est ut lectorem admoneam. Ex quibus omnibus liquet, quam incerta olim, ut alibi, ita & hic editionis quæ LXX. Interpretibus tribuitur lectio: aliis eum cum annis suis plane prætermittentibus; aliis. 10. aliis. 5. vel. 4. annos illi assignantibus; nonnullis Ἀιαλὼν vel Αἰλὼν (ut apud * Theophilum) eum nuncupantibus, aliis Ἐγλὼν (ut apud Nicephorum CP. aliis Ἐϐρὼν ut apud Clementem, & aliis Ἀῶδον. (ut apud Anianum.) neque hujus generis aliud quid est quod hic adjiciam, quam quod à * Georgio Syncello est notatum; Abdoni Judici Julium Africanum annos tribuisse. 20. pro. 8. errore, ex Græcorum numeralium κ. & η similitudine, facillime orto.

† Idem Ibid. Num. 832.

Ad *undecimum* membrum referuntur *quadraginta* illi anni quibus *Philistæi* oppressisse dicuntur Israelem; *cap.* XIII. 1.

LECTORI.

Chronologiâ Sacrâ huc deductâ, scribendi simul & vivendi finem fecit Reverendiss. Hiberniæ Primas, (siquis alius) sacrâ Infulâ dignissimus: qui sibi, etiam & gloriæ satis vixit, sed non ita patriæ; cujus (superstes) ingens erat ornamentum, & ex quo fatis cessit, triste desiderium. Vale Lector, & Sacris Magni USSERII *reliquiis gratus fruere.*

LOCORUM SACRÆ

SCRIPTURÆ

SYLLABUS.

15

46

Nomina

Nomina Authorum quorum in hoc opere Ufferiano mentio habetur.

K.

K.
David Kimchy.
Leonard Krentzhe-mius.

L.
Lactantius.
Gul. Langius.
Lansbergius.
Corn. A lapide.
Chrift. Lauretus.
Jo. Lorinus.
Jo. Lucidus.
Lucifer Calaritanus
Tho. Lydiatus.
Nic. Lyranus.

M.
Christian. Maffeus.
Jo. Malela.
Tho. Maluenda.
Maimonides.
Jo. Maria Braffic-chellenfis.
Jo. Mariana.
Manaffes ben Ifrael.
Martinus Martini.
Marcellinus Comes.
And. Mafius.
Maximus monachus.
Mendoza.
Menochius.
Jo. Mercerus.
Ger. Mercator.
Jo. Morinus.
R. Mofes Gerunden-fis.

N.
Nennius.
Niceph. Conftantin.
Nobilius.

O.
Oecumenius.
Onkelos.
Onuphrius.
Origen.
Orofius.

P.
Paludanus.
Samar. Pentateuch.
Pererius.
Dion. Petavius.
Petrus Trecenfis.
Hen. Philippi.
Philo Judæus.
Jo. Picus Mirandu-lanus.
Tho. Pius.
Plinius.
Plutarchus.
Conrad. Powellus.
Petrus Poffinus.
Primafius.
Procopius Gazæus.
Profper.
Ptolemæus.

R.
Rabanus.
Jo. Rainoldus.
Gult. Raleigh.
Tho. Ravennas.
Ribera.
Rupertus Tuitienfis.

S.
Eman. Sa.
Jac. Salianus.
Samerius.
Jof. Scaliger.
Seder Olam.
Sedulius.
Sixtus Senenfis.
Author Faftorum Siculorum.
Stapleton.
Severus Sulpicius.
Suidas.
Georg. Syncellus.
G.Syrus.

T.
Talmud Babilonic.
Jo. Temporarius.
Theodoretus.
Theoph. Antiochenus
Jac. Tirinus.
Aug. Torniellus.
Tremellius.

V
Victor Tunnunenfis.
Victorius.
Hieron. Vielmius.
Nic. Vignerius.
Virgilius.
Ufuardus.

W.
Jo. Woltherus.

F I N I S.